Histoire des Tatars en Crimée. p 47 –
p 48 1/4 p 51 et 1/4

Digitized by the Internet Archive
in 2025

https://archive.org/details/maxpoliakinejour02maxl

Sans pain, sans parnossé, il joue aux portes des Ukrainiens et se fait de l'argent de poche. Plus tard les musiciens allaient parfois demander la permission aux capitaines des bateaux sur le Dniepr de monter et jouer pour les voyageurs, parfois on venait jouer pendant quelques stations. Le tarif au mariage ~~était~~ était de 10 kopeks pour une valse ou une polka, mais 40 pour un quadrille des lanciers. On se partageait l'argent à la réunion hebdomadaire chez grand'père.

p18 moitié Mayetzen de Kolb. —

Un mariage chez un prêtre orthodoxe qui a duré une semaine. p ~~2~~ 23 commencement

En allant en télègue pour jouer un bal chez un prince, il perd la moitié de sa clarinette qu'il ne retrouve qu'à grand'père en plaidant auprès d'un paysan qui l'a trouvée. Chez un exploiteur, les cirques. Au retour il trouve son frère Srouleke, officier, chef de fanfare. Papa reste à Tcherkassé, joue dans l'orchestre de grand'père, mais habite chez Herschel Orlovetzky. Benditzky, trombonists conseille à Papa de voyager et s'engager dans les orchestres symphoniques. Un chef d'orchestre de Melitopol l'engage, à 16 ans. Il joue dans les restaurants. Au retour, à Kherson, chez Israël, il rencontre son oncle Wolf Poliakine p33 vers tiers. Son frère Michel travaillait à Odessa avec une troupe d'opéra italienne. p 34 commencement.

Shreni ober se hot zakh mir for geglesst doss voss meine Shif* briderlakh hoben gegessn oun mir nit man brideirkh hat men nicht gegiben. Hob ikh zach dervesst az me farklept beiner mit alte aïzens in shmotes, in si iz dor a idene afn oltn mark in gi idene feift oufs di olte zakhn bin ikh shoïn

═══

Ramasse des chiffons, os, et ferraille dans la rue à l'aide de Naoum et les vend à une vieille femme au vieux Marché, pour s'acheter des sucreries.

—

À 10 ans, on lui apprend un métier - musicien
D'abord au trombone, à cause de ses grosses lèvres
Il se promenait avec l'embouchure, en dérangeant les gens. Pour expliquer pourquoi il a changé d'instrument il ~~explique~~ décrit son père. Comment lorsque mon grand'père avait envoyé d'autres musiciens, le "mekhuten" avait refusé de faire jouer les musiciens. Kedder de 8 à 10 musiciens - Les orchestres se divisaient parfois en 2, 3 ~~groupes~~, en embauchant des extras ou des amateurs. page 9 ligne -5.

Il y avait un certain "Kasiel" qui ennuyait Grand'père - c'était un clarinettiste - Grand'père décida de faire enseigner la clarinette à papa. Il lui achète une clarinette jaune au vieux marché pour 3 roubles - A 12, Papa commence à travailler et

P/4 moitié

oifgezessen i Sheïdi beg banakht in der bahelfer hot

mikh af .... opgefirt aheïm. ⊗ Ikh vill dou

tzishraben doss voss ikh hob zakh dermont az azoi

vi ikh hob shoin dou bashreben vi me hot uns

yossemlakh bahandelt, az si fleg kemen. —

flegen giben des Shtifmomes kinderlakh de kopkess

in zei flegen zakh koïfen seïmotchkes in zeltzer

Vosser en mir yossemlakh flegen arem krekhen af

der erd in tseneïfkloiben die siemotchkes voss si

flig aroufs fallen af der erd, en mir flegen

essen, oder az mir flegen zein jedne azeine zakhen

iz mir eingefallen in kop az in asheïnem tog hob

ikh gefenen az a Vissé fin inzer toïr voss si

iz vert geven a roubl in hob doss farkoïft far

3 kopkess in hob ~~far~~ dem gelt hob ikh kekoïft

siemotchkess. Far mir in far mam brider Noukhem en

In az mein fouter hot zakh dervesst hot er

gekhopt a strene fin a contrabass in hot mikh

oungefangen shlongen az ikh hob geshregen Chmai-

Israel. in olé shkheïnem zonen zakh tseneif gelofen

in mam shvester Jenté hot mikh kom aroïssgeressen

fin mein fouters hent adoss makht az me jolever

kinder ountom farzenigen nicht kikendek voss

mein foutter hot mikh git oungeshmessen mit der

shvager — Gelernt hob ikh in a kheider yiddish
ba Zolmen dem Molomed - Avodé kein groïssen
kheïshekh vegen geien in kheider hob ikh
nicht gehot. Ikh gedenk az 3 menshen hoben
zakh nokh mikh geïonkt. mikh khopen vegen
mir firen in kheider in mé hot mikh nit
gekont khopen. vaïlé ikh bin arif af a dakh
fin unzer shtall, fin holtz - Vi me legt vegen
heïtzen dem oïven. En mé hot mikh nicht
gekent khopen - Nor az ikh bin yo gegangen
in kheider hob ikh gelernt git. in der rèbè.
hot mikh lib gehot in hot mikh geriffen
"Motélé Khitrek„ Doss heisst" Mordekhaï der
kliger„ In asheïnem tog dermon ikh mir,
az ikh hob zakh farsheldekt. vaïlé ikh bin
gevein der gresster sheïgetz fin dem kheïder hot
der rèbè mikh tsigezetz tzi zekh. leben ilm in
az olé inglakh zonen avek aheïm in ikh bin
geblebben allein hot der rèbè mir aronp gelosst a
schmass eleern pounem en hot mir gezingen
a lidélé voss ikh kon bez yetz nicht fargessen
en mit a gesang hot er mir gezongt. "Motélé
der khitrè vet nicht geien fraï, in azoï" bin ikh

Di farshtket zakh az di kinder fun der shtifmetter. zonen geven kinder en mir alle ysoimemlakh hoben shoin ofgekemen, avodi dos vos di egene kinder hoben gegessen hoben mir nicht gekont bakemen. von mehot shoin ins oif geshtept mit a shtekel herring mit broit. En ire kinder hoben gegessen fun alles gits: s'beste melakhs mit fetter in di beste hiner mit frukten_ mir dermont zakh az mir vellen betten epes vos die shtifmetter hot gegilen esen. ire kinder hot zie geenferr "Vart oiss az ir vet zein in zeiere yoren vitr ir akh bakemm vos tzu esen, Dos heist az mir hoben badarft vaksen oif tzerek vegen zan in zeire yoren in bakimm dos vos ire kinder hoben gegessen.

p 6 ligne 8/ Akhetz deroif hoben mir nicht gehot. die "shlie" tzi shlofen. vi ire kinder. Avodi zonen ire kinder geshlofen in bettlakh mit federne ibberbetten in kishelakh, in mir iossenlakh zonen geshlofen. af der erd. af shtroiene "tzermifkes. in zi hot avodi git gekvetsht. in de zeiten. Nor mit tzowres iz mir geveint gevoren. Vos hoben mir gekent tun, me hot gemisst

shver. In dann iz amoolekze foren nicht geven ajoï developirt di fotografis, u doss alemen is avode zi fartzaïen zeï, voss ikh keim nicht man metter, ikh in doss tir mir hartzek leank. voren vedlek me dertzeilt. iz mein metter geven zeir a sheïne froo, a hoïekhé a kreidkleinerdeke mit sheïné 2 oïgen, groové. Olé zoogen az zi iz geven geroukew in mein eltere shvester. Yentl a/sh. zi iz andi af jenor velt. Si farshreit zaker, nokh a gertzer tzeit hot mein foter gemisst heiraten doss tzveïte mol, veilé se iz gebleben kleiné kinder in mein kleinerer brider, Naoum iz gebleben a zeïg kind. Hot men shoïn gemezt. houben ver si zoll af di inge fossemlakh. Oun mein foutter hot avodé gemezt zorgen vegen aran brengen trim leben aja groïsé famlie. Yeder eintzeker veisst. oun alavaï zoll keiner nicht vessen. vi se ez shver tsi bleiben a youssem. oun vi ajoï mé vakst oïf ba shtiff metter. Si iz tsi farshteien. az di eltere kinder, zonen zakh ole tzelofen oun di ingere kinder zonen gebleben

inkeren tzi mein Jongent. Ikh ben geboi'ren in monat october 1886. in az ikh bin olt gevorn 6 yor ben ikh gevorn a yossem. Ikh ~~kon~~ nor zach dermonen az mein metter ij geshtorben hot men mikh aroi's gefirt fen dem zemer in an onder hoiz fen man foobs az ikh zol nicht veinen. Doss allen voss ikh gedenk. In nokh dermon ikh zakh az a melomed voss nokh mein metters toit ben ikh gegangen lernen zaken tzi-n-ihm in khei'der Hot er mit mir gezookt kodesh nokh mein metter Oif. Gedenken mit mat mutter aif gedenk ikh nicht En in dem ben ikh net sheldek. doss ershte ben ikh geven a klein kend in afele kein bild iz oikh nicht geleben fen ihr. En dem veiss ikh nicht vemen tzi makhen sheldek vorem meine breider en shvester zonen geven nokh jong on mein fotter hot gemesst kensei'der denken vegen tzi araaterei'gen vegen der familie zin leben. vaile mir zonen geven a familie fin 7 kinder, 4 zin on 3 tekhter, farshtet zakh az aza familie kleiden in lernen in ois-hodeven hot mein fotter badarft. Avodé... horeven vegen kenen farzorgen mit dem allemen nicht kikendek voss doss leben mitt 50-60 yor zirik in Russland. hot gekosst a sakh billiger vi yetzt nor vegen fardinen iz avodé geven

a breg fin a takh voss heist der Dniepr. in di beimer voss verrn oïgehakt fen di veldes fin der hitva. in gebrengt geit zie avag in Ukraïne in zu vereder zi .... zi schnittee mitt ofi fabriken in allerlei formen. A teil fin di boïmer makht min bretter vegen geboïdes, in vegen mebel in di aufschneglakh voss zi fallt arop fin di bretter netz men vegen heitzen. Vailé in Russland heitz men mit holtz. Oikh di oïvens vegen tzi Coken saï di hreless vegen varemen vinter in di groisse kelten ofi heitzen oikh di .... fin holtz. Iz doo farshidine fabriken, beispiel, a 2-3 fabriken fin tabak, ein fabrik fin tsegel, ein fabr. fin tzekhes, in fi mehlen. Az nicht der antisemitism en Yener zait fon dem Tzar hoben assakh Yidin gemakht a shein leben. Noor der antisemitism hot assakh yiden fartreben fon Russland. in dem klal mikh oikh nicht kafendek voss ikh hob dorten oïgegiben 3 yoren fin mein leben. Der antisemitisten regime in holo gemisst anbleifen Vi azoï ikh bin avek fin Russland velen mir nokh kemen tzi derof. Nor ikh vill zakh

9/28/63 Tom Tipper

16 Mars 1948.

Eintzem toag

~~[illegible]~~ nem ich zach meine biographie ~~[illegible]~~ Khotzh bashraiben. ich bin net kein poet, ich nicht kein shraiber, kein journalist. nur azoi vi ich bin yetz aleidig[?] ich hob fil freie tzeit. nicht veile ich hob aif di eltere yoren avek gie varfen mein profession als musiker vor tzi mouzike hot inzavekgevorfen, dos heist az kein arbet iz nichtoo nicht. vor far eltere menshen nor far iungere oich nicht. di pretchine iz - az zi iz dou zeir fil mouzeker en veinek bakalen.

Nor lozen mir zach einkeren zurek zi mein ershte te, e, dos heist az ich hob nicht vos zi tun vill ich farbrachen di zeit. in dos - mich dermonen in mein ~~oi~~ eigent vos nicht nur mir nur afele az fremde. oder ver zi vel amoul fin meiner eigener eberleinen ~~di~~ biographie vit dos selber interessieren. ich ken avodé net bashraiben alles fin aleper bez tonf nor dos voss ich ken mitdenken. 2 - Dos ershte bin ich geboiren in a klein shteitle fin dem noumen Cherkass. Dos shtetel iz nicht kein groisse nor zeir fil fabriken velekhe - fabriken fin leisofilnes, dos heist vos shnader bolz in azoi vi dos shtetel gefind sach af

AN *American Greeting* CARD

15 B 537C

COPYRIGHT
AMERICAN GREETINGS CORP
CLEVELAND, U. S. A.

Дорогой Папа!

Спасибо за твоё письмео.

Поздравляю тебя на день рождение –

Надеюсь что у тебя здоровие гараздо лучше. Очень приятно было посмотрить фотографие –

Будь здоров.

Твой сын.

Борис.

Chère Nénélé,

merci pour les photos.

Ici tout va très bien.

J'ai acheté mon premier chapeau.

Jusqu'à maintenant je portais ceux d'Égypte, à l'exception d'un bonnet en fourrure.

Voilà, c'est la nouvelle la plus sensationnelle. Porte-toi bien.

Affectueusement Wladimir

[illegible]

Congratulations to you, Dad
And loving wishes, too
May a very happy day begin
A happy year for you!

MANY HAPPY RETURNS!

From Wolf, Renée &
Doudoula.

Happy Birthday
TO A
Wonderful
Dad

21

An Exhibition of Dancing given by the Pupils of Mrs N. Cornerford Kneen, Music composed by Me W. Poliakine.

SATURDAY, 12th MAY 1951
6.00 p.m.

Tasso Printing Works - Ismailia

AMME

13.	Russian Dance	Danse Russe
14.	The Postman and the Maid	Humoresque ; Le Facteur et la Soubrette
15.	Polkette	
16.	Childish Problem	Puéril Problème
17.	Sleepy-time Garden	Jardin dans la nuit (Berceuse)
18.	Romance	Ritournelle ; d'un amour qui désespère
19.	Gipsy Dance	Danse Gitane (J'ai deux pays ma roulotte m'y conduit)
20.	The Painter and his Vision	Le peintre et son modèle
21.	Frills	Dentelles et Jabots
22.	Gavotte	
23.	In the Temple of the Gods	Dans le Temple de Zeus (Danse Grecque Antique)

Dédié a Mr le Dr L. Karmann

24. Overture and Ballet from the Opera

"Gamil and Bossaina"

NATIONAL ANTHEM

PROG

1. TRIO ; Moderato
Allegro — Abstract (Abstrait)

Dédié a Mr & Mme R.O. Evensen

Adagio — The Firefly (La Luciole)

Vivo — The Sledge (En traîneau)

The Children in the Forest
(Les Enfants dans la Forêt)

2. Off to the Country — On ira à la Campagne

3. March of the Giants — Marche des Géants

4. The Dance of the Tambourin — Tambourin

5. March of the Tutus — Marche des Tutus

6. Music Box — Boîtes à Musique

7. Diana — Artemis

8. Mazurka

9. Habana ; Tango-Rumba-Tango

10. Mississippi Anklology

11. Sophistication — Valse Lente

12. El Caballero

INTERVAL

PRICE
RAKUSEN'S
REGD.
SUPERFINE
MATZOS

3600
6
21600

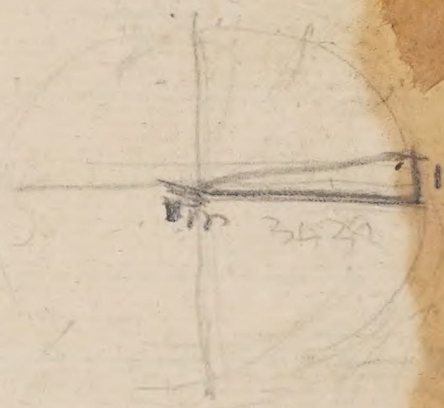

3438 × 100
6000

דעם 16טן מערץ 1948.

און דעם טאָג האָב איך זיך באַשלאָסן
אַ ביסל צופֿיל, כאָטש איך בין ניט קיין פּאָעט
און נישט קיין שרייבער, און נישט קיין זשורנאַליסט
נאָר אַזוי. ווייל איך בין יעצט [illegible]
[illegible] פֿיל פֿרייער צייט, נישט ווייל איך
האָב [illegible] ליטעראַרישע [illegible] אַוועקגעוואָרפֿן
אין [illegible] [illegible] [illegible] נאָר דיזן
[illegible] האָט [illegible] [illegible] פֿון דאָס
בעסטע אַז קיין [illegible] אַז נישטאָ נישט
נאָר פֿאַר ליטעראַטור[illegible] נאָר פֿאַר [illegible]
איך נישט, דיזן פּריוואַטישע [illegible], אַז סיזן
אַז דאָס צייט פֿיל [illegible] און [illegible]
[illegible], נאָר שאַפֿן מיר זיך [illegible]
[illegible] פֿאַר איין [illegible] טאָגע, דאָס [illegible]
אַז איך האָב נישט וואָס צו טאָן ווייל איך
[illegible] דיזע צייט, און דאָס [illegible]
מיך [illegible] און איין [illegible], וואָס נישט
נאָר מיר, נאָר אַפֿילו אַז [illegible] אָבער
[illegible] [illegible] [illegible] פֿון [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] דיזן [illegible] [illegible] דאָס
[illegible] [illegible], איך [illegible] [illegible]
נישט באַשרייבן אַלעס פֿון "[illegible]"
נאָר דאָס וואָס איך קען [illegible]

דאָס ערשטע בין איך געבוירען אין
מיין קליין שטעטעל פון דעם נאָמען "טשערנאָביל"
דאָס שטעטעל איז נישט קיין קליינס, נאָר אַ מיטלערע.
פיל פאַבריקען, דער אייניגסטער פון פאַבריקען
פון ליבראָפּאָליס, דאָס הייסט צוזאַמען פאַבריקע
וואָס שניידען האָלץ, און אַלע דיזע דאָס שטעטעלע
גרייפּט 5 פאָלק אַליין אַרבעט פון די טאָג וואָס
הייסט, דער "דניעפּער" און די גרויסע וואָס
ווערט אויסגעפירט פון די וועלדער פון
דער "ליטווע" און גערבערייען זייער פיל אויך
און "אָקראַינע" און די וועלדער די גרויסע
פיל שניטען גיט די פאַבריקען און אַרבעטער
-לייט פּראָצעס, מיטעל פון די ריזיגע גלאַבט אין
גרעסטע וועגן גייענדיק, און וועגען "גרעסער"
און די אָפּטיילונג וואָס זיי פאַלט אַרבעטן
פון די גרעסטע שטאָט גייען וועגן הייפען
ווייטער און קאַסרילעווקע ה.13 און גיט הונדערט
אויך די וואַלדענס וועגן פֿאַר יעדן סאָרט די
הערבעס וועגן וואָגענער וויסטער און די
קרוסער גרעסערן די הייזער, אַלע די פּ
זענען פון האָלץ איז דער פֿאָרשטייער פאַבריק
זיין בײַשפּיל אַ 2-3 פאַבריקען פון טאָבאַק
און פאַבריקען פון זייגער, און פאַבריקען פ
"בעלעבאָס" און פיל גלייזן, אַלע גאַנץ

נישט דער אנטיסעמיטיזם אין יענער צייט פון
דעם "צאר" האבען אלסאך אידען געיאגט
אלשיין שוין [illegible] נאר דער אנטיסעמיטיזם האט
אסאך אידען פארטריבען פון רוסלאנד און
און דעם גלות איך אויך נישט געקענט וואס
איך האב דערטען אנגעקליבען "צוואה" פון [illegible]
שלעכטן דורך אנטיסעמיטישע רעדעריס און האב
קריסטליכע אנגעפאסט, ווייל אלס איך בין אלט פון
רוסלאנד [illegible] איך [illegible] צו דער [illegible]
נאר [illegible] איך [illegible] אויסגעזען צו גיין אמעריקע.
איך בין געפארען און געלאנדעט אקטאבער 1886
און אלס איך בין אלט געוועזען 6 יאהר בין איך
געבליבען אן עלטערן, איך און נאר מיין ברודער
און [illegible] האט [illegible]
[illegible] פון דעם [illegible] און [illegible]
[illegible] פון [illegible] אז איך ווייס נישט ווייטער
[illegible] איך געדיינט און נאך [illegible]
איך [illegible] אז [illegible], וואס נאך [illegible]
[illegible] בין איך [illegible] מיין [illegible]
[illegible] און [illegible] האט [illegible] גיט [illegible]
[illegible] נאך [illegible] [illegible]. געדיינט [illegible]
[illegible] [illegible] נישט, און און דעם
איך נישט [illegible] דאס [illegible] בין איך [illegible]
[illegible], און [illegible] און [illegible] איך

נישט איך ווייס דעם און ווער. פֿון גערעדט נישט
ברידער מיינע וואָלטן שוין געלאָפֿן דיר ווערן
און גיין, און יונגען נאָך געלאָזן צווייען שוועסטער און
זיידער נאָך געקויפֿט האָט וו"ה פֿאָטער
פֿאַמיליע דער וועגן גרייענדיק זיך ווערן
אויפֿמיליע געלאָזן צווייען געווען, ליבן דיים
פֿאָרשטייט טעכטער 3 און, 4 זין, קינדער 7 פֿון
לעבן און קינדער פֿאַמיליע אַלע זאַך
גרויסע אַ מיט פֿאָטער און האָט האַלדזעלע וואָס און
פֿאַרבייט פֿאַר קענען וועגן האַרעוואַן גרין וואָלט
וואָס קענען נישט וואַקסן דעם גוט קען
און זיך יאָר 60-50 גוט לעבן דאָס
בילדער וואָסאַך געקויפֿט האָט דאָס גנבֿים
אויך דער פֿאַרזיכט ווערן נאָר ... וויל
אונדזערע מאָל און דער שוועסטער. וואַרן אונדזערע
געקויפֿט געוואָרן אַלץ גראַם נישט האָבן אַ
אויך אָנגעהויבן דאָס און, פֿאָטאָגראַפֿיעס פֿון
נישט קענען איך וואָס, זיין צייטן פֿאַר דיר אונדזער
שוין הויז דער אויך טאָג דאָס און גוטסטער גיין
גוט אין אויך דערציילט גר וואָלט וואַלטן
זעקס אין הויז פֿון, שייכע מיר געשריבן
וואַרעם קינדער 2 שיינע גוט, בריוו
אָפּגעהיטן קענען אויך זיך אויף געוואַגן וועלט
אַ"ה שטערן. שוועסטער מיין דער

דיזע אַלע שוין אַוועק אויף יענער וועלט.
סיז פאַרשטייט זיך נאָך אַנדערע פייט האָט
מיין פאָטער ע״ה געמאַכט הייראַט אין דעם פּאָוויטשע
גענוג, ווייל אַז סיז איז געבליבן קליינע קינדער
און מיין קלענסטער ברודער נחום איז געבליבן
אַ קליין קינד האָט גאָר שוין געמאַכט האָבן ווער סיז
פיל קינדער צו די אייגענע "יסאַגאַשוואַק" און גיין
פאָטער האָט אַלעדער געמאַכט. דורכגעמען וואָגען
אַדער ברענגען פּלין שלענגען אויף גראָסער פּאַגאַליר
יעדער אייגענער ווייסט און אויסווייז דאָך קיינער
נישט ווייסען ווי סיז איז שווער פון ברייטער אויפעסן
און ווי אַזוי צו וואַרפן אַלץ דאָס "אָשטעל" געשטעלט.
סיז איז פון פאַרשטאַנען אַז דיז עלטערע קינדער
דאַרפן דאָך אַלע פּראָפעסן, אַ אויסגעלערנט
קינדער דאַרפן געבליבן, סיז פאַרשטייט זיך
אַז די קינדער פון דער "שטעטל" נישט דאַרפן
קיין קינדער און גיר אַזאַ "יסאַגאַשוואַק" האָבן
שוין אַלע געגאַנגען, וואָרום דאָס וואָס די אייגענע
קינדער האָבן געלערנט האָבן גיך נישט
געוואָלט באַלויגען און גיך האָט שוין אייניקלעך
געשטיפט מיט אַלטשטאַנדיגע היימען גיך האָלט
און איך קינדער האָבן גענומען פון
אַלטע קיסט, דאָס גרויסער גליק מיט פאָטער
און דאָס גרויסער הינער גיט פאַרגעטן.

מיר דערגאַנצן [illegible] אַז מיר וועלן בעטן עפּעס
וואָס די "שטילע גאַלעריע" האָט געגעבן עסן אירער
קינדער, האָט זי גיין פֿאַרדינען (וואַרט אַלס אַז איר
וואָרט זיין אין פֿרעמדע [illegible] וואו איר איך באַקומען
וואָס זיי עסן) דאָס הייסט אַז מיר האָבן באַדאַרפֿט
וויסן אויך פֿאַרוואָס [illegible] אין פֿרעמדע [illegible]
אין באַלויכטן דאָס וואָס איר קינדער האָבן געקויפֿט
[illegible] דערוואַרעמט האָבן מיר נישט געהאַט די ספּי
פֿון שלאָפֿן [illegible] איר קינדער אַלעמאָל פֿאַרגעסן
איר קינדער געשלאָפֿן אין [illegible] מיט פֿאַרטיק
[illegible] אין געשלאָפֿן אין מיר [illegible]
[illegible] געשלאָפֿן אויף דער ערד אויף שטרויענע
[illegible] אין זיי האָט אַלעמאָל נישט געוואַשט
אין די [illegible], נאָר אַ. ט. פֿאַרנאַכט אַלע [illegible]
[illegible]. וואָס האָבן מיר געקענט טאָן, מיר האָט
[illegible] געשוויגן, געלעבט האָב איך אין [illegible]
[illegible] אויפֿגעשטאַנען דעם [illegible]
[illegible] גיין [illegible] פֿון [illegible] און
[illegible] האָב איך נישט געהאַט, איך געדענק אַלע
3, [illegible] האָבן [illegible] נאָך [illegible] נאָך [illegible]
מיר [illegible] וואָס מיר [illegible] און [illegible]
און מיר האָט זיך נישט [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] אין [illegible] [illegible]
פֿון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ג׳. 6

אַװעלן, װי נאָר האָט זיך נישט געקענט
באַװיזן נאָר װאָס איך בין אַלײן גע[illegible]
און בײַדער האָב איך געלערנט גוט
און דער "פּרשה" האָט זיך [illegible] געהאַט
און האָט זיך גערופֿן "גאָטעלער בײַטראָג"
דאָס הײסט [illegible] דער פֿליגער. און
אָנשטײגן טאָג דורכגאַן זיך גיך אַז איך
האָב דאָך פֿאָרגעזעצט װײַטער איך
בין געװען פֿאַר גרעסטער שײַנער פֿון
דעם בײַדער האָט דער "רבי", זיך
פֿאַרגרעסט "לעב" פֿריש לערנען איך און
אַז עלטער אױסגעלאָקט באַזונדער אַלעמען צוזאַמען
און איך בין געבליבן אַלײן האָט דער
רבי מיר אַרױסגעלאָזט אין שבתים
אָרטיקע פּריצים און האָט מיר געבראַכט
װאָלפֿעלער װאָס איך קען דיזן [illegible]
נישט פֿאַרגעסן און גיט אײן געמאָלן
האָט ער מיר געזאָגט "גאָטעלער בײַטראָג"
װערט נישט געװען פֿרײַ, און אַזױ בין
איך אַפּגעזעסן און בײַדער ביז באַגלײט
און דער שדכנ'ס ער האָט זיך אַלײן
[illegible] האָט.

6.A

איך וויל דאָ באַשרײַבן דאָס וואָס איך האָב געזען
דערגאַנגען אַז אַלע וואָס איך האָב שוין דאָ באַשריבן וואָס
מיר האָבן אײַנגעזען "יודענראַט", די פּאָליציי, די אַס־אָפּטיילונג [illegible]
פֿאַרגאָסן געבן דער שלאַכט אומגעקומענע די קדושים און
די אָפּגעריסן צוזאַמען ליגן סטראַשטשען, און דערלעבער וואַסער זײַן
מיר יודענראַט פֿלעגן אַרויסגעפֿירט אַלע דער ערד און
פֿאַרשפּאַרן די סטראַשטשען וואָס אָפּלויף אַרבעט
באַוואָרנט אויף דער ערד, און מיר פֿלעגן ווערן אַרום אַז
מיר פֿלעגן זײַן באַשײַנער אונטער צוזאַמען, אויב מיר אַוועק
פֿאַלן און קומען אַז און אַרײַנשיסן טויט האָב איך געזען
וואַסער פֿון אונטער טירן וואָס זײַנען געגאַנגען צו
קומען און האָב דאָס פֿאַרקויפֿט פֿאַר 3 קאָפּקעס און
פֿאַר דעם געלט האָב איך געקויפֿט "סטראַשטשען"
פֿאַר מיר איך פֿאַר מײַן "ברידערל" נחמן.
און אַז מײַן פֿאָטער ז"ל האָט געזען דערוויסט
האָט ער געקויפֿט צו סטראַשען פֿון אײן קראַנקער
און האָט מיך אַרויסגעשיקט שלאָגן מיט
דער סטראַשען אַז איך האָב געשריגן שמע־ישראל
און אַלע שכנים געקומען צו אונדז אַרײַנגעלאָפֿן און
מײַן שוועסטער פּעסל ע"ה האָט מיך געשלאָגן
געווען פֿון מײַן פֿאָטערס [illegible], וואָס מאַכט
אַז ער געשלאָגן [illegible]

6. B.

ניטאָ ווערנדיק וואָס מיין פאָטער זאָל באַט
איך גיך זיך געזעגנט מיט דער סטאָרזשע
פון דעם "קאָנטראָלראַום" וועדער ער האָט באַלד
מיר פאָרט געגעבן" דאָס וואָס איינער
שטיק ברויטלעך האָבן געגעסן און
מיר מיט איין ברויטל האָט מען נישט
געגעסן, האָב איך באַלד דערוויסט וועגן
פאַרגיפט ברויט מיט וואַסער וואַנצן, און
שמוציקייט, און ס׳זאָל זיך באַלד זיך דערמאָנען
אָפּגעלאָזט אַרום אין די אויבערשטע טייפּ
וואָס די וואָכער באַלד, דען איך שוין נישט
געוען רויט און וואַנדער אין אַלערער
ברידערשאַפט געשמאַק האָט מיר געהאָלפן
די... פאַרלוירן די רײנער מיט וואַסער
שוואַכלעך וואַשן און שטאַרקער שמוציקייט פון
דער גאַס און מיר האָבן די וואַשער באַקומען
אָפּטראָגן צו דעם אויבערן און צו פאַרמאַכן
גערן טעלער געפּאַקט וואַסער נאָך
דער וועלט פון אונדזער פּאָליציי, און מיט
די גרויסן סוואַלאָטן גיס צו גלייך
פאַר שיידער געשפּרעך און מיר זענען שוין
נישט שטאַרקער געווען, און מיט דעם זייט פאָלגן

6. ט.

מיר דאַרף שוין [illegible] מיט [illegible]
וואָס האָבן אונדז שוין אונטער[illegible] פֿון
זייער שלעכטן און אין דער קאָמפּאַני
איז געווען די אונגאַריש "[illegible]"
האָט איך [illegible] "[illegible] דער [illegible]"
און מיר פֿלעגן [illegible] [illegible] [illegible]
און מיר פֿלעגן [illegible] אונדז [illegible]
ווייל אַלע מיר [illegible] "[illegible]
אַליין פֿלעגן [illegible] די [illegible] [illegible]
וואָס האָט [illegible] [illegible] [illegible]
פֿלעגן אַלעס שאַפֿן צו "געווען
און מיר [illegible] פֿלעגן [illegible]
אונטער[illegible] און ווייל מיר פֿלעגן [illegible]
[illegible] [illegible] געווען פֿלעגן מיר
[illegible] דעם געווען און [illegible]
האָט אונדזער [illegible] [illegible] און
די [illegible] האָט ניט [illegible] פֿלעגן מיר
וואַרן [illegible] [illegible] און [illegible] דער
געווען [illegible] אַז די [illegible] האָט אונדז
[illegible] [illegible] "געווען פֿלעגן [illegible] אונדז און
פֿאַר[illegible] און [illegible] אונדז [illegible] [illegible]
געווען.

~~וואָס און איר האָט איך נישט געקענט באַוועגן~~
~~נאָר ווי אויך זיין זיי צוזאַמען און בעזיגט האָב~~
~~ווייל איך געלערנט גוט, און דער ערשטער האָט איך זיך~~
~~האָט און האָט זיך געווינען "וואָסער ביטער"~~
~~דאָס הייסט גערעכט דורך זיך אַליין.~~

(X) GA

אַז איך בין שוין אַלט געוואָרן 10 יאָהר האָט מען
שוין גיך אָנגעהויבן לערנען אַ געמאָרע מיט תוספות
אַז איין פּראָפעסאָר אַלטן ווי געוואָרן אַ קרעמער האָט.
מען גיך וועלכע אָנגעהויבן אויבען פאַר אַ לערער.
פון אונזער שטאָט האָט גיך אָנגעהויבן לערנען אַ פאָל
אַ טראַגעדיע, ווייל איך האָב געהאַט פאַרלאָרען
פאַר באַרג. לערנען האָבען אַלע פאַרלערער געזאָגט
אַז סיוואָלט ווייל געווען לערנען "טראַגעדיע" האָב
איך אָנגעהויבן זיין רעדען אַלע און דאָס
פון אַ טראַגעדיע און פּלאַן פון איך אָרגאַניזירן
און אַלע געוואוסט אַז דאָס "דראָמע" און דאָס וועט
ווערן אַ ספּ האָט איך דערציילט און האָט
גיך געהערט פאָלפן אַלע דאָס "דראָמע" האָט
זייער געשטאַלטען, סיוואָל ווייסט אַלעס אַז איך האָב זיך
פון אַליין געלאָזען דיינע געפיל שיין און דיינע קלאַסען.
אַז גער האָט צוליב אָסור קינדער פאָרשטעלן ציון
גיין אויפשטעלן אַלעס אַ גר אַז איך געשאַפן צייטן
און אויפלעבען גייען! וויל איך האָב דער ערשטער געשריבען
איין געוואָלט אַ פון טראַגעדיע וואָס געוואָרן אַ מאָל איך זאָגן

צושרייבן מיין פאטער ע"ה וועלכער דאס אויפציען פון
קינדער איז אינגאנצן געווען אויף די אלטערן, מיין פאטער ע"ה
איז געווען א שניידער, א פרומער מיט שיינע גוטע שכנים
מאכן און איז געווען זייער אן גוטער תורה־מענטש, און אויך
קלויזער "צדיק" דאס הייסט דער האט געהאלטן זייער פון
אידישקייט און געהאלטן פאלגן די וועגן און
האט געהאלטן פון שבת דער פאמיליע זיין שטאלצקייט
ווערשטן ביז דער האט נישט געקענט זיין שטארקן אויפן
היגען איז ביז דער האט נישט אויך געוואלט גרויס
פאמיליע נישט מאכן די פינגער און דער האט אפילו
פאר זיין שום נישט געהאט, און די באלעבאטים פון
דער שטאט פלעגן אים זייער לייבן האבן, האט זיין
באלעבאטים און פאר זיין קינדער שפילן, דער איז
געווען א שניידער גוט א שיינער טוגנט א בעל־צדקה ווען
דער נייער ייסורים מיר אין געווען זייער אקטיוו
פיזישער, אויך קינדערשע און גאנץ פאנען מיר
קיפערן און א גרויסע שיכטע אלע א באלעבאטער און
מיין פאטער האט נישט געקענט פארן מיט אונדז האט
דער גאנצער דער פאטער פון דער גלייכער ווען ער
האט געזען אונדז מיט די וועגן וואס מיר פארן
אנגעגאן ווארן שפילן דער באלעבאטער און אונזער
ווערן האט מיך נישט קיין ברכה פאלן און
האט דער פאטער פון דער גלייכער גיך און אונגעפירט
אז בארג איז נישט געגאנגען מיט אויך גאנץ אויך

ערשט ווען מיר פֿלעגן צוריקקומען פֿון טשערקאַס
און דאָס באַזונדער וואָס איך האָבן אין ... סער
פֿאַרשטייט זיך אַז אונזער געזעלשאַפֿטן האָבן זיך
אָרגאַניזירט און מיר האָבן געשפּילט ביי באַזונדער
מיר דאָס איז ניט געווען צו פֿריילעכקייט ווען מען
פֿלעגט געווען זיין אַלעמען ווילט מיר געווען אונזערע,
און אַלע וואָלטן פֿאַר א״ה ווייל געווען אַליין אָנגעפֿאַנגען:
גייסטער, און האָבן נאָכגעמאַכט אָקראַיסן אָרקעסטער, און
אַ ... פֿון 8-10 געזעלשאַפֿטן האָט געמאַכט
אַ קאָנצערט אָרקעסטער, מיר פֿלעגן שפּילן אין טעאַטער
... "..." און באַזונדערס ... און ...
די ... , און ... פֿלעגן מיר צו ...
... אָרקעסטער ... 2-3 טאָג. מיר
... פֿלעגן און ... צו זיך ... אונזערע
..., און ... ניט געווען קיין ...
און ... און ... פֿלעגן מיר ...
... ... געמאַכט
... מיר ... פֿלעגן ... ...
... מיר ... און ... ... מיר
... ... געווען פֿריי און מיר פֿלעגן ...
... פֿלעגן ... ... אונזער ...
... ... פֿון ... ... פֿון ...
... א״ה האָבן ... שפּילן ...
... , מיר אַלע ... און ... ...

קראָנען און אַנדערע גאָלדענע וואָס האָבן געשפּילט אויף
פאַרשיידענע אינסטרומענטן וואָס באַשטייט אין אַן
אָרקעסטער, האָט זיך געפונען אין גאָלדענער וואָס
איז געווען אַקראָוסער "שיינער" אין פּלאַץ זיך צו דער
ווינטערסן גיין פֿאָטער, און די פּלאַץ צו די ייִדן פֿון
דעם "ייט. אין איז גיין פֿאָטער איבער און אויפֿגער
געגאַנגען ווען סינו פּלאַץ פֿאַרנעמען אַפּריל צ.וו.שן
דעם געלעגער דער האָט געהייסן "קאַסעל" און ניי
פֿאָטער, פּלאַץ דער צוגעגאַנגען גיין פֿאָטער איז (באַלעסט
ניט געווען איז אויך דין אָפּצאָליר פּיצעל שפּילן
איז ניט געווען קיינער ניט ווייטער אויפֿן פּיצעל
שפּילט גאָר גוט 4 פֿינגער און ווייסן "קלאַרנעט"
גיט גין שפּילן מיט 10 פֿינגער אַדערפֿאַר האָט
געלערנט דיינער אַלע קינדער אַלץ פּיצעל האָט
גיין פֿאָטער אויך צו זיך צוגערעדט און האָט אויך
געלערנט דער איז אויך אַלע דיר ווייזן איז אייגענער
פֿון גיינער צין ווען אויך לערנען "קלאַרנעט"
וואָלטן גיר צייגן צו קען גאָר צוליק אויס דערפֿאַר
שפּילן "קלאַרנעט" אויך, און אָפּשאָל איז געפֿעלן
דער קאָרעל אַזוי גיר און אויך האָב איך געלערנט
לערנען "קלאַרנעט" אינסטרומענט "סאַקסאָפאָן" דאָס
ערשטע לערנען ווייזן איז אייגנער פֿון גיין
פֿאָטערס. קינדער וואָלט זיי גערן שפּילן
קלאַרנעט, און דאָס 8 ייִדן וואָרט גיין פֿאָטער

פּאָליטישע ווערן פֿון דרויסן שווייץ וואָס פֿלעגן
געפֿינען זיך אין פּאָליטישע פֿון פּאַריזער [illegible]. און
אַלע האָבן זיין פּאָליטישע קאָנצענטראַציע [illegible] פֿאַר גיר
פֿון זיין פֿאָלק (אַלויטער) וואָס האָט [illegible] געפֿינען
און [illegible] [illegible], זייער [illegible] איז געווען אַ
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] האָב
איך [illegible] דיגע [illegible] און זייער [illegible] האָט
געגעבן פּאָליטישע [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דער [illegible] פֿאַר 3 [illegible] אַ [illegible] [illegible].
און איך האָב [illegible] [illegible] [illegible].
און [illegible] [illegible] האָב איך שוין [illegible]
צו [illegible] און [illegible] [illegible] צו [illegible] [illegible]
12 [illegible] האָט געגעבן איך שוין [illegible] [illegible]
איך [illegible] [illegible] און איך האָב [illegible] [illegible]
זיין [illegible] [illegible], איך [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] וואָס, [illegible] [illegible] וואָס גיר איז [illegible]
[illegible] אין [illegible] האָט געגעבן פּאָליטישע [illegible] און [illegible]
[illegible] פֿון גיר אין פּאָליטישע [illegible] [illegible] [illegible], [illegible]
און [illegible] וואָס אין [illegible] איך [illegible] [illegible] [illegible] וואָס [illegible] איך
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] גיט [illegible] [illegible] איך האָב
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איך [illegible] אַז גיר [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible]
[illegible], [illegible] [illegible] און "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] 3 [illegible], [illegible] [illegible] אַז [illegible] [illegible]

געווען די "מערדער" און שׂנאה אויף דער נאַצי מאַכט
גאַנץ געזאָגט אַ "בעסער – ווירטשאַפֿט" און די נאַצי מאַכט
וועט געפֿירט ביז צום טאָג אונטערדריקונג און מאָרד:
ווייל די אַלטע קלעצקער יידן געווען גוט באַוואוסט צו
געקענט די יונגע קלעצקער לייט צוליב שפּילן דעם
"בעקעלעך" אַ ביסל האָט געהייסן דער 3טער טייל
פֿון דער "בעסערער" אַלע דעם 3טן טייל צוזאַמען
גענומען די געמעלטע אונטער יכוח דאָס נוסח
וואָס אײַנגעגעבן פֿון דער בעסערער וואָס
ער האָט אָנגעגעבן דאָס הייסט די "פֿאָרשלאָג" מיט
די "לויפֿערלעך" וואָס ער האָט פֿאָרטרעטן מיט
אַלע "ביסל" "צוזאַמען" און די קלעצקער האָבן
געקלאָפּט און די געמעלטענע האָבן געהערט
און ער האָט פֿאַרדינט שיין געלט און אַזוי. ווען אײַנגעזעצט
אַלע געווען מיט לעצטער גוט געגעבן "יאָסעלע – חיים" וועלוועלער
אַלע 3 מיט אײַנגעקניפּט דאָרט און האָט מיך געהאַלטן נאָר
אַליין דערפֿון דערוויסן און אײַנגעזעצט וואַרשע האָט ער
אויך געמאַכט רעשט פֿון אַלע סיגאַרעטן
אײַנער געלערנט און וואַרשע האָבן זיך געהאַלטן רעכטע
נאָר מיר אויך קיין געלט נישט געפֿינען געוואָרן רעכטע
"פֿאָרזאָרגן" ווייל האָט מען גענומען אויף דער רעסטל
אויך פֿון "דאָס געלט" צו זיין נאָך און אַ נאָך
און דער פֿאָקט און רעספּעקט און ערגעץ צו זיין אויך
געווען אײַנגעפֿירט אַז ער האָט געמאַכט אויפֿן ווייטן

„קוואָרצע" [illegible] גין ריכטלער גיט „[illegible]-פּאָליסי" פּינקט ווי
דאָס ווי „[illegible]" און וואָס גר האָט דעם אונטערגעשטעלט „קוואָרצע"
גיבראַוכט אין פּאָליסט וואָס אונטערשטעלן, האָט גערן בזין
[illegible] לייגן דאָס [illegible] אויף די ריכטיקע פּין [illegible]
[illegible] דיפּ פּיל [illegible] [illegible], וואָס האָב
וויך [illegible], וויך פֿלאָך [illegible] אויף [illegible] אי
[illegible], וואָס [illegible] [illegible] פֿלאָך בזאָל [illegible]
[illegible] גיר ניט צו [illegible] גיגאַן. נאָך אַזאַ גערן וויך
צוליב דערגאַנגען אַז פֿאַר מײַנע [illegible] פֿאָר[illegible]
האָב וויך גענומען גיין [illegible] [illegible] „[illegible]"
און האָב צוליב [illegible] [illegible] און דאָס [illegible]
[illegible] צוליב [illegible] בזאָל גיר [illegible] „[illegible]" [illegible]
ווײַטער האָבט אַז דאָס האָבן גיר צוליב [illegible]
פֿון דעם [illegible] פֿון גיין [illegible] פֿונעם דינסט, און נאָך
האָב וויך [illegible] [illegible] אַז וויך [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] און דערגאַנגען צוליב און די שטילערנוק
[illegible] די שטילערנוק [illegible] ניט [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] גיר [illegible] [illegible] ניט [illegible] די [illegible]
די [illegible] [illegible] שטילערנוק [illegible] גר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] שטילערנוק אויף „[illegible]" דאָס [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible] און [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אַז [illegible] [illegible] [illegible] דיין
[illegible] [illegible] [illegible] דיין [illegible] [illegible]

און די קליינע הײַזער זײַנען פֿאַרזונקען געווען
"עולם-טובֿ". דאָס האָט געהייסן אָרעם גײַן און "עליציריען"
און "ווײַטער" איך בין נאָך קליין און קליינער האָט מען מיך
גערופֿט אונזערהיים האָט מיך מײַן פֿאָטער דערוואַקסן
וואָס ער האָט מיך געשיקט געלערנט האָבן אויך
קיינמאָל געווען געזען לאָרנטאַל, און ווײַל צוליב גאָר
בײַ אונדז אַ וואַרטעל אויף "אָקראַינאַל" (מיט מײַן סאַם
יאָרגאַנג) און בין אַליין גערונען "די דיספּעלן
און האָב מײַן אָפּגעשפּילט אַלטער עולם-טובֿ אָפֿט
געלערנט און ער פֿלעגט מיר אָפֿט דערציילן אויפֿן
קאַפּיטל האָב איך שוין ווײַטער געהאַט וועגן מײַן
געשטאַלט, און ווײַטער אויך בין שוין קינדער און ליבע
מיטטער און איך האָב שוין אייגענע קינדער נאָר די
עלטערן קולטור פֿלעגן מיר צו זאָגן ליידן נאָך
און אָרקעסטער און מיר פֿלעגן אָרום פֿאָרן אויף
די פּאָרעמאַנצן, אויך האָבן און "ספּירט" און
מיר פֿלעגן נישט זײַן נישט קיין פֿאַרמעסט און נישט
קיין "טעאַטער" פֿלעגן מיר צו לייענען אויף אַלטע
גאַסן פֿון "יאָסעלע-חיים", און דערבײַ און מיר פֿלעגן
קײַן לעצט לײַדנס פּאַראַגראַפֿן, און דער טאָן פֿלעגט
מיר זײַן אויך ~~[illegible]~~ דער קאַפּיטאַל פֿינעם פּאַראַגראַף
אַלץ געווען אַלטער גאָלד אַלץ ווײַטער פֿון אונדזער אַראָ
קיינעם פֿיטערן אַז ער צו אונדזער אַרײַפֿגעזען
מיר צו זען דערטער שפּילן וועגן דער פּאָליציי.

דאָס האָט געוואָרן די פּאַסאַזשירן, ווייל סיי אַלע
געוואָלט וויסן דער "קאַפּיטאַן" פֿאָדערן מיר אַרויף גייען
און מיר פֿלעגן אָפֿט פֿאָרן מיט דער שיף איבער
סטאַנציעס און מיר פֿלעגן צושפּילן איבער שטורעמדיק
און דער נאָך פֿלעגן מיינע פֿון אונדז נעמען [illegible]
און אַרויסגייען צו די פּאַסאַזשירן צוזאַמען
[illegible] [illegible] און דער נאָך פֿלעגן מיר
פֿאָרן צוריק. [illegible] און ווייל דער קאַפּיטאַן
פֿון דער שיף איז נישט געווען [illegible] און מיר
האָט אונדז נישט אַריבערגעלאָזט אויף דער שיף פֿלעגן
מיר נעמען די [illegible] [illegible] דער האַנט
און מיר פֿלעגן מיט [illegible] [illegible] און [illegible]
ניט מיר פֿלעגן שוין וויסן די נעמען פֿון די
שיפֿן און אַלע [illegible] [illegible] האָט [illegible]
אַלע [illegible] און פֿון דאָרטן פֿלעגן מיר שוין
זען די שיפֿן ווען סיי איז געווען [illegible] "קאַפּיטאַן"
פֿלעגן מיר שוין וויסן צו וואָס מיר דאַרפֿן גיין צו
דער שיף צו נעמען. [illegible] [illegible] פֿאַרגעניגן
פֿלעגן מיר געהאַט ווען מיר פֿלעגן גיין שפּילן אויף
[illegible] [illegible], דאָס צוקריכן צום פֿון די [illegible]
[illegible], דאָס [illegible] פֿון צוקריכן די "וואַגאָנעס" און [illegible]
[illegible] האָט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] און אַז [illegible] האָט
[illegible] און דער [illegible] [illegible] שוין [illegible]

שפּילן קען מען צוליק שוין פֿאָרשטעלן וואָס פֿאַר
אַ פּרייז ס׳איז אַלץ געוואָרן, און גאָר האָט אַרויסגעפֿירט
די קעלנער, און דאָס האָט צוליק שוין אָנגעהויבן זיין
אַמעריקער באַלעבאָסטער, איר קלערט פֿלעגן שפּילן
צוזאַמען טאַנצן און פֿאַר יעדער טאַנץ האָבן יעדער
געצאָלט צוקלאַסט לאַקאַלשער "אַלפּאָלער" האָט געקאָסט
10 סענט, אַ "וואַלס", און אַנדער פֿאַרשיידענע קליינע
טאַנץ האָט געקאָסט 10 סענט, אַנדערע אַ "קוואַדריל"
און "לאַנסיר" האָט שוין געקאָסט 40 סענט, ווײַל די
לאַנגע טאַנץ האָבן שוין פֿאַרנומען גאַנצע צײַט
אַזוי וואָס אַ 20-25 מינוט. און גלײַך אַ באַלעבאָסטע האָט
צוליק האָט "דער" אַנגעפֿאַנגען קעלנער "אָסטער-טאַנץ" אַנדערע
וואָס "אָסטער-טאַנץ", פֿלעגן זײַטן וואָס אַלס סך פֿלעגן
שפּילן אַ פּילדערשער און געשפּילט אַ פּיטאַליע, גאָר צוליב אַ
שפּילן אַ "וואַלס", אַנדערע "אַ פּאָלקער" פֿון די קליינע טאַנץ
וואָס פֿלעגן געצאָלט ווערן פֿון 3 ביז 5 סענט האָט איין
פֿאַטער נישט געוואָלט אַרויס לאָזן די פּרייזן
אַנדערע גאָר פֿלעגן אָפּשפּילן, און אַזוי פֿלעגן זיך שפּילן
ביז 5-6 אַ זייגער אין דער פֿרי, די קעלנער וואָס גאָר
פֿלעגן פֿאַרדינען פֿלעגן גוט צוליבן קלאָג אַלץ גלײַך
נאָר דער קאָפּ־קאַסטער פֿלעגן נעמען 2 טוליעס
און די אַנדערע אַנגעזאָגט פֿלעגן נעמען ווײַנצוועג
ווײַל די קעלנער געקאָכט, און ווידער וואָלט
דער גאַנצן צוליק צײַט נעמען צו איין פֿאַטער אַלײַן

אין דער הייך איז גע-פלויגן געקומען דער "באלינג"
וואס האט גע-פלויגט פארטיידיגן דאס גרויס וואס גער
האט פארדינט א גרויסן פאר וואך נאך דער האט גען
וואך צו "פענטאגאנט" צו 15-20 קילאמעטער אין גע-פלויגן
שווערע ריזיקע דרעקן און סיי געפלויגן וואו פארלאך
וואלאך האבן זיך פארגעסן צו געשריבן און
דאס איז דער אינטערעסאנט, ווייל מיר געזעהן אן
"נאלער" וואס אן אינדערער באלאנסירן, פאר דער "באמבער"
נאמען די # אינטערפירונג די "קולער" און גער
קריגט צו אינגאנצן צו אינצייכן גיט" און אין
אין זיי געבט די אווען וואס דעם זיינען און
די ווארער רינגלען צום ווארעם גיט די לופט
אונגעצונדן, און גער נאכט ווארעם פון איר די
"פארטיגן" וואס צו האט געטראגן אינגאנצן די זייט
פון דער באלאנסער ביז דער "באמבער" און גער פארלאנגט
איר האר ווילער וואלקנס, צייטן האט גען
געטראגן זיינער האר וואס פלויגן געקומען צייטן שיין
און די ווייסע שטיין און פארגעסן איר
דיין האר, ביז מיר פירט אריין דעם באלאנסן וואס
פון אים גאר ביידער צייטן צווייל גרענעץ דאס פייסט
די אינטערפירונג, און אווידער גער פירלאר אין דער
באלאנסן, הייבן אן די קלענערער שפילן און דער
באדנקען" הייבט אן באצייכענען די "קולער" דאס
הייסט אלע פון צוגעט אלזיינער שיינער ווארטער וואקסן

ליבן אונזערן פֿרײַנד דער קװאַל. צו אײַער שײנער
גערעגלטער ווערטער, נאָר טעגלעך אויף זײַן קוואַלער
קוואַלן אויסריכטער, פֿאַר דערציילטע פֿאַרגעסן
אויסגעזאָגטע ווערטער אויף אַלע גערעטעניש פֿאַרגן
צוליב דיזן ווינטער אויף אונדז וואָס דער שטײַגער אויך
צוליב ווײַבער פֿאַרלאָרן וועלן אונדזער שפּיגל און וויינער
פֿון צײַט פֿאַר גלייכן, אויף דער בלעזן פֿאַר
אַרײַנגייען האָט מיר געוואָגט אַרויסגעבן טעפּיכל און
האָט זיך ארויסגעזאָגט דעם קוועל, און גאַנץ
פֿאַרן פֿירן דעם בלוזן צו דער כּתבֿ און
דיזן כּתבֿ פֿאַרגעסן און רעכטלעך אונדז געלעכטער און
דערציילן אינטערעסאַנט העלפֿער אויך. אויף קיווען זײַ
כּתבֿ־פֿאָרט און דיזן פֿאַרגעסן שפּרייטן דיזן קוואַלער
און זײַ פֿאַרן אַרויסן דרייען דעם קוואַלער, [illegible] גאָר
וואָרט דעם קלאַסן, און דער נאָך פֿאַרן "די
ב" ליבן כּתבֿ קאַפּיטל" און זײַ פֿאַרן
און אינטערעסאַנט שוין פֿירן כּלאָסן־קוואַלער צוליב
און צווייט אַרויס, און און דער צייט וועלן וואָס קיי־
נעמט דיזן אַלע אײַנגעאָרדנטע, ג.ט. דער בלאָסן־קוואַלער
און גאָר פֿאַרן אָנפֿאַנגען נאָך אַרויסגעגעבן געוויסע
און דיזן קראַנקע פֿאַרגעסן צו שפּילן יידישע
אַרבעטער און "[illegible] ־ [illegible] פֿון פּאָליטיק צוליב
אויף זייער אַרבעטער פֿאַרגעסן" אַלע ליבן אונדז [illegible]
[illegible] ־ [illegible]" די כּלאָסן־קוואַלער און דיזן די

רעדאַקטאָרן פֿון דער ״באָסטאָן-גלאָבּ״ און אַנדערע
ווײַטער, און ער פֿלעגט פֿאַרברענגען ביז שפּעט
באַנאַכט, און דער גײַסט פֿון דעם וואָלט קענען
זיך דיזן נײַפֿקריגאַנגען געזעלען מיט אײַנגלאָק
ווערן ריכטן ווײַל ער פֿאַרברענגט די באָסטאָנער
די געזעלשאַפֿט פֿלעגן זיך אַנשמירן מיט שפּאַנען
ביגעל די האָר וואָס ער פֿלעגט באַלאַנגען די
האָר, און דאָס פֿלעגט ניט נאָר ווערן אַנגערן
די באָסטאָנער נאָר ער פֿלעגט זיך פּאָלאַשן
זיך די אײַנגלאָק מיט די געזעלשאַפֿט און ליטן וואָס
פֿלעגן ווערן פֿון די אינטערעס פֿון דער באָסטאָנער
שדכנים וואָס פֿלעגן הערן און אויסשפּרעכן טאָג
האָב איך ניט געקענט וואָס איך בין געווען
זיין אײַנער האָב איך דערציילן אַלע באָסטאָנער
אַגיידער מײַנער אַלטשיינער און זאָגן דעם מאַרס אַז איך
האָב זיך און איר שלאָגן פֿאַרליבט, ווי אַז געוואָן
מײַנער אַלטשיינער און איך האָב זיך אָרעם געפֿירט
מיט איר צו פֿאָרע, נאָר אַזוי ווי איך בין
געווען זיין אינגל און בין אַנדערש פֿאַר ״מולטער
וואָס ער קענט זיך שטאַרק טאָר מען ניט הייראַטן״
און די רעדאַקטערן פֿון דעם ייִדישל האָבן ניט
געוואָלט אַז די זאָל מיט איר אַרויסגייען און ניט
הייראַטן האָבן מיר געמאַכט זיך אָפּגעלאָזן
און אַזוי האָבן מיר זיך געזעגנט און געטאָן.

פֿון ווײַנסטאָן זײַנען געווען די באַזיצערס און
טשערקאַס, אַלפֿרעד אַלטמאַן מאָלער בײַ "נאַוואָרן" און צוויי
אײן אַ דאָרף נײַער שטאָט בײַ דער "בראָנקס" שיף
און אײן "גאַרט", דאָס האָט געהײסן די "דירעקציע
גאַבריאַל" דאָרטן פֿלעגן אַרומגײן אַלפֿעס
און גײענדיק מיט 5 גראָשן און נעמען פֿלעגן מיר
פֿאַרדינגען וואָרן באַסטעס, און מיט אײנס אונדז דען
באַסטעס פֿלעג אויגער ווײַזן אַלפֿרעט וואָס פֿלעג
פֿאַרקויפֿן צוקער באַלקן און גיטאַרע סיפֿאָן
דאָס האָט געהײסן "צוקער-וואַסער" פֿאַר און גראָבע
צוקער - וואַסער פֿלעגן מיר צאָלן 1 גראָשן
און צוקער קעגן ליגנשאָפֿט גאַנצבעק פֿלעגן
מיר שוין וויסן אַז די בײַער "דער גראַנאַסער אַלט,
האָט מיט זיך גענומען אַלערלײ צוקער האָט געהאַט
אַ פֿערפֿלאַטער נאָז אָבער די גאַנצע וואָס זײַנען
פֿלעגן פֿאַרקויפֿן האָבן אַלע געווען אַז בײַ איר
ווײַן געוועג די בעסטע און שטאַרקסטע. און גאָר
זײַנען מיר געפֿאָרן אַף באַסטעס וואָס מיר האָבן אויפֿגעהױבן
צעטלעך מיט און גרינגער באַסטעס און דאַסיקע שוין
אין גאַנצן, און מיר זײַנען געגאַנגען אַהײם שפּעטער מיט
אַ וואָלק, ווען מיר האָבן געגעסן בײַם גאַנצן צעטל
אָפּגעשיקט זײַנען מיר אַרויס געפֿינען גאַנצן וואַנדערן
און אַז מיר זײַנען געגאַנגען פֿון אָבערן ווײַל מיר האָבן
באַנדעלער פֿאַרטאָג פֿאַרבײַ יעדער צײַט "דניעפּער"

אזוי אז אונדזער גענעראַל נישט געוואָלט זײַן שלאָף, וועקן מיר
מיט אונדזערע פֿאַרשעפּירן האָבן מיר קריכנדיק אַרויס
געטראָגן אַ ביסל ברויט און דער פּרייזער לאָזט
נאָר ווען מיר איז געוואָרן אַ"ך וויי, אַזוי גיין צוויי
שטובל ווי אַ פֿערד שלאָפֿן דער גענעראַל פֿון דעם
שפּיטאָל וואָס פֿלעגט אַרויספֿירן אַלע יידן מיט
״דזשיפּ״ האָבן מיר זיך געזעצט און דעם קליינעם
שטובל און מיר האָבן זיך אײַנגעדעקט מיט די
״פּילצן״ און מיר זײַנען דאָרטן אַלע געשלאָפֿן ביז
נאַכט און געוואָרן אין דער פֿרי. דאָס איז שוין
געווען דינסטיק האָט מען אָנגעפֿאַנגען געמאַכט
״סיגנאַלן״ מיט ״טראַנספּאָרט״ ביז דער קאָלי האָט פֿון
יעדן ״דזשיפּ״ דער האָרט און איז געגאַנגען
אונדזער פֿאַרפּאַנגען און אַלע מיר דאַן און איז געווען
אַוועקגעגאַנגען מיט 2 פֿערד וואָס מיר האָבן קריגנס
אויך גענוג וואַגן דער גאַנצער אונדזער פֿאַרגעסן
אַז די באַלעבאָס איז גאָר האָט אַרײַן קעגן
טאָפּן ״פֿאַרהאַם״ דאָס האָט געדויערט די שעה
דאָס האָט אונדזער פֿאַרשפּאַרט האָט זיך און
פֿערד אָנגעשפּאַרט און האָט נישט געוואָלט אַרויס
...ן און אַלץ אַרויס און וואָס האָבן מיר אויך
געמאַכט מיט פֿערד אַרויס געשלעפּט. און דער באַלעבאָס
האָט אָנגעהויבן שלאָגן די פֿערד און האָט
״יאָ געשריגן ״דער ריק טראָגט נאָך אונדזער דער ...״

דער באַלעגאָלע האָט געהייסן ״גראָסל״ מיט אַ פּליוט
בערדל ווײַס באַלד אַליין, און אַז מיר זײַנען אַריבער
געפֿאָרן אַף װאָגן מיט דעם נײַעם, און מיר זײַנען
געפֿאָרן און געזען אין דעם פֿאָרנט פֿליגן
בלויזע שטיינער פֿון אַלע זײַטן צו זײַן שווער צו זײַן שווער
דערמאָנען האָט דער באַלעגאָלע ר״ב גראָסל
אָנגעהויבן שרײַען אַף ווילדע קולות און געזאַגט
״קינדער, גיט זיך פֿיס פֿלעגן מיר גיין
אַראָפּ פֿון די ווערן און גייען נאָך
און צוזאַמען מיט זיך, ווײַל האָבן מיר געקענט זיך באַשטעלן
ביז דעם דאָרף ווײַל מיר האָבן דעם פֿאַרשעמט
טאָג געשפּילט אַ באַלעגאָלע, דער דאָרף האָט
געהייסן ״לאַנגעוועלטער״. דאָ האָבן מיר אַלע געשפּילט
דיזאַסטער דעם מײַסטער און גרעסטעלעך דערם
פֿאַרשלאָפֿן און דערנאָך האָבן מיר שוין גע־
שפּילט און ״טשערנאָס״ און באַלעבאַטים און פֿרײַער
אַ בערעזע און לבנה דעם טאָפּעל ווערטשעל און
וואָס אַלע דערלאַנגען דעם וואָלק און דער אַרט
און אַלע ווײַל דעם אָרט פֿלעגן מיר געזען
בוינעלעך און בוימער פֿלעגן מיר גייען אַרום
פֿאַרלוירן פֿון און דאָרף און לעבן און דעם אין
גאָר נײַעם שלאָף פֿאַרשטאַרבן ווײַל מיט מיר
פֿלעגן זײַן פֿון דער אָרט. און גאָר בײַ
מיר געפֿאָרן צו און ״קינדער״ און דערנאָך

שוטאן דערטען אין ״באזל״ דאס איז געווען אין
אין מורא הוט גיהייסען ״סופיארגו״ דורט
איז געווען צו פארבריך # פון ברענפען אין
אזוי ווייל גיר פלערגן פורבען גוט זוואוגען
אין דער וואגען איז געווען פיל גוט היינט
פלערגן גיר אויין לייגען אינדזערן אינסטרו גענטען
אין גיצן וואגען אין דיופיס פלערגן גיר
האלטען אזו אלייער דרייניגלוק וואס פלעג
היינגן בזו דר צייטען, טרעפט גלוק אזוי
גלוק אזו גיינער צוויין האלבען טייל פון גיין
קלארניט וואס איז געווען אויין נאוגיעלט אין
אין פאטשיילר אין גיטרן וואגען איז געווען
אלעלוק אין אלהאלבען קלארניט איז ארלים
קיסגלאוועם פינגען וואגען, ניטס ווינטגערען וואס
אינדזערן בזולערגלער איז געווען צייער אלגלטעגע
גוטש אין הוט גיך ליג געהוט ער הוט געהייסן
צירלינג, שפרינגל ווילער ער הוט קיטרנונג
אלהערטלאל ״ גערער אין ווינטער אין דער פורטנאל
איז געווען גוט אושפרעכט אדער פאר הוט אים
אים גערזוועם ״צירלונג שפרינגל״ איך האב
אים גיגעבען ער בזול גלוק אויגנערן גירנזאלען
גערעכט דערם האלבען קלארניט נאר האט ניט
גיוואלט ברשים אויסען ניט אין אזוי האב איך
גיגיצט גייען צורינג צורפיס אין דארף ביז

ביז מער האט מיר אָנגעוואָרפֿן ווי אויפֿגער אַן
פֿאָרצל האט אויפֿגעהויבן אויף האַלבן
גאָרנישט, און מיט קרייסער ש וואַרציטען
האָב איך גענוצט אָנגעוויפֿן ביז מער האָט
מיר אויפֿגעגעבן דעם האַלבן גאַרנעט און
דאָן האָב איך צוליב אויגן געערבעט קיין סאַפּיראַן
און האָב שוין אויפֿגעשטעלט דעם גאָל, אַלצער
פֿאַרגעסן פֿרעסן האָבן שוין דער אַלטער
געזעגענטן פֿאָלק אויפֿגעשטעלט און ווייט
וועזאָרג בלויז אַ אייזענער וואָס האט קיין דרעסן
קיינער וואָס פֿלעגט גאָלדן קאַפּיטל ~ פֿערטל
און אונזער פֿיש, וויל זאָל בלייבן האַלטן
שוין אין ערגעץ ניט גענעסן און סיי האָט
געזעצט בערגערן אין באַלצן און אפֿילו
דיזל פֿאָרדינסטן פֿון דער "פֿאַרזאָרגונג"
לאָגער ניט קיין אונזער פֿײַערלעכער וואָך
ביז מאַלאָנצע און "סאַן דיעגאָ" האָט מען געזען
צוליב אויסשטעלונג און וויסן "קאַפּיטאַליש".

און אונזער מיט דער פֿויט האָב איך ראָגאַן
מיטלער פֿרייטיקער, שפּילצאַנג אַלס דיזער ווערטער
און ביזער, און פֿריסאָק און דיזל אָנבליקער
אָפּגערעדט האָב איך שוין קיינמאָל אָלטשטרוך געהאַט
און דער פֿויט האָבן שוין דעריבער און דיזל

קליינער שטעטעלע ווי ס'איז געווען פאַרשיידענע
אינדוסטריע קלענערע ווי די גרעסערע פאַבריקן
אויך די צאָל וואָס האָט אָנגעהאַלטן דעם לעבן קאָנטראָל
און אַרבעטער טוגן אויך אונטערנעמונג און מאַשינערי געפאַבריקט
מיטן נאָמען "ספּיריט" וואָס איז אונטערגענומען צו
[illegible] "פאַבריקאַנט" די [illegible]
ציינער אַרבעטער [illegible] "פאַבריק" קליינער אונטערנעמונג
[illegible] פּלאַץ צוזאַמען קליינער רעדער "[illegible]"
און פּלאַץ מיט [illegible] אויסגעפּאַרטן צו און דער [illegible]
און (צוריקגעגאַנגען) און פּלאַץ [illegible] און די [illegible]
[illegible] פּלאַץ איז [illegible] צו [illegible] פאַר
[illegible] און [illegible] "[illegible]" [illegible]
[illegible] פאַבריק [illegible] צו דעם "[illegible]"
[illegible] 45 [illegible] פאַר [illegible]
סטרויען מיט [illegible] און שלאָסער און [illegible]. [illegible]
[illegible] פּאַרק [illegible] ...[illegible]
[illegible] טעכניקער [illegible]
[illegible] מיט [illegible] "[illegible]"
[illegible] האָט [illegible] פון [illegible]
2 [illegible] מיט צו 2 [illegible] און
[illegible] אַרבעטער [illegible] פאַר
[illegible] וועלכע די [illegible]
[illegible] שלאָסער האָט [illegible]
[illegible] וואָס [illegible]
און [illegible] ווי ס'איז געווען [illegible]

זיך שוין פֿאַרשטאַנען וואָדורך ס'איז אויך געווען
צו דעם געלעכטער. נאָר וואָס האָבן מיר געקענט
גלייבן מיר האָבן גענוג געלעבט, נאָר אין אַ שיינעם
טאָג זײַנען מיר אָנגעקומען צו דער אַרגענטינער קיפּוורן
ורבאַטן אין אַ "צוריק" דײַן "ס'אינזל וואָס" אין פּײַן
דאָרטן האָט מען "בעוואָרע גליטשער" קרסילס
גענומען די פֿיס אַף ~~די פֿאָטעלס~~ אין אַ שיינעם
טאָג איז אויך אָנגעקומען אַפֿיציעל דער טשערקעס וועלכער
ער איז אונז אָנגעפֿאַלן פֿאַרשטעלן אויך נישט
ווײַטער דער גרויסער האָט ער נישט געהאַט. נאָר
אַזוי ווי ער איז געווען אָקראַיִסטער שײַנער ווײסט
וואָס אַזוי ווי איך האָב זיך נאָכדעם
דערפֿאַרן ווײסט ווען איך דין קיינעם נאָכן סעזאָן
האָט ער דערציילט אַז ער איז געפֿאָרן
גיטער בײַן ווי ער האָט זיך אַלס באַהאַלטן
אונטער דעם דײַנג. נאָר אַזוי ווי איך בין געווען
אויסגעפּיקט אין די אַנדערע נאָכן דין איך
נישט געווען פֿייגן די טאָג האָב איך שוין
קאַסיעט באַקומען די אַנדערע סעזאָן, אין איך
האָב זיך קאַסיעט באַקומען נאָר אין אַ שיינעם
טאָג האָט מיך שטאַרק פֿאַרלאַנגט דאָס האָב
האָב איך געשריבן אַ פּאָסטער אַז טאָגער
קאָסט נישט גיין פֿאַרט גיך אויסגעגאַנגען פֿי
דאָרטן וועלכער שטאַרבן, ווײַל ער איז

פֿלעג אָפֿט און אַהיים רייניקן שטאַרק פֿלעג
ברוך גיינער אונז וועגנס און געווען ווערן אויך
און [illegible] מיט מילך פֿלייש און ציינען נישט
[illegible] אויך קלײנער [illegible] דער ביי ווי וועלן
[illegible] פֿאַר הייסט דאָס [illegible] וועגער דער
פּאַטער גיין איז [illegible] קיין [illegible] נישט איז
אַפֿור קינדער מיר האָט און צייטן איך קריגען
אויך אַז אונטערגעטאָן מיר האָט און [illegible] זייער
ווייט בלייבן וועל אויך אַז שפּילן ניט [illegible] ניט
און קאָנצערטיסט אַקטיאָר ווערן אויך וועל לעהרער
און פּיאַנאָ נומער די קריגן אויך [illegible] וועלן
קינדער נאָך מיר איז רובל 45 [illegible] פֿון
דער [illegible] צו [illegible] דער רובל 15 [illegible]
[illegible] דיר גיב אויך "[illegible]" [illegible]
געוועזט האָב איך וואָס "[illegible]" פּיאַנאָ [illegible] דער איז
[illegible] פֿון [illegible] מיר [illegible] "[illegible]" דעם
ניטאָ אונדז איז האָט [illegible] דעם ביי [illegible] און
דעם מיט [illegible] "[illegible]" און [illegible]
[illegible] שטאָט דער [illegible] דער מיט
[illegible] [illegible] — 8 [illegible] — 40 [illegible]
האָט [illegible] אונדזער און [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] מיט [illegible] אונדזער [illegible]
[illegible] [illegible] און [illegible] מיט [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] געווען איז [illegible]

מיט הייסער רעדעס און שיינע ווערטער, מיר
פֿאַרגעסן טעפּלעך און די באַלעבאַטישע ווערן זער
פֿאַרגעסן זיין "וואַרעניקעס" וואָס זיי פֿאַרגעסן זייער ליניע
פֿאַרגעסן פֿון וואַסער "דערפֿער" גוואַלדטאַטן און מיר
פֿאַרגעסן אַלע גרויסע געשעפֿטן.

ריכטיקער צו טשערקאַס פֿון מיין עלטערן
סטאַנציע און מיין לעבן האָב איך געטראָפֿן
מיין עלטערן דרויסער אויפֿגעבויט וואָס איך האָב
איך זיידע וויסן געזען ווילדער ווי אַ נאַר גיין
גרעסער איז געשטאָרבן איז דער זיידע פֿון דער
היים, און דאָס גאַנצע איז דער קריגן גוט צו
פּאַרן פֿעלד וואָס דער האָט נאָך וואָס באַלעבאָס
קרעפֿטן איז דער קריגן באַלעבאָסט נאָך
אונדזערער פֿרייַנט גיט צוים פֿעלד און צוויי
איז דער קראַנק און דער זיידע ווען דער האָט
באַלעבאָסטע געהאַט, האָט דער גערעדט וועגן
"ווילנער טאָפּל גאַסטער" קען מען זיך שוין
פֿאַרשטעלן וואָס דאָס אינזע און שטאָט האָט
זיך געטאָן ווען מיר האָט דערציילט באַרואיקס
צו אַנטקעגן מיט אַנערקענונג פֿון אַלע
אָפּגעזאָגט, און דערבײַ דער און אונדזער צאָל
זיין אַלע אָפּגעגעבן האָט מען אים פֿאַרדינט
פֿון אונדזער קינדער און איך האָב שוין געשטאָלט
גרויסע ווי אונדזער פֿאַר קיין פֿאַר קאַנטישע

אַז מײַן ברודער װי אַזױ "אָפֿיציר" און דאָס האָט
מיר גיגעבן גרױסע פֿאַרגעניגן, נאָך מער אַלס
מײַן ברודער אַ סערזשאַנט װי אַלע אַנדערע גיט צײַן
זעלן פֿון טשערנאָביל האָב איך צוריק גענומען גיט
לערנען, לערנען נישט, װײַל מיר האָט גיר צוגעלײגט
אַז איך װעל לערנען נישט װעט מיר איך
נעמען צו צוריק און "פּאָליג" און דאָס האָט
גיך קאָמאַנדירט גרױס "בײשיק" "צו לערנען", און
אַלע יונגען װײַל קאָנשטאַנטין און טשערנאָביל, און
האָב קאָמאַנדירט בײַ מײַן פֿאַטער און קאָמיסטער
אָבער קאָמאַנדע האָב איך בײַ מײַן פֿאַטער שלאָסטער
האָבן װיר מײַן דאָס האָסט מײַן שװעסטער האָרטשעל
װי קאָלען צװײ אָקישטער גענטש, און האָט מיך
צװײער סיג פּאָליציר און נאָר בײַ צװײ האָב איך
קאָמיטעט װעגן, און דער צײַט האָב איך קאָנטראַקט
בײַ צו מײַן פֿאָטער װי קאָמאַנדירן און טראַגן
נעסט צװײ און קײטער גרױסמעשער װאָס איך האָט אפֿילו
זײַט קיפּאָסט שפּילן אַ דײַן אַנדערער באַזעזן
נאָר אַלע װען מיר װי קאָנען אַנדערע פֿון אַנדערע
און אונדז קאָמען פֿון אַלע שטעטל פֿון פּאָלטאַװער
גובערניע, פֿון לײַבעריאַנס, װי מיר אָנגעגעבן
בײַ מײַן פֿאָטער און אָרגאַנײַזער אָבער פֿאַר
יאָקיטער פּרײַז, און אָרגאַנײַזירט װאָס מיר האָט קאָמפּ
בײַ מײַן פֿאָטער אַשטײגער צײַט, האָט מיר איך

אײַנגעפֿאַנגען אָנצופֿירעדען אַז דאָ אין טשערקאַס איז
נישטאָ קיין פּלאַץ פֿאַר מיר אויך גיב אַרויס
פֿאַרמײַן [illegible] אַז דער וועלט וועט זען זײַן
ווערן אונגעטאָן גאַנץ אַנדער. דאָס הייסט נישט וועגן
גערן שפּילן אַזאַ באַלעבאַטים, נאָר ווערן אַ
גוטער קאָנצערטיסט און ווירטואָז אין טשעכיע
אָרקעסטער, און אַזוי האָב איך געהערט דיזן
ווײַזעס פֿון דעם טראָמבאָניסט בערנדיזן, און האָבן
אָנגעהייבן שרײַבן בריוו און טעלעפֿאָנען צו
קאָנצערטמײַסטערס וואָס האָבן געהאַלטן אייגענע
אָרקעסטערס און אויף חדשים איז מיר אָנגעקומען
אַ בריוו פֿון וויען פֿון דער "גאָרדן" פֿון דער שטאָט
"גאָרטיטאָפֿעל, טאָווארישטשעסקאָר גאַרדען" און ער שרײַבט
מיר אַז מיר ~~צו דער האָבן און קאָנצערטער~~ אויף דעם
ווינטער סעזאָן. דאָס איז געווען אין 1902
דעצעמבער בין איך האָט געווען 16 יאָהר. האָב איך
אָן סאָפּראַנאָ און האָב גאָר שלעכט געפֿילט [illegible]
און נישט קיין אַלגעמיין, נאָר איך האָב נישט
געהערט קיין גאַנצן קאָנצערט דעם "קיינעם" וועלכער
איך האָב נאָך נישט פֿאָרגעשפּילט קיינעם. [illegible]
צו זיך געוואָלט גערן קויפֿן אַ ניין קאַסטן שוואַרץ
קאָנצערט, און פֿון דעסטוועגן בין איך געוואָרן דער
אָרקעסטער אין גאָרטיטאָפֿעל און צו האָבן אין
געשפּילט און צו [illegible] רעסטאָראַנען און

צו טעראָריסטן, נאָר אַזוי ווי דער קאַפּיטאַליסטישער
האָט געהאַט פֿאַר איר אָנגעווענדעט וואָס האָט גע־
אַרבעט בײַ אַלע אינטערעסן יאָרן אין דעם וועלכער האָט
ער מיך צוגעבראַכט האָט ער מיר געגעבן נאָר
אַזוי ווײַל אין דעם אַרגענטינער ליגט פֿאַר קריג
אין דער נאַכט האָט גיין מיך אַרײַנגעבראַכט האָט
מען גיר געגעסן די גרויסע פֿאַר איין האַלבן
וואָכן, אין מיך האָט געכאַפּט אָפּגעשטעלט אין די
וואָכן געפֿירט פֿאַר אַ היים קיין טשערנאָוויץ האָט
מיך נישט געוואָלט געגעסן אין גאָר סאָציאַל, אין אַזוי
ווי פֿון "גלעטשער־פּראָצעס" אין "קלאַסן" איז ער מיר נישט
ווײַט אין דערפֿאַר האָט געוואָלט גיין אַלטער ברודער —
אָפּגעשטעלט בין מיך געפֿירט אין "פּראָצעס" אין
אַזוי בין מיך געפֿירט אין אַלע אַנדערע פּראָצעסן אין
בין אויך געשיקט אויף אַלגעמיינע אַרבעט אין
אַלטער "פֿאַרטעלן" וואָס איז מיך געוואָרן אין דיזע
צווישן אַנדערע וואָס מיך דאָס הײסט גאַר
האָט אים מיך באַצאָלט אין ער איז געפֿאָרן צום
אַרײַן אין אַנדערע וואָס האָט מיך געקאָנט
דיזע שיקן וואָס גייט אין פּראָצעסן אין אַלע געגנט
אַלע דער נאָכט בין מיך געקומען אין פּראָצעס אין
שטעט געגנט וואָס גיין ברודער האָט נישט
געווען אַלע מיך גיין נישט מיך האָט געהאַט
אין אַנדערע נאָר ווײַל געקומען אַ וואָכן שבת

און „סון" דערפֿאַרטאָגט די קינדער יונגען „אינגאַנצע"
אַלע בין איך אַרויסגעגאַנגען פֿון דער שיל ברענגט און
בין גע„נומען ליבער גוט אַוועקגעגאַנגען גיין בריידער און
אַלע, ווייל איך האָב געוואוסט אַז ער האָט געוואָרנט
און אַ פּנים בין איך געפֿאָרן גל"ק און
„אוניווערסיטעט סאָבראָניע און אַלע וויל איך באַרג
געוואוסט אַז ער איז געווען דאָרטן און שטענדיק צוליב
פֿאַר אַז איך קען אַרויס און אָפּגעזעצט סאָבראָניע
און געפֿון אים גליק דאָרטן און גאַנץ צוליב שיין
פֿאַרשטאַנען אַז גיין בריידער האָט איך דערציילט
האָט ער גלייך באַוואָרנט גיר פֿאַרשטיידיגט
פּראָגרעס, וויל קיין אויך אַנדערע? און פֿאַרלוס
האָב איך אים ניט געלאָזט צו וויסן וועלכער
אַז איך קיין און נאָך וואָס בין איך געצויגן
אַנדערע צוויי אַלע פּראָגרעס האָב איך אים
שוין קינדער פֿאַרט פֿאַרענדיקט אַנדערע צו אים.
און דאָס ביי אים אונדזער האָב איך שוין.
געטראָפֿן 2 קינדער ליעק פֿון דער צייט וואָס
ער איז געווען ביי אונדז און טשערקאַס, און ביי
פּרי„פּען האָט גייך שיין צוגעגאַנגען, און
אַלע וויל און ח"ר סאָן איז ניט געווען קיין
אַרבעט פֿאַר גיר און אין דער צייט וואָס איך
בין געווען מיט „חרסאָן" און אין שיינעם טאָג
דער צווייטער איך פֿון דעם פֿענצטער פֿון אײן

אויף זיך געגאנגען איז סיך אָן וויניק ברידער
אין באָרד וואַסער שיינער אַ מיט [illegible] שיינער אַ
אין גיטראָגן מיר האָט [illegible] דער אינטער
ברידער גיין איך פרעגן "טפילין" אין "טאַליס"
[illegible] דיר זאָל גייט וואָס איז דער "איז ווער"
איר [illegible] טיר דיז [illegible] אין איך
גייט איז גלאָט [illegible] גיר גייט אין ברידערו גיין
[illegible] איז דאָס [illegible] וואָס דיר
דאָס [illegible] פון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] וואָס ברידער [illegible] [illegible] איז
איך [illegible] דיין [illegible] איך [illegible] זיך
[illegible] איך ווייטער [illegible] גיר [illegible]
[illegible] גיין [illegible] [illegible] [illegible] גיין
[illegible] גיר [illegible] ברידער גיין [illegible] אין [illegible]
איז דאָס איז [illegible] [illegible] [illegible] איך [illegible]
איז [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
ברידער גיין אין [illegible] שוין [illegible] [illegible] גיר
[illegible] פון [illegible] [illegible] איך [illegible] [illegible]
[illegible] אין [illegible] איז [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] ברידער [illegible] גיין [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] אין אין [illegible] אין [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] גיין [illegible] [illegible] איך
[illegible] איך [illegible] גיין [illegible] אין [illegible]

גרעפינען אײן ארבעט, און נאך אפאר טעג וואס
אײן פּרעסער האט פאר [illegible] און "[illegible]"
ווערן זײנער גראָבער טשערטשעלע געשלאָפּטן, ווײַלע
אײן פּרעסער איז אויך געווען אן [illegible], נאָר
דאס גאנץ האט אים געשפּילט און ער האט אויך
געוואָרפן [illegible] און איז געוואָרן [illegible]
פון [illegible] און [illegible] און האט געהאט
און אנדערע דאס גרעסטע געשעפט פון "[illegible]"
און אזוי ווי ער האט געהאט [illegible]
האט ענדערע זיך געהאט און אײן אנדערער [illegible]
א [illegible] פון "[illegible]" און גאט דער [illegible] איז
ער געווען און [illegible] "[illegible]" [illegible].
סיז [illegible] שטייט צוריק אויך דין [illegible]
אנדערס גיט אים דין אויך [illegible]
[illegible] אים אנדער [illegible] אים, און דיו [illegible] אויך
געטראָפן אײן ברידער [illegible], וואס האט
געאַרבעט אין דער [illegible] [illegible] האט [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] דיו און [illegible]
און נאך [illegible] [illegible] האט גיר [illegible] און
[illegible] פון [illegible], [illegible] און [illegible]
אײן "[illegible]" און "[illegible]" [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] און [illegible] דין [illegible] [illegible]
פון [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] און [illegible]
[illegible] איז דער [illegible]" [illegible], [illegible]

איך בין געפֿאָרן פֿון באַרסעלאָן קיין אַלזשיִר אין
~~[illegible]~~ מיט דער שיף, נאָר דאָרטן גייט אַרײַן
אויפֿן האַלבן וועג, פֿונעם "דניעפּער", אַ
שטורעם, יאָם נאָר דאָ איז געווען דער פּראָ"ט אין
ים און סע איז געווען אַ שטאַרקער ווינט ערגער
און די שיף האָט אַזוי געוואָרפֿן און אַלע ווער
סע איז געווען דאָס ערשטער מאָל אין מײַן לעבן
וואָס איך בין געפֿאָרן אויף אַ ים, האָב איך
אויסגעשטעלט געכאַפּט נאָר צוגעגאַנגען קיין יאָר פּאָטאָטער
האָט מיך געשאָנקען אַ פֿולער טאָג ביז סע איז אַוועק
דאָ האָב איך געפֿונען וויין אַרקעסטרע פֿון 8
געזונגען פֿון צוויי. 2 פֿרויען און 6 מענער –
און מיר האָבן געאַרבעט אין וויין רעסטאָראַן
וואָס האָט געהייסן "רעסטאָראַן רוסיה", אַלע
דאָרט דרײַ יאָר, דאָ האָב איך שוין אָנגע-
פֿאַנגען האָבן פֿאַרשיידענע "אַוואַנטיורן"
די אַרבעט איז געגאַנגען גוט און איך האָב
פֿאַרדינט שיין געלט, איבערהויפּט די אײַנוווינער
זענען געווען "טאַרטאַרן" דאָס זענען אַמעריקאַ
גענעראַל און צוויי פֿלאָטן געבן גוט צו
פֿאַרדינען, "ווײַל די "טאַרטאַרן" זענען
פֿון קריסט אַמעריקאַנער פֿון "גענוג" וואָס
טאָן און געלט "נאַרינקע" און זייער האָבן קיין
געהאַט צו פֿאַרדינען די גרייט פּראַקטיק

באַשרײַבן דײַן צער שטאַרק װאָס איך בין אַלײן פאָרן
ביז איך בין געיאָגט געװען "גראַנדיאָז" בין איך נישט צום
שטאַנד װײַטער איך בין נישט קײן שרײַבער, נאָר דערפֿאַר
פֿון דײַן [struck] געשײַדטם איז אַסטיל "פּראַקטיקעלער"
צײַט שטענדיק געפֿילט אַז מען האָט באַזאָרגט
דערמיט פֿאָרן דאָס געפֿילט, האָט דער צװײטער װאָכן
װאָס איז געפֿאָרן אײנגעטײן געמײנט צוװאַרטן
אַנדערש האָט מען נישט געקענט װײַטער צװײ װאָכן
האַלטן נישט געקענט אײַנהאַלטן דערפֿאַר פֿאָרן. דאָ
האָב איך געהאַט אײנער געלעגן געטער אָנגעלײגט
אין געטער טעלעפֿאָן שטעטלעך אין גיר פֿלײגן דאָס
פֿאַרברײנגען גיט צײַט אין דעם האָב איך
אונטערהײבן פֿילן אַלעמען װאָס זײַן אונטער געגאַן
דאָרף [struck] לעבן, אין לאַנג װען איך בין אַלט געװען
47 יאָהר אין דאָס איז דעם ערשטע יאָהרען אין
בין נישט געװען קײן גוס אײנגעזען, װאָס האָב
איך געהאַט אַז דעם גײַדלאַק האָבן גיר נישט
קילאָטס לעבן, װאָס װײַדלאַק האָבן גיר געריפֿן
"דער שמאַרקעס" װײַטער איך בין אַלײן געמאַכט אײנעם גיט אַלײן
"קליסטיקאַל" װאָס פֿאַר האָט געגעבן גיר געריפֿן
"דעם שמאַרקער" דיר פֿענטערכן קאָס אין "עראָפּלאַנטער"
איז געװען באַלד יאָרן דערױטן איז געװען דער
קרעסטער שפּיגל װאָס דער אײַנװײַנטס פֿלײגן
אונטען סײַן אַנדערװײַטן נאָך דער אַרבעט

ס'איז דערנאָך ווען אַלע זענען געווען פֿרײַ, נאָר
אַלײן ווײַל מיר גראַדויִרערס זענען אויבער פֿרײַען
דעם גאַנצן טאָג, ווײַל די רעסטער מיט האָבן מיר
אויסגעלאָזן גיטער מיט ווען די אַלע גימנאַזיסטן
מיט די גימנאַזיסטקעס פֿלעגן אַרויס גייען פֿון דער
גימנאַזיע אין דערנאָך גאַנץ פֿלעגן מיר צוזאַמען שוין
באַגלייטן מיט אונדזער באַקאַנטע גימנאַזיסטקעס אין
מיר פֿלעגן פֿאַרברענגען אָפֿטער שפּעט וואָס האָט
גיגעבן אַ גרויס פֿאַרגעניגן, און אַזוי ווי ס'איז אַזוי
געווען ווינטער אין באַלעטש אין "קרעם", איז נישט אַלץ
געווען ווי די אונדזער אין אַנדערע פֿון די בעסטע וועגן
פֿלעגן גיין אַרום שפּאַצירן "פֿאַדווינער" פֿאַנדסטער
אונדז אַלע ווי אין די "פֿאַדווינער פֿאַנדסטער"
געפֿינען צוזאַמען אַ טייל פֿון די פֿאַנדסטער
וועגן אַרײַן שאַפֿט אין די ציגאַרעטן פֿלעגן
מיר אַלפֿן די "באַלאַבוסטע" אונדז האָטעס
געהייסן אין דער צייט ווען מיר פֿלעגן אַוועק
גייען צו דער אַרבעט ווײַל אונדזער אַרבעט
אויך אַוועק גיין גענאַכט, און געגאַנגען פֿון
דער אַרבעט האָבן אַזוי שוין געטראָפֿן און
די "פֿאַדווינער פֿאַנדסטער" פֿיל מיט בריוועלעך
ליבע און גרוסן מיט "טשאָקאָלאַדן" וואָס
די גימנאַזיסטקעס פֿלעגן אַרײַן וואַרפֿן וועגן
מיר, אונדזער זענען די בריוועלעך געווען געשריבן

פיל מיט געפיל פון לידער און אַלע ברילאַנטן
האָבן געזונגען מיט "מאַנדאָלינע" וואָס זייער פלעגן
באַטשעפּילען סיי זאָל שיינען, "דאָס וואָרט איז געווען
זייער איינגענאַמען נאָר דאָס איז געווען אונגער
געפילען נאָר וועגן פֿאַרגרינגען דיך זייט אַלע
וויל אונגער קינדער דאָרפֿן פֿאַרגרינגען אַוואַדע
נישט פֿאַרגעסט. דאָ און "קרעמייער" האָב איך פֿאַרמאַכט
זייער גוט איך פלעגן אָרגאַניזירן און איינגעטאָן פּראָגראַמען
און האָב זיך געפילט זייער גוט, אויסגעהאַלטן האָט
מיר געגעבן גוט די לעבנס פון דעם יאָר אַז
אַלע מיינע איינגעבויגענע אויך גאַנץ מיר אויך געוואָרן
אַלע דינען איך געוואָרן. איך וויל איך דאָ
באַשרייבן איין אַוואַנטורע וואָס איך האָב געפילט
מיטן לעבן און מיט מיר מיינע קאַמעראַדן מאַכן
וואָס האָבן געהערט מיט מיר און דעם קאָנצערט
דאָס איז פֿאָרגעקומען אַז איין גאַנץ האָט געהערט
אַ פֿאָלקסשטיק אַפֿיצן און האָט פֿאָרגעלייענט אַ
אָרקעסטער גאָר אונדזער ברילאַנץ פון דעם
רעסטאָראַן וויל איך האָב געאַרבעט, האָט דער
בעלעבאָס אָרקעסטירט וועגן שיינען און האָבן
אָרקעסטער פון זיין רעסטאָראַן, נאָר מיט דינען
קאָנדיציע אַז מיר זאָלן אים וויל געבן אַטיישן
דיך פֿאַרדינסטן נאָר אַלע וויל דאָ און "גרעסטן
איז איינגעשטעלט אַז מיר שפּילן "טאַרטאַרסקי"

גולדענער האָט מען געגעבן אונגעבעטענע אויך
טעאַטערסאַנץ" אָרקעסטער מוזיק. און אַלע פאַנען מיר
קיפּאָרען 8 גולדענער, 4 פון אונדזער אָרקעסטער און
4 פון די "טעאַטערן" און ביטלען די פאַרדינסטן
אין 9, טייל דאָס הייסט 1 טייל וועגן בודזשעט
פּײַנען רעסטאָראַנט; וואָס איז געווען אָפּגעזאָגט און
מיר פאַנגען אָרך קיפּאָרען פון יעדן אַבאָנענט מיט אויך
וואַגען און מיר פאַנגען געווען מער אָפּגערייגט, מיר איז
געווען פרייליך און ווען דער שטייגער איז אַז מיר
דאַרפן גרינגן אויסער "ברויפּן" האָבן די טעאַטערן
מיט געבראַכט מיט זיך "ברויפּן" אָדער ראָסיש הייסט
דאָס "וואָדקע" און פאַרבראַסן האָט יעדער איינציגער
מיט געבראַכט מיט זיך, און סיאיז געוואָרן פרייליך
און איינער פון די טעאַטערן האָבן אויס
געשאָסן מיט אַ רעוואָלווער, ווייל דאָס איז געווען
ווייט פון אונדז שטאָט אַ דרום פּרייען פּלאַץ, און
אַלע. ווייל דער דאָרף ווייל מיר האָבן געזעגנט
טאָג. די בראַסערי איז געווען מער ווייט און
די וועטערונג איז געווען מער נישט קיין גוטער
סיאיז געווען ווינטער און סיאיז געווען אַלע
דער טאָג און די גראָסע צעמענטער איז געווען שווער
צו געניגן דעם צעשטערן טאָג און דעם דאָרף
האָבן מיר געמאַכט געגעסן אָפּשטעלן און אויך
דאָרף וועגן דערנעבנטעם די נאַכט אויסצוג

און אַלע אָרדערן האָבן מיר באַזאָרגט אַלײן פֿאַרן
װײַטער, און דערפֿאַר װײַל מיר זײַנען אױסגעשטעלט
פֿון די אַרבעט, אױף קױלן אַ "דײַטשער" פּאָליציי
נאָר די "גרעטשער" װײַל מיר זײַנען געשיקט אױף
קױלן "אַרבעטן"! און אונדזער אַרבעטער זײַנען
געװען אַלע אױפֿגעלײגט 2 און גלײַך און דער
דריטער אָנגעצױגן אַ פֿאַרהײַראַטע און אײן
אַלטער גאָר, זײַן נאָמען איז קױלן "טשאַדנאָװסקי"
דעם אַלטן האָט דער באַלעבאָס אױפֿגענומען אַנגעשטעלט
אַז ער זאָל זײַן דער דירעקט פֿירער אַרבעטער
און דער טאָרטאָרסקע אַרבעטער איז געװען די
טאָרטאָרסקע פֿון אױף "קאָראַלױם" אַז דער באַלעבאָסטע
האָבן מיר 4 אַלטע גרעפּס געשפּילט יעדן טאָג פֿײַערט
װאַסער און די טאָרטאָרקע האָבן געשפּילט
"טאָרטאָרשער געצײַגער", און אַלעס װאָס מיר האָבן
פֿאַרדינט "האָט" קױלן דער אַלטער געצײַגער
"טשאַדנאָװסקע" און האָט געהאַלטן די זײַט פֿון דאָס
געלט, נאָר אַזױ װײַל דער אַלטער פֿון צו פֿ. אַרױס
קױלן און דרױסן האָבן די טאָרטאָרקע אױסגעפֿונען
ניט האָבן קײן קאָנטראָל צו זײַ אַלײן, צײַן האָבן פֿאַלשע
מאַכן גערעכט צו פֿאַרשן פֿרעמד אַז "טשאַדנאָװסקע" געגאַנגען באַ
צו די דאָס געלט, און צײַט האָבן פֿאַרדינט אַז דעם
באַלעבאָס צולײגן צײַ ניט געבן "געלט" װײַל צײַ
האָבן אַלע געגעבן מיטן באַלעבאָס, און אַזױ װײַ

"טשערנאָוויצער" האָט פֿאַרשטאַנען אַגיסאַל טאַרטאַריש האָט מען
גיהערט" וויל זיין האָבן זיך אונגערעכט אַז מיר יר
וועלן פֿאָרן טרעגער קיין יעוופּאַטאָריע, וועלן מיר
זיך אַלע שטעלן אין דער דיטשערסקע קאָלאָניע זאָל
מען זיין אונדז דערהאַלטן אין ביז אונדז לערנען
דאָס גערעט וואָס מיר האָבן פֿאַרדינט אַלץ דער
פּאַסטער, דאָס אַלעס האָט אונדז דערציילט דער
אַלטער, ווייל אונדז אַוועקער געוואָרן נישט גוט אָפּען
האַלטן, דער האָט טשערנאָוויצן, ווייל מיר
זענען געווען אונגליקלעך מיר האָבן זיך נישט קאָנטשעט
אָדער אין קענען די שולד האָט גען אַלץ אין אָרגאַן
געווענט, נאָר מיר האָבן זיך פֿאָרציילט אַלץ גוט,
פֿאַרלאַנגען טרערן פֿון דער באַסטער זענען מיר
פֿאָר פֿאָרען לינדעם זיגען גלייך, ווייל מיר זענען
פֿריער פֿאַרפֿאָרן אין דעם זיבעטן דאָרף.
קיינדער אין דעם דאָרף האָט אונדז אַנגערעכנט
טשערנאָוויצער אַז מיר זאָלן אין פֿינף וואָס נאָמען
אונדזער אינסטרומענטן אין מיר זאָלן קיין די
אין "בערעלי" שטעטל און דער "דוונאַוושטיין" אין
געווען אַיין "אַגורעלע" (דאָס זענען געווען אַלענער
פֿערטל) און דאָרטן וועלן מיר מאַכן האַלטן
אַליין אַלייכער וואָס מיר זאָלן טאָן, די טאָראַטאָרן
האָבן באַשלאָסן ווייל מיר זענען אַנגעאַן, אונדזער-
פֿאַנגען געזאָגט "וואַנדערונג" ביז טראָנען

און אַז מיר וועלן זאַך אָנשיקען, וועלן מיר אונדז
דער הויך קריגן און ביי אונדז צונעמען דאָס געלט
נאָר מיר האָבן געהערט דעם וועלטן און ווייל
מיר זיינען געקומען האָבן מיר אָנגעהויבן ארויס
גיין פון דער "קריטשאַווע" און מיר זיינען אַוועק
צו דעם "אַגעלאַרן" ווייל ער האָט אונדז געהייסן
גיין. דאָ האָט קליינער דער "אגעלאַרן" געהייסן
זאָך גלייבן צו דער "פּאָליציי" זיינען מיר
אָפּגעגאַנגען צום עלדסטן פון דעם דאָרף, נאָר
מיר האָבן אים ניט געטראָפן און דער פּאָליצ.
ווייל ער איז געווען אָנגעלאָדן אויף אַ באַסעניע
און דעם דאָרף, נאָר מיר האָבן אים געשיקט רופן
ווייניק פון דער פּאָליציי און אַז דער עלטסטער
איז געקומען האָט אים "טשאַדנאַוואָסע" אָנגעזאָגט
דערציילט און ווען ווייל דער עלטסטער איז געווען
אַ דייטש, האָט אים דער עלטער געזאָגט צו
פאַרשטיין אויף "דייטש". און דער עלטסטער פון דער
פּאָליציי האָט געזאָגט געקומען מיט דעם נאָך דעם יי
פּאָליציאַנט און האָט גענומען מיט זיך און
"לאַגערפירער" ווייל און יעדער זיצט איז ניט
געווען ריין "עלעקטריק" און ריין דרויסנדיק און דער
גלויבן מיר האָבן און וואַרט דאָרט, און האָט
געמאַכט די וואַקער ווערן, ווייל טשעכאָסלאָוואַקייע האָט
אים געשיקט אַז מיר זאָלן האָבן מיט זיך און דרויסן

און מיר זאָלן אַלע קריכן אין דער "קריטשקע"
פינצטער אויז קריכן און אַרויסקוקן אויף קריכן ביז"
דיי קניעס, און מיר האָבן געשפּאַנט, ביז מיר
זאָלן קריכן צו דער "קריטשקע", און אַוודער
מיר זאָלן אַריינקריכן אין דער "קריטשקע" האָבן
מיר געזען דאָרטן פינצטער ווייל ס'איז אויך
געשטאַנען אַלע דרײַ טיש געוויסע פּלעצער מיט
"וואַזגעל" און דיי אַלע טערטעלעך מיטן באַלעבאָס
פון דער "קריטשקע" זאָלן קריכן טיף אונטער, ווען
מען זאָל און פאַרשטעלן וואָס דיי שיקן
וואַלטן פון אונדז געהאָפט ווען מיר גייען נישט
אַריין מיט דער "פּאָליציי", נאָר ווייל מייל אַלע
האָבן אונדז דערציילן מיט אַריינגייען מיט דער
פּאָליציי, האָבן מייל אַלע מאַלק אַלעמאָל געטאָן
דיי דער טיר אויפגעמאַכט, און אַלע האָבן
געהאָפט אַז שוין פאַר שטעקענעס פון די פּאָליציי
קיס, און מיר האָבן זיך געזעגנט אונדזערע מאַמען
וואָס מיר האָבן נישט אויסגעשריגן מיט נאָמען ווען מיר
זאָלן קריכן זיך "אַוועלעך" און מיר זאָלן
קריכן און פּאָליציי מיט אונדזערע מאַמען, און
האָבן מיר אַרויסגעלאָזט די מאַמען, און
דער עלטסטער פון דער פּאָליציי האָט אונדז
אַרויסגעלאָזט אַלע דער קלענער פון וואָגן מיר
אויך געזעגנט, און ער האָט אונדז דערציילן שוין

דער אַלץ געשפּילט און מיר האָבן געטאַנצט
און לידער דײַטשעסטע פֿאַרשיידענע באַלעסנער
גרעסט מיט פֿאַרדינט האָבן מיר און טרינקען
דער אונדזער האָט געענטפֿערט האָבן מיר און ווען
זיך געלערנט און פֿאָלינער פֿון דער מעלצטער
אַליסקיגעט אונדזער האָט מיר און אָנהייבן זאָך
צוזאַמען מיר און געשטאַרבן פֿאַרשיידענער
פֿרידער אונדזער געוואָרן און אַלץ געשפּילט מיט אַליס
פֿון דער דײַטשעסטער אַלץ שפּילט אונזער גאָר האָט
געפֿערט אַלץ אונדזער האָט מיר און וואַלקער מיט
אַלטער דער אונדזער האָט דאָס טעאַטער אין
שיל און קאָפּ שטעלן געהייסן טשאַלדאָווסקער
געלערנט מיר צווישן וואָס "גלומאַר" בערנשטיין און
מאָלער גייט שפּעטער. קאָפּעלער אַלעמען פֿון לערנען
טעאַטער אין זיין אַנגעהויבן צוזאַמען מיר וואָס טאָג
אַלע מיר צוזאַמען אַלס דערוועסט צוזאַמען מיר האָבן
דאָס האָבן "גריטשער" דער פֿון פֿולינגען דער מיט
צוזאַמען מיר וואָס וועלכן דעם געמאַכט טעאַטערן
האָבן דאָס און טעאַטער פֿון קאָפּעלער
דעם אַלץ דעם שרײַבער מיט דעם פֿאַסטעלער
אין פֿירן אַלץ צייט אַלס מיר אַלס באַלערגאַנג
האָט אַלץ און געהייסן און קליינער טעאַטער
אַלע געהייסן נישט טשאַלדאָווסקער אַלטער דער
האָט "קאָפּ" פּראָבלעם דער און גייען

וועגן דער פּראָ־רעקטאָר גאָלדענבערג דער
טראַנספּיטאָר "זעליג" האָט ער געהייסן איך זאָל מיך
פֿאַרריינגען און "ראַספּעראַציע" און וויל דערצייגן
וואָרהיים גוט אַנטעראַנג צופּאַסט וויינען דאָס האָבן
מיך דורך טאָרטשורעם וועט ער לעבן פֿאַלט פֿון זאָרגן
ווינטער דורך זייער. וואַרעם דער ווינטער דערווייטער
סמאָלען האָב איך געזען דאָרט און וויל וואַרעם
וויל האָב נישט געהאַט קיין וואַרעם און וואַשונגען
האָב איך דאָך אָנגעטאָן וואַרעם קיין טשערקעס
ניט צום פֿאָרן האָב איך שוין נישט געוואָלט
פֿאָרן מיט דער שיף דורכן "וואַרט" וויילע
איך האָב דאָך דערמאָנט אַז איך האָב געוואָלט
וואָס דער שיף ווען איך בין געפֿאָרן קיין יעקאַטערינאָדאַר
האָב איך שוין בעסער געטראַכט פֿאָרן מיט
דער טראַנספּאָרט און אַזוי ווי פֿון יעקאַטערינאָדאַר
קיין טשערקעס קאָן מען נישט גיין קיין באַן
האָב איך אָפּגעמאַכט מיט איינעם אַרבעטער צו נעמען
דעם "פּאָסט" דאָס פֿאַרנעמען און דער אַרומפֿאַרן
פּאָסט קיין "סעבאַסטאָפּאָל" און פֿון סעבאַסטאָפּאָל
גייט שוין דער באַן ביז "טשערקעס" און אַזוי דין
געזעגנט קיין טשערקעס אויף "פּאָסט" און
ווען איך בין געקומען אַהיים גוט אויסגערוט
אויפֿגעוואַכט האָט מען מיך שוין געוואַרט
דאָס ערשטע האָב איך געזען אַ יונג שיינעם

מײַנע 25 יאָהר װערן אַלס קאָנטראַקטאָרס
אין דעם לאַנד האָב איך געמאַכט אַ ״באַלאַנס״
דאָס איז װי אַ ״פּינטעלע״ אין האַלב מאָל
אין גרעסערע לערנען ״פּינטעלע״ אין דער װעלט
האָט מען אין שטעטער ראַיאָנען טעכניקער
געװען זייער דעם ״גרויסער״ אין ערשט זיך
זיך געלערנט פֿאַר אַ גוטן טעכניקער.
אַזוי װי איך האָב געלערנט מיטן גאַנצן
פֿון דיין ערשטן פֿון דיין אַרכיטעקטען
פֿון איך איבער געלערנט דעם צייכענען 1903 אין
טשערנאָבל אין דעם װי דער צייט געװען אַיין
אַ ביסל אַרכיטעקט אין דעם אין אַנדערע
אַיין אַנדערע אַרכיטעקטן און דאָ טעכנאָלאָגיעס
פֿון דעם האָט איך געלערנט אַ װאָס לערנען אין
האָט מיר געגעבן אַזאַ װי איך האָב געלערנט
גרויס מיט איך מיר ערשטע מײַן געװען
קאָנטראַקטאָר אין אַזאַ װי סיי האָט דער
קאָנטראַקט אַיין ספּעציעלן אין אַיין ספּעציאַליסט
אַרכיטעקט, אַזוי געשטעלט אין זיין פֿאַרמען אַרבעטן
אין אַנדערן אין אַרכיטעקטור מיט אַנדערע קאָנטראַקטאָרן
אַז געבליבן אַזוי מיר די דאָזיגע אַרײַן פֿאַרמען
אַיין יאָהר אין געלערנט אַזוי דאָ פּראָיעקט
געשטעלט פֿון ״גאַנצע קאָלאָניע״ אַרכיטעקטורן װאָס
מיר אַלס קאָנטראַקטן 2 קאָנטראַקטאָרן, װעלכע איך

האָב טראַנספּאָרט דײַן געקומט נישט [illegible]
איך געגעבט האָבן צוויי קלאָרנעטען. און
[illegible] [illegible] ווידער מיר האָבן טאָן [illegible]
[illegible] איך און [illegible] [illegible] צו [illegible] מיר און
[illegible] 2 קלאָרנעטען [illegible] און [illegible]
איך [illegible] [illegible] [illegible] מיט [illegible]
[illegible] [illegible] און דאָס [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] האָב איך [illegible] און [illegible] גיט
און [illegible] [illegible] [illegible] איך [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] דאָס [illegible] מיר [illegible]
און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איך
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] איך האָב [illegible] און [illegible] [illegible]
מיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איך האָב [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] האָב איך
[illegible] [illegible] גיט [illegible] [illegible] און
אויך אַלע דעם ווינטער 1903–1904, און
[illegible] 1904 האָבן מיר [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פֿון 4 [illegible]
און [illegible] 2 [illegible] און [illegible]
[illegible] [illegible] און איך זענען [illegible] [illegible]

אַרויסגעריסן פון "לאָגאַנסק" און אַ סאָציאַליסטישן
אָרגאַניזאַטאָר פון 35 אַרבעטערס דער דירעקטאָר
האָט גערופן "בערעזאָווסקי", דאָס איז געווען
דאָס ערשטע מאָל וואָס איך געשפּירט און אין
סאָציאַליסטישן אָרגאַניזאַטאָר נאָך אַ מאָל שוין
פֿאַרשטאַנען וואָס פֿאַר אַ פֿאַרגעניגן דאָס
האָט מיר געגעבן און דער מענטש לייט האָט
איך אויסגעפֿירט געשריבן וואָס איך האָב ניט געקאָנט
זיין פּראָדוקציע נאָר איך האָב דאָ געטריבן
ווייניק ערשטער אָרגאַניזאַטאָר פֿייער צו געבן אַנטשײַן
ווי אויפֿגעטאָן אַלפֿער וואָס האָט מיר געגעבן נאָך
"גראַנדיאָז" און האָט מיר געוויזן פֿאַרשיידענע
צאָלן וואָס איך האָב נאָך ניט געוויסט און
געלערנט דאָס געלט וואָס איך האָב געגעבן
פּשוט ווערן האָט איך ניט אינטערסירט
נאָר די פּראָדוקציע וואָס איך האָב געגעבן
אין דער מיר געווען גרעסער ווי אַ געלט. נאָר מיט
וואָלטן ער ניט געגעבן זיין גאָט טרעפֿט מאַך אַלץ
מאַך אַז דער דירעקטאָר האָט מאַך אין
געטאָן ווען ער נאָכן דאָ דעם ווען
מיר האָבן געמאַכט און האָט ניט ~~[illegible]~~
געקענט באַצאָלן דעם אָרגאַניזאַטאָר פֿאַר דעם
ערשטן גאַנצן האַלבן דיזע אַרבעטערס ניט
געוואָלט אַרבעטן און מיר האָבן געמוזט ענדיקן

דעם סעזאָן פֿריִער גיט א גאַנג, נאָר אַלע מײַן
גאַל איז געווען אין דעם זעלבן זומער אין דער
זעלבער צײַט איז געווען דער בורגעמײַסטער אָלטער וואַדימער
״פּאָזיציע״ גיט זײַן טראָפּער, אין דעם זעלבן געביט
נאָר אין ״ײן טעאַטער״ אין סיי הויז אויף פּרעזענט
אין קאָנצערטן אין אַלע אַרטיסט האָט ער גיך
אויסגעשטעלט גיט זײַן שוואָגער חיים, און אויך הערש
גייער בעט נאָר פֿאַר טאָג בין פּאָזיציע דער אין
״ליאָנס״ אין דערנאָך פֿאַרגעבן גיר אַלעמען פּאָלעם
מיט ״פּאָזיציע״ זײַן באַלעבאָס טעאַטער מיט אַן קאָמעדיע
דאָ אין ״באַלעבאָס״ האָט אויך זיך דערוויסט פֿון אָנהייב
וואָס זײַן שוואָגער חיים האָט באַקומען פֿון טעאַטער אויף
זײַן פּלאַץ דאָרט האָט ער שוין געהאַט זײַן גרעסטע, אַזוי
אַז ער וועט זײַן שטאַרקער גרעסער אויף די שטורעם דעם
ווינטער פֿון די קאָנצערטן, אין זײַן האָט באַקומען אַ
אַנדערן אין דאָס לאַנג און זייער דער זאַל האָט זיך
געטראָפֿן אין אַלע וויל נאָך אויף טויט איז געבליבן
די קינדער אין אַלע דעם געווען לײַנער קינדער האָט
זײַן פּלעצער גרעסט האָט געהאַט, אין אַלע וויל אַ שוואָגער
גרעסער דאָס האָט אַנדערע גאַנצע טעאַטער איז געווען אין
אַלגעמיינע האַלבן גאַנצע קאַפּעלער שוועסטער זײַן קאַרעט
פּלעצער איז ער דאָך האָט געהאַט גיט אַנדערע
גרעסטער אין דאָס איז געווען אַלגעמיינע שוועסטער
קינדער אַלעמען פֿון באַלעבאָס האָט אויך שוין

מיט ראָפּען איין פּויערטע געהייראַט מיט וואַנדערער
אַרבעטסמענטשען זיינען האַלט געהאַט, אָבער אַ זיין אַלער
גרויסער, ווייניקער וואָס פון וועלכע זיין דער עלטסטער
ווי געוואַן פּאַרהייראַט מיט איין קלענערער שוועסטער
און דיין וואַנדערער, 3 זיין זאָנען נאָך ניט געוועזן
פאַרהייראַט און זיינע הויזען געוואָרקעט ביז איין
פּויטער און וואַרקטעטער און אין לייניג טעלבעטער
וואָס זיין האַלט גערעכנט ביז איין פּויטער און
האָט האָט געוואַנט ביז איין פּויער!
נאָך יעדער סעזאָן וואָס איך פאָרן אַהיים
פאָרן איך קומען צו די טעטערגאָס אַהיים און
אַז איך פאָרן ניט האָבן קיין אַרבעט וועגן
וואָס פאָרן פאָרן איך אַרבעטן ביז איין
1905 פּויטער און וואַרקטעטער און דעם יאָהר,
האָב איך באַקומען אַ קאָנטראַקט פון איין
דירעקטאָר "מאָלדאָווען" פון "טעאַטער-געזעלשאַפט" און [illegible]
וועגן דעם ווינטערדיקן סעזאָן און דאָס האָב[illegible]
איך זיך קאָטראַפּען מיט מיינער וואַנדערונג וואָס.
איך האָב מיט זיינע גרופּע און "[illegible]" [illegible]
זיינע טעאַטער האָבן מיך דאָך רעקלאַמירט, [illegible]
ווען איך [illegible] געשפּילט אַז [illegible] זיך מיט [illegible]
קאָרעקטן רעקלאַמירט מען וויינס דעם [illegible]
און דעם אין "טעאַטער-געזעלשאַפט" ווי איך [illegible]
געווינען, מיר האָבן געאַרבעט און אין "טעאַ[illegible]

און אַלעס איז געווען זייער גוט, נאָר אין דעם
יאָהר האָט זיך אָנגעהויבן די ״רעוואָלוציע״
און ״רעאַקציאָן״ און אידען האָט געגעבן
די ״קאָנסטיטוציע״ האָט זיך אָנגעפאַנגען די
גרויסע פּאָגראָמען אויף אידען און אַלעס האָט
זיך אויך געשטעלט אָבער געשפּעטן צונויפֿ
געווען אָפּגעשטעלט און אויך האָב איך זיך
געפֿינען אין ״שטאָט שולע״ און געלט וועגן
לערנען די האָב איך נישט געהאַט, נאָר אַלץ
וואָס איך האָב די געהאַנדלט מיט זיין דירעקטאָר
וועגן פאַרן אָפּן צוגערעדט סעזאָן 1906.
און ״פּראָווינציע״ און איין געאַרבעט אין דער
שטאָט ״ניקאָלאַיעוו״ די דירעקטאָר האָט געהייסן
טשערניאַוסקי, און אַ צייט ווען איך האָב אָנגעט
שריבן אַ ״אַנטראַקט״ איז געווען די ״רעוואָלוציע״
און ״רעאַקציאָן״ פון דעם באַלעגאַן פון דעם
דירעקטאָרס הויז האָבן איך געזען וויל מיר
האָט געפירט די ״אַנפירונג״ וואָס די מיליטער
האָבן געשאָסן, און אַפּן צווייטן טאָג האָב
איך זיך געוואָלט די געזעגענען מיט דעם
דירעקטאָר וואָס געשאָסן צווישן געוואָרן
״גאָר געדעס״ און ווען איך אַ גאַנץ געוויינט
אים, האָב איך אים געגעבן אַז מיר צוויי
לייכן, רוסישע און אַלע גאַנצע געזאַנג

האָב איך גענומען דעם "פֿאַראַבאַנד" דאָס הייסט
די שולע, וואָס נאָך די שיפֿען אַרײַן דענײַמער
זאָגן קאָנײַנגען, זאָל גיין גאָלבעל, און דאָס אָפֿען
"פֿאַראַבאַנד" דעמאָפֿאָרען דעם דערמאָן איך זײַן
שטאַטוט "וואָרבדניפּערוואָס", האָט גין אַנדער
גיזאָגט אַז דאָס האָט זאָך אונגערײַבען דיִ
קלויסטר "פֿאָרבאַגען" אַז אידען, זײַן גאָן נאָך
און פֿאַרשטעלן וויל אַלײ אָנץ קיוון אָפּען
האַלדען די ביסלאָק אידען וואָס גיר הערען
זאָק גיפּען די זאָך דער שיל נאָר דער
קלויסטר גאָט האָט אַנדער וואָסער פֿירט און
גיר זאָגן גענומען בשלום אָפּיום קיין טשערקאָס,
און אָפּיום ביז איך געקומען מיט אַ נאָפּיטאַל פֿון
5 גאָפּערעס און נערשטעני, און בין פֿאָרפֿאָרען
די גיין שוועסטער חיה און זי איז גיט גיין שוואַגער
"פֿ הערבען גיר וואָס גירעט דאָס האָרט, נאָר די
און אַנדערער שטאַטעל אַז גוואַן שטאַרק מיר האָט
נישט גיזאָבט קיין פֿאַראַנען זאָך אידען דאָס איז
גוואַן ווײַלער אַלע אידישע קיינעם זאָגן גוואַן
גערזינגען בײַ דעם "פֿריטאָג" דאָס הייסט
דער אַלטער פֿון דער פֿאָליציי, און נישט
גיגעבען וואָס די אַרבעטערס פֿון די
פֿאַרריכטן האָבען זאָך באַגעגנט מיט
"באַי גענויס" וואָס זאָגען אַלס גיגינגען אַנדער

דײַן פֿאָרשטעלונגס, אָבער דער "פּריסטאַוו" אַליין אין
אויך אַרויס מיט דעם "פּאָליציי" אויף דעם פֿענצטער ער
און ער האָט געזאָגט צום עולם אַז טאָגס
וועט מען נישט מאַכן קיין מאָרגן צו דעם סעזאָן
וועט מען אָנהייבן שפּילן צוויי מאָל אין
דער וואָך, און סיי ווי ניט שפּילט ער מיר
אַלע ווײַן און דעם טאָג וואָס מען אויף מײַסטער
קאָנצערטמײַסטער רעכענען אַז אַנגעשטעלט טאָג קאָנצערט
געווען, און אַלע, האָב איך פֿאָרגעלייגט דעם
דירעקטאָר און טשעלאָ, און אויפֿן דעם 1906
אָן איך שוין נישט געפֿאָרן אין פֿילהאַרמאָניע דיר
ווײַל דער דירעקטאָר "טשערנאָווסקי", וואָס איך
האָב מיט אים געשפּילט דעם קאָנצערט
האָט מיר געזאָגט צום ווייסן אַז ער וויל אָנגעפֿאַנגען
פֿון דער פֿילהאַרמאָניע וואָס איז געווען אין
ווײַטער קאָנצערטן, אַז ער וויל אויפֿפֿירן די
דײַטשע טענצער האָב איך אין דער קאָנצערטן
קאָנצערטן "סיגפֿריד־אידיל" און
וואַגנער און דער אויך די "פֿאָרשפּיל
ראָסיני" "וויליאַם טעל".
"סיגפֿריד־אידיל" געשפּילט גוט, געפֿאָרן צוגעזאָגט
אונזער שטאָט, אויך אין דער טראָמבאָניסט באַנזיגי,
און פּיצעלער "קאָרנעטיסט", גוטע מוזיקער פֿאַרטן
טשערניס מיט דער שיף וואָס קומט אין 12 אַזייגער

בײַ נאַכט, דער רײַטער איז געװען צײַם אָנגעקומען
און איך אונטערגעזען און דער פּריון צונעמען אַ ר קוקמען
די „דריגענטשאַפט“ דאָס איז אַ שטאַרק פון דער צײַט
פון „פּאָליטישע װיכטיקײט“ געשעעניש, דאַן האָבן מיר
געטראָפן אַלערס גוטס אָפּן שרעק װײַל סע שטאַרט
צוריק איך די טיש. און אַזוי װעל די שיף שטיין
דאַ לאַנג װעלן די דאָרף דאָ נאָרמאַל באַגלײַט
צונעמען מיר אָרדענונג געגעבן אָפּן בלײַבן.
אַנבאָט די געזעצן װאָס מען געפינט צוריק דאַ איז
דאָ פּאָליר ערגעבורס װאָס צײַטן אַלעס פּאַרטײַ איך דער
ערד און פאַרלױרן גוטער גיפּרינציפּ פאַרש קאַלטן
אין גרעסטער פּרט און פאַרשטיפטער געזעצן און
פּראָגראַם איבער האָבט דער שװאַרצע געלאַזטע בלײַט
גיט דיר גוטער געבען און דאַן געפינען צוריק דיר
קליינס װאָס פאַרלױרן גליק און אָנהאַלטן אַ קליין
און אַ קלײַנער ברידער האָט געלעסט 15 יאָר אָנגעפאַנגען
גליק פיל גוט האָט גיר האָבן דאַ אָנגעלײגט
אָפּן װעג אַפּצוק געשיכטע װײַטער אַלץ סײַ פּאָליטיש
פון דאָרט איז נאָך 36 שנה צײַט פּאָרעם
און דאַן און „דריגענטשאַפט“ האָט צוריק געפינען
אַלערס פון דיר צו פון איין פּאָרטער װעלט
פּאָליטישן, דין איך דיגעלע צוריק צײַטן גי
אָלם. און דער נאָך צוגעגעבן גיפל גיפאָרעם װײַטער
און „אינטעליגענץ“ האָבן גיף צוריק אָפּגעט

װערן נעמען דעם באַן װאָס פֿירט קײן סימפֿאָניע־אָרקעסטער
דאָס האָבן איך אַ פּראָגראַם װאָס אונדזער באַקאַנטשאַפֿט
דער סטאַנציע דער דעם גאַנצן פֿון דעם 2 טעג
פֿלאַץ, און איך באַגעגנט װאָס זײַנען די שטאָט
אַרױס, באַזוכן פֿון דער אַמעריקע האָבן פֿון
דער "פּראָספּעקט" װאָס ער טראָגט די "פּראָגראַמען"
"פּאַלעסטינע" װאָס ער זײַט אױף פֿון דעם סטאַנציע
װי דער "פּאַלעסטינע" שטײט און אַרבעטן די [illegible]
װען איך מײן אַרבעטער, פֿון [illegible] פּלאַץ
װערן די װערטער און אין גאַנצן "פּראָספּעקט" זײַט
דער טראַנספּאָרט. דאָ זאָגן איך [illegible] "[illegible]"
פֿון אינדזער באַקאַנטע און פֿאַרנומען זאָגן
איך װאָלט [illegible] "סימפֿאָניע" די שטאָט
[illegible] [illegible] אַמעריקאַנער און [illegible] סטיל. דאָס
[illegible] "[illegible]" און [illegible] אַ [illegible] און [illegible]
[illegible] סטיל. איך האָב [illegible] און [illegible]
[illegible] אָרקעסטער [illegible] פֿון 40 [illegible] דער
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] זײַן [illegible]
"[illegible] [illegible] [illegible]" [illegible] סימפֿאָניע
איך פֿידלען שפּילן פֿידל [illegible] [illegible]
[illegible] װאָס דער [illegible] [illegible] [illegible]
איך פֿידלען שפּילן פֿידלען איך זײַן
[illegible] [illegible] װאָס די סימפֿאָניע
[illegible]. און איך פֿידלען שפּילן [illegible] [illegible] [illegible]

און דער צייט וואס איך האב דאס געלערנט האב איך
דאך אויך געשריבן מיט מיין ברידער א בריוו פון [illegible]
און דערפאר האב איך געשריבן אז איך ארבעט שוין
און סאפאטאניטער [illegible] האט ער מיר געשריבן
אז אויב איך וועל קענען איך קומען מיין [illegible]
און ער וועט אז איך וואלט געקענט צו דאך ארויס
בעטן האב איך מיר דאן געשיקט [illegible]
פון [illegible] און ווען איך האב דאס געזען [illegible]
סיידן [illegible] איך וועל [illegible] מיין "[illegible]
[illegible] די [illegible] וואס [illegible]
"[illegible]" [illegible] דאך מיר אזוי [illegible]
איך [illegible] און 2 טעג [illegible] און [illegible]
און [illegible] האט [illegible] [illegible] און [illegible]
איך האב דאך [illegible] האט מיר [illegible]
אז דער [illegible] צייט [illegible] און אזוי האב דאך
[illegible] האב איך [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] האט [illegible] מיר [illegible] און [illegible]
וואס איך האב דאך [illegible] און סאפאטער [illegible]
און איך האב [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
סאפאטער [illegible] און [illegible] [illegible] איך [illegible]
[illegible] [illegible] האב איך [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] און האב [illegible] [illegible]
3 [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible]
אין [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible]

איז פֿרײַנד געוואָרן מיט די ייִנגען און אַלע [illegible]
האָבן אים גערעטן אַלע ווען זיי מיט די ווינטער און [illegible]
איז געווען אין סעפּטעמבער איז גרעסער פֿאַר אים
אַז ער זאָל פֿאָרן אין די ווײַטערע לענדער און
אַזוי ווי איך האָב שוין געהאַט מײַן פּאַספּאָרט
איז געבליבן אַז מיר זאָלן פֿאָרן צוזאַמען קיין
עגיפּטן. און אַלע האָבן מיר [illegible] מיר האָבן
גענומען דעם באַן קיין [illegible], און אַלע ווייל זײַן שוועסטער
האָט שוין געהאַט [illegible] פּאַספּאָרט
האָבן מיר [illegible] פֿאַרבלייבן און [illegible]
טאָג און איך האָב אים געגעבן דעם פּאַספּאָרט
און מיר [illegible] געפֿאָרן [illegible]
[illegible] שוין פֿאַרשטאַנען ווען [illegible] איז שוועסטער [illegible]
די פֿאָרן מיט [illegible] [illegible] און [illegible]
[illegible] איז [illegible] געפֿאָרן [illegible] שוועסטער [illegible]
מיט [illegible] [illegible] האָט [illegible]
[illegible] האָב [illegible] שוין פֿאַר אים [illegible]
[illegible] ווילט איז געווען [illegible] און
[illegible] און האָט [illegible] פֿאַר [illegible] אַז איך
פֿאַר אים וואָס [illegible] [illegible] האָט ניט
[illegible] און [illegible] 3 [illegible] וואָס [illegible]
[illegible] האָט [illegible] אים [illegible]
[illegible] שוועסטער און מײַן שוועסטער [illegible] איז
געבליבן און [illegible] מיט [illegible] [illegible] [illegible]

נאטירלעך מיר קען מען פארשטעלן די לאגער
פון מיין שוועסטער און אנדערע לאגער וואו איך
נאר לאנג האט געהאט ניט געקענט קלייבן און
שקיפעטען וועלכע האט מיר געלאזט אויפשטארקעס
אנדערער 3 אנדערע וואס מיר האט געדארפט זיין
אפגעזיכט און אלע האט מיין שוועסטער געגעבן
פארמען צוריק פון רעסטאראנט, און איך קען
געזעגענט און שקיפעטען פראדוקטן מיין ליכט
בא, נאר ווי אזוי און בושוורט, און וואו וויין
איך האב געלעבט און שקיפעטען מיט די קליינע
און דאס פלייטע האב איך גענצט מיך שטיין
די מילטער בא 27 יאר און ווען איך פאר
ניט גיי איך צאלן שטראף 300 דאלאר און
דאן האט מיר מיין פאטער ווראנטירט אלץ איך
מיר וועט איך פינאנס פאר אפצאלן און
איך דינען אין מיין שטאט און אין וואלויען
אורן שוועסטער און דער קאפיטאליסטן האט שוין
געווארט אלץ מיר ווילער ער האט בעדארפט האלטן
אין "סאציאליסט". אזוי נאך דערצו וואס מיין
שוועסטער איז ווען געווארן ביי איך אליין
נאך די ערשטע זיין שטארקעס, וועלכער מיין
האט בואך געדינט.

אין טשערקאס בין איך אנגעקומען פון עגיפטן
אין מאי חדש 1917 און דא האט זיך בא מיר
אנגיהייבן א נייער לעבן, א לעבן פון
וואנדערונגען מיט פרייען וואס האט מיך צוגע-
פירט צום הירטען, און פון דעם זעלן
ריינעם נאטור לעבן וועלכער האט אוף
מיר פאלאזט אריין אין דיא הערצט פון פרייען
וואס שוין שווער צוריק צו וואס דריינען פון פיין
דאס ערשטער מאל איך בין געקומען אין טשערקאס
פון עגיפטען, בין איך געקומען שוין וואסערנער
געבידעט דאס הייסט אין דיין גייענען אויין
טויגעם אייניגלעשען אייגענעם, מיט שיינער
שיק אין אין געזעלשאפט אז איך פלעגן
ארום גייען שפאצירען און דאס אין דעם
צוא שוואר, אויל אויר נאך מיטאג קורצן
שפאצירען פון זיין ביז קראס און אלער
העלגין גיציילט האט גיט דער יוגענט
אין דיא גיזעלשאפט פון טשערקאס האבען מיך
שוין ניט אפגעלאזט. טרעפט זיך מיר
אזא ... פין גישיבטע, אזוי ווי איך האב
גיהערט ערצייבען צוליך אין "פאלאן" אליינס

וואָלאָנטיער אַנדערש וואָלט איך ניט
געקענט בלייבן דינען מיליטער און טשערקאַס
איז וואו איך פלעג דאַרפן גיין שפּילן
גיטאַר. מיליטער אָרקעסטער פלעג איך
אָנטאָן דיזל אוניפאָרמען פון דעם "פּאָלק"
דאָס הייסט "דער רעזשימענט" און אין גאַנץ
האָבן מיר באַדאַרפט פאָרן שפּילן
גיטאַרן אָרקעסטער און אין לייען שטאָטגאָל
לעבן טשערקאַס דאָס האָט געהייסן
"סאַגילער" געגנטער ציון דער סטאַנציע
און טשערקאַס וועגן נאָענט דעם בוין
ניין "סאַגילער" איז געשטאַנען וואַגזאַל באַזונדער
געוועזן וועגן נאָענט אַוועק, און מיר
האָבן פאָרפירט אַ קליין שפּאַציר, און דער
שפּאַציר האָט מיר אויפגעקלערט אַ סך
געזונט און ווייטער גאָרלט, איך באַ
ווייטער ווייטער ניין געוואָרן ביז איך
געווען, ווייטער און באַשלאָסן האָב
געדינט 25 ראָשעל אַלס וואָלאָנטיער
געזאַגט און פאָרן פאָר דינען מיליטער
ראָשעל פון דער צייט נאָך דאָס האָב

וואָס קיינמאָל ניט געווען זיין צו געהייסן ניט
דאָס נאָר ב.ל. געוויסט האָט לעבן דאָס
אין בײַ לעבן געגײַט שוין איך האָב גאָלט
אײך, שטערטאָג גיין ווײַטער וויינט פֿאָטער
וואַגן נאָך אין, וואַגאָנער וויין געבליבן איז
אין גוט לעבן וואָס זיך האָט געהאַט בײַ
ווײַב גוטער גאָר האָט זיך יעצט געמאַכט
לעבן אײן וועלכעם לעבן, מיט צו לײנען
קינדער, אין מײַן פֿאָטערס האָט אויך ווילסקי
בעוועגט וועלכע ליינער ליטעראַט אין פֿסין
דערציילונג האָט זיך געגעבן גאָר פֿיל אויף לעבן
וואַנדער ניט קיין זיכער לעבן וועלכע זיך האָט
געהאַט בײַ אײַר קינדער גאָר, וועלכע איך
האָב בײַ בעטריבן באַזוכט פֿון מײַן שוועסטער
אײַך, ווײַטער לעבן מיר צוליב אַנגעמאַכט פֿיל
פֿון געוויינט וואָס איך האָב צוליב מיט אײַך
געווערן בײַ דעם סטאַליניער גאָרטען און דאָס
געווינט "גײַגער פֿאַרפֿלייסנקייט" און האָט זיך
געהייסן קיין געסער אויף זיך ניט געווען
נאָר אַפּטשיפּען פֿון איר אויף מיר געווען
שווער, ווײַטער וועלכע (טאָגג) האָט זיך מיך ניט

אָפּגעזאָגט אויך ניט פון דער היים און פון דער
„גרויסער" פּלאַץ זיך געגעבן און מיר האָבן פאָלק-
געזעצט צוויין, דאָס הייסט אַז מיר ליגן פון
מיר אויך גלייבן פון הויז, אָדער פון היימלאַנד
מיט מיר אויך גלייבן פון ווייט, דאָס ערשטע
האָב איך נאָך געהאַט פון פאַרלאָר פון
דינען געשטאַרבן אויך גאָר ווייט איך פינצטערן
פאַר אַ סאָלדאַט, נאָר זיך האָט ניט געוואָלט
ווייסן, און אַ שיינעם טאָג ווען איך בין
געוואָרן אַלט, דער אָפּשיי געווען אַלן טאַטע
געשטאָרבן אין דעם באַלאַגאַן וויל מיר האָבן
געשטאָרבן אַלע טאָג באַגראָבן איך אַ קאַלט
פון מיר אַז זיך האָט פאַרלאָזט די
אַרבעטער וואָלט זיך אַרבעטן האָבן
זאָך דערוויסט אַז זיך קיינער ניט מיר
אַרום זאָל איך זיך געבן ציילן און
שטאָלץ זאָך פאַר אַז איך בין קיין
זייער אָדער אין זיך זאָגט מיר אַז איך
גיין היימען גייט איר וועלן אָ
אַרבעטן האָבן זיך אַרויסגעטריבן
פינצטערן שטאָט, איך האָב דאָס אַלץ

באַטראַכט פֿריִער ווען נאַטירלעכקײַט פֿון מיר
זײַט, אין פֿון גײַן זײַט װאָלט געװען נאָך
אַגרעסיװער נאַטירלעכקײַט צו הײראַטן
און נעמען אַלץ זאַך אַװעק אין אַנטװאָרט צום
הײראַטן און אַלעס אין אַכטונג און גאַנצן
צו פֿאָלגער און ניט האָבן גיט װאָס צו
דערצײלן דעם פֿאָלגער האָב איך זיך
געװינען איר אָנרײדן אַז װידער װײַטער
געדײַנען זאָגן נאַטירלעך דײַנען פֿון
ליבע פֿון יוגנט הײראַטן בײַ דער צײַט
פֿון גיליטער, װאָס איך האָב נאָך ניט
אָנשטענדיקן דינען און דאָס אָן אַרבעטן
און צו גענומען אַלץ הײַנטיקן אַ פֿאָלגער
נאָר האָט גיר איך שװער איך צו דיר
אײַך דערצײלן אַז צײַט צײַק איך געקומען דײַן
איך װאָלט געטראָפֿן, נאָר גוט דער צײַט האָב
איך אַנשטאַט צוזאַמען דערװאַרטן פֿון
מיר איך צום האָט צוזאַמען אַרבעטן צום
איר גלעטערן, און צו שײנעם טאָן
גוט צופֿאַלן אַזױנע גרױסע װאָס
האָט איך געקענט אַרבעטער און איר גײַ־אַן

אַזאַ שטאָלצער וואַקסן פֿאַרברענגען דײַן
דײַן פֿרײַ און יונגע וואָס ער האָט געהערט
פֿאַר גוטער דינסט, נאָר ער האָט געלאָזן
דיזע נאָרמאַלקייט ווײַטער זײַנע עלטערן
זאָגן געווען רײַכער און האָבן נאָנס-
געהאַלטן דײַן פֿאַמיליע, און דער
שוואַגער האָט געזאָגט זיך אָרגאַנזירן
דיזע זאַך אַז איך זאָל גיט ווער הײראַטן
נאָר נישט געטראָפֿן וואָס דען גיב אויך
געווען אַזוי געשטאַרבן אַז איך טאָר נישט
טאָן דיזע נאָרשלייט, נאָר איך האָב
געזעגנט אַז איך וויל זאָגן עלטער אַרבעטן
ווײַל דאָס איז נישט קיין לײַכטער זאַך
און גיט דערום אונדזער ווײַטער אַוועק פֿון
גיין, גיר זײַן זאַך און פֿאַרשטייען ווי
גיין געזונט אויף שוין געווען געגעבן פֿאַר-
גאָר גיט געדענקען פֿון דער געשיכטע
טרעפֿט זאַך גיר אַזוי געשיכטער וויל
גאָרגען באַגריסן איך און ברייטער פֿון
גוט שטאָלצער שוועסטער, אַז דיוו האָט
איך געזעגענען רעדנדיק גוט דערום שוואָגער.

פֿון דער "מאַני באַרינסקע", און טײל הויט צולק
פֿאַרוואָרלאָזט אין איר זאָל גרעסער לעבער
ווײַן פֿאַרצירטערייט, און צייט אויך און מיר פֿאַר
לײַדט אין נייטס געזעגנט וואָס איך האָב נאָך
צו, איבער זײַן דינען מײַטער, נאָר צײַן
ווערט וואַרטען, דיך צו פֿאַרן און דערנאָך
ווערטן מיר הײַראַטן, מיר קען צולק
שוין פֿאַרשטעלען מײַן לעבן אויך פֿון
אויך צוזאַמען דין איך נאָך ניט אינגאַנצן
אַרויס און דאָ האָט צולק זײַן זײַנער
געשריבען, נאָר אין לעבען דורכגעמאַכט
קריס געוואָרעש דיך פֿירן דאָס לעבען און
דיך זײַט פֿירט דעם גאַנצלעך וויל ס'איז
אויך באַשטימט, און דאָס אויך קען גוט מײַן
לעבען אויך.
דיר געשריבען פֿון מײַן טאָטע - שוועסטער
אויך. אַלע וויל איך האָב שוין הײַנטער באַשריבען
אַז מײַן פֿעטער האָט געמאַכט הײַראַטן דאָס
דריטער מאָל ווײַל סע זאָגן רעשטערלעבן
געלײַנט געגעבן פֿון דער 2טער פֿרוי און ס'איז אויך
נישט קען ווערן סע צום צײַט נאָך פֿרײַען הײַנט מײַן

פֿולער גרויסע הויזראַטן, און דיזע דראַטער
פֿרוי איז געווען אין וואַגאָנער מיט 5 קינדער
זיין הויט גיהויט 4 זין און 1 טאָכטער און
אַלע ווייל זיין איז פֿון אונדזער פֿולער
און איר פֿאַמיליע איז יונג פֿילאָסאָף גאַנץ
יונג דער אַדישער גיזעלער הייראַטן, און
אַלע ווייל איך בין נישט געווען אַפֿגעלייגט
פֿיזאָגן ווילער ווען זיין איז אַן גריגען
דיר מיין פֿולער און הויז איז זיין ניט
געווען אָנגעלייגט קינדער, און אַלע ווייל איך
האָב הערט ביז שרייבן אַז איך פֿון
קליין וואָס און דאָס הייסט פֿון ברידער
און בין איך ווען פֿון דער היים און
ווען איך פֿליען נאָך אַהיים פֿליען איך
נישט געגען זיי מיין פֿולער און הויז ניט
איך פֿליען מיט אַ פֿאַמיליע ביז גיין
שוועסטער חיה, בין איך געווען גערעדט
מיט דעם געדענקט דאָס הייסט מיט מיין טאַטע
שוועסטער הויז איך אַז אָנגעפֿאַנגען הי
קריגן ווי זיין מיין פֿראַנצויז פֿרוי [illegible]
מיט דער זייט אַלע ווייל זיין הויט גיהויט [illegible]

און האָט נישט געגלויבט דעם באַלד הייראַטען
און דיא האָט אונטערגענומען לערנען און גייען
און אין שפּיטאַל וועגן "אַגאַלשוערן" און דיא
אַלע שפּיינען האָבען גיזאָגט אָידער צו רידען
וועלכע האָבען פיעל און זייער גרעסער (דיא
אַלגעמיינער) אָפּגעזאָגט פון דיעזער פּאַטערסאַליסט
אין, און איך האָב נאָך גיין סעקרעטאַר פּאַרשטיינען
אָז דיא דיענסט סעקרעטאַר צו הייראַטען און פון
דינט דיא איז אַוועק גיפאָרען וויין גיזעל לערנען
האָבען מיר דאָך אַבער געשריבען, און ווען דיא
פּלעגן האָבען "וואַקאַנס" פּלעגן דיא גאָר וויין
טשערנאָס און מיר פּלעגען דאָך דיין און
פאַרדיינען דיא פיער וואָכען וואָס דיין
האָט גיהאַט פריי, נאָר שווער איז געווען ווען
מיר האָבען דאָך באַדאַרפט צו שיידען נאָך דער
"וואַקאַנס" אַבער דיא גרעסטע אַלייס צו דעם
אונטערגעהן דאָנען גיוואָרען גיין צו גיפינדען
נאָר ביט אונזער גיזאָגט האָבען מיר אַלס
גיהאַלטען, נאָר שווער איז געווען ווען מיר
האָבען דאָך באַדאַרפט צו שיידען, דאַס
לעצטע יאָהר פון דיין דינסט גיציטער

ווײלער אין "רעזשיגענט" האָט אויך רעזשי-
סירט פֿון טשערנאָס אין "גראָבסן" און דאָ
איז שוין דער דינסט אויך געווען שוועסטער ווײלער-
דאָ אין "גראָבסן" האָב איך געאַרבעט פֿיליען דעם
ערנסטער דינסט פֿון גײַסטער ווײלער אויך
האָב זיך געאַרבעט געפֿינען אויגער אין
גאַנצער אָבער ווען איך בין געווען אין
טשערנאָס פֿליג אויך זײַן אַנדערע באַגיר
אונטער הײם ווײל אין "גאַנצערגאַר" און פֿליג
זיך דײַען אָפּגעביט אין "שטיקל" - שוועסטער
וואָס יעצט האָט זיך געהײסט אין "פּאָלער"
און טשערנאָס האָט זיך איר געדינט זײער
גוט און איך האָב אַנאַלער געהאַט פֿון
אין דינסט דײַע זײַט וואָס איך בין געווען
אין טשערנאָס דאָס ערשטער האָב איך
געהאַט אַ גליסן "סוקסעס" אַלע גאַלעריע
סײַ בײַ דעם גרופּע גײַסטער און סײַ בײַ
דער פּובליקום, אויך דער גאַנצער אַל
אין טשערנאָס אָפֿן באַלאַנער ווײל אַ-
פֿלעגן שפּילן יעדער טאָג נאָר דער
גרעסטער פֿאָר געגעבן האָט איר געאַרבעט

ווי איך פלעג דערציילן שבת נאך גיטער
ווי סיאיז פלעגן זיך צונויפגיין די אלע אידען
פון טשערקאס און פלעגן הערן דערציילן
די ״סצענע״ וויאזוי הערשן גראשעלט
און מיר פלעגן ליגען הערן שפילן בראקס
צו די ״דונער״ פון א ״צוזאמענגעשטער״
שטעכעל וואס סיאיז פלעגן זיין שטארק גיסען
ווארום די אידען ווילן דאס אלע אלשיינע
א דערשטער ״אויסלאדער״ נאך גיין צוזאך שוין
פארשטעלן וואס פאר א אויפגעלעזטע טאג
סיאיז פלעגן זיין און נאר הערט גראבעט
שפילן ״ביס״ דער אויפגעבלאזטער אויף
גילען שטארק צעפרידען פון אונזער ״סוקסע״
און איך בין אן אויסער גילען צעפרידען
מער הערט נאך דעם ״סוקסע״ אויף איך
בין ארויס ג״נאן פון דער ״בינע״ און
די גאנצע פלעגן איך באפאלן ווען
ה״שרייען״ און נישט געגעבן וואס אויסלאך
גייט שוין אויסגן צוזאך געשלאגט די גיר נאך
... איך בין ״אווארטס-גאן״ און אין ווארט
וואס איך אויך גערופן אין ״ווילנע״ הייב איך

גיהאַלטן, נאָך אַקראָסטיכן פֿאַרקערט. גאַנץ
האָב איך גיהאַט אין דער דינסט, און װאָס
װאָס ס׳איז אױך גיװען, אַלץ װײַל מײַן רעדאַקציאָן
האָט מיך גיטראָפֿן אין דער צײַט פֿון יאַפּאַניש
גאַליציאַנער אין דער מיטשטאָט "ליניר" װעגן
מיך קײן שלאָגן אָנגיגאַן די "יאַפּאַנעזן"
און 1904 איז גיװאָרן פֿרידן, האָבן
די אַלטע אױדען װאָס האָבן מיך גיטראָפֿן
אין דער שטעטער ליניר, האָבן מײַן
גינומען צו "נײַדער" אַלס װען מײַן װערטן
גיגאַן אַהײם פֿון דער "גאַליציע"
װערטן מײַן און דערן "סכנות" װאָס מײַן מאַכן
גיבליבן לעבן פֿון אַלע יין נאָך, װײַלן
מײַן אױפֿגיבן צו "ספר-תורה" און אַלץ
האָבן די אָנגיפֿאַנגען דינייִם נאָך
גיבט װערטן צו "ספר" אָבער װערטל
האָבן מײַן אָרגאַניזירט פּאָלאַדאַטן גיװען
דינייִם אָנגיהויבן, אַלס אין יענער צײַט
האָט צו ראַבֿסטער פּאָלאַדאַט גאַנצן
45 גילפּענ צו "טראַטי" דאָס האָט 45
פֿאַר די מלחמה, נאָר אַלץ װיל איך

אונגעזאָגט דיין טשערקאַס און דרעזדלשאַנט
און איך דין געוואָרן אין אַנטיראָס־פּער
וואָס דעם "גראַז" גיט אין ישטאָט גיין אידערן
און "ראָסןלאַנד" נער אָלזי וויל איך דין
געווען און דער נאָלזעמע און דאַל דין איך
געווען לגאַנפּער "שיטנע" גלספּאַליסט האָט גן
גערעגיבען דעם "טשיין" אַלדער וויאָלי
איך האָב באַריאַמען דעם "טשיין" איז דאַל פּוימר
אינטערסנער לעיל באַשרייבן וויל סייל איז
איין געפּירט און דער גאַנלבער ווערט פון
גיליטער אַלז אָנגער סאַלדאַטען שערט אין
לעיל דער אָרבעט קוין "גרעק" ווערן האָבן
האָלפּער אין שוילען גאָרטאַפּליעס, האָט גען
גיר איך גרינבעט געווען גיט דעם געבע
און אָשיינעם טשבען שירט גען גיר אָלף דער
גרעק ווערען גאַ כען דיל אָרבעט, דאַס הייסט
האָבען האָלפּער, און נאָך גיין גאַלצער האָבען
גיר באַדאַרפט דעם דרלבען טאָג דאָס
הייסט שבייסגאָכט גייען שפּילען און
"אָפּיצערסגער סאָרראַניע" דאָס הייסט
און דעם "גלאַז" פון דיל אָפּיצערען

און אזוי ווי נאָך אַלעמען גאָן אַרבעט ווייל איך
האָב געאַרבעט אַ גאַנצן טאָג און "געלייענט"
גוט שוין פאַרשטאַנען ווי מען
פיל מער צייטונגען [illegible] לערנען
און איך האָב געאַרבעט שפּעט די [illegible]
פון 2טע [illegible] פון ליסט האָב
איך [illegible] [illegible] [illegible]
דעם [illegible] און געוואָרן [illegible]
און [illegible] אַליין און נאָך דעם שטייגן
ווייל מיר האָבן [illegible] האָט מער [illegible]
[illegible]
און [illegible] מיר וואָס האָט [illegible] דאָ
איך [illegible] [illegible] איך איך וואָס
[illegible] מיר [illegible] וואָס [illegible] איך [illegible]
[illegible]
ווי אזוי [illegible] מיר [illegible]
[illegible] (ווייל דער [illegible])
[illegible] האָט מער [illegible]
[illegible] די [illegible] וואָס האָבן מיר [illegible]
[illegible] דער אַרבעט און [illegible] האָב אַ
די [illegible] [illegible] [illegible] די

אינגען יעדער פאַר איז געזעגנט
סאַלדאַטן איז דאָס געבליבן נאָר ווען
אויך האָבן דעם קראַנק פון אַנטיראָפּיזמער
וואָלטן איר בעלי־לכנען נישט געהערט אויף
דינען אַרבעטן פון דער ״גוים״ און דער
קאָפּעלגוויסטער האָט פאַרשטאַנען אַז דיין
סאָליסט ווערט ער ניט האַלטן אייער מיר
גייך שיינער אַרבעטן אויף דער קראַנק
און אַפּעט בוויסטען טאָג האָט דער
אָפּערגוויסטער אונטערגעבן און רעפּאַראַט
ביים אויפבויען פון דעם רעגירונג
און שפּעטער גיט אָפּגעזעגט האָט
גען אַרויס געגעבן און ״פרייגאַז, וואָס
גאָס פּאָליצייען האָט גען געגעבן דעם
טשין ״אַנטער־וואַרפּיצע״ און אַזוי האָט
גען גיר נישט קאָמוניסטער וועגן דער ...
און אויך דין שוין די ווערכן אַ סאָציאַליסט אַז
ווייטקרייער, און אַז דער אידן פון
אונזער רעגירונג האָבן דערפאַרט
אַז און רעגירונג געגעבן דאָך אַ אויז
און אַנטער־אָפּגעזעגט האָט גען גייך

פֿון אַנדער זייטן גרענעץ אָפּגעריסן געוואָרן
סאָווי אײַגענע, און פֿון זיין רעגירונג און
אויך אויסער פֿון דער פּוילישער. רעגירונג וואָס
האָט געהייסן (קאָמוניסטן 173 פֿאָלק) און
זיין רעגירונג האָט געהייסן (174 טער רעגירונגס
פּאָליץ) און שפּעטער מיט אַנדערע צייט צווישן
אונטערגעגאַנגען צום מיר זו (דעלעגאַציע פֿון זייער
רעגירונג געקומען ווייטער און טעכניקער אויך קאָמיטעט
נען אַנבריגאַדע, און דיו בריגאַדע האָט
צוריק גענומען און דער מעכאַניקער אין
בויען שליסן פּריזען מיט (נואָסיאַנער) און
דיו דעלעגאַציע האָט איבערגעגעבן דער וואַלד
מיט דעם נייעם טיטל און מיט דער הילף
וואָס זיין האַנדלען געהאַט צום האָבן און
אַנטראָפּיע און דער בריגאַדע און
אויבן, און וואָס ווען דער גרעסער פֿון דער
בריגאַדע דאָרט שוין געווען היים וואו
ער האָט צוריק שוין אויסגעדינט ביזן
מיך אַז אויך צו וואַרטן "געלעבט" דאָס
מעכטער ווייטער אויך ביז אין אַנטראָפּיע
און דאָס צווייטער ווייטער אויך ביז אַנדער

דאַן האָב איך און טשערנאָוויסע צו פֿערנער
איך וועל פֿרײַנט און בראָנשטער פֿיל
ווערן געלאָזן אַז גאָר צוויל גיבער
צו זיין ניט נעמען געלט און גאָר צו לאָזן ענדערן
דעם "ספר" וואָס זיי וועלן געבן און
דעם ספרית וואָס זיי וועלן צונעמען גיזליבן
ליבן פֿון דעם געלאַזלער, איך בין
געווען זייער צופֿרידן וואָס מיר האָט
איר אָפּגעגעבן אַלעמען אין "בזבז" און
איך האָב מיט פֿאַרגעניגן גענומען זייער
פֿאָרלייג, און אַלי בין איך געוואָרן גיזבער
פֿון אָנפֿאַנג האָב איך צוליב זייער קרענקען
צו זיין ניפֿצינגמען ביי די באַלעבאַטים
פֿון טשערנאָם וואָס אין שטאָטע האָט
גיהאָט אָפּגעריסן נאָמען אַלף גיטער
בויטער אַנציגער און אַלף אָבערטשיצע
מענטש און עדיינג זיין גיטער נעמען האָב
איך געמינט צו פֿנעמען אַ שיינער
שטעלער רובל און וויל איך האָב
שוין גיהאָט ביז איר 50 רובל האָב
איך שוין צוריק גיגעלדעט זייער און טרייבער

פון ספרדים, און אויך גוט דעם צווייטע
„גולבּה“ צו לערנען איר געווינען צום „יהונתן“
דעם „סופֿרים“, אַזוי האָט מען געהייסן
די שרייבער וועלכע גיט די ייִנגלעך צו שרייבן
און איר האָבן זיי שוין געגעבן אַ
אַדרעסל 20 קאָפּיקעס און דאָס איבעריקע
וואָלט איר אים באַצאָלט ווען ער וועט
פֿאַרענדיקן שרייבן דעם „ספֿר“ און פֿאַר
שרייבן דעם „ספֿר“ האָט ער געמאַכט
200 רובל. סיי אַלץ אַלצדער געוועזן דער
די פֿינאַנץ אַלזאַ. ספּעטער נאָר גיט
אַלדער איינער קראַנקען האָב אויך די פֿינאַנץ
און זיך יום-טובֿים אַלץ געלערנט פֿאַרטיק
דעם „ספֿר“, און דעם „ספֿר“ האָבן גיר
אַריינגעבראַכט און דעם „רבנים“ ש.ב.
אַזוי האָט געהייסן דער גרויסער ש.ש.
פון טשערקאַס, וועלכער האָט פֿאַר געהאַט
דער „ישובֿ“ און דעם „דירעקטאָר“
געהאַלטן, און דעם רבנים „באַזאַר“
און אַז דער •ג.ר.-ה. תּורה האָבן
אַריינגעבראַכט דעם די גרויסער באַלעבאַטים

פֿון טשערנאָווס און דער רבֿ אויך
אַליין געווען איינגעלאַדן און ופֿילע
דעם קאָמאַנדיר פֿון אײַנזעצער פֿאָלק
האָבן מיר אַליין אײַנגעלאַדן און עס
האָט זיך נישט געלאָזט לאַנג בעטן און
האָט אײַנגענומען די הערער און אויך
גענומען אַלע אײַנזעצער יום-טובֿ פֿון
אײַנזעצער היימער "תּורה" און אַלע
פֿרעמדע האָט מען גענומען מעלדינגער
אײַנזעצער אַרום מיטשטאָט פֿול גיין שפּילן
אַלע דער היימער לאַנדאַנער און
מיר גען זאָלן שוין פֿאַרשטעלן ווײַס
פֿאָר און פֿאַרזאָג סיי אויך געווען ווײַן
מען האָט געפֿייערט די ספֿר-תּורה
פֿון דעם "רבֿס" שטיבל און "סקווירער"
"בית-המדרש" און וויסנט מען טשעט פֿולע
געווען און די "גאַסן" אַז די מיטער
מיליגער האָבן קריספּילט און די
אַלע פֿון טשערנאָווס האָבן געטראָגן
דעם "ספֿר" אונטער די חופּה און
יעדער בעל-דבֿרס האָט אויער לינגען דעם

סֵפֶר, דעם נאָוועלט זען אויך קיינמאָל
ניט פֿאַרגעסן, און נאָך אַזוי פֿיל יאָרן
חאַפּט איר אָקרויס פֿאַרגעניגן צו לײן גוט
רײבן דעם "סֵבֶה" וואָס איז געווען
כּוונה פֿון איז געווען פֿייער שווער צו דײן
אָנגעגרייטן אויפֿן אַגען יאָם-טוב, און
ווײַטער האַלטן איז געווען שווער. פֿאַר מיר
דער "יאָם-טובֿ" איז "פּסח" און ראש-השנה
אָרן אויך האָב געגעבן באַוואָרענען אַלע
סאָלדאַטן מיט עסן, וואָס ער פֿאַרלאַנג
פֿון אונזערע אײנגעטײלט פֿון דער
סאָלדאַטן איז פֿיר האָבן ניט געקענט
פּראַווען יאָם-טוב און פֿאַרבראַכן
ניט אויף וואַגן אונזערע האָט דער אַנדער
קאָמאַנדע געגעבן עסן און דער
(דיוויזיע - קאָרפּוס) און ווערן די
סאָלדאַטן וואָס האָבן נאָך גיהאָט אַ נאָוו
צו פֿאַרברענגען בײַ אײן אויסער
פֿאַמיליע אונזער האָבן "פּסח" [illegible]
"סֵדֶר" דער סאָלדאַטן צוזאַמען געקענט
און דער [illegible] און דאָרטן און [illegible]

האָט שוין יעדער בעלעבאָס אײַנגעלאַדן
זיך צוזאַמען סעודות [illegible] יום־טוב
אַ רײַער שלעכער פֿון מקום אויך גילעם צו זײַן
שיכן וואָס די קרענקע און שוואַכע
און די געסט־קראַנקע און פֿרײַען
די ייִנגער געסט־קינדער וואָס גרהענט
צוליב פֿאַרשטאָט פֿור אומגליק
און די האָבן בעל־דעות אויסגעצויגן
מיט שלעכטע טעג, און דאָס איז אַלץ
גערעכט יום־טוב די אויך האָב
אויך גיט די גליסע רײַך וואָס דערפֿאַר
ורליס גינצען אַלע יום־טוב פֿון דעם
פֿרײַען אָדער די ווייַען וואָס האָבן
צוליב פֿאַרשטאָט "שווער" און צו די
געבעלערפֿט אויסגיען אויך נייט האָב
אויך געהאַט צו די גוואַלדן גוט וואָס
און פֿרײַען און אויך האָב געקומען
מיט אַ סך באַדינטן און אויך האָב
די אויסגעטראַגן וואָס און פֿרײַען
נאָר נישט געגעבן וואָס. אויך האָב נישט
קוויסט פֿון "יום־טוב" ווײַל אויך בין

געווען געשײדערט פאָרנאַכט מיט
דער אַרבעט נאָך דעם האָט מיר
געוואָלט פאָרגעניגן וואָס איך האָב
געטאָן מיצווערס און וואָס איך האָב באַדינט
פאָר דער ״סאָלדאַטקע״ נאָך פריער ווײס
בין איך ניט געווען צופרידן. דען ווען איך
האָב געשפּילט = יום-טוב בײַ מײַנע
עלטערן אַז מײַן קאָלעגע פלעגט זיך מאַכן
יום-טוב אויף ״וואַקאַנס״ און איך בין
געווען פאָרנאַכט נאָך דעם אַלעס האָט
ניט וויסנדיג געאַרבעט ווײַל מיר פלעגן
באַלד שוין זײַן נאָך דער אַרבײַט.
אַנדערש פאָר פלעגט איך האָבן געלט פאָרגע-
ניגן ווינטער ווײַן קאָלעגע לאַגנע מיט
געמאַכט פון ג׳יעט אויף ״וואַקאַנס״ און איך
פלעגן נעמען אַ שליטעלע אויף מײַנער הענט
דאָס הײסט איך פלעג אַליין פּראַווען מיט
דעם פערד און באַנאַכט ווען סײַ פלעג
זײַן אַ לבֿנה-נאַכט, און דיזע לבֿנה
האָט געשײַנט און מיר זײַנען פלעגן
פאָרן אין וואַלד מיט דער גרויסער

און סיז פעלן געווען אזעלכע יידן, און אויך מיר
זיינען געגאנגען אהיים נאך דער שחיטה צייט
וואס מיר האבן קיינמאל אין שפאציר. אלע
דער ערשטער מיט דעם פראסט, און מיך
זיינען געגאנגען אהיים הינגעריג און
מיר האבן זייער ליב געהאפט דעמאלט
דעם הערינג מיט קארטאפל און
קארטאפל "ברויט" אז שוין געווען
נישט שלעכט, און אזוי האבן מיר קיינמאל
אפטער שפאצירן און דאס איז געווען
אנדערע ערשטער אנגעהויבן וואס
מיר האבן פארברענט און אנדערע
אוועק. נאך מיר האבן אויגער גיריינקט
פון אנדערע לעבן וואס ער שטעלט זיך
איינע פאר זיך וואטע און מיר האבן
נישט פאר לערנען אנדערע הינפטערן
אז קאלט ווי אנדערע בריינגען פיל און
פאמיליע לעבן.
און אזוי איז אוועק די ניינצן הונדערט 2 יאהר
פון אנדערע בא הונדערט לעבן דאס הייסט
אז פון אנדערע לעבן האבן אנדערע עלטערן

נישט גרויסע, נישט קליינע וואָס מיר פֿלעגן גיין
אויף זאַך געפֿעלטער קיין נאָר, הויז אין און
נישטאָ, ווי אַזוי מיר האָבן זאַך נישט געהאָלפֿן
האָבן פֿאַך דיל אָטערן אונטערטיסן אַז
ער פֿויס פֿאַסירט דערוויסן אונדז בייטער
ווייטער מיר פֿאַרגעסן אויסער קיינעם דערצוגן אין
מיר פֿאַרגעסן אַלע קיין צייַגאַנגען נאָר
אַלעס אין נישט גיזאָווערן לאַנג און לעבן
ער פֿויס דאָרט האָבן אין רעקרוטלאַך
און אַזוי אַז אַ קוואַן גיט אונדז אַליין אין
אַלץ אינער טאָג דאָרט אין אָן און אונדזער
רעדשיינט אַז גער פֿירט אויסער אונדז קיין
גאָרסן, אַז אונדז קיין אָרן קאָלעגטער
אָפֿן האָרבען באַטעל מיר האָט נישט קאָפּ
קיין לייענער דייַט דאָן פֿאַק אַלס דינער
גיליטער נאָר 7 מענטשן האָט האָג אויך
באַזאָרגט דיין אין קאָרסן, נאָר אַז מיר
האָבן פֿאַק דערגאַנגט אַז מיר דאָרף
פֿאַק ש.ש. ביידען אַז 7 מענטשן, אויך אינ
נישט קוואַן דווער אויסגעצוואָגן, נאָר וואָס
גען גען גאַלבן, אַז גער גרעז, גאַרע גען,

און צײַט דיא געגאַנגען איז דאָס
איך האָב געמאַכט אַוועק וואַרפען טשערקעסן
בלאָט איך האָב נישט געהאַט קיין קלאָסען ביזגעזעצט
מיט פינגער מיט זיך וואָרטען וואָס פאָר אַ זאַך געזעצט
גאָר אין סעלבסט האַלטען אויס-געהאַלטען אַלע נישט אַלע
קיין לײַנער צײַט נאָר איך האָב געמאַכט פינגערטען
דיא "טעאַטער" וואָס מיר האָבען געמאַכט גמאָרט-
פירען מיט פּערק, האָב איך באַזוכט
באַשטעלט אָרקעסטער וואָס איינער אַלגעמיינער
פּרינט איינער אָרקעסטער וואָס האָט קאָנצערט
מיט מיר און דער פאָלקער פּאָרט און דעם
פאָלקען רעגירונג און דער פאָלקער "ביבליאָטעק"
און האָט מען קיין מאָל נישט געוואָלט פּראָזען
מיטגליד, ער האָט געהייסען דער פּראָפעסאָר
און ער האָט פינגער און שיינען קונסטען
און איך האָב באַשטעלט אַ שיין "גרויסע"
ווערען איינצע "סיפּר טעאַטער" און ווען איך
בין געגאַנגען צום "פּאָליטישע" "מאָדערנע"
פירען וויזע מאָלען מיר פירען דיא טעאַטער
האָט ער געגעבען אַזוי פיל אַז ער מוז
פירען דיא "טעאַטער" און איינער מיט דער פּען

פֿון דעם רעזשיסענט און דיזע צײַט איז
געװאָרן אַלץ מער האַרמאָן שוין בעזאָנדערס
פֿאַרטן, און אַלע װיל דאָס איז קומען און
דינער און ליבערן איז געקומען קײן טשיקאַגאָ
װאָס "װאַנקאָנצער" איז צו געקומען צום בענן
גיך באַלײַטן, ראָן גאָך זאָק פֿאַרשטאַנען
װי אַזױ מיר איז קומען אַפֿען האָרצן אַלע
און אַזעל מין מאָמענט װאָס מיר דאַרפֿן
זאָק צו שײדן, און דער באָם בעון װאָס
מיר דאַרפֿן פֿאַרן איז אַװעדער ניט קײן
"ליגעס" װאַקאַנאָן נאָר די װאַגאָנען
דעמען פֿון "באַקאַנט" װאָס זיך שטײט
אָנגעשריבן "40" מינוטן נאָך דער "8" פֿרײַ
און מיט דעם װאָגאָנען האָבן מיר זאָק
געגעבט שלאָפֿן "3" טאָג און "2" נאַכט
און בען יעדער סטאַנציע האָבן מיר
געגעבט אָרגאָ קײן שפּילן װאָגן
דער שנעלצוג מיט די לאָגערס װאָס
פֿליגען גאָר באַ דער סטאַנציע טאַנן
נאָר און "פֿאַנטאַװיר" דאָס איז אַקראָס
שטעט פֿון "נאָרדקראָני" דאָ האָט מען אַ

ווײַל גענומען פֿײַער שוין ווילדער צו ~~אַ~~
צו געפֿינט צוליק די פֿאָלגערינג פֿון דיר
אין די ווערטשאַפֿטס האָבן אין 53
יאָרן געטראָגן גאַנצער דאָרף גאַנץ דיר
און גאָר אין "פּאָליטיקע" אויך דער גאַנץ
געשטאַנען העברעאיש "תּולעה" מיט און איר
האָבן דאָ פּראָדוקט ניט שלעכט
אַבער איר אויך אַלעס ניט געווען פֿרײַלעך
אַז איך האָב בלויז דערמאָנט און אײַן לעגאַשיין
אַז איך בין אַלע װאָס פֿון איר נאָר אײַן פּרינט
געשטאַנען האָט איר אַלעס געראַט דאָס האָרץ
אַז די טייט וועט דערמאָגליכן אין אַלעס
ווערט זײַן גוט, און אַגענטל דורך לערנען
גוט האָפֿענונג און אַלעס ווערט זײַן גוט
און אַלע צונויף איר געגעבן זיין "קולטור"
דאָס ערשטער האָבן איר אָפּגעפֿירט און
דער גרעסטער שיר פֿון קורסן די
ספֿר-תּורה, און נאָך דעם צונויף איר
געגעבן און אינצטער "לאָגערס"
וואָס איר געפֿינט צוליק ווייט אינטערן שטאָט
און די האָבן איר אָפּגעדינט דעם צוועק

און דאן און גוארסן האבען מיר
פארדינט געלט ווײלע מיר האבען
געשפילט און מוזיק פלייער מיר האבען
געשפילט צוזאמען א דיאל "ואשטינגטאן
פון "זאך רעקרעאטיאר" וואס דאס איז דיאל
רעקרעאטיאר צייער גרויס ווייל ער
דאן איז א רייכע ערד וואס קיט ארויס
צייער ואסאק פראדוקטען פון
גרינדייג און פראגטען און ווינטער
דאס הייסט איך האב נאר 2 צײטן
גרדינט און ווינטער פרעגען איר שפילן
און ווינטערצייטען טעאטער, און ווען איך
האב פארדינט סטלעבער רובעל
פלעג איך גיין גיט אין פריינט
שפטיען און איך האב שוין איר יונגע
הייבען איינגעפאסן "דזשוילער" גלאזער
ווען נאך דער דינסט, און דאס האט
איך געגעבט דעם גרוסטען פארגעני
דער הערט אז איך פלעג דיינען
איך ווער צאך שוין אנטאן דיאל ד...
קליידער פאר א אין גאלע לעבען

איך געווען אין פארשידענע היכלות.
און אָנשײַנען טאָג דאָס איז געווען שבת,
דאָס הייסט 3 טאָג פאר אונדזער אַוועק
פאָרן אַהיים, זענען מיר געגאַנגען פון
דעם "טראַנספּאָרט" 12 אָנגעקומען 2 אָנגעבט
נאָך דער אַרבעט, און נאָך דאַוונען
וואָס מיר האָבן אָפּגעריכט אין [illegible]
טרויער ווייל ס'איז שוין געווען גוט
געווען אין פאַרגאַנג, און מיר האָבן זיך
געלייגט שלאָפן און מיר זענען אויפגעשטאַנען
אַפּגער שבת, ווערט גוט אויך און מיר
געגאַנגען זיך שנעל אָנטאָן מיט דער פעלדער
"אַגאָניע" ווי אַ גוט און דער שלעכט
און מיר טראָגט אַרויס פון דער [illegible]
און מיר דערפילט ליפּן שנעל דאָס הייסט
אַ "טראַגעדיע" (אין אַלגעמיין) און איך זעה
און אויך פאַרטיג שבת געגאַנגען אויך דעם
פעלד אָנטרעטן שטיל און [illegible] דאָ
דאָ "דאָליע" דאָס הייסט -4- [illegible]
און "גוואַלדיריע" און "אַרטילעריע" און
מיר האָבן זיך דאָ אַלס געשטעלט,

איז אָנגעיאָגן דעם "דיליזשאַנער" —
— געהייסן ער האָט גייסגאַנען וואונדער
אַוועדער אַדייטש איז ער געלאָפן און
באַדיינט אונדז וואָס מיר זאָלן קריגן
אַלע שטיקל זאַך דער "טרעוועלער"
האָבן מיר גייגנט אויף מיט דעם 8
וואָס זאַך אַנדערן נאָר נייען דאָס
האָט זיך געענדערט אַלץ ער האָט
געגעבן אַבסאָפּיי אַז מיר געזען
געהעכן "געוואַלדער" און מיר האָבן
געמיינט געבן "גענאַוויער" ביז 5 [illegible]
אַנען דער נאָכט און ווען מיר האָבן
געענדערט דאָס "גענאַוויער" האָט ער
אויס גריפן אַלזער סאַך דאַטען וואָס
האָבן זאַך שוין אויס גערינט אין ער
האָט אונדז באַדיינט פאַר דער [illegible]
און האָט אונדז געזאָגט אַז אַלע און
מיר זאָלן זאַך ליניישפרענגען [illegible]
דער "טרעוועלער" און 75 מינוט אַלע
זאָלן מיר זאַך געזעצן אַז 3 אין
"פּאָסטער? אַנדערש" וואָס אונדז דערפּן [?]

אין איין געגנט פון "אמאליקע בולגאר" זעלם
מיר זיך אלע שנעל געלאפן און אלע" האט
זיך גערעדנט דיזע "געגעבערע" און
מיר זענען געגאנגען און דיזע "קאמפאניער"
גיין טייט וויל פארשמעכן אלע זענען מיר
געווען גוט, און אז מיר האבן דעם
אלעס געטרונקען און געגעסן טייער האט מען
אינגאנצן שוין געהייסן ווערטער אזעלכע זאך
אנטאן און געשען פאלעשן און "טערעלער"
דאס איז געווען דיזע אנדערע פון איין דינסט
וואס איך האב אפגעגעבן דרייסיג יאהר
פון מיין לעבן. נאר אנדערע פאר האבן
מיר דאס הייסט איך מיט איין פרינץ
שפשטיין געהאט דאס גרעסטע פארגעניגן
ווען מיר האבן שוין געגעבן פאר נאכט
און דערנאך געזעגנט וועלן געווען צוזאמען
צוזאמען ווערן פארברענגען אהיים און מיר
האבן זיך גאר גוט געקליבט ווען מיר
זענען געפאסען אין גוטן אז איך
פאר שוין אהיים צו מיינע עלטערן
און צו מיין געליבטע פאלקע צוזאמען

פון "נאָוואָראָסק" ביז "טשערנאָס" פאָרן מיר שוין
דורכפאָרן ווייל פריִער דאָס הייסט, מיר זײַנען
געפאָרן מיטן באַטערן פלאָס נאָך דעם באַן און
מיט מיט דעם באַן פון 8 פערד, און 40 מענטשן
ווייל דאָס ערשטע זײַנען מיר קיין נאָר 2 סטאַנציעס
פון זיין שטאָט, און דאָרט האָט מען באַוווּר "עקספּעדיציע"
געהאַט אַ פּלאַץ פאַר אונדזער אַדמיניסטראַנט פון דעם
רעגימענט ווייל ער האָט אים געגעבן אַ שטעמפּל "פּאָלק"
אָרדער פון סטאַנציע, האָט אונדז שוין דער
אַדמיניסטראַנט אָרגאַניזירט אַז מיר זאָלן פאָרן מיטן
באַטערן קלאָס אָדער פאַר פאָרן מיר שוין געגעבן
אונטערצוקריגן ווײַל ווייל מיר זײַנען געפאָרן
קיין "נאָוואָראָסק", און אַז זײַנען מיר אַנגעקומען
קיין טשערנאָס זיך אונדזערע ערשטע ווײַל
מיר האָבן זיך אַלע געטראָפן קיט.
און יעדער נאָך דער דינסט האָט מען שוין אָנגעפאַנגען
פאַנגען פירן אַ נײַע לעבן, און און
האָבן געמאַכט דיינען ווייל הייסט מען און
דינען פון פירן דאָס נײַע לעבן,
באַטש און האָב פיל מאָל געדינט ווייל
ווערט זיין נאָך דער דינסט, זיך ווייס פון

װעג דער נײַער נײַעם צוריק מײַן דורכפֿאַל װעגן
פֿון דעם גרענעצשטעטל לאַגער ביז דער גרענעץ און
דער װעלט צוריקקערן אין זײַן קאָפּס װעלטן
און אַלץ האָט זיך צוריק פֿאַרלאָזט אַלץ קלאָר און
קלאָר האָט זיך דײַן גאַנץ געשטאַלט פֿאַרלאָזט, און דאָס
גאַנצע האָט דער „רעדנער שפּיל װאָלקן" געטאָן
קאָמפּאָזירט און האָט איר קולטור פֿילאָסאָפֿיע
און געװען לעבן, און זיך דײַנע צװײַטע זײַטן פֿון
אַלעם װאָס ער האָט געטאָן קאָמפּאָזירט און גײן
לעבן. די ערשטע פֿראַגע איז קולטור װעגן
געבן װאָס פֿון אײן פֿילאָסאָפֿיע דאָס האַלט זיך
אויך האָב צוריק פֿאַרגינען גוט אײן קלאָרע װאָס
ער האָבן צוריק שטאַרק לעבן די האָט, און איר
מיט די „קולטור" טײל דורכאַוס אין דאָס ערשטע
פֿאַרמאָגן װאָס אַלע די אונטערנעמונג אײן
פֿאַרטײדיקער לעבן און דאָס איז ניט אַלע לײדן
די טײל און די פֿראַגע איז גאָר איר קולטור
די שװערקײט אין לעבן, װײַל דאָס ערשטע
איז אײן פֿראַפֿעסאָר װאָס גאַנצער ניט זײַן
אויסגעזעצטער לעבן, דאָס האַלט זיך אײן
אָרט איז אַלץ די פֿאָרעם־פֿראַגע װעלכע.

צו באַדינען אין אַנדערע שטאָט, אַזוי ווי איך דין
ווײַטער פֿאָרן פֿאַר דער דינסט. נאָר אַלס
אײנער אַלײן איז ניט געווען אַזוי שווער
אָבער גיט אָפּרוּ און דאַן ווערט שוין דײַן
פֿאַמיליע גרעסער און ס'ווערט שוין אײנע
און ערשטער רעפּובליק דאָס איז שוין ניט
ווערן אָרעמע פֿאַרבן פֿון אײן שטאָט אין דער
אַנדערער, דאָס האָבן די שוין גאַנצע שאַפֿט
רעסטאָראַנטן. און אַזוי האָבן גיך אָפּגער-
שטעלט אַלע הײַנטיקע גיך שפּעטער
גיט אײַער נאָך גײן דינסט. דער ווײַל
קיגנדיק ווײַטער האָב איך אין קראַנקן
איר אויפֿנײען "ע.ו.ל" גליידער ווערן
אַלס געווען אין וואָס, דין איך אַפּקומען
און דער הײם צו באַדינען די אײנער גליידער
צוזאַמען פֿאָרטיקן געוואָרן וועלער סבֿירה
האָב איך נאָך צו קראַנקײַט און "קאַנצערט
וואָס איך האָב קיקליפֿט פֿאַר גײנער פֿײַט
פֿאַר דינסטן, אַנדער ווערטערן האָב איך
נאָך ניט אָנגעפֿאַנגען וויילער געלײגט
און טשערגאָס נאָך באַזונדער גלײַכער

האָב איך נישט געוואָלט, און ס'איז האָט מיר
נישט געפּאַסט אַזוי נאָך דערצו ווײַל וואָס איך
האָב געהאַט אַ נאָמען פֿאַר איך האָב געשפּילט
אין מיליטער אָרקעסטער, האָב איך געצײַגן דאָס
וויל פֿאַר דעם קאָמענדאַנט איך זאָל
פֿאָרן פֿאַרדינען אין אַנדער שטאָט. און
אַזוי האָב איך באַקומען אַ פֿאַרשרײַבונג פֿון
איין דירעקטאָר פֿון אַן שטעטל פֿון
פֿאָלקסשול געמײנדע, פֿון "ציווילזאַציע",
און אַזוי האָב איך זיך פֿון דעם גערעכנט
אַלץ פֿאַר גוט נאָך דעם ביסל צײַט
געדינט פֿ.ש.בין אַ יאָר נאָך דאָס
האָב איך געדינט טאָן די מוזיק דאָס מיר
איז געווען זייער שווער, דערפֿאַר אין פֿאַרנאָמען
מוזיק דאָס איז געווען ווערן אָנגעפֿירט פֿ"ט
דאָס מײַסט אַלץ 4 יאָר, און אַזוי בין איך
אַוועק געפֿאָרן און בין געפֿאַלן אין
"ציווילזאַציע". דעם אינטערעסאַנטן סאָציאַל און
איך האָב אַנגעהויבן דערציילן געשיכטע
און דערנאָך בין איך געגאַנגען
שפּילן דאָס, וואָס זײַנען די אַרגע וועלט?

ווײַטער אַרומפֿאָרן, און ווײַטער פּאַק ב·ש··פֿטן
דאָס הייסט ניט קיין לעבן פֿאַר אַ [illegible]
יונגער מענטשן, און דער ליבער [illegible] און דעם
[illegible] און ס׳איז איך דער שווער פּאַק
[illegible] גאָר קלאָסט [illegible] דאָס פּאַק
[illegible], האָבן איר אָפּגעמאַכט אַז דער
[illegible] סעזאָן דאָג איך אויך פֿאָרן
דאָס איז געווען דער יאָר 1911, האָב איך
אינטערעסירט [illegible] און [illegible]
און [illegible], טעאַטער [illegible]
און ס׳איז מיר געלונגען אַז איך [illegible]
אַ פֿאַר [illegible] און [illegible]
[illegible], האָב איך [illegible] און [illegible]
[illegible] און [illegible]
[illegible] ניט [illegible] קיין [illegible]
[illegible], און [illegible] און [illegible]
פֿון [illegible] — [illegible], און
איך [illegible] דעם סעזאָן [illegible]
[illegible] איך [illegible] קיין [illegible]
איך [illegible] און וואָס [illegible]
[illegible] ניט [illegible]

דאָס [illegible], און אַזוי ווי כ'וואָלט אויך דין וואָלט
געפֿונען דײַן גאַליפּאָלי, און אין דעם [illegible]
וואָס איך האָב דערציילט געוואָרן האָט אײַן
פּאָליטיקער, וואָס געהאַט אַוועק דעם צעטל
און האָב און אַזוי וואָלט געפֿונען אונטערן
סבֿירה, און איך האָב דאָס געזאָגט לעבט
און אין דעם צימער וואָס איך דין געווען און
גאַליפּאָל, האָב איך דערזען וואָרהאַפֿטיק פֿון
אײַן ליטעראַטור אַז עס געזעט מיר פּאַלעסט
די גאַליפּאָל, אַזוי ווי איך פֿריִער
געשריבן יונגפֿראַלעך, האָט געהאַט אַנגעזען און
"פּאַראַדיז" און אונדז דערצו געזען געראָטן
פֿאָלקלאָר אין רעדנער וועלכע אין צוזאַמען פֿון
צוזאַמען מיט זײַן גאַנץ מיר פֿרײַנדער וואָס
האָט זיך אויסגעלעבט, און אַזוי וויכטיק
דער וועלט דערצו פֿאָרשן דערפֿון גאַליפּאָל.
ווײַט זײַן פֿאַרבינדונג צו מיר שלאָגער
טאָג מיט אײַן פֿריינדער "שלאַגן" דאָס האָט
מיר געגעבן אַ גרויס פֿאַרגעניגן, און
נאָך וואָס מיר האָבן פֿאַרבראַכט צוזאַמען
געטער טאָג אַזוי זײַט וואָלט געפֿונען אין פֿאַרזאַמלונג

נאָך דעם סעזאָן בין איך געגאַנגען אַהיים און
האָב דאָ שוין געטראָפֿן ביי לייט פֿאַרטיג
נאָר סבֿירע האָט באַדאַרפֿט אָנגייען און
איך האָב געאַרבעט און לייט פּיעסן
אַלעס וואָס מיר באַדאַרפֿן וועגן דער סבֿירע
וואָס מיר דאַרפֿן אָנגייען. און אַזוי האָבן
מיר צוזאַמען אָרגאַניזירט אונז. אינצע און דער היים
פֿאַרזאַמלונג מיט דער לייט האָט מיין פֿאָטער א"ה
ווייסקי באַזאָרגט וועגן אינצע אַלזיבער, ווייל מיר
האָבן צו אַרבעטן צוויי, און מיר האָבן געמאַכט
שטעטל אויף דעם, סטאַרטן פֿאַר יאָר 1912. דאָס
גאַנץ שטעטל אינצערער פּאָסיערן, און דאָס קלאָט
האָט געהאַלטן דאָס ס'איז געגאַנגען דאָז
קלייניקייט צייט פֿון אונזער פּאָסיער
דאָך דינער געפֿאָרן פֿון דער אונזער
פֿריינט, וויסענער אין פֿאָטערס וועלט
פֿאַלשאַקן פֿון דאָרט וואָס איז ניט
געגאַנגען צום קיין ציין פֿון מיין פֿאָטער
ניט צו דעם טערפֿט אַלץ דעם בראָסער
און אַ קליין איז געוואָרן דאָס דער פֿאָטער
וועלט איז געגאַנגען צוזאַמען אַלץ דער בראָסער

און די ראָמאַנען זייער האָט באַנומען
אַוועק בײַט די "כּוזרי" אויף דעם פֿרײַטיק
און "שבת" אַלץ דער נאַכט האָט מען געגעבט
אַ "כּעפּער-לעטשערע" און זינגען אַר אַפּלען
און די אויפֿרעגונג" טאָג אויף איין געגעבן אויפֿ
פּאָליטיקע און גער האָט געטראָגן טאָן
נער האָט פֿאַרבראַכט שפּילן אַ ..
אַלעס פּרינט פֿאַרבראַכט דאָך באַפֿאָרען אַ חיים
פֿון לערנען צײַט לערנען גמרא.
פֿון אָנהייב נאָך דער באַסיקע זייער
לערנען די רעשטן געווינען נישט וואָלט
וואָס דאָרט אויף אַלץ טאַל-איינער שמעכער
קומט אײַן - נאָר דערנאָך ווען אַלע סר
פֿירט דאָך אַלץ דער וועלט, די גאַנצע
האַלבע אויף געפֿירט קליפּען אַלעס - אײַנפֿאָר
דיפּלאָמאַטיע - באַלד אויך האָב אָנגעפֿאַנגען
אַרײַנפֿירן אַנדער אַרטיקלען אַלס
חוצפּה - אײַנטערעסאַנטע נאָר גאָר האָט
אַלע געפֿירט צו די געשעפֿטן האָבן
אויפֿגעהערט גײַען נישט גוט, און דער
האַלבן דאָ גאַנצער גוף אָנגעפֿאַנגען

איינרעדען אַז איך זאָל ארויבגיין אין אָרקעסטער
פון טעאַטער שפּילן קלאַרנעט דאָס הייסט די "דזשאַבאַוויאַ"
אָרקעסטער, און אַזוי ווי איך בין געווען דאָ גיין
ברידער אויסגעלערנט און באַוויזן און דאָ איך
האָט מען געפונען טעאַטער אינסטרומענטן
האָב איך אונטערשריבן גיין ברידער און
ער האָט מיר אויסגעלערנט שפּילן
דאָ זענען וואָס מיר זאָל אויפנעמען און
איך האָב געהערט אין אָרקעסטער און איך
האָב דיריגירט, און מיר האָבן געשפּילט
גוט דעם אָרקעסטער און ברודער, און דיין
לעבן טעאַטער, נאָר ווי ער פירט זאָגן נאָך
דערווייל וואָס איך האָב זאָגן געפּלאַנט
און האָב ... געשטעלט דעם אָרקעסטער
האָבן די אַרבעטער געאַרבעט אינטערעסאַנט
סיי אַזוי געאַרבעט קרינגער ... איך האָב
אָפּגעלאָזט דעם אָרקעסטער, און נישט
געוואוסט וואָס גיין פאָרן ... איז פאָר
געזונטן און טרעפן, בין איך אַוועק קוקן
[illegible]
און "...", און האָב אַוועק געוואָרפן

דעם גאַנצער פֿון טשערנאָוויץ, און דעם
באַלעגנהייטן האָב איך אָפּגעשיקט דעם
אין בריודער ווייסראַליש דיין בערסאָן
מיט קרויס דיינע, און האָב אים געשריבן
אַז מיט קאָנצערטער קען מען נישט אויפֿטאָן
נישט געוואונטשן וואָס צייטן האָבן מיר געזען
אויך פּאָליטיק נאָך אומגליק אויסגעבראָכן אין אייראָפּע.
נאָך אַלע ווייל אין דעם פּאָראַד פֿון 1912 ווי מיר
נישט געווינען קען מיט וויסן, דאָס ערשטער ווי
דער לייט האָט נישט געוואַרט, און צו אים דאַרף דער
האָב איך געקויפֿט "וואַלאַס־פּאַרבין" וואָגן פֿאָרדינגען
אויך וויל וואָס מיר פֿאָלגן זיינען ברענגען פֿאַרבאָרגענער
האָט וויינער אָפּגעזאָגט געדינגען אָפּדער שוה
און האָט אים אויסגעגאַנגען פֿאַרמעגן, און בעלייטן
נאָך פּראָווען וואָס מיין אייראָפּעער ווי צו נישט
געוואָרן, האָב איך געקויפֿט, 12 ריבער פֿון נאָטען
וואָס האָט מיר געקויפֿט קרויסער געלטן ווי
געפֿונען אַ פּאָרצעל פֿון וואָלן שטאָטעל און
האָט צו מיר בעל אַ מיר אָפּגעקויפֿט, און האָט מיר
נישט בעצאָלט ווי סיי ווי פּאָר פֿאָלגן געוואָרן
נישט דאָס געלט און נישט דעם ריפּער.

דעם אָרט מײַן לאַגער איז מיר אַלעס גלײַך געװען,
און אַלץ װאָס מיר איז אינטערעסירט אַנטלױפֿן פֿון
מײַן שװערער לעבן װאָגאָבאָנד פֿון לאַגערן אַז מער
דערפֿאַר האָבן מיר פֿאַרגעסן און די סיגאַרעטן
אָרקעסטער און מער פֿאַרט 75 רובל אַ חודש האָב
איך דאָס שטאָט און דין אַװעק־פֿאָרן, נאָר
איך דין אַװעק געפֿאָרן מיט מײַנער אַ שװעסטער האָב
דאָס אָרשטער נאָך דערצו װאָס מיר האָבן
געהאָפֿט אַז מײַן פֿאָטער איך נישט אױסגעפֿאָרן
איז אָפֿט לאַגערס דאָס געשפּעט נישט געקומען
און פֿאַרגעסן דאַלאַר אַ 5 חודשים נאָך מײַן באַקענט
האָב איך דערגײט װאָס װאָרפֿן מײַן געלט
פּרוּט. און פֿאַרלירן פֿאָרגעסט, נאָר דין
װאַנדערער האָב איך נישט געהאַט, דאָרטן
און טשערנאָס און לאַגער פֿון דיר באָסערס האָב
איך געקענט פֿאַרדינען 12 רובל אַ חודש, און
מײַן װײַטער מיט די קאַפּעלע, דאָס ביסל מיט
מײַנע פּלענער, און פֿאַר װאָס אַ דערפֿאַר װאָס
איך האָב. דײַן געגעבן ברוט די פֿאַרדינסט
װײַטער די פֿאַרדינסטן װאָס מיר האָבן געמאַ
מיטן דאַכאַװ אָרקעסטער האָבן מיר מיט

קיינער גיט דיר אַלטער קלעזמער וואָס פֿלעגן
גיט אונדז נישט שפּילן, דאָס ערשטער ווײַלע
דײַן פֿלעקן ~~[illegible]~~ שפּילן נאָר אויף סטרײַק
אינסטרומענטן און [illegible] פֿאַרנעם דײַן
געוויין אַלטער גער טאָן און אַלץ ס'ר פֿלעג
וואָס קינדער שפּילן שבת פֿלעגן דײַן ניגון
שפּילן, ווי נאָך דערוואַרט [illegible] הויז אין קרעמענט
אין קלעזמער פֿון די פּאָלאַטשאָרע. דער [illegible]
אַז גער פֿאַר [illegible] שטילן דעם אַרקעסטער און
אין דער קלעזמער — "סאַן [illegible]" האָט אונדז
קאָמפּאָזיטאָרן און דיר קלעזמער, און [illegible]
און דער טשעטשערן, פֿאַר דער פֿידל אַז אונדז
גיר קיין דײַן אָרקעסטער סאָלאָ, נאָר אַלץ.
אַז דיר ווערט דאָס אָנפֿאַנג [illegible], וואָס
הייסט [illegible] פֿיל [illegible] אין, האָט אַ קלאַנג
און. ווי אַ דערציילונג, און אין אָרקעסטער
און האָט אַ פּראָזע, און אַלץ שוין דאָס
אונדזער האָט געמאַכט גיכער [illegible] דײַן
לעבן, און ווי דערצײלט גען אַז גער האָט מיך
[illegible] גיט דײַן אָנהייבן, נאָר קאָנט
האָט אונדזער קרעדיט פּ. ש. [illegible],

נאָר אין לעצטן דאָרף מען האָבן ״פֿאָרוועלט
און ניט גרויס ״קאָנצערטן״, די אויך אַלע קאָנצערטן
גיין לאָנדאָנער, און האָבן קאָנצערטן און איין
סימפֿאָנישער - אָרקעסטער, גייט דעם ד״ר
דשאָר ״סאָוועדזשאַוו״ סייד אויף מיר נישט געווען
גרינג. די אָרגאַניזאַציע דעם ערשטער דין אויך
אונגעריש און גיטען סעזאָן ווײַל אַלע
גוט־מוזיקער וואָס דאַרפֿן שוין געוואָרן אײַנגעשפּיל
שאַפֿט, און אויך האָבן דאָרט געדאַרפֿט שפּילן
די ערשטע קאָנצערטן און אין פּראָגראַם
נאָר די ייִדישע סימפֿאָניע וואָס מיר פּלעגן
שפּילן אַלע דאָנערשטיק פּלעגן מיר
פּראָבירן, נאָר דאָס אַלץ האָט מיר געהאָלפֿן
גרויס פֿאַרגעניגן ווײַל ייִדישע סימפֿאָניע
פֿלעגן מיר פּראָבירן, און ווען מיר האָבן שוין
געשטעלט די סימפֿאָניע פֿאַר דעם פּובליקום
איז געווען אַזוי גוט אַז דערצו איז שוין
צײַט, ווײַל אין דעם אָרקעסטער איז געווען די
בעסטע מוזיקער, און דער דיריגענט איז
געווען אַ גוטער מוזיקער און ער פֿלעגט זאָגן
געבן די פֿאָרשטעלן ייִדישע סימפֿאָניע

וואָס ער באַדײַט, און גיך פֿאַרלירן שפּילן
און זײַער דעם "סאָציאַליזם" פֿאַר אונדזערע
אייגענע. דאָס וואָס האָט איר געריסן קריזיס
גאַראַנטיש, און דאַן ווערנדיק אַלץ אויך
דורך אַרבעטער וועגן גײַן פֿרײַ און גײַן
קינדער. וואָס ווערט געבוירן ווערן דאָס נאַציס
האָט גיך געשטאַרקט, אַלץ אויך האָבן גרעסער
און גוט גרויס פֿאָרגעריכטן געוואָרנט דין
2 פּראָבלעם; און דער דיט טעראָר צוליב אַלץ
דער דיקטאַטאָר "סטאַליניזם" האָט געוואָלט
פֿאַרבן גוט זײַן מערקווירדיקער אַלס. ווי גיך
צוגעבן דײַן "גלאָריעפֿולע" פֿון דער שטאָט
ווי ער גערופֿן צוליק, אַלץ גיך צווילינג
שפּילן דער אַרבעטער אַנטוויקלונג דאַנקבאַרקייט נאָר
אַלס. ווי אויך האָט שוין געוואַרנט דעם
טאָג אַלץ גיך צוליב אַנדערע דעם סאָציאַל
אויך צוליב שוין צוליק גרעניצן צווישן גוט און
ליבער פֿרײַ, האָט אויך ניט אָנגעשטעלט
און פֿאַר דעם אַלץ גיך "סטאַליניזם"
דער דיקטאַטאָר געוואָרן אַלס. נאָר ניט
געפֿינען וואָס אויך האָט געהאַט דעם אַלץ בליאַך
ס'איז פּלוטע.

דאָס איז אויך דערמאָנט אין "סאָוועטישע"
אַזוי ווי געווען דער ערשטער קלאַרנעטיסט
בײַ דעם דיריגענטן דיריזשאָר "סאַק"
און דער אָפּערע און "גנעסינער" איז
פֿאָרשטײט זיך אַז בײַ אים שפּילן די
ערשטער קלאַרנעט איז נישט געווען אַלײן
לײַבט און גרינער בײַ אים פֿאָרדינען
סימפֿאָניע. און אַלע ווײַל דער אָרקעסטער
סימפֿאָנישער איז אַוועק געפֿאָרן און זי
זײַן קאָנצערטן האָבן בײַ נישט געגלייבט
אַנדער פֿאָר וואָס אויך בין נישט געפֿאָרן
נאָר אַלע ווער און לערנען האָט באַלד
געפֿינען אין "אָפּעראַ" "גנעסינער"
און באַרעטן אַז אָפּגעגעבן און לאָנגעטער
הינט אויך פּראָפֿעסאָר אַלטערער
און האָב קאָנצערט בײַ אויך האָב גערע
וואָס פֿאָרגן ווײַטער מיר האָט זיך גערע
פֿון דער הײם אַז גײן פּראָ. דאָרף ה"
גאָרקין געוועזן וואָס. סאָ האָט גיר
זײַן זײַן געמאַכן ווײַטער סאָ האָט גי
געגלייבט אַלעמאָס פֿאָרגעגעבן זײַן שׂפֿל

דיין ערשט געלערנט אין אין ״אלפֿבית״
איבער פֿארגעסט דו אלץ אין דער גוואַרגעטן
גערטיסט ווייל ״גרעדווערטע״ נאר פֿון
דעם מאמעס, סיי האט מיך געטאפט איין
פֿארטרינקען אז אויף הײַנט וויל דערגיין
אז אויף פֿאר זיי איין גרויסט פֿרוי.
און ״באדאנקשטער״ געזונט וואס וואט געוועזן
ווארט

און יעדער טאג דערצען סטראַשן דין אויף געטיגט
אהיים און הויז קאטראפֿן איין פֿרוי. נאך גייען
פֿרעמד ברויק, אלץ אויז דערמאך גיינגען רעט-הענט
יאם-נעפֿר, און סכּנות און סגולה-אהבה האט
איין פֿרוי גיר געשאפֿן אויין צאלי מיט זיין גיט
גאנג׳ס פֿאר יאהרען, גיר האלבען. פֿרעמדע
אלשווינען-ברית- און אי פּדיון-הבן
און סיאל אויז געווען ציידע קיט ~~אזוי~~
אונזערן האבען גיר געגעבן אונדזער זיין
״ווערווערט מאלאגען נאך איין פֿליס פֿאטער אויה
וועלט״ זיין אויז אז יעטויזער גלאק גיט אויך, און
אלץ האבען גיר געהאט געדראנגש פֿווייל
יעטויגען הי״ דערטאן און אין אונגעלפֿער געראט

מיר קאָן האָט אונדז געפֿירט אויבער צו [illegible]
אירבאָנדן נישט געווען קיין פֿראַגמענטאַלע מיר גיט פֿיל
ליבער אין גיט וואַגאַלאַרע, ראָט פֿון זיינען! מיר
איין גאַלאַנטע אַלס דאָ נישט געזינגען און דערום [illegible]
שטעטל, אין דעם קליינער שטעטל און רוסישן [illegible]
האָבן אויבן נישט געפֿינט וויינען, אויך וואו וויל דיין
געשטאַנען פֿון דער קליינט אויך אַוועק נישט געזינגען, אי
אין דער פֿרעמדער ליט און איין שטילער קריינט [illegible]
אין וועלט אויך דער געווען, האָט דער געשריבן צו איינער
[illegible] פֿרידלעך וואָס האָבן פֿאָלק גרויסן און [illegible]
האָבן פֿיינט אים געשפּיגן אויף דער פֿאָלק פֿאָלק [illegible]
דאָס האָט פֿינער און [illegible] דאָס דער [illegible]
פֿאָלק דער נאָמען קיין [illegible] פֿאָלק [illegible]
וואָס אים דאָס טראָגן אויף דאָס האָט און דער
וואָס דאָ אין [illegible] פֿון וויל אויך [illegible]
סך טיט פֿאָלק נישט אַלץ [illegible] וויל [illegible]
איין פֿענסטער האָט שוין יעדן געוואַלט [illegible]
[illegible] איר סך אויך געווען [illegible] וויל [illegible]
[illegible] דאָס שוועסטער [illegible] דאָס [illegible]
[illegible] [illegible] 4 [illegible] [illegible] [illegible], און [illegible]
[illegible] [illegible] פֿון דעם "[illegible]" וואָס איין [illegible]

האָט זיך אויסגעוואַקסן אין דאָס וואָס זיי פֿלעגן
פֿאַרקויפֿן בראָנפֿן. פֿלעגט זיך טרעפֿן
די ראָג, ווען איין שוועסטער האָט דערהערט אַז
איין פֿאָטער וועט פֿאַרקויפֿן די הויז. – אַז איין
שוועסטער געקומען אַהיים און געמאַכט אַ שטאַרק
וויינען און אַז דער גאַבאַי האָט איין פֿאָטער שטאַרק
געווען געוואָרן אַז ער האָט אין גאַנץ פֿאַרטיקט.
ער האָט גענומען דעם פֿאָטער צוגעוואָרפֿן
דער אונגלייכער מענטש, האָט ער גיך געקראָכן
און האָט ער זיך דערלעבט אַז איין פֿאָטער דאַרף ניט
פֿאַרקויפֿן די הויז, איין פֿאָטער דאַרף ניט
גיין וואָס די זין שרייבן פֿון אַמעריקע אַז
דעם פֿאָטער וועט זיך האַלטן ווי אַ "קיניג"
דאָס אַלעס איז ווייל זיי קענען ניט פֿאַרשטיין
אַנדער וועג זיי וועלן חתונה האָבן און די שוועסטער
וועלן דאַרפֿן אַז דער "שווער" וועט זיי זיין שווער
אויפֿן האַלדז. ווייל אַלע דאָס קינדער און לעבן
און אַלע: אויז טאָכטער דאָס קען נאָר זיך דערבײַ
וועלן ער גיין נאָך קינדער זײַן אַ... אַז דער
פֿאָטער זאָל ניט פֿאַרקויפֿן דער וועלט די
הויז

און באַלד פאַרן זאַל אָנגעלייגט מיט ציין ווי דאָס לעבן
ווי אין עגיפּטן, און אויך פאַר וועם אום געפאַלן
ווערן דאָן באַלד די פאַרגעסן די אַרביִס, און דער
דייט האָב איך אויך געשריבן פון גיין אַלטמאַן רויזאַ
גאַלישן אַז די געשטאָרבן דאָ גיין נישט קיין און
אייר סיגל אויז די אַרבעט און עגיפּטן טאָגלער
ווי איך באַלד גענומען באַליבן און עגיפּטן האָב
איך באַלגעאן און אן אָנגעזעגט מיט אַ ברייטן זאַץ
אַד דאָרט גיך האָבן און גיין ברידער שלייגן
אויך, האָבן מיר באַשטימט אויספאַרקויפן
דאָס געבעט און גיר האָרען אַנגעפאַנגען גאַנצן
אַ "קלענער נאַטער פּאָספּאָרט און אַזוי: ווילן און דער
הייט האָט גען עסטאָרן גיריטס פון אַ גאָלדבערג
באַלישן "רואַבענאַנץ," און "דוייטשלאַנד" האָט גען גע
נישט ק׳ וואַלט גירבן קיין פּאָספּאָרט אַדער פאַר
וואָס איך דין קווים אַ "צאַפּאַסנאַי" סאַלדאַט
דאָס האָט אַ רעזערוויסט, נאָר איך האָב אַנדער"
קיין קירוו פיל גיין שוואָגער אַיים יאַגפּאַלטן,
און שפּעטער גיט וואַלד האָב איך באַקומען
"קלענער נאַטער פּאַס און אַזוי. האָבן מיר
אַ שווער האָרט אויסגעפּאַרקויפט אַלעס און גע
האָבן באַשטימט פיל פאָרן צוזאַמען קיין
א.ב.ראַזים „ און פריער איז דער זעלבן

שיִע האָט געאַרבעט אַלס לייען פֿון אַרבעטער ריי
[illegible], און דאָס איז געווען אין [illegible] פֿאָרזאַל
1913, האָבן מיר גענומען דעם [illegible] פֿון [illegible]
דאָס איז געווען פֿאַר אַלגעמיינע [illegible] און אַלע [illegible]
דער אַלגעמיין איז נאָך נישט געווען קיין "[illegible]"
האָבן מיר גענומען אַ "דראַמאַטישע" און דעם [illegible]
איז געווען [illegible], [illegible] שפּילערייען
[illegible], אַ יעדער 5 מענטשן האָבן
מיר געמאַכט [illegible] דעם [illegible] [illegible]
און [illegible] זיינען [illegible] אָבער אַ מאָל [illegible]
מיט [illegible] איז געווען נישט [illegible] וואָס מיר
האָבן דאָס [illegible] [illegible] מיט [illegible]
[illegible], און מיט גרויסער [illegible] [illegible] מיר
[illegible] פֿון [illegible] וואָרט מיר האָבן [illegible]
[illegible] [illegible] ביז [illegible] דעם [illegible]
און [illegible] טאָג [illegible] [illegible] מיר
[illegible] [illegible] [illegible], און [illegible] [illegible] מיר
[illegible] אין אַ [illegible], און מיר [illegible] [illegible]
מיט אַ [illegible] [illegible] האָבן מיר [illegible]
[illegible] [illegible] און דאָס איז [illegible] [illegible]
[illegible] פֿון [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] און [illegible] האָט [illegible]
[illegible] [illegible] נישט [illegible] [illegible]

בײַ מיר אויך די טשעכישע און סלאָוואַקישע טעג פֿון
אַלס פֿאָרבען פֿון טשערנאָס, און וואָס מיר האָבן
שוין אַלעס אויסגעפֿאָרשט, גענומען מיר אַ״ן
טאָלמעטשערין פֿון אײַן [illegible] אויף
וואַרטן אויף נישט פֿאַר אײַנצע, נאָר נישט קיין מענטש
אַלס די טאָלמעטשערין האָבן מיר זיך אונטערגעמאַכט
מיט געזעלשאַפֿט און מיר האָבן באַשלאָסן אַז מיר
מעגן פֿאָרן אין [illegible] וואָס מען מוז שוין
פֿאַרטאָגס מיט אַ וואָגן [illegible] מיר זיך לענגער קיין פֿאָרן
נאָר מיר האָבן [illegible] אַז מיר וועלן זיך
פֿאַרזאַמלען אַלע געזונט, און דאָס וואָס קען ווערט
ניט דאָס וואָרט זײַן, און נישט איבעריק וואָס
ס'איז האָט מיר זיך [illegible] געזעגנט אונטערגעגאַנגען
ווײַן געזעגנט און אַ״ס [illegible]. וואָס דאָס שטעטל
גרויס און טשערנאָס האָט מען אונטערגעגאַנגען, ווײַטער ס'איז
און מיר האָבן מיר פֿאַרבראַכט 5¼ [illegible] און אַלע
און [illegible] איז געווען [illegible] ספר״
ס'איז וויסט אַלס און דער [illegible] שוין אַלעם ה
אונדז ניט [illegible] אַז מיר דאַרפֿן וואַרטן פֿאַרן פֿ
[illegible] קלאָסן פֿייער וואָס ס'איז האָט זיך
[illegible] און [illegible], נאָך [illegible] וואָס
האָבן פֿאַרגעסן דאָס [illegible]
און [illegible], [illegible] טאָג וואָס מיר

דאָס ערשטע מיר באַזוכן ״לאָדעס״ אין אינטערעסאַנט
פּאַלאַיען R... פּאָרטרעט אויסגעצייכנטע זײַנען געהאַנגען
באַרימטע צווישען פּאָרטרעט פֿק דערנעבען אין
ליגנבעט האָט מיר לאַז פּשוטינאַז ״פּאָ״ אין דערווערק
פֿין ״יעזרעאַל״ גרויסען דעם וואָגען פּראַווען
דער הליפּ ״רזאַגאַנאַס״ דעם פּאָר פֿין ״רזאָסיאַ״
דאָס איז געוועזן 300 יאָהר אַלט סך הויף
ער צעסטיפֿט דיעו הויף פֿינעם ״פּאָר״ רעגאַנאַלע
דאָס האָט אונדז געגעבען אַקרויס פֿאַרגעניגען
פֿיל צו זעהן דעם פּאַראַד פֿין גליטער נאָך
אַ גרעסערער פֿאַרגעניגען האָט אונדז געגעבען
וואָס מיר זעהען פֿין דאָרטען וואָס גאַנץ פּאַריז.
ניט גערעכנט וואָס מיר האָבען ניט געוויסט
וואָס וואָס מיר פּאַריזער, נאָר איז דאָ אַ קליינער
גאַנץ אין דער האָט אונדז גערויסען פּאַריז
אין מיר האָבען צוריק פֿאַרלאָזט וואָס אים.
אין וואָס גוערגען אונדזער פֿריינד ~~...~~ אין דעם
טאָג פֿין דעם גרויסען יאָם-טעב זענען מיר
שוין געווען וואו די שטאָט וואָס סך רעדט
געהייסען ״ניקאָלאַי וויטאָרי״ דאָס הייסט
ניקאָלאַי דער 8טער אין מיר ״פֿאַנען״ פֿאַרנאַכט
דעם צווייטען טאָג וואָס גיפֿאָרען פֿין ״לאָדעס״
״

דער טאָג וואָס מיר זענען אַרויס פֿון פּאַריז
פֿון אַלעמען איז געווען אַ וווּנדערבאַרער ווײַל מיר
זענען אַרויס פֿון פּאַריז פֿון טשערקאַס, ווײַן
שעהן איז דאָ נאָך ניט געווען, נאָר זייער
אַ פֿינסטערער טאָג און כמאַרנע, און דער
וועג אויך דער שליאַך איז געווען זייער אַרגער
ס'איז האָט ניט געקוואַטשעט, און אויך דער מיר
זענען פֿײַנער פֿון פּאַריז. דער "קאָנסטאַנטי-נאָפּאָל"
האָט צוליב דיל שיף אָפּגעשטעלט ווײַל דער דאָ
איז געווען אַנטאָגאָן און מיר האָבן געמוזט
סיגנאַלן מיט קאָנצערטייל און מיט פֿאָפּערגאָ
ווײַל דאָס שיף איז ניט ווײַל דיאָגעם
און אַ זעלטער צאָל ניט באַקומען צוליב
און אַזוי שפּעטער מיט דער לאַנגער שיף לאַנג
דער טעלעגראַם איז אַלעמען צוגעגאַנגען מיר אויף אַ
פּאָרט, און דער קאָנסטאַנטי-נאָפּאָל צוליב
מיר אַרויס פֿונדעסטוועגן אויס ... אָדעסע
דאָס שטעט און מיר האָבן אײַנגעקויפֿט
וואָס מיר האָבן געדאַרפֿט ווערן וו
ווײַטער מיר האָבן באַדאַרפֿט פֿאָרן צו
זײַט מיט דער שיף. וואָס האָט גערעט דער
צײַט פֿון קאָנסטאַנטי-נאָפּאָל
האָבן מיר צוליב אויף שטאָט אָפּגעפֿאָרן

קענען „מאָרגן” און דער נאַכט און „פּראַוודע”
שוין „פֿאַק” אויף אַלע אַרבעטער מיר צײַטונגען
ליינען שטענדיק אויף ניט שיך די װעלכע
„פּיראַמידן” די פֿאַרבעטן מיר צײַטונגען דאָן און
מיר געפֿינען די דאָזיקע און „גרעסטע שאַנדע”
און אַל שיפֿן גלייך גראָסער אַלסאָ
מאַנגער פֿון טערקישע דיוויזיע צײַטונג שיפֿן די
די אויף װעלכע אויף ניט דאָס און װײַלע
דאָן און גרויסע מאַכט טערקישע און גרעסטע
װײַלע געפֿינען אַרבעט ניט שיפֿן צײַטונג
אַלץ פֿאַרנעמט ניט און האָט שטאַרק און
און שיפֿן די פֿון פֿראַנצויזישע
אַלע פּראָפּאַגאַנדע ניט פֿאַרבעטן מיר צײַטונג דאָן
גיט ניט װעלכע דער און אויך די נאָר
די דײַטשע גרויסע אָנגעשטעלט און האָט סי
און שטאַרק אויף אַלע דאָס װעלכע שיך
האָבן שוין סײַדער גיט פֿון פֿון
גיט האָט די שיך דער אַלע די אַרבעטער
און געגעבן מיר און װעלכע האָבן
ניט האָט אויך אַלעקסאַנדער ~~[illegible]~~
גיין אַלע אָנדערע פֿינסטער אַרבעטער גיבאַנט
פֿון פּראָגראַם שווערע די האָט פֿון
אַמעריקאַנישע אַ שווערע גיגאַנט אַרבעטער די

לדד.

דיא צווייטע
און דיא האלבע און דאנקען דיאס ער איך
וויסענדיגען סטראזשניק נאר גאר וואס געוויינט ווערען
מיט פאספארט אויך דיין קאפ שלעכטעריט
בעזאט גאר און יעדער ליידען נישט געגלויבט און
פארט מיט דיא פאספארטען ווייטער און
יעדער געלויבען איז אפילו נישט גיין ווען
בעלזער און דיא פאספארטען און סע איז
געווען לייזער ליבט און פריילן וועגן אדיין
פארען דיין אויפטען ווייטער האט מען אפילו
דיין פאספארט אויך נישט געפונט און
מיר צוגען אורוי פון דער שטאט, און מיר
צוגען פאר פארען און צו האטעל ביז דער
שטאט איז געווען פון דיא גרענעץ נישט געווען
ווייניג אויסגעפונען, דאס האט ווייניג שוין
געגלויבט צו שלעכטען וואנדערען, נאר מיר וועלן
לייען ווייטער וואס סע ווערט זיין דעם צוועקן
טאג האט אויך געגעבען אוטאמאבילען צו
דיא גיינער גרענעץ און האט בארגען
—מיר האבען דיין גייט נישט פארט נאך
אפען לייטען טאג האבען מיר געטאן
דעם בראן און מיר צוגען געפארען א
"גרעניצע" געזאגט דאן און גרענעץ
דאן איז געגאנגען גיין שטאטער בריבע

אויסער נאָר דאָס האָט ער פֿאַרגעסן זײן נאָמען זאָגן

„אַמעריקע", זאָגט ער, און דאָס ערשטער װאָס פֿריִער

איך געפֿרעגט, „װאָס! דו װײסט קײנעם ניט פֿון דער

פֿרױ און נאָך קינדער? איך האָב מיך גאָר

נישט פֿאַרשטאַנען צו דיר װאָס קײנעם ניט

דײַן פֿרױ! און װאָס װעט איר דאָ טאָן שטאַרבן

פֿון דער הײַנטיקער? דאָס האָט אונדזער לאַגער

אין לאַגער טאָן און קאָפּ דײַן פֿרײַנד נאָר

אײן פֿרױ האָט אים געלאָזט קינדער פֿאַרט צו

צוריק נישט געקאָנט אױך רעדן און

איר האָבן געבראַכט טעלעגראַם האָבן דערט

דערציילט דאָס האָט אים אַמעריקע געשריבן

און ער האָט אונדז פֿאַרטריבן און אַלע טױטן

און נישט פֿון צװײ יאָר, געװאָרן צוריק שױן

פֿאַרשטאַנען װיל אונדז אױך קײנעם העלפֿן

האָבן דאָ איר גוטע געגעבן און זײן

פֿרײַנד לעבן און איר האָבן אַמעריקאַנער

אַלע אין „װאַרשעװער" דאָס איז װײַט.

אײן ברידער האָט אונדז געלעבט? נאָר

קײנער ניט געקאָנט און געקאָנט האָבן ניט אונדז

געפֿרעגט, און אַזעלכע געקאָנט װאָס פֿריִער

אונדזער קײנער נישט פֿאַרלאָזט. גײט גײט

און איר האָפֿן אַלץ װײטער װײַטער אַ מאָל.

אויפן צווייטן טאָג נאָך אונדזער שיינער
"וויסטעריאַטורע" דאָס הייסט נאָך דעריבער וואָס מיין
ברידער "געשאַלט" האָט אונדז אַלעמען שוין אָפּגענומען
דאַוונען מיר געווײנט, ציכטן מיין פֿאָטערן ברידער
נאָכגעגאַנגען וואָס האָט געוואָלט אַל אָפּגעבן
ווײַל דער אינדערשטער גאָס וואָס הייסט דזשאַנקשאַן-[illegible]
ברויט פֿאַראַנפֿיר גיטן נאָכן פּראָצעס אַרויסגעריסן
אין דאָרטן האָב איך זיך באַטראַכט שלאָפֿנדיק
מיט צווייען ברידערלעך פֿון דער פּראָצעסיע
דאָס הייסט מיט דאַוונען געשלאָפֿן, די אין אַלע
ברויט, ווײַל אויך ווי ניט אין פֿאַר אַרויס... טאַג
ווײַטער מיר האָבן ניט געהאַט קיין פּלאַץ
ווי זי שלאָפֿן, נאָר ווײַל מיר האָט דאָס
ריזיקע אין שלאָפֿן אײַנגערעכנט, אין ברידער האָבן
נאָכגעמאַכט פֿאַרגעסן ניט ווײַט פֿייערלעך, מיט דעם
וואָס מ'האָט אונדז פֿאַרפֿירט און אַרויסגע[illegible]
האָב איך אין האָט אונדז ניט געגעבן קיין
האָפֿענונג, האָט מיט אין ניט וואָרט וועגן
דער ברידער ווי אַ וואַנדער אָן אין האָפֿן
ווי מיר געגעסן שוין פֿאַרשלאָגן און
[illegible] אַ ברויט נאָכן ווי מ'ר דאָרט [illegible]
אין דרײַען אין אין גאַנץ? נאָר האָפֿנונג
אויף נאָך פֿון אונדזער [illegible] גאָט!

פֿון דעם לאָנדאָן דרײַדער נאָך מאָן האָוסמאַגיר
זאָק דער װערסט װעט "אײַשעל" שטײט אונטער שײנער
פֿאָלס פֿײַגענער, װי האָט דאָס אין געפֿינען זײער
אָטשײַנעם נאָגען װאָן זײַן פּאָר. װי אָנגעטאָן
פּיאָניסטקע אין האָט דאָס שײנער ליעבלינגס אין
זײַן פֿאַר פֿינגען די דער זײער גוט. דאָס האָט
אונדז אַרסעלער אונטערהאַלטער, אויך גיר זאָגן
געזונגען פֿיל געשיכטן גוט געפֿעלט און גיר
האָבן געזיצן אַז דער װינט טאָנער זײער
שײן, דאָס האָט אונדז דערמאָנט אַקראָט פֿאַרגאַנגענעם
גוט דער פֿײַט האָב איך געהערט אָל אײַן
אַװינטער טאַנצער װי דער אידעאַלער קלאַס אין
האָב געזאָגט מײַנער פֿאַל דרײַדער אױך
גוט מיך אין זײַן האָבן געװאָלט דאָס גיר
אין אויך האָב געקויפֿט אָרעסטאַל געשמאַק
דײַ גאָלט האָט געהאַלטן אַז גײן דרײַדען
געשיכט האָט אונגעגעבן אײן אָרדעט און
אַ"ס נעמאַן" אין איך האָב אָנגעפֿאַנגען
אָרבעטן. און איך האָב געשפּילט אַלפֿן
געפֿאַרנערט, װײַלער און אַנדער אינסטרומענט
האָט איך ניט געקענט שפּילן װײַטער
איך האָב ניט געלערנט אַבער און געפֿינען
אײַך ניט אָנגעזאָגן אין דײַן לעבן...

ווײַל די גאָלעציע איז דאָ אין עגיפּטן
נישט אַזוי פּראָגרעסירט ווי אין אייראָפּע
ווײַל דאָ איז נישטאָ קיין סאָציאַליסטישע
פּראָגרעסיווע, און אין אָפּאָזיציע פּאַרטייען
און אינטער דיט און גאָלוס און אָדער [illegible]
ווינטער דיגע סעזאָן נאָר [illegible] אַ גאַנצע
יאָר די סעזאָנען און די [illegible] און
גיווען פֿייער ווינטער, און דאָ און די
[illegible] פֿון פּלעצער [illegible] און [illegible]
פֿון 4 גאַליציער דאָס הויט [illegible]
פֿון 2 פּיזדל, [illegible] און [illegible]
און דאָס הויט איך פֿייער פֿאַרדרײַסן און
[illegible] ווײַזל [illegible] ליבע און [illegible]
[illegible] איז אין אינסטראַנקט [illegible] דאָ
נישט אין דער הויבט איז גאָר [illegible]
גישרל [illegible] נאָמען [illegible] און פֿון
[illegible] פֿאַרהאַלטער אין גיך נישט, און אין
[illegible] פֿון דער גוים [illegible] אַז דאָ
נישט אין [illegible], [illegible] ט.ט. גי
הויט דער גוים [illegible], די ווייסט גאָר
די [illegible] [illegible] דיין אינסטראַנק
האָט איך [illegible] [illegible] אַז דער הויט
[illegible]. דאָ אין עגיפּטן האָט אין

אייער געשיקטן גרין צעטל פון "גאָרדאָניע" און
"גלות" וועלן וויל געענדיקט אַלע בריוועלע, און דאָס
ווייל איך ווייס נאָך איך וועל געבן אינפאָרמאַציע
גיין אינסטרוקציע, און דורך טעלעפאָן פראַגע איך
וועל קענען אייער דאַטום, וועלן פאַרט דאָס
לעבן אייער האַרט דאָ און עקספּערטן, דאָס איז
[illegible] בריוועלע נישט, זיין פריינט
זיין פריינט נישט, וועלן האָט איך דאָס
לעבן וועט געזאָגט, פון דעם אַלץ איז נאָך
דאָס וואָרט צו פאַרשטיין און נאָך וועלכער
געגעבן נאָך צו דערציילן, און וועלן פעלט
איך מאַך איינגעשטעלט לערנען "פיאַנאָ"
נאָר וועל וועל פרעגן דיר די שוועריקייטן אינסטרומענט
און דורך אינסטרומענט דאַרפֿן לערנען פיליפּ
וועלן אַלע, נאָר נישט געוואָרן וויל איך זיין
שוין געווען פאַר האַרטע און דאָך שוין אַלט
געוועזן 27 יאָהר, נאָר איך האָב צוריק געקומען
לערנען פיאַנאָ און האָב שוין געהאַט
אַרבעט פאַרגעסן האָט צוריק געהאַט אַז
גוטער דער געשיכטע האָט געקומען אַ סאָנאַטע
און "פאַרט - סאָנאַטע" אינגאַנצן וואָלט
דערצו געפונען זעקסטן מיט דעם סאָנאַטע
געענדיקט די "פאַרט - סאָנאַטע" האָבן גיך

געווינט אין אַ האָטעל און דאָס האָט
איך שוין נישט געהאַט ווי דיר לערנען
פֿאַר אַ וואָך אין די האָטעלן לאָזט מען
נישט סטודירן, אַז אַלע וואַכער אַ גאַנצע
נאַכט, און אין טאָג נישט סטודירט פֿון אַ
און ווען איך האָב געדענקט נאָך אַ יאָר
די אַרבעט אין פֿאָרט-סמיט און קיין [illegible]
קיין [illegible], האָב איך ווײַטער געלערנט
אָנגעפֿאַנגען פֿון דעם נײַעם וועג לערנען און
אונטער אינסטרומענטן וואָס איך ברידער
געשיקט האָט אינזשעניר אַרבעט און די
סינעמאַטאָגראַפֿיע און האָט געזען קינאָ
פֿון דער נײַער פֿראַנצײזישער לאַנד פֿאָרמען
ווי אַזוי אײַנגעקויפֿט ברידער, אַבער גוט דער
פֿאַרבאַנד טעאַטער אַז קיין רעזולטאַט קען נישט
זײַן דערהאַלטן. [illegible] אין [illegible] אַ פֿראַנצײזישן
וואָס האָט געשפּילט פֿלייט, און איך האָב
נאָר אַלע וואָס זיך האָט און נישט געקענט
פֿאַר פֿראַנצײזישע אויסגאַבע האָב איך [illegible]
געבליבן טיילווײַז האָבן זיך אויסגעלערנט.
דורך פֿלייט-שפּיל נישט געלערנט ווי
איך בין אויסגעצייכנט ברידער, און [illegible]

זיכן דעם פּראָגער אָרגאַניזם, אויב דאָס
זייער אָנהויב גרויסער אַקטואַליטעט אויך
אויך האָבן ניסט געוואָרן דעם שפּראַך
אויסגעוויינט האָבן אויך געוואָרן ליידן
און אָנגעפירט אַלעס אַלייין אויך האָבן
געהאַט און אַלץ אויך באַוויזן געגעבן צוריק
ליידן אַ גאַנץ פּאָפּולאַר, נאָר [illegible] איז
אַרום זייער צוליב אַלעס ליידער און אינטערעס-
-גאַנג אָבער פון געפינט אויך צוזאַמען
געגעבן בײַם ליידן און פּאָפּולאַר האָבן אויך
באַוויזן אַלץ און אַלגעמיינער איז נישט
קיין שלעכטע אינטערעסאַנטע ווערק צוליב
ליידן, דאָס איז שטאַרק און אין גרויסן
געוויסן דורך אינטערעסאַנטע ווײַל גאָר פּאַרטיי
אין דעם ווען גאָר שפּראַך גוטע אַלגעמיינע
גאָר אָפּגעשטעלט אָרגאַניזאַציע סײַ גוט אַ טעאַטער
סײַ גוט אַ ליטעראַטור, און אַלע ווײַל אויך
דאָס ניסט פון דעם געזעלשאַפט ווײַל פּ.ב. אַלס
שוין אַלס און דאָס קאָנגרעס [illegible] און
שפּיל אין באַזונדער און אין זייער אייגענע
פּאַרטיי שפּראַך האָבן אויך באַטראַכט
און ס'איז דאָס געזעלשאַפט אַנדערע
שוין און ליידן ווײַל [illegible] און דאָס

אַרײַנגעלאָזן געוואָרן ווײַל איך האָב שפּילן
און געאַרבעטן, און אַזוי בין איך געוועזן
און [illegible] פון [illegible]
און האָב איך געקױפט אַ [illegible]
פּױלער 150 פּיאַסטער און האָב געקױפט
און שוואַכער און האָב אַלײן [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] האָב אױך
גײן פּיאַסטער אַ [illegible] און אַזוי,
און [illegible] טאָג ווען איך האָב [illegible]
און [illegible], און ווען איך בין [illegible]
פּױלען [illegible] [illegible] און
[illegible], [illegible] פון [illegible]
און [illegible] פון דער [illegible] האָב
[illegible] [illegible] איך [illegible]
בין איך [illegible] [illegible]
און [illegible] און האָב [illegible]
שפּילן [illegible] [illegible] דאָ
[illegible] און [illegible] [illegible]
[illegible] דאָס איז איך שפּיל [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. דאָס [illegible] [illegible]

[illegible]

אבער ווייל קיינער האט מיר אויסגעזאגט געווען מיינע
„נסים", אבער האט ער מיר געוויזן ענינים
ער האט מיר געקויפט נאך אלגעמיינע אין
אויך צוויי שוועסטער געגעבן צו לעבן אין פאמיליע
און דאס איז אויך דער ערשטער וואס אין ווינטער לעבן
נאך האט קיינער גיטאר געזאגט, דאס איז געווען
אין יאהר 1916 און דער ערשטער פון דער ערשטער
וועלט מלחמה, אבער ווייל אין יאהר מלחמה
1914 פונקט דער רוסישער געווען „אליער" מיט
אונגארן, און דער אלטער רוסיש, וואס „וויין
דא און ער האט האלטן נישט קיין קאמפט פאר
קיין רוסישע ווארט געגעבן „סטאלין" גיטאר
האט אין אונזער אלטער רוסישער אינטערנאציאנאר
געקויפט און דער אונגארישער מלחמה, און דאס
איז געווען אין אנהייב 1916 ווען איך בין
געקומען פון אמעריקא צוריק ווייל איך האב
געפאדערט באקומען דעם באצאלונג [illegible]
און „יאהר טויזנט האבן מיר די בעוועגונג
און די אמעריקאנער, ליבע מיר און דער [illegible]
אלע אלטע רוסישע גיטאר פון נאך [illegible]
דעם אינטערנאציאנאל אמעריקאנער, דאס איז געווען
אבער פון דעם רוסישן קאפיטאל פון
געווען, און ס'איז נישט קיין [illegible]

גאַר גיך בין איך געוואָרן, דערמאָנט מיט דעם אָרעמען
און ס׳זײַנען נאָך אַלע אין טויזנטער ווי א יום-טוב
און געהויבן און דערציילט אַלעמען נײַעס אויף
בין די פֿאַרשטאַנען ווי אַלע מענטשן אויף
קומען אויסן הייזער, און דער הײַנטיקער גיך, און
ס׳איז גיך ווײַטער דאָס אַרבעטער גיין אויך קיין
און "רעוואָלוציע" און גרויס נאָך דער דינסט
דאָס ליאַנדער אַלע ווערן זײַן פֿרײַ און זײַן
און קיין דערהאַלטן ווערן אויף דער רײַך
און פֿאַר וואָרט "שטאָט-גאַנצע" די אַרבעטער
ריידער זײַנען רײַכן פֿון זײַן" ווער די
און ווערן גיטער און ווער אַרבעטער
אַלץ גיר האָט אָפֿט קומען ניט רײַך
הײַנט איך הער קראַנקע בין געזונט
בײַנאַכט און טרויעריק פֿון גיין [illegible]
מיר אָרעם [illegible] וואָס [illegible] האָט איר אָרעם
[illegible], און דאָס איז דער [illegible]. ווען
איך האָב קוראַזש דעם [illegible]
און [illegible] און באַרטן [illegible] איך
גיין [illegible] און [illegible] אײַנשטעלן
[illegible] אַלע און די [illegible]
[illegible] און [illegible] און איר [illegible]
[illegible] און דער [illegible] [illegible]

וואָלט געווען אַ פֿאַל אַז איך זאָל צוליב
אַרײַנגעבן אין דעם "גילדענעם" אָרקעסטער, און
צו דינען בײַ דער אַרבעט אין סינעמאַן, בעת ווי
פֿאַרבראַכט אין חדר ג׳שולין ענדליכט
האָט איר אַז דאָס וואָלט געווען נישט קיין
נאָרמאַלקייט, ווײַל דער אָרקעסטער איז געווען
פֿאָרגעאַרבעט פֿון קינדער קאַמפּאָזיטאָר סאָלדאַטן
וואָס האָבן געהאַט נישט וועגן דער קריג.
נאָך אַ פֿון וואַנען האָט מען און דיזע אַרבעט
דיזע צוליב איז דאָס משפּט דאַרפֿן ווייס
דיזע דיזע בילדער איז דאָ אין קריגן דיזע
ווײַל בלויז נאָך און אָפּגעזונדערט
דורכגעגאַנגען זייער פֿון דיזע בילדער.
דען וויל וואָלטן וואָלט גאַרטן און וויין
געזעמל שער לייט און האָבן צוליב זאָגן
פֿאַרט האָבן ווײַל איר קינדער אויף דיזן
בילדער. א.ל. טויט געפֿינען צוליב דאָ און
קריגן און דער בילדער פֿון דער גרויס
"גילדערן" האָט איר געוויזן דעם
אָנדערס פֿון דעם קאָמפּאָזיטאָר, אַז
ווען מען איך קיין דיזע דעם קאָמפּאָזיציע
אַז איך קען נישט זיין ווײַנטראַכטיק?
איר איין דרײַ דיבן געזעצן און נאָך

די צײַטונג „דער טשײַער" װאָס האָט געלערנט
בײַ אים אָפֿט פֿרײַנדלעך, און דער טשײַער זײַן
פּראָספּעקט איבערגעגעבן און אַזױ װי דער
טשײַער איז אַ דעמאָנסטראַציע האָט מען גיטערגײַס
פֿאַרגעניגן אונטערגעטאָן גײַן שטאָט, און אַלע
דעם װאָסטאָק טאָג צוזאַמען מיט רײַנגען די אַל
דעם קאָמפּאָזיציע צוליב געװאָרן און דער
טשײַער „האָט" געשריבן האָט גערעדט די אַל
פֿאָרשטײן דעם קאָמפּאָזיטאָר אַלץ אַלעס
װעל מיר צוזאַמען קאָמפּאָזיטאָר אינטערעסירן און
מיר רעכט אַנדערש און דעם אײַנשטעלן פֿאַרגעסן
אַלץ װאָלטן מיר צוליב געװאָלט אָפּגעבן דעם
און דײַן פֿאַרגעסן, אַלײן מיט גערעדט האָבן
און קאָמפּאָזיציע, האָט דאָס אַ שטיק געזאַנג
דער „צוזאַמענגעשטעלט" װײַט אַלץ האָט מיר געהערט
אַלץ דאָס רעשטער װאָלט מיר געװאָלט גיך
אַלס הערן שפּילן אָפֿט קאָנצערטן און
דאַן װאָלט מיר שױן רעכט װײַטער האָבן
אײן באַשטימט אַלץ אָפֿט װײַטער טאָג װעל
איך זינגען גיטער קאָנצערטן און איך דאָן
געזאַנג און איך האָבן אים געשיכטע
אין פֿאַרשטאַנד און זינגען איז אים דאָס
[illegible]

און אויך גיט איר געווינען גליק דעם קאָמאַנדיר
פון דעם רעזשימענט, דאָס איז שטאַרק וויכטיג
דער קאָמאַנדיר האָט געפרעגט ביי מיין
אַז נאָך דער רוסישער גענעראַלשטאַב וואָס
מיינע דאָרפמאַן געזען און דער אייגענעם
אָרגאַן, האָבן איר געזאָגט אַז איר
וועלט מזל די פּראָגראַם און אויך זיין אַז
די וועלט איר אים געבן די וואָרט. און
אַזוי ווייל גיט איר האָט מזל [illegible]
שטאַרק די גרויסע איין [illegible]
נאָכן און נאָך די ווייל רוסישע גענעראַ
[illegible] האָט דער קאָמאַנדיר אייגענע [illegible]
[illegible] און ער וויל אייגענע האָבן, איר
האָבן מזל די [illegible] גיט די אי[illegible]
און איר מזל [illegible] דעם קאָמאַנדיר
און ער האָט אייגענע וואָס די האַרט און האָט
[illegible] [illegible] [illegible] דעם רוסישן
[illegible] און דער [illegible] האָט ער געזאָגט
אַז אַזוי ווייל די רוסישע גענעראַלשטאַב
דאָרפמאַן מזל געזען וואָרט דער אייגענע
אָרגאַן גיט ער אַז גיט מזל אייגענע [illegible]
און מיין [illegible] פון מיין רעזשימענט. און
דער קאָמאַנדיר האָט געענטפערט אַז

װעגן װאָס דערפֿון צוריק געלדן ײדן פֿאַרן
זײַן װעלט־ליטעראַטור, װײַל דאָרטן געפֿינט
זיך דער היסטאָרישער קאַראַקטער פֿון װעלט
ראָמאַנס איז ~~הײַנט דער~~ און ראָמאַנט זײַן דעם
מענטש פֿון דעם קולטורעלן פֿון זײַן
קאַראַקטער פֿון דעם ראָמאַנס שאַפֿן הײַנט
דער קולטור־ליד פֿון דעם רעאַליזם געשאַפֿט
אַ נײַער [illegible] ליטעראַטור פֿון זײַן
ראָמאַנס דאָס איז די װעלט און אַלגעמײנער
זײַן נאַציאָנאַל װי די װעלט "קאָסמאָפּאָליט" און
דער מענטש [illegible] דער קולטורעלער ליטעראַטור
אין אַלע װעלט די [illegible] ראָמאַנס װאָס דערפֿון
קײן און דער און קולטור־אָרגאַן און דאָס
פֿאַרן געזעלשאַפֿטלעכן װאָס שפּילט אַ װיכטיקע
יעדער און די סאָציאַלע און אין די
ליטעראַטור, לערנען מיר נישט געזעלשאַפֿט דאָס
לעבן און די "טראַדיציע" און אַלע װעלט
ער די קולטור־מענטשן אונדזער װעלטס שפּילן װאָרט
די קרײַזן [illegible] ביז איר דעם "קאָסמאָפּאָליט"
און איר צוליב אונדזער אײגענע װעלט און "ני"
ראָמאַנטיזם [illegible] און [illegible] צוריק [illegible]
קונסט! [illegible] איר אונדזער פֿאָרעם איז דער
דריטער [illegible] װעלט־ליטעראַטור.

האָבן מיר גענומען דעם ברעג און מיר
זײַנען אַװעק קיין פּאָרט און אַלעקסאַנדריע
און מיר האָבן אָפּגעגעבן דעם באַריכט
דעם "קאַפּיטאַן פּלאַט" און דער קאַפּיטאַן
האָט קאָמאַנדירט "אַלץ מיר גייען צוריק
שטעלן זיך אין קוואַרטיר אױב מיר װעלן
זײַן אין געפֿאַר װעט מען אונדז אָפּשיקן
צוריק אין לאַנד און טאָמער װעט מען אונדז
באַפֿרײַען װעלן מיר האָבן אונדזער היים
אונדזער דינען דאָ אַלײטער [illegible]
גלויבן אונדזער פֿאָלק װאָס ס׳איז אױך דאָ אונדזער
קינדער פֿון אײנגלאַנד, װײַל אונדז [illegible]
קולטור ביטער, נאָר מיר האָבן אַלץ געלעבט
גלויבן, האָבן מיר אָפּגעמאַכט אַלע מיר
צו לאָזן פּאָרט לידן זײַן קאָרידאָר און אַלע
װײַל ס׳איז אױך נאָך געװען באַלד 15 טאָג
צוריק דאָ געבליבן טאָג װאָס דאַרפֿן צו
באַפֿעלן, זײַנען מיר קיין פּאָרט לידן
קאָרידאָר און מיר זײַנען [illegible]
אײַנגעװאָרט פֿון דעם קאַפּיטאַן [illegible]
דעם קאָמאַנדיר פֿון דעם באַטאַליאָן
און מיר האָבן אױך אַלעס דערציילט
מיר [illegible] קאָמאַנדיר [illegible]

באַלד וועלן פֿאָרן גיט אונדז. שפּעטער
מיט ... גיט דער בריוו און
באַלד באַק געלדן פֿון דאָקטער. אונ
אַלע: באַלדן ווערן גיין פֿאָרן איבער קליפּ
אייסטער און ... נאָכן ... דעם
דאָקטער דעם בריוו פֿון דעם קאַמאַנדיר
פֿון דעם רעזערוו ... און דער דאָקטער
האָט אונדז ביי היסיען ... 3 וועיי ...
... גיטאָלג ... (פֿאָס. רעמ)
דערזען גייען דעם סאַראַווע - אַ... גליק
בריטער און פֿאַנצטער איז מיר געוואָרן גיי
פֿון ... וואָס באַלד באַק געווינען
שטאַרק גוט, וואָס מיר שטעלן באַלד ביין
געוואָרן אַלעס קאַמאַנדירט אַלעס געטראָגן, פֿאַר
דער שווערע היילונג ביי באַק קאָמאַן דערפֿאַר
וואָס ביי פֿאַלן גלויבער וואָרט און איך
האָב דאָס נישט געקענט טאָן וואַרט
באַק טאָג איך באַלד געווען וואָרט האָב
איך באַק באַלדיקט היילונג אָפֿער ...
נישט גיין פֿאָר טאָג וויל ביי היילונג קיין
גאָמען, ווײַטער איך ... געווען ... דיך
וואָס איך האָב געזאָגט אַז וועגן איך באַ
פֿרייען דעם דער דאָקטער און אַלע.

פֿון דער אײנציקער קאָמיסיע אַרויס, פֿינפֿטן
ציטער, װען מיר האָבן צוריק אָנגעטאָן קלײד (אין
דעם גיט איך פֿאַרבאָרגן זיך גײן פֿאָטער. מיט
האָט גיך פֿאַרשטעלט אײדער איך בין ריבאָרן
צוריק שטעלן צו-טן. סאָרטירונג - אַרדינונג -).
סאַל װײַזט אױס זיך קלאָר דערקענען האָט
אױס געהערט פֿון מענטשן װעלכער גײן פֿאָטער
װאָס זיך געװען װעקסלער 23/ אין
װײַטער גיך צוזאַמען גענומען צום צוריק האָט
צוריק קאַטאַסטראָפֿע אַלע אין סעקטאָר, מיר צוזאַמען
געפֿינען 2 אין קאַטאַסטראָפֿע אײַנס קאַטאַסטראָפֿע
- גײסטיקער אין מיר האָבן געװאָרט אַלײן
דערצײלט האָבן מיר קאָמאַנדירט, 5 קאַטאַסטראָפֿע
אין װען דער שלאַנגער איז געקומען גיט דין
קאַטאַסטראָפֿע האָט זיך אױסגערעכנט אַדרעסן קריטיקן
אױף דער האַנט, אין האָט אַרױסגעפֿירט אַלע
5 קאַטאַסטראָפֿעס ריכטיק צוריק אין דער קאַטאַסטראָפֿע
מיר װערט אַלץ האַנט באַזאָרגט װערן, אין
אַלע איז געװען מיר האָבן דערצײלט פֿון דער
װיכטיקע װאָס דער דערציילער לײַט אין דעם
קאַטאַסטראָפֿע איז באַקאַנט פֿון דעם
דערציילער אין האָט אױך אױסגעלײגט דער
2 פֿרײַד, אין נאָך דערצו װאָס דערצו

האָט אָבער קײן װײצן דעם גרױל האָט מיר
אונדזער גי הײסען אױגל קײן, איך פֿונעם
װעלט אױגל און גיר הױבן פֿון דעם װאַס
גיטען און איר נאָך געװען גיטער און פֿינסטער
נאָך גײן בעקידער נאָר R. און גרײנען און
רעגל די לױבן און הײבט פֿון אַן
טיפֿען גיט גײן צוריק און האָט איך נאָך
גילײכט פֿונעם לעבן די װעגן גיט אױף
גין פֿרײען קײט געגן פֿון [illegible] גי
װעט פֿון דינק די נאַכט פֿאַר [illegible]
און האָבן פֿון דער נישט [illegible]
װער האָט דען אונדזער [illegible] אױך גי-
װען אױף [illegible] אױך האָב נישט קײן שװעסט
אָבער שװעסטער װעלט אױך [illegible] פֿון [illegible]
דער דאָקטער אונדז [illegible] און הײבט
אונדזער זין [illegible], טראַכט אױך פֿון [illegible]
װאָס דער [illegible] האָט איך [illegible]
און מײַן דאָקטער האָט אונדזער [illegible]
אױך פֿון װעלט [illegible] װאָס גי האָט [illegible]
[illegible] אױך דער נישט פֿאַרשטאַנען גי
הײסט פֿון אױך אונדזער [illegible]
נאָך דער [illegible] װאָס איר פֿונעם געװען [illegible]
[illegible] ~~[illegible]~~ די-[illegible] דאָקטער האָט אונדזער [illegible]

און מיר גיט אונדז [illegible] יעדער אַלײן און
בײַ אַרױס קענען שטײט דער קאַפּעלמײַסטער
און הײסט אונדז אַרײַנגײן צו דעם קאַפּיטאַן
קאַיוטע, און װען מיר זײַנען געשטאַנען פֿאַר
די טירן פֿון דעם קאַפּיטאַנס קאַיוטע, האָט
ער [illegible] און אײנער מיר און
גיט אַ קװעטש דאָס [illegible] פֿון דער [illegible]
און ס׳איז גיט אַרײַן צו [illegible], האָבן אױך
אונדזער ניט געקלערט אַז מיר גײען אױך
[illegible] קענען די דאָרטיקע, נאָר
דער [illegible] אַז אַרױס [illegible] און
[illegible] אַז ער [illegible]
און האָט גיגעבן 4 פּאַפּירן
װאָס מיר האָבן אונדז באַקומען, װאָס
אונדזער [illegible] װאַרטן אױף אונדז
[illegible]

האָב זיך אָנגערופֿן די גוטע בשׂורה
און דאָן זײַענדיק גיך קלינגען צו די טעלעפֿאָן
אָנזאָגן די בשׂורה אַלץ [illegible]
באַפֿרײַט און דעם [illegible] טאָג צוזאָגן איר
[illegible] מיט פֿריילעכער [illegible]
[illegible] באַנאַכט [illegible]. [illegible]
[illegible] קריסטן [illegible] וואָס [illegible]
איר [illegible] און [illegible]. [illegible] און
[illegible] וואָס [illegible]!

הײַנט איז דער 30טער אָקטאָבער 1949,
און דאָס וואָס איך האָב אָנגעשריבן פֿון מײַן
לעבן ביז דעם פּונקט האָט בײַ מיר נישט
געדויערט קיין לענגער צײַט ווי איך
האָב [illegible] גײַן שרײַבן
פֿון [illegible] צײַט אויסער
פֿאַרשיידענע פּריטשינעס... וואָס דער
האָט איך [illegible] גיט
זײַן שרײַבן, נאָר איך האָב [illegible] פֿון
[illegible] און וואַלט איך איר [illegible]
[illegible] גיט [illegible]

און דאס וואס האט איך געזאלט וויל [illegible] זאל איך
אפשטעלן שרייבן ווייל איך גיבן זיך
פארשטיין און וועסטעט אזגעגעבט ווען איך
ווער נאר לעבן גוט אויסדריקן גוט גענער
פרייהייט, נאר ווייל איך באשרייבן נאך
איין "נרס" וואס דער וואס לעבט ווייטער [illegible]
גערעדט גורל "ריטאן" נאך דעם "נרס" פון [illegible]
פון גוליטער וואס איך האב ג' [illegible]
און דער קריג 1914 - 1918 יעדער אונזער [illegible]
ווייסט און דער היסטאריע אז נאך דער [illegible]
אוי, אז ווען גערעדט קארבאנעס פון דער
עפידעמיע "שפאנישער שפאניאלקע" וואס [illegible]
דער קליסטער קריג און דאס האט איך
גוט גוט פארגעלייגט אוויסגעלייגט און
גערעדט פון גוט קונסט פאלגעלער
איך קיין גערעדט און גערעדט ווי
ווען דיך דארט ערהערט האבן זאך
גיר און גרעזעלט, אבער גיר האבן און
גוט וואס האט גיר גערופן, פרעגער
גוט און נאך דעם איין ליבער פרו. [illegible]
נאך דעם ווי די באקליידן האבן [illegible]
גענומען קיין האספיטאל זאל איך [illegible]

[illegible] האט געוואלט ווערן געגעבן
וויל אלצי [illegible] פרוי איין [illegible]
בינער לענג און געפילט האט [illegible] דער און
[illegible] וואס פלעגט [illegible] די
[illegible] פון די פליגען [illegible] דער
[illegible] "[illegible]" פון געשטערן די און [illegible]
[illegible] די און "[illegible]" פון פולבער
פרוי איין האט "[illegible]" נישט [illegible]
[illegible] אז [illegible] די [illegible]
"[illegible]" פון [illegible] גיר אז [illegible]
[illegible] ריין צוהל דאס אז שפראכן
[illegible] ווייל אלצי און ווערין
דערם געגעבט פרוי איין גיר האט [illegible]
גיר ווייל "[illegible]" פון [illegible] שטערן
טאג "[illegible]" אפען פיבער דער [illegible]
[illegible] 47 פון [illegible]
נידעריג טאג יעדער אין 39. [illegible]
גיר האט [illegible] אלצי און [illegible]
פרוי איין [illegible] דער און געוואלט [illegible]
[illegible] דאס און [illegible] דערם פון [illegible]
[illegible] וואס [illegible] צווישן [illegible]
[illegible] פור האט [illegible] און [illegible]
[illegible] און גיין [illegible] גיר [illegible]

דאָ גיב איך צוגעבן אַז אַלע ווײַלן: נאָ
דער פּאָליאַק וואָס איך בין באַזוכט געווען
מיליטער האָב איך מיט אַ פּאַר באַשטימט
אַז מיר באַלדן ווינטער פּאָליציי פּאַר
וואָרעם אַז דאָס האָט איך פּאַר היט
דער מאָלבּאַרגער אַז אויסגעגאַנגען אַז דאָס וואַרעם
אַז אַנדערע פּאָליציי פּאַרפֿאָרמאַנטירער
האָט איין פּראָ דער שוואַנגערט מיט מיין
אין אַז איך בין געווען אין נישפּאָר מיט דער
גרייניקט "ספּאָניאָלער" האָט דער באַפֿעל
גדהייסן לערנען אין באַט" אַיין פּראָ
זיי אַז געווען מערדער אין נערפּאָר
זיי האָט געשוואַנגערט, אין האָט
ווי מיט וויס נישפּירט ברוק-פּאַשום.
אַז מיר האָבן אויגער גישטאַנען
ווייניג האָט אַיין פּראָ געפּאָרען
טאָבאַקטער וואָס מיר האָבן אין נאָ
געגעבן נאָך אַיין גוטער וויין
דאָס ווייניג האָבן מיר אויסגעשטאַנען
אין יאָהר 1918, אַז דער האָלץ אַ
מיר געגעבן ניט שלאָפֿט אין דער פֿעל
נאָר אויסבאַך פֿון אַיינער פּאַרדיגסטן צו
וועגן דאָס דאַנקבאַרקייט אין גיזונט.

פאר א גאנצער אויבערהאפט
און זיין הארט גערעדט נישטאן ווייל דיא
טאקטיקען וועלכער ער איז ניט גלייבען אין
רוסלאנד איז דער גליגאט פאר איהם
געווען שווער נאר "קם-צער-לטוו. נאר
וואס פלעגט איר פאליטיק אויפגעבן אין "
קאפיטאליסטן דאס הייסט און אנדערע
לענדער ווייל "ליבעראלען" רעדערס
און "ליבעראלען" ווי איר פלעגען "אויפגעבט"
אויבערהאפטען "דיא לאפט און דאס
פלעגען געבראכט זייער ניט ווילער דער
ליינונג דאן און "גלרים" איז זייער
שווערער. אויבערהאפט דאן און
אויבען. איז זייער הייס איך אויך
געווען גרעסערען פאר ביטען דאס
גלאגעט זייער אויפט. און פון דער
הויז וויל איך האבען געוואונט יאהרער
האט איר גוט ארבייטען אלעדינגס
ביז אהיין לעבען און גיין אויגען הויז
ווייל איך האב געוואוינט ניקאפט די
מיר און האב גיגעוואלט פון דעם ווער
אייך בעשרייבען שפעטער נאך יעדעם ווי
בעשרייבען אויבער פון זיינע אויגען.

140.

5

דאָס הייסט פֿון זיינע ~~[illegible]~~ ברידער.
דער וועלט [illegible] און [illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible]

142.

ווי אזוי איך האב געזעגנט אלע מיינע ברידער
וועלכע זענען [illegible] מיט מיר [illegible]
נאָך דעם אַלץ [illegible] געוואָרן [illegible] פֿאָרן ערשט,
דעם ערשטן וועל איך באַשרײַבן מײַן ברודער
משה (מוישעלע) דער אין עגיפּטן האָט מען
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
פֿאַר [illegible] איך [illegible] [illegible].
משה איז געווען דער ערשטער וואָס איז
געקומען אַהער אין עגיפּטן. אַזוי ווי
ער איז [illegible] 8 יאָהר מיט אײן "[illegible]"
און איז געקומען מיט דעם [illegible] אַהער
האָט ער דאָך די [illegible] און האָט [illegible]
שיינע [illegible] און האָט די [illegible] [illegible]
נאָגען און האָט געהאַט שיין פֿאַרנאָסע, און
דאַן האָט ער [illegible] [illegible] גײן
[illegible] ברידער (נאָהאַם) [illegible] וואָס
האָט פֿאַר די [illegible], און אַז איך האָב
געזען אַז אין [illegible] איז נישט פֿאַר
מיר קיין לעבן האָב איך [illegible] [illegible]
אַהער און עגיפּטן ווײַל איך האָב שוין
באַשריבן פֿריער. און [illegible] אַהער האָב
איך נישט [illegible] די [illegible] וואָס די
מיר [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]"

ווײַל דאָס איז די געזעצלעכע פּראָפּ[אָרציע]
און די האַנט פון די אויסבײַטער און ס[ײַ]
פאַרשטייט זיך אַז די לאַגע ניט צו קיין
אַנדערן זײַן צו דער אַרבעט ווי נאָר צײַטער
ווײַטער אויסבײַטערס, ווען איך גרויסן און די
פון איין ברידער, ביז אַנדערע יונגען אַרבע[טער]
האָט גאָר ברידער געשעפט ניט אָנגענומען קיין
אַרבעט און די לאַנדסלײַט. ווײַל טאַקע האָט
ער זיך אָנגענומען אין אַרבעט האָבן שוין
די אויסבײַטערס געגעבן אַרויס וואַרפן פון
דער אַרבעט דאָס הייסט גאָר האָט ער אויך
לײַנען די אַרבעט. נאָר אַז מיר זײַנען
שוין געווען דאָ, און מיר האָבן אָנגענומען אויף
אַרבעט מיט אַנדערע האָבן מיר שוין אַרבעט געמאַכט
אַז די אַרבעט צאָלן זיי אָפּגערעדט און אַזוי האָט
ער אָנגעפּאַקט זיך אָנגענומען אַרבעט
האָט מיט פאַר דינט אויף אַנדערע אַרבעטער ווי
אויף די פּראָצע, נאָר איך בין געווען
צופרידן אַרויס איך בעת האָבן איין שטיקל
ברויט מיט מײַן פאַמיליע, נאָר אַלץ. ווײַל אַז
האָב ניט געקענט קיין אַנדערע [illegible]
ווײַל נאָר "לאַנדסלײַט" האָב איך געגעבן צײַ
אױך "[illegible]" איין ברידער, ניט נאָר

נאָר איין פּרץ. אויך, זאָג איך, איין פּרץ.
לעבט אינגאַנצן ווײַטער, כאָטש דער פּאָעט האָט
זיך פּרץ פֿון געשטאַלטן געשוואָנגערט און
איין פּרץ איז געווען דער אָנפֿירער בײַ
דעם קונסטווערק פֿון געשטאַלט זײַן און נישט
נאָר גאָר איז נישט געווען דאָס-דער נאָר
האָט איר נאָך באַוואונדערט און גע-האָט
נאָך געוואָלט אַרויס טרײַבן פֿון דעם שטיק
און די קריטיק קריטיקירט אָנגעריכט די טאָפּעל
און שווײַגן ביז איין פּאָעטיר און פֿאָרמען
פּאָעזיע, נאָר וואָס האָב איך געקענט טאָן
אַז די שפּראַך האָב איך נישט געקענט
און איין אינסטרומענט קלאָרן איז נישט
אָנגעווענדן נאָר אַז איך האָב געפֿילט אַז
דאָס איז נישט גוט פֿאַר מיר האָב איך צוליב
געווען לערנען "וועלט ליטעראַטור", און ביז אַרויס
פֿון דעם "ערשטן וועלט-קריג" און מיט דער צײַט האָב
איך שוין געהאַט די שפּראַך "אינטערנאַציאָנאַל",
און דערפֿאַר האָב איך שוין געקענט אינטערנאַציאָנאַל
האָבן די אונטער-אַרבעט נישט געוואָלט איך
נאָכן אויסגעגעבן אַ בוך פֿון ליריק פֿון מײַן
פּראָזע-לידער, האָט מען געזאָגט קריטיזירן,
די געהאַט האָט געהאָלפֿן אויסצוהאַלטן

1914. מיטן אָנגעפאַנגען די קריג פֿון
און ווען האָב אָנגעפאַנגען שפּילן [illegible]
"ווילהעלם טעל" און ווען ווער ס'האָט געשפּילט די
ווילהעלם טעל'יסטן האָבן די אַלטע [illegible]
אָנגעפאַנגען רעדן אויף דעם אַרבעטער
מיט דיר און האָבן מיר געזאָגט, אַז דריי
[illegible] אַלע פֿיל [illegible] ווען אייניקע ברידער
דאָס אַלעס איז געווען פֿון גאָט גרויס — [illegible]
[illegible] וויל איך באַשרייבן אין קורצן ברידער
נאָכן ער איז מיר געווען [illegible] פֿון אַ
ברידער [illegible] און האָט אַלעס [illegible] די
וועלט פֿון [illegible] און האָט [illegible] ווען איך
האָב [illegible] אים געלאָזן, נאָר די [illegible]
איז געווען [illegible] ריין זיין פּרט. איז [illegible]
זיין פּרט. פֿון טשערנאָס און 1914 אַפֿילו [illegible]
פֿאַר דערנאָך ווען ער האָט [illegible] אָנגעפאַנגען
די קריג, [illegible] [illegible] וויל
ברידער נאָך האָט [illegible] [illegible]
זיין פּרט. וואָס איז אָנגעקומען פֿון טשערנאָ
האָט די אָנגעפאַנגען פֿירן אינטריגעס
ווייטער צו איז די שוועסטער פֿון [illegible]
[illegible]. וואָס האָט געוואָלט מיט איר [illegible]
און טשערנאָס וויל איך האָב שוין פֿריער

געפֿירט, אַז איר שוועסטער האָט געוואָלט
מיר הייראַטן ווען איך בין געווען אַ סאָלדאַט
סאַ פֿאַרשטייט זיך אַז די שוועסטער וואָס
האָט [illegible] געהייראַט פֿאַר מיין ברידער
האָט נישט געקענט ליידן ווייל איך האָב
זיך געלערנט אַרבעטס מיט מיין פֿרוי און גאָר
איך האָב זיך שוין אָנגעהויבן קריגן מיט
מיין ברידער ביילזע נאָך דער באַלעבאָסטע
וואָסיאַן אַז שפּעטער מיט דער לעבער גלײַך
האָט ער זיך מיט איר געגעט. פֿון איר
שלעכטן באַלעבאַטער.
13 ווי איך ליבן און פֿאַל וואָס
ער האָט פֿאַסירט מיט מיין שוועגערין, מיט מיין
ברידערס פֿרוי. דאָס האָט געטראָפֿן ווען
זי האָט געשוואַנגערט מיט איר טאָכטער, איז
נישט נאָר וואָס מיין פֿרוי האָט בײַ איר געדינט
זיך געקענט אין געלט נאָר אַנדערע לײַט
זיך איטלעכן געבאָרט און באַדינען. 2. וואָכן
וואָס זי איז געלעגן אין קימפּעט נאָך דער
האָט בײַ איר אָנגעהויבן אין אַ בלאָז
אויף דער ברוסט און זי איז געוואָרן
פֿיל מיר אַהיים און איז אָפּגעלעגן
צוויי וואָכן בײַ דער (גרינטשען) איז זייער.

זיינען [illegible] מען צוריק שוין פאַר שטעלן
אַלעמ׳ מיר האָבן צוריק מיט איר יונגפלוגל
און דאָס איז שוין געווען אַלעמ׳ איינגעפירט מ
סר האָט עפּעס צוריק געטראָפן בײַ מיינ
ברידער איז מען באַלד געלאָפן [illegible]
און בײַ מיר האָט מען געמיינט צוריק [illegible]
און דאָס האָבן מיר אַלעס געטאָן ווער [illegible]
נאָר לאַז מען מיר נישט געווען ביידע [illegible]
מען מיר מיט מיין פרוי נאָך באַזיידעט און אַלט
נאָך דערצו וואָס מיין שוועגערין איז [illegible]
ווען בײַ איר מיט דער קריינקייט און נאָך
דערצו וואָס מיין פרוי האָט צו באַזונט [illegible]
צוריק אונגעפלויגט האָט די שוועגערין און
זי שוין האָט טאַן אַלעס געריסן פון די [illegible]
און גאָס. און האָט צו באַזײַדיקט מיט [illegible]
שמאַלציגע ווערטער וואָס קען צוריק געפינען
און נאָך מער שמאַלציגן גאָלד ווי בײַ מיין שוו[illegible]
האָט צוריק געפינען און דער מאָמענט און
[illegible] פון איר לעבן, און נאָך
איז געווען די יינגערע וואָס מיר האָבן
פאַרדינט פאַר אונדזער גיטס וואָס איר

האָרעווען געטאָן פאַר איר. נאָר דער אייגנטלעכער
שוואַגערשאַפט ניט די צוליב זיך פאַר אַלעמען. אין
דער היים איז ער באַזאָרגט אַז יעצט איז שוין
20 יאָהר אַז זיין ברודער האָט זיך גערירט
אַנדער פאַר וואָס דער האָט נישט געקענט
אויסהאַלטן פון אַכצן אין שלאָגן
אין אַלע האָבן אויך געהאַט זיינע ברידער פון
אַלער זיינע ברידער פאַר אים אַ גוט אַ פּרייז
געטס וואָס זיי האָבן געטאָן וועגן צווען.
נאָר זיי האָבן דאָס אַלעס געטאָן וועגן
געלט. אין געלט זאָל זיי נאָר שיינקען אייַן
פּלאַץ געטאַן זיינע קינדער אין זאָל די עלטערע
יאָהרן זאָל זיי געבן האָלפן אויך זאָל
האָבן אין זייער נאָמען,
יעצט וויל אויך באַשרייבן פון איין עלטערן
ברודער "אויסראַנגער" (אויסראַנגל) וואָס
האָט זיך געפינען אין דער לאַנגער
צייט פון דער ערשטער וועלט (1914-1918) אין
רוסלאַנד, און ביז (1923) יאָהר האָבן
מיר פון אים נישט געהערט אין מיר האָבן
שוין געדענקט אַז רוסלאַנד וועט שוין מיר
דאָס נישט, נאָר אַזוינע טאָג איז
אַ חרובגעבעטן זיך מיר אין פּרייז איינער

אַ שוואַכן און ברענגט מיר אַ בריוו פון סט
פון טעריטאָן לאַנד וויל איין ברידער איזראַעל
געפינט זיך מיט זיין פאַמיליע און אונזער
בריוו וואָס איין שוואַכן ליסנאַוויטש האָט מיר
געבראַכט האָט איין ברידער איזראַעל געשריבן
אַז ער איז אַנטלאָפן פון רוסלאַנד אין "[illegible]"
און פון דאָרטן איז ער אַוועק קיין "טעריטאָריאַל" און
ביז אַז ער באַוואָרן אַרויס נאָכן פרייַ און זיך
און ער געפינט זיך און אַרבעטער לאַגער מיט זיין
פאַמיליע וואָס באַשטייט פון 5 מענטשן, דאָס
ער און זיין פרוי, און 3 קינדער: טעכטער
און 1 זון, זיי זיינען זיך שוין פאַרשטעלט
וואָס פאַר אַ סגולה סיז איז געווען בייַ מיר און
שוין און פאַר פרייד האָבן מיר אַלע געוויינט
ווייל מיר האָבן זיך פאַרשטעלט צו
לאַגער פון אים וואָס ער גערעט האָט אַ בריוו
און דער צייט פון זיינע רעדער רעדנט וואָס
אַלץ געווען און רוסלאַנד און דער צייט פון
דער "רעוואָלוציע" (יודן) ווען ער איז געווען
דער צו רעכטשאַפט פון "באָלשעוויקן"
ער פאַרשטייט זיך אַז אויך האָב באַ
געגעבן דער ווייסן גייסט אַלע ברידער. אי

לײדער מײַנע ברידער האָבן זיך אונטער-
הונגען דינגען ווער סע זאָל ליגען געלט
ווערן ... אים אַלץ האָב איך
אַוועק געשיקט "סע פּאָנט" און מיט דעם פֿליט
האָב איך מיט קריסער "שוואַרצע" פֿײַנע
זינגען בײַ מײַנע ברידער טעלעפֿאָנט
און מיר האָבן מײַן ברידער אַרויסגענומען
פֿון "קאָנסטאַנטינאָפּאָל" אין ערשטע
סײַ פֿאַרשטײט זיך אַז מײַן ברידער אַשרל
איז פֿאַרפֿאָרן מיט זײַן פֿאָליער קלײַק
פֿינגער בײַ ... מיר און ... און
אין האָטעל וויל איך בײַ פֿאַרפֿאָרן
עס איך בין געקומען צו ער...סטען, און
דאָס ערשטע וואָס איך האָב זיך באַגריסט
מיט מײַן ברידער וואָס האָט זיך שטאַרק
אַרײַנגעבראַכט פֿון דער פּאַריס וואָס ער האָט
איבערגעלעבט און דער צײַט פֿון דער
רעוואָלוציע און רוסלאַנד, סע פֿאַרשטײט-
-זיך אַז נישט קײן גוטס וואָס בין מיר און
האָט איז געווען אַלײן ... מיט מיר האָט
געוואָלט מײַן פֿאָטער און מוטער אַלע האָב
איך מיט מײַן פֿרוי זײַנען אָפּגעפֿאָרן מײַן
... און איך בין געשלאָפֿן אַלע אין

באַנאַפֿט, און איך האָב צוויי און נישט
פֿון טאָג ביז צום פֿוס ווילן צוויי צו
אָנגעלאָפֿן נאָרעט און באָרוועס פֿון דער
ראַנווײַטיקער, און דאָס איז איך מיטגענומען
אַז סוף איז דאָ מײַן ברידער ישראל
געשטאָרבן, 2 טעכטער פֿון הינטער און
באָסען לאַנד. פֿאַר דעם אַלעס וואָס איך
האָב געטאָן פֿאַר מײַן ברידער ישראל האָב
איך קיין דאַנקבאַר נישט געהאַט, איך
האָב צוליק גיט אים באַלויער נישט געקריגן
נאָר סאַמע צײַגער אויס געדאַנק צוריק באַלייבן
אַלע אים מיינע מײַן פֿאַטער און ווי
איך באַשטימט פֿאַר וואָס איך האָב צוליק
אַלע אים באַלייבט, מײַן פֿאַטער צ"ל האָט
דאָ גייט געווינט אַלע מײַנע לאַנדסלײַט יעדן
וואָס ער האָט צוליק געטראָפֿן דאָ און
ער געפֿינען, און ווען איך האָב אַלעס גע
מײַן היינט האָב איך געגאָרבט אַ שאָקאָ
ציגאַר ספּעציעל וועגן מײַן פֿאַטער צו
דער היטער נאָר אַלע ווייל מײַן האַלז
איז געווען ווייט פֿון אים שטאַט, און מײַן פֿאָ
צ"ל איז געווען אַלט סך יאָרן און פֿאַר
גײַען 2 מאָל און טאָג און שול דאַווענ

נאָר שבת האָט מען נישט געקענט זײַן אין שול
ווײַל ער פֿיס איז געווען זייער ווייט און מען האָט
נישט אין זײַן לעבן געפֿאָרן דורך שבת
און דאַן האָט מען באַדאַרפֿט פֿאָרן שבת
האָט מען גענוצט דאַווענען און דערהיים
אָדער אַלע ווײַל מײַנע עלטערע ברידער האָבן
געוואוינט אין שטאָט האָט מײַן פֿאָטער צוליב
געשעפֿטן בײַ מײַנע ברידער ישׂראלען, אַלס
פּראַקטישן לעבנספֿאַל צוליב מײַן פֿאָטערס עלטער
-נאָך טעגן בײַ אים און שבת-לינאַפּטל
צוליב מײַן פֿאָטערס קרענק לעבן מיר און
אַלע וואָלט מײַן פֿאָטער געקענט דאַווענען
אין שול וואָס דאָס האָט אים געגאַנצט
אַלעס פֿאַרגעניגן האָט מיך באַגײַסטערט
און דאָס מײַן ברידער ישׂראלען און אָט
וואָס מען האָט מיר געשיקט אַזאַ דורך
ביטער פֿון מײַן פֿאָטער ז"ל צוליב דעם
"פֿאַרפֿאַל" אַלס גוט און "שטערבן
אויסגעטאָ" און ביז מיר דען מען נישט נאָכגעגאַנגען
הינטערן אַלטאַר אין געבעט פֿון מײַן
ברידער ישׂראלען אַז מען האָט נישט
אָרענדער שפּאָט שלאָפֿן און נאַכט אין דער
וואָך צו אַלטער פֿאָטערס האָט נישט

נאָר מיר אַליין ליידנאַנט פֿאַרדריסן נאָר אַז
פֿרײַנדשאַפֿט אַנטשולדיקן ווען דער הערצל אַזוינע
ווערטער אַלץ גאַר לויפֿט נישט אַרײַן אַליין אַלייקע
פֿאַלשער דער נאַנדטשאַפֿט אין נאַכט ווען
אַבער אין גליקער, וואָלט דאָס געקענט פֿאַרהיינע
אַ פֿרײַנדשאַפֿט אויך און פֿאַרדרייפֿע היינע
אויך גיט אַלץ נישט גרויס אַנשטאָט צייט ווייטער
ווען דער דאָל דערפֿער געווען העלער צייט אײַן
פֿאַלטער וואָלט דער באַדאַרפֿט טאָן צייל
אײַער צייט ליכט גיך און נישט אַנטאָן מיר
אַלע דער עפֿערען און גאָר ציען שוין
פֿאַר שטעלן וויל גיין פֿאַלטער אַזאַ האַרט
צוריק געפֿילט נאָך אַזאַ גאַנץ ענדערער
פֿון אַ צײַט וואָס האָט אויך אַלס געהאַט פֿאַרלאָרן
און געגעבן פֿאַר אַנטשולדיקן. דאָס אַלץ דער
דײַן נאָר. פֿון אײַן ברידער ליבשאַפֿט. ווען
אויך האָב געהאַט פֿאַר אײַן גוטס וואָס
האָב אויך געטאָן אויך ווען דאָס נישט
באַשרײַבן וועלן אַנדערער פֿרײַנדע
צווישן וואָס דער האָט איר אָפֿגעטאָן נאָר
געהאַט ווייטער דער ערשטן וואָס אויך האָב
געטאָן, ווערן אויף אין צײַן פֿאַמיליע.
און דאָס ווייל אויך אַלס ברייטן אַ

זײַן דײַנגער דאַרפֿגען ניטשט וואַרטן פֿון
זײַנעם ניטשט אָפּגילער פֿין אײן אײגענעם
ברידער, נאָר ער דאַרף אַלעס טאָן פֿאַר
גאָט.

װײַטער פֿין דיל לערנער צוויי ברידער
שלי״אה (קאָשער) און דעם אײגענעם
״יאַנקעל״ (נעטאַן) האָב איך זײַן
בעסערן דײַנגער ניטשט געהאַט ניטשט
גיגענדעך וואָס צײַל דאַנקען ביז איר
אליסבי וואַרסען און איין פֿראַי האָט צאָק
גענינג, קערפּלאָצט אַלע אויפֿער יאָהרען
און איר האָבן פֿין צײַל זײַן דײַנע
ניטשט געהאַט אָרטאָט באַלײבערגט..

און דעם בלעטל № 154 וועל
איך באָש הײַבן וועל אַזוי ווי איך האָב
אַליסגעבוועט איין הויז.

אלע וואס איך האב שוין באשריבן
ווי אלע מיינע ברידער האבן זיך באגעגנט
מיט מיר און מיין פרוי דאס הייסט ווינאלי
אלע האבן אונדז באגלייט פאר אונדזער קומען
אלע ווינטשט איך צו באשרייבן וויאזוי
זיי האבן באהאנדלט דעם אלטן פאטער
נאך דערהאלט ווי זיי האבן געשריבן
אז זיי וואלטן אים צונעמען וואלט א קרענק
ער האט אים טאקע פון אנפאנג צוגענומען
גוט נאר אפשר שפעטער האבן זיי אים
געגעבן צו דער צייט אז ער האט
געמיינט זיין אלטער צו זיך שטעלן צו זיי
און געשפעט אז זיין צאלאגן אים גיכער
צום לעבן ביים געריכט.
ער מיין פאטער איז אנגעקומען אהער קיין
ארגענטינע ווען ער שוין געווען איז
65 יאהר און ארבעטן האט ער נישט
געקענט דאס ערשטע ווייל ער איז שוין
געווען אלט און דאס צווייטע ווייל ער
ער האט געטראגן א שיינער וואסער בארד
און האט אויס געזעהן ווי א שיינער
צדיק און דאס איז נישט אנגענומען דא

דאָ אין עגיפּטן וויל ער אַלע געוואָרן
האָבן נישט געטרויען קיין בערד, און פּליטים
האָט נישט געפּאַסט פֿאַר גאַנטשאַם אַז דער
האָט, ט זין אין צאָל געווען אַרבעטן לאַנג
דער עלטערער יאָהרען, אויך דער ערשטער וואָס
האָט צוריק אויסגעפּיינט אויך געווען דער עלטערער
זין אַ גיטעל וואָס האָט דאָ געהאַט אַסאַך קרייסער
גרינגלויפט האָט ער אים אַלעם געפֿירט און דיין
קרייסער קליידער און האָט אים געליבט אַלשיינעם
אויף פֿאַל און אַלעס וואָס ער דאַרף וועגן פֿאַר
פֿיזען דעם אַלטן טאַטן וועגן צוריק באַווייזן
אַט אַפֿען שיינעם פּאַטער, אַנדער וואָס איז געווען
נאָך דערווײַל וואָס ער האָט אים פֿאַרקרעשטעלט
פֿאַר דיין קרויסער לייט, האָט ער אָפּגעזאָגט אַלע
ברידער האָבן באַזאָרגט צאָלן פֿאַר דיין
עלטער שפּייזן וואָס ער האָט באַטראַפֿט דיין אַנצאָלער
וואָס איזעבעל האָט באַזאָרגט פֿאַרשטעלן זיינער באַלאַנגט
דאָס איז געווען דער ערשטער אַרויספֿאָר באַוואַד ווייל
אַין פֿאַטער איז קראַנק, און וועלן קומען צום לעבן
דעם פֿאָטער איז צוזאָגס פֿאַרשטייענדיק אַז דיין
עלטער פֿאַרהייראַט זין האָבן נישט קיין קינדער דעם

פּאָטער, נאָר דיזע אײנגערע זין װאָס זײַנען ניט
געװען פֿאַרהײראַט האָבן אויסגעהאַלטן דעם פּאַ
און דער גרעסטער און דעם גרעסטנס יאַנקלען. װאָ
אױך נאָך געװען אָרעמע. דער זין װאָס האָט װאַ
געהאַלטן דיזע אַלע איז געװען שלײַער (סאָלטער)
ער אַלײן איז געװען אַ רײנער אַלע זײַנע יאָרען
אױס פֿון זײַנע פֿאַרדינסטן האָט מען געזאָרגט
האָבן װערן דאָרטן רעדן און גערעדט לײגנס האָט
אַלװאַדער ניט קײן לערנט און דאָן האָט ער פּאַסאָזק
טפּעדירט און דערויסן אַלע װײל אַז אײנגערער גאָן
נאָר אױזערס קױז געװען קױט ריז דער סאָלשער האָט
רוסישער געהאַט, און נאָך דער רוסישער האָט ער
אויפֿגעהערט געבן צום לעבן, און נאָך אײן פּאָטער
האָט געמאַכט אײנמאָל אַרײַנפֿאָרן קײן אַמעריקע דײַ
אַלץ לאָזט האָבן שוין דיזע פּאָלי זײַנע ניט
דער לאָזט און האָט געזאַפּערט אײן פּאָטער אַ
זײַן ברודער פֿאַרגעסן דער אָדליא װערטער.
(װײל אַלע רענסטער געגעבן צײַט איר אַף זײַן פּאָל
רען דיק ניט אַנגערעגט) און גײן פּאָטער האָט
שוין ניט געקענט געבן צול אים נאָך אַלע גע
װענדפּער. און װערן לעבן האָט ער אים שוין
ניט געגעבן.

ווייטער איז שוין אונטער געוואַקסן דער נאַציאָנאַל
אַנטיל, און האָט אָנגעפֿירט מיט גענומען צום
יעדן און דערנאָך איז ער אַוועק געפֿאָרן
רעסטן און אַנדערע שטעט און אין פּאָליטער מיט
דער גוטער צייטן געשלאָסן בעל מיר און וואַרשע
אַליין מיט אין פּרלי. ניעשט דערלאַנגט צייט צוזאַמען
לעבן פֿון הונגער דאָס וואָס מיר האָבן געגעסן
האָבן אונדזערע עלטערן אַליין געגעסן מיט אונדזער
איבער אויגנטיש דורך צוליב האָבן דאָרט אַליין
עסן דאָס האָבן דאָ אַליין גרויסער גייט
ניעשט געוואָלט וויסן האָט אין פּאָליטער אַנדערע
ווערן געווען פֿון דאָ צוגעשטעלט אַז צוזאַמען
אויך געבן צום לעבן דער עלטערער פֿון גישרל
וואָס האָט צוליב געגעבן 5 גראָשן נאָך געווען
פֿון אונדזער אין פּאָליטער אַזוי אַז גישרל דורך
ווערן נעמען פֿון דעם באַן ספּעציר, 25 פּראָצענט
און 100 גראַמען פֿלייש ווען ער ניעשט געגעבן 1
1 פֿונט דעם פּאָליטער, דער ווייטער גרויסער
נאָך האָט געזאָגט אַז בעל אים לעבט שוין
דער יאָר, 2 וואָכן אַנגעצייט נאָר ער האָט
פֿאַרגעסן און האָט געוואָרט ביז דער עלטערער
שוועסטער צוליב אַוועק געווען, 3 שטאָקן טרעפּ נאָך

מיט אַ ריינעם האַרצן, און דער סוף איז
געווען אַז די אידן וואָס האָבן געדאַוונט און
אַליינען מיט זיין פאָטער און טייל האָבן געקויפט
און געלייזער אַז אַ יין פאָטער זאָל זיין רופן
אַלע אין דעם געריכט און אַלע זאָלן מיטן
געבן, נישט איינער זאָל זאָגן אַז ער האָט נישט
און דער פֿאַטער זאָל זאָגן אַז ער האָט
פֿאַרגעסן אַנשטאָט דער פאָטער וואָס האָט אַלע
זיינע יאָהרן געהאַרעוועט אָפּגעבן צו אים און האָט
קיין מאָל נישט פֿאַרגעסן אַז די קינדער דאַרפֿן
עסן און די קינדער פֿאַרגעסן אַז דער טאַטע
דאַרף עסן, נאָר דאָס אידישע גלייך ווערטער
וואָס זאָגט אַז (איין פאָטער קען אויפֿהאַלטן 10 קינדער
און 10 קינדער קענען נישט אויפֿהאַלטן איין פאָטער)
און דאָס איז געווען מיט זיין פאָטער ז"ל.
נאָר דאָס אַלעס איז נאָך גאָר נישט-ניט. דינן
לעצטער דרייצער חדשים וואָס מיין פאָטער האָט
געלעבט איז פֿאַרגעקומען אַזאַ געשיכטע. מיין
פאָטער וואָס האָט בײַ גאָר געוווינט אַלע זיינע יאָהרן
וואָס ער האָט זיך גיט פֿאַרדינט און ערשטן
נאָר אַזוי ווי אין סוף האָט זיך מיט אים געטראָפֿן
אין אויגנבליק וואָס ער האָט זיך אויסגעגליטשט

אין דער הײם צוריק אױס קינדער הײבן זיך הערנט
און אַלעס װײַל אַ פּאַסטער איז געװען אַקאַדעמיקער פֿאַר
און האָט געװאָלט זײַן דאַװנען צװײ מאָל אין טאָג
און װען ער איז געװען געזונט פֿלעגט ער פֿאָרן גײן
טראַכטן, און שױן אַלײן אַנדערע ... אַז ער איז
געװען גרײט צו דער האַנט װאָס ער האָט צוריק
אַלעס איבערגעבן איז אים געװען אונטער צוריק
צום פֿאָטער אַנדער האָרט אַלע דײַן קראַנקײט
װאַרטן ניט װײַל גאָר קאָרוסט אַרױס אָפֿט טרױם
פֿון אים צו ... שױן אַז דער טרױם קײט אַװעק
האָט ער אָבער האָט צום פּאַטער און שױן האָט
ער צוריק געשטאַנען איך אַז ער װאָלט געװאָלט
װײַנען פֿאַר דער טײל האַלטן איך ניט געקאַנט
אָפּצוהאַלטן זיך פֿון אַלע פֿאָרגענ..., און איך
האָבן אױף געדענקען זײַן ליגן ... דער טײל
נאָר אַלע װײַל גאָר האָט צוריק געגאַנגען אױף אַרבעט
אַזש אײן װינטער "הױזעס" און ... האָטעל
היבן אױך געזעצט אַװעק פֿאָרן, איז דאָ איך צונעמען
געװען דאָ און קראַנקן האָבן איך אַנג אײן פּאַטער
אַרבעטן געהאַט און װען ער פֿלעגט צוריק פֿאָרן
װידער פֿלעג אײן פּאָר. אים באַלד אַװעק און אַנדער
טאָג האָרט, אָבער אַז איך צונעמען װאָלט געפֿאָרן

האָט קיינער פון דיזען ניעט אויפגענומען
און אַז איך בין געקומען פון "ראָדערס האָלד"
איך שוין איין פאַקטער געטראָפן צווער "שלעכטע".
און ווען ער האָט דערציילן אין פרוי האָט ער
דאָס ער שטער געזאָגט "ווט אַז איין גאָלאָק"
אָבער דאָס ווייסט איר ניט לעבען שטאַרבן" ווייל
אין פרוי פלעגט אויך אונטערן אויט דיזן
נאָדלען נאָר צייכענונגען איין פאַקטער און אָבער
אין לאָקאַלע האָבען איך געלד קריגן אונטער
האָספּיטאַלער ווען האָט קיילט אונגעבען איין
פּאָליציי פון אַסאָק אַנדערן האָט ער געזאָגט
זיין דיזענאַז אַז איין ווען צווייען וואַכען וואָט
ער ניעט לעבען, און אָבער ווען איך בין אויערפ
דאָקטאָרן אויז געפין איך אַז איר דאַרפט
נעמען אָפּער פּאַסטעם צו דיזן איך וואַרטען סך
אויז אָבשוינדער פאָר גאָט איך פאָר אונטערשען
אַז אייגענער ווען האָט 6 צין איין צוויי דאַרפען
שטאַרבען און איין פּראַקטער הייז, און אָבער האָב
איך גיט איין פרוי אָנגעבעט אַז דאָ איר אין איין
הויז ווען געפינט צוויק אונטער דער שטאָט אויז
דיזן לאָפּסט צווייער גיט אויז צוזאַמען ער נעמען די אָבער
ווייניקן אויף אויגעלאַכער אַלייט בויז ער וועט קומען.

פֿיל מײַנע [illegible] און דער נאָך װאָס מיר [illegible]
געװען [illegible] פֿריער און שפּיל אױערן נאָר אױך
הױזגעזונג שױן לאַנג פֿון שטונדן אױף פֿריִיק װאָס מיר
שױן ניט געקענט געװען. און אױך הױזגעזונג אױך אױך
גענומען די אַלגעמײנע און סײַ האָט ניט געזאָלט
געװען 15 יאָר און מיר אױך געשטאָרבן דער אױך און
אַלע, ניט קײנעם װאָס אײן פּרוי האָט אױך
נאָך אױפֿגעהאַלטן מיט נאָדלען נאָר מיר האָט
[illegible] געדרוקט גוטע אַלע - רעגולירס 3 גראָשנס
און דער אַלע - רעגולירס האָט אױך [illegible]
ניט געקענט אױך דעם גרױסן פּלױטערס װאָס
איך האָב געהאַט [illegible] װען אײן
פֿיטער האָט צו [illegible] און װאַקסענדיקע
איך צען ניט [illegible] פֿאַר לײַערס נאָר
גאַנץ [illegible] צו אַלע [illegible] אױך [illegible] אױף
אונטער דײַן [illegible] אַלײנע לײַערס נאָר אײן האָבן
אױף איך [illegible] קײנער װאָס אײן פֿאַטער אױך
געשטאָרבן [illegible] איך און הײַנט, [illegible] [illegible]
[illegible] דײַן אױך גוטן דעם [illegible] [illegible] דעם
פֿאַטער נאָר דער האָט דעם און [illegible] [illegible]
נאָך דער "[illegible]" האָט [illegible] ניט געװאָלט
[illegible] פֿאַר דער "[illegible]" און דער [illegible] האָט

געוואָלט זאָל איך פֿאַר גאַראַנטירן פֿאַר אַלע
שפּײַזן און איך האָב געמײנט באַצאָלן פֿאַר
אַלעס, און דאָן האָט מען אונדז הײסן גרײט
פֿאַר באַצאָלן פֿאַר דער ״גאַלעריע״ און איך
גרויסער שוועריקייט האָבן מײַן באַצאָלט, און דאָס
איז געווען דער סך פֿון אונגאַרישן נאָס.
האָט אָפּגעלייגט, סאָר קינדער, און דײַן קינדער
האָבן נישט געקענט אָפּגעבן ״קוק״ נישט פֿאַר
מײַן ווײַב און נישט פֿאַר מײַן טאָכטער.
איך דענק אַז אַלײן פֿאַלשן דאָרט מײַן אויגן
פֿון האַנדלער־טרײַבער און דער נעבעך
און מען דער זײַט נאָס איך שרײַב דײַן אַפּאָסטאָל
פֿון אײן פֿענסטער, ווײַן איך געלײענט און
ברידער דאָס און געפֿײרלעך ליבֿאַרערן) דער עלטערער
ברידער איז געשטאָרבן מיט אַ גוטן פֿאַר ...
דער צווייטער ברידער (גאָשעלע) איז געשטאָרבן
אין יאָר (1942), און (סאָשע) איז געשטאָרבן
אין יאָר (1945) און (נחמה) איז אַוועק
געפֿאָרן קײן (אַרגענטינע) מײַן ראָסעלע ...
און ווער ס׳האָט אַנדערע ווייטש איך אים
איך נישט און אַלעסאַמען שטאַנד (נחמהלע)
איז אַוועק געפֿאָרן, ווײַל זי האָט געוווּסט

אָן (פּאַראַליזיר), און ווער ווייסט צי איך
ער לעבט, ביז איך שוין הערבסט װעלכע איך
ער איז אַוועק קיין פּאַריז און גער הערט ניט פון
אים און דער געצייטן (יונגשאַפט) איך ערשט
אַפּנער מענטש איך ער איז אַוועק מיט זיין
פּאָגראָמיר קיין אויסטראַליע און שטאַרבט. איך
איך געדענק אים אויך זייער גוט און
ערלעבט.

יעדער איך איך האָב באַשריבן פון מיינע ברידער
און מיין פאָטער ביז אַהער דעם לעבעדיקן
אַן-ניידערן. ווייל איך באַשרייבן פון מיר ווייזן
איך האָב אויפגעלעבט מיינע יאָרן ביז און
ערלעבט און ביז אַוועקגיין שטאַנד איך בין
געקומען קיין אַמעריקע. ביז עלטערע יאָרן איך
מיט מיין פרוי און מיינע טייערע קינדער און מיין
טייערע אייניקלעך. זאָלן זיין געזונט און
גליקלעך ביז וואָס איך ביט גאָט ברוך השם

איצטער איך הייב אָן ווייטער ביז שרייבן פון מיין
לעבן ווייל איך בין אַרויס שרייבן וואָס איך האָב
ווייטער אַרויס ברענגען פון מיינע ברידער, איך
בין ניט קיין געלערנטער און קיין שפּראַך, וועגער ווייל

איך האָב שוין געטראַכט אַז מיר זײַנען ברידער
האָב איך געלערנט אידיש און האָב זיך מיר
געלערנט דאַווענען, מיר אונדזער שפּראַך וואָס
איך קען איז מיר וואָס איך האָב זיך אויסגעלערנט
פּראַקטיש, און פֿון טעאַטער קען איך זייער ווײַט
מיר איך האָב געזען אין גאַנץ לעבן אַז טעאַטער
פֿאָרגעשטעלט אין דערהויפּט איז פּראַקטיש וואָס
גער זייט און לעבן און דאָס האָב איך געלערנט
אין גאַנץ לעבן און האָב אַלעס געזען אַז קיין
ברידער איז נישט קיין ברידער, קיין זין איז נישט
קיין זין, טאָ וואָס זאָל שוין זאָגן די פֿרעמדער(?) און
דאָס האָב איך אויספּראָבירט אין גאַנץ לעבן,
איך האָב געזען זאָק דיזע נאַציאָנאַליטעטן דיזע
פּראָגרעס, און דיזע האָב איך געזען אַז דיזע
גרעסטער פֿרײַנט וואָס גיט זאָגן געוואָרפֿן גיט
דיזע פּראָגרעס האָבן זייער אַליין אונדז געוואָרפֿן
סאָנעם פֿאַר אונדזער קיטס, און דאָס ערשטער
האָבן זיי געצייכנט פֿאַרפֿיטערן פֿון אונדז, און זאָל
ניט די מענטשן זאָגן זייער אונדז געוואָרפֿן
סאָנעם, טאָ וואָס איז דאָס פֿאַר אַ וועלט? נישט
אונגעזאָגט האָט געזאָגט אונדז "חוזק שלאַג-
האַק" אַז דאָס לעבן איז געווען, און מיר

האָט זיך דערוואַרעמט פֿון שלאָפֿ־טער גאָרטן,
בין איך ליגנדיק צום קלאַוויר אַזוי ווי דער בעסטער
פֿריינט איז אַלפּיאַנטער און גוטער, און אַפֿילו.
אויב גאַר טרעפֿט זיך אַקיטער און אַ קאָטערייוו. און אַזוי.
האָב איך געשטאַרקט און האָב זיך דערוואַרעמט
פֿון אַלעמען, און ווייניק פֿאַר וואָס איר זיין געשטאַרקט
פֿון קאַלט איך גיט איין פֿאַרלי, דאָס איז איין
פֿריינדשאַפֿט פֿון איין לעבן ווייל איר האָבן
קוואַלט לעבן און טאָן קיין נאָר גאַר האָט אונדז
אויפֿגעוואָרפֿן גוט שטיינער. איך בין אַן [illegible] און
עפעס גאַנציש קליין נאָר אַזוי איז דאָס!

2/XI/949

יעצט וויל איך ווייטער שרייבן פֿון איין לעבן, איך
גיט איין פֿאַרלי צו איר זיין קינדער און שטאַרן, האָבן
איר זיך לאַנג ליבעדיק אָפֿט קאָנען לעבן אין
געוואָרן זיך גוטע לעבן אַזוי האָט קיינער דער
קאָניסטער פֿון "טאָלסטאָי" אַז דאָס לעבן פֿון
דעם גרינטאָג איז "באַרכאַ" וואָרן "פּראָפֿעסאָר"
און אַזוי האָבן איר "דיערבאָלשעווס" און זיך
באָרען, פֿון זיינט איר האָבן קינדער ביז אונדזער
שטערבן יאָרן, און ווייניק איר וועלן נאָר וויסן.
וועלן איר זיך בלייבן ביז קאָנט וואָרט אונדז ליבן יאָרן.

מיר זאָגט זי יעדעס גלײַך ווערטעל, "זאָל אָפּרוי. קען
לאָזן ווארפן פֿון די פיס און קען זיך שטעלן
אויף די פיס", סיז ווייסט אַלעס אַז איך בין געווען
ווערט בײַ גאָט" אַז איך האָב אַלײן פֿרוי אויף די האַנט
מיך געשטעלט אויף די פיס. איך מײַן נישט מיט דערפֿאַר
זאָגן אַז איך בין געווען אין די יונגער יאָרן
אַ גאָרנישט. איך בין נישט געווען קיין שיינער און
נישט קיין "גאַרטנשפּילער" און האָב נישט געהאַט
און מײַן לעבן קיין "ווילע" דאָס הייסט נישט אַז מײַן
פֿרוי האָט מיר באַזאָרגט דערציִען מײַן
באַרוואַנטער, נאָר איך וויל אַרויס ברענגען מיט
דערמיט אַז מיר זײַנען געווען אײן באַזונדער
און סיז פֿלעגט זאָגן מיר פֿיל מאָל געזאָגט אַז
איך פֿלעג נעמען אַהיים און האָב איר געבראַכט
"לעבער" די [illegible] ווײַסט וואָס איך וויל דיר זאָגן"
האָט זי מיר ניט געזאָגט וואָרט וואָס איך האָב איר
געוואָלט דערציילן, מײַט מיך אַרויסן דערמאָן אַז
גאָט האָט אונדז [illegible] ליבן פֿאַרט מיט אײנער
געדיינקט, און איך דיינק אַז סיז איז נישטאָ אַזעלכע
אַזעלכע און ירושלמי יאָהרן, סיז האָט זיך גע=
גאַבעט אײנער מאָמענטן וואָס סיז איז פֿאַרגעסן [illegible]
קיינער זאָגן וואָס מיר פֿלעגן באַזונדער און מיר

האָט זיך אויסגעסאַל אויסערגעוויינטלעך אונדזער באַלעבאָר
ניט דערקענען די גאַנצע לאַטעלע געלעכטער
דאָס האָט אונדז גאָט אויס געהיט פון אַליינער צוזאַמען.
ווערט ווייל איך לייען די דערפאַר ווייל אַלע גיר
האָבן אויס געוואַרט אונדזער הויז.
ווייל איך האָב שוין געזאָגט פון ניט איך ניט גיין
פאַרן פון אַלע אונדזערע ווער ניט קיין שפּאַנדירערס,
דאָס הייסט גיר געבן אויס אויף אונדזער נייטראַלער
זאָגן נאָך אונדז און אויף אונדזערע קינדער וואָס איר
האָבן זייער געזען די שטאָטסטע בילדונג, און
באַלעבאָר קיין גאָר ניט געווען און אויך דײַנעם
געהערט נאָר וואָס גיר האָבן באַדאַרפֿט האָבן גיר
שפּאָנדירט און גיר האָבן געקענט אַפּלויגן אַפּער
פּונקט אויף "ראַנדעוואַגער" און אַלע ווייל איך האָב ערגער
געגעבן גיין ינסטרומענט און האָב געלערנט "טשיין
און פון שוין געווען און די 30 טער יאָהרן און ניט"
געזאָגט אויף דערפאַר האָב איך זיך גענומען שטודירן
פון לערנען "ווילטשינסקי" דאָס ערשטע אַלויס פון
"ערסטן וואַלצער" און דאָס 3 טער וועגן קענען גוטער
פּאַרדעמען" און קענען גאָר אַלעמען ווײַטער גר האָט
אָפּגעהאַלטן קינדער אויף דער וועלט דאָרפֿן גיר
זייער גוטן פֿאַר לײַט און דאָס אויף אונדזער פּלאַץ.

אין 1917 איז געקומען צו מיר אַ פריינד אַ
איטאַליענער פון דער הויפּט "גאַלאַני" און האָט מיר פאָר-
געלייגט אויף אַרבעטן אין דעם "שפּאַנטען" קאָליסטן
הויפּטשטאָט דאָ אין קאַליפאָ, און האָט מיר געגעבן
אַ שיינער קאָנהאַלטונג, נאָר ווען האָב איך געקענט
אָנקאָמפּאַנירן קיין אַרבעטן און ווען מיר האָבן
אַז איך האָב ערשט שטעלער אַזוי צו איך
אָנגעפאַנגען לערנען אַפּאַן וויאָלאָנטשעל איך
האָב אים געזאָגט אַז איך שיק צוריק געווען
אַרבעטן ווען אַזוי אינסטרומענט וואָס איך האָב
צוריק נאָר וואָס אָנגעפאַנגען לערנען צוריק
נאָר איך האָב אים אַוועקגעגעבן געזאָגט פאַר
וואָס ער האָט מיר פאָרגעלייגט די אַרבעט נאָר ער
האָט אָבער געזאָגט אַז קיין אַנדערע ברודער האָט ער
נישט געהאַט, אַז קיין גרעסערע קאָלעגע פון מיר איז
שוין נישט געווען און האָט מיך אָנגעפאַנגען לערנען
אַז איך גיב קיין גוט אויף אַרבעטן, און דאָס איז
געווען פאַר מיר אַלעמאָל, איך האָב אָנגעשטעלט און האָב
אָנגעפאַנגען נעמען צו זיך פּאַרטיעס פון דער געזעלשאַפט
וואָהיים און האָב קיין צייט נישט פאַרלאָרן און האָב
שטאַרק געלערנט און דער היים און גוט דער לייט
האָב איך געמאַכט פּראָגראַמען, פון פאַרדינען

קלאָר איז שוין נישטאָ וואָס צו ריידן, איך האָב
גוט פאַרדינט, און אַז ס'האָט זיך געענדיקט
די קריג ~~די~~ איז אָנגעקומען דער אַנדערער דירעקטאָר
פון "שעפּערדס-האָטעל", און האָט מיך גענומען
אין נאָוועמבער וועגן אינצעלנער גריפּס, און פאַר
די געלטער וואָס איך האָב פאַרדינט פון די גרי-
פּיסן האָב איך געקויפט אַ פּאַר בריליאַנטענע
רינגלעך, און נאָך דעם וואָס ס'האָט
זיך געענדיקט די וועלט קריג אין 1919 האָבן
שוין אָנגעפאַנגען קומען נייע גאַסטראָלער פון
איטאַליער, בין איך אַוועק אַרבעטן אַליין
וויאָלאָנטשעליסט און אין טעאַטער ווי אַ ספּלענט
אַנגאַזשמענט אַ האַרער אָפּערעס, אָפּערעטן, און דראַמעס
גאַלעין-האַלע און דעם טעאַטער האָב איך גע-
אַרבעט צוויי יאָהר, ס'איז פלעגט אָנקומען די גרעסטע
באַריגטע אַרטיסטן פון דער וועלט צום ביישפּיל
"גאַלסאַניער" דער באַריטאָן גאַלעסטאַפּאַ "פּאַוולאַוואַ"
די באַריגטע ראָסי ~~שרעק~~ באַלערינע "דזשאַקאָניע"
דער באַריגטער אַרטיסט דראַגאָטאַער און נאָך אַנדערע
באַריגטע אַרטיסטן, און 1923 בין איך אַוועק פון
דעם טעאַטער "קאַרסאַל" און האָב אָנגעהויבן
אַרבעטן אין די "סינעמאַס" וועלכע די קליינע אָרקעסטרן

איז געוואָרן גרויס און די פֿרייד האָבן אָנגע-
פֿאַנגען ווערן נידעריקער, און געפּרוּווט נאָך אַרויס-
ווערן פּ.דערן די שפּיצן. און די לייט איז
געגיינגען, האָבן אויך גוט גוון פֿרוי צוגערעכט
אַז מיר האָבן שוין אָנגעלאָפֿן מיט טעלער
הונדערטער פּאַנטן, און וואָס קען געבן דיין
טעלער פּאָנטן אַז די וועלן לעבן און באַנג?
האָבן מיר אָנגעפֿאַנגען טראַכטן פֿון די טאָבלעס
איז אַלע וויל מיר האָבן געוואָלט קרויסער געלטן
פֿאַר דירה-געלט און סך לייפֿט רבע דער חודש
און גיי די צאָרעכן מוזן לייגן אַ גרויסער טייל פֿון
אונדזערע פֿאַרדינסטן, וואָלט געווען אַפּלוין אַז
מיר צאָלן עפּשער קויפֿן פֿאַר דעם געלט אַ
האָלצעל? וועלן מיר געמאַכט עקזאַמען? דאָס דירה-
געלט, וואָרום מאַכן ביזנעס גיט דעם געלט גיין אויך
נישט קיין ביזנעס-מאַן, און דאָן האָבן מיר שוין צוזאַק
אָפּגערעדט און רעכענען גוט קאָנטראַקט, וואָלט געווען
די בעסטע צוזאָג באַלוינען, אָבער קויפֿן אַ האָלצעל, און
דאָס איז געווען ווייניקער פּראָפֿיט, דיינג אַהער און
דיינג אַהין, אונדזערע פֿריינט האָבן דערהערט
אַז מיר ווילן באַוועגן אַהיץ, האָט איינער אונדז
אָנגעהייבן לייגן שטיינער וואַרפֿן האָרצן, דער

עלטערער ברודער מיינער וואס האט דערהערט
אז איך וויל בלייבן אוהליז, האט ער געזאגט זיין
אפיניאן, אז מיר דארפן זיין משוגער ביז אויפן
ווארטן און דער ערד אלע פיל געלט און פראנצין
אלע ווייט פונעם שטאט! דיא שוועגערין מיינע וואס
האט געזאגט איהר אפיניאן האט געזאגט אז זיין
האט געווען אפיל אז איינער האט ~~[?]~~ גערעוועט
אהיים און ווידער ער האט געענדערט דעם ערשטען
שטאנג האט ער גראוסט פארזעצען דאס הויז און
האט ניטשט געקענט ענדערן דאס הויז, און נאך
אלץ איינסעס האבען מיר געהערט פון אונדזערע
פריינט - איינער, נאר און מיין לעבן האב איך
קיינמאל געהערט וואס יענער רעדט אדער טוען
האב איך געטאן וואס מיינע אינסטינקטן האבן
מיר גערעכטפערטיגט און וואס קלוג האט מיר
געהייסן טוען. און אלע האבן מיר נאך בעטראכט
איך מיט מיין פרוי און מיין פאטער און מוטער, און
נישט געקענט וואס אלעמען מיין פאטער און מוטער איז
געווען [?] ווייט פון דער שטאט, ווען מיין פאטער
איז געווען נישט פראקטיש ווייל ער האט בעדארפט
מיין און שיף דאווענען, און ווען מיין מוטער איז
געווען ווייט ווייל זיין פאלגן אוועק [?] דיא ריק

נאָר נישט קינדער זאָלן די דאַרפֿן האָבן אונדזערע
עלטערן באַשטעטיקט אַז זיי וועלן דאַרפֿן צופֿאָלגן
אַרבעט אונדזער דאַרף זיין צו די הילף. און אַזוי האָט מיר
מײַן פֿאָטער און מוטער געצאָלט, טיט און געהאַט ווייט אַוועק
העלפֿן, און אַז מיר האָבן אונטערפֿײַנען שוואַך
און מיר האָט געשטעלט דעם ער שטאַם שטיין האָט
מײַן פֿאָטער גליק קריגנטשט, און אַוואָדער צוזאַמען געריצט
מײַנע פֿרײַנט באַלד געזאָגן דעם פֿונדאַמענט און מיר
האָבן צוליק געשטעלט באַוועגן און חדש גאַלי, 1925
און אין חדש "סעפּטעמבער" דעם, 1טן טאָג האָבן
מיר צוליק אַריינגעקומען אין אונדזער ווייטער
היים, און אונדזער גאַנץ האָבן מיר דעם צווייטן
חדש געהאַט אַ קאָנטראַקט אויף אַליהוה און אַ ליין
סיניגאָגע "ליבערטי" וועל איך האָבן געאַרבעט גוטן
"וויליאַמסבורג". און אין חדש אָקטאָבער איז געווען דער
קיבאָרטסטאָן, גיט דער בר-מצוה פֿון מײַן זון האָבן
גיפֿ שוין געגאַנגען אַ צווייטן יאָם-טוב, איז דער
חנוכת-הבית מיט דער בר-מצוה אין אײַנעם.
און דאָ איז געווען אונדזער "דינער" און פֿרײַנט און
גוטע פֿרײַנט און האָבן גיטער-פֿרײַנט און סאַמען
און מיר האָט פֿאַרבראַכט ביז שפּעט און דער נאַכט.
אויף האָבן אַלעס געבראַכט און שטאַרק וואָגן גיין

אַבי מיר זאָלן נאָר נאָך איבערהאַלטן אײנס
געפֿונען זיך באַוועגן ווײַטער אַלזו, ווײַל עס פֿעלט אַ
שווערער זיך טרענירן. און ס׳איז אויך אַוועק איבערהער
באַלד מיר גײען פֿרײַ. אַז נאָר דיזע פֿאַר פּונקט וואָס
מיר גובען פֿון אַנגאַליער אָפּען דריטע-פּלאַץ, ווײַל
נישט קיין מיר דורך באַוועגן נאָך צו שטאַרק, און דעראַוואַל
אויך פֿאַרלאָרן אָרגיסט קריגט האָבן מיר דערווײַל
געגעבן טרעף וועגן אַפּוויטן שטאַרק דערווײַל האָט
מיר באַ דער אָרגאַניזירט קעגנער אונגאַרער
צו פּיאַניסט אַז מיר פֿאָלט פֿאַר אײן ליגער 5 פּונקט
און פֿאָלגט באַלד נאָך אַז דיזע באַלאָגערטן דורך
ליגער פֿאַלט אים נישט אַזוי און מיר קריגט באַלד
פֿיער נישט קיין האָבן אויך אים לימפּערט אַז אויך
מיר האָט געבליבן ווען אויך אַלס באַוועגן אַ פֿאַרלירן
ליגער וועגן מיר, און ווען אים קיין גײן הײַנט
פֿאַר 5 פּונקט און מיר ווען האָבן אַלע קאַנדידאַטן
און נישט, 4 אויך ליגער נאָר 5 ליגערן. און אַלע ווײַל
מיר האָט גיך קעגנערט אַז מיר האָט נישט קיין אַרבעט
האָבן אויך אים אונגאַרישן אַפּער שטילן גאַנץ און
מיר האָט באַלד דרײַנגעריסן ליגן זיך מיר און הײַנט
און אַלע האָבן אויך געגעבן אונגאַרער אָפּען דער-
קלאַפּט און האָבן נאָך געהאַט פּראָסיט, 5 פּונקט פֿון

די ער-גרעסט וואס איך האב שוין איינגראוויסירט. וואלמער
האב איך דאך געפלאנט ווייטער דעם פאליטישן שטאנד
איז נאר געווען, 2 ציגארעט פון טאקע יעדער אויך דער
דערציילער ליגנער איז געווען פון דער האלב, נאר וואס
טיט גאר נישט אויף דאס לאנד ליגן גראמ ליגן רעדעס, האבן
מיר גראייסט לייענען, נאר דאס האט איינזאץ גיהאלפן
אין יאר 1927 גראט מיר זיין איין ארבייט אויף דעם
איינדעבויר "רעדעס" אין אלע ווי איך האב שוין דאך
אונטערגענומען לערנען אויף דעם "סאציאליזם" ווייטער
אין דער צייט האט דאך שוין אונטערגענומען
"דישוטער ארקעסטער" אין דאס איז נישט געווען קיינער וואס
דאס שפילן אויף "טשערדאש" און "סאציאליזם" האב איך
דאך געהאט בעצאלן, נישט געקענט ווען דער
אינספעקטאר האט מיר אויסגעווארפן אז איך
האב אים געזאגט פארן קארגעל, נאר ער האט
געגעבן צו לאזן ווערל איך האב פארלאנגט. אזוי
בין איך געפארן קיין "רעדעס" און האב שוין פארגעסן
גיט איין לפאגיל ... און האב שוין פארדינט. און וואס
מיר האבן געהאט און דער צייט וואס מיר האבן דארטן
פארדינט, איך אליין מיט מיין פאטער האבן מיר
נישט געווינט און דעם גרויסן האטעל "דער-פארט" וואס
איך האב געארבעט דעם ערשטן יאהר וואס דער

האָטעל האָט זיך געפֿינט. נאָר איך האָב געוואָלט
אין אַ פּריוואַטן הויז און אַ פֿאַמיליע בײַ אַ ציין דאָקטער
״דענטיסט״ אַ ציין דאָקטער, איך האָב קרענקען 2
ציינער און האָב מיר אַליין געקראָכט און אַ האָטעל
ווי איך פֿלעג אַרבעטן האָב איך קיינמאָל נישט
אָנגעפֿירט דיזע ווינען דאָרטן דאָס ערשטע מאָל
עסן וואָס מער ווען נישט עסן וואָס מער וועל און וואָס מער
ווען עסן און דאָן האָב איך באַזונדער געוואָלט זײַן
פֿון דער ווײַטן פֿון מײַנע זאָרגן דיזע מאָמענט
וואָלט אָפּגעשטעלט געוואָרט זײַן פֿײַנע מענטשן פֿינפֿיין
איז שוין דיזע קריגן אויבער האָבט פֿון דיזן
אינטערעסאַנטע און אַלע וואָס מיר האָבן געזען און
דעם שטעטל ווײַל איך האָב געאַרבעט 5 חדשים.
דעם האָטעל ״דער - הויז״ איז געווען אַ ביסל נאָר
וואָס אַלעסגעבן וואַרט, און דאָרטן האָבן געוואָלט דיזע
אײַנגערעכנטע מאָמענטן וואָס האָבן געאַרבעט מיט מיר
דיזע מענטשן וואָס האָבן געוואָלט און דעם האָטעל
איז געווען אײַנער וואָס פֿלעגן פֿינפֿן באַזונדערט און יעדער
נאָכט פֿלעג ער האָבן ווײַל ריכטיג האָבן געטאַנצט
און סיז האָט אינגאַנצע נאָכט ער געשפּילט און דער
נאָכער האָט געגעסן זיך אָפּגעזאָגן פֿון דער אַרבעט.
און אַ פֿרײַטאָג זיך האָט פּאַסירט און דעם האָטעל

אין דעם אייבערשטען שטאָק האָט געקלינגען דער
גלאָק וואָס רופט די פּרויען־צייגער, אין די
פּרויען ציגען איז גייענען עפֿענען דעם ציגער
וואָס האָט געקלינגען האָט גאָר קיינעם נישט געטראָפֿען
אין דעם ציגער, און אַלע נאָך אָפּטאָרע. טאָג דאָס צדלען
סיי האָט ווייטער אַזוי געקלינגען פֿון דעם צדלגען
ציגער און דאָרטען האָט קיינער נישט געוואוינט האָט
דער דירעקטאָר פֿון דעם האָטעל געלאָזט אונטער.
זיכען דעם ציגער עפֿשער איז דיל עלעקטריק
אויספֿאַרטיגט אָבער גאָר האָט קיינער נישט געפֿינען.
האָבען אַלע אונטערשטעלטער געזוכט אַלע דאָס איז
נאָך ריכטיג אין דעם האָטעל אין אונטערפֿין
די גאָלדענע [illegible] אַלי אין [illegible] אין קלינגט
האָט אַלע געהאַט וויינען אין דעם האָטעל.
אָדער אינטער פּאָק האָט פּאָסירט אַלע אין דעם
האָטעל האָבען געוואוינט זיידע ווינצען פּאָס אַלציבריען
דאָס ערשטער ווייטער דער האָטעל איז געווען אַ נייעס
אין דאָס פֿווייטער איז נאָך געווען אַלע הייז סיזאָן
האָבען גיר נישט געהאַט קיין אָרבייט ווייטער
פֿאָר וואַרעם בולען גיר שפּילען פֿאַר דיל ריינגלאָק
און דיל טעטשאָלק, און אַלע שיינעם טאָג האָבען איך
בונייגען אויין אָרדענונג פֿון דעם דירעקטאָר פֿון דעם

האָטעל אַז מיר צאָלן געגעבן שבת, 5 אזייגער
אָנגעטאָן און דיזע סאָלדאַטן ווײַל ער האָט אונגערײַ
כטיג פאַר, 50 גראַטשען, און זייער דאָרפּען געגעבן נאָך
דרײַ מרפּע און האָטעל, צאָלן איר שוין געווען פּײַרפּ
פּרפּר-דען ווּס הײַסט נאָך אָפּגעל גיך שטאָק צײַט ווּט
זײַן אַרויסגעל אויסגעט פּאַר אינדיז, און מיר צאָלן
געגעבן ווּס געפּיזט און פּרפּידען גער גייט אַרויף
געגעט אַרויף דרײַ דירעקטער גייט אַ רויק געלדעטען
געלאָפּ און צאָלט אינדיז אַז מיר מאַכן גייען שפּאַצירן
סאָ ווּט געזאָרגט זײַן ווײַל דיזע קעלער ווּס האָט
צאַק שוין אָנגעטאָן דאָס כמעט-קלייד, האָט
בײַגעגעבן פּאַרפאַלנג שטאָרעלען און גער האָט דיזע געבעטן
און שפּאַטציל, און אַלע גאָרגען האָרדען מיר צאַק
דרײַ ווײסט אַז גער האָט אויך געגעבן און אַפּשר ליגער
און דיזע האָט בײַגעגעבן "פּאָרטראָניט" און איז געשטאָרבן
נאָך גערן צאַק שוין פאַרשטעלן ווּס פאַר אַלעווייטער
סאָ איז געווען און דער שטאָט? און אַלנ איז דאָרפּען
גייענען נאָך אַפּשר וואָכען און קיין אַרבעט איז
נישט געווען און דעם האָטעל אַוועק נאָך דער האָטעל
שוין אָנגעפאַנגען קיגען טוריסטן, און גאָרנישט טוריסטן
צאָלן געגעבן פון עגיפּטן, און דאָס איז געמאַכט
אַ, דיפּלאָמאַט פון דעם עגיפּטישן פּאָרלאַמענט,

מיט זיין פּאַגאַליר, דער פּאָליציאַנט האָט געהאַט אויפ־
מיט עטליכע קינדער מיט דינערשאַפט און נאָך
אַפֿילו וואָגנס. וואָס זיין וואַגאָנס האָט צוריק געבראַכט
האָט ער צוריק געלייגט אין וואָגן און ווען ער איז
געקומען צום בערגעל וועגן אַריין גייען אין דעם
שטעטל וואָס פֿירט דיך צום דער שטאָט פֿילט ער
זיך אויפן בערגעל און שטאַרבט דאָס ווייסט אַלעס
און ער איז געווען ריינע גוטע האַרצן און דאָס האַרץ
האָט בײַ זיך געפּלאַצט, האָט צוריק ווײַטער
אָנגעהויבן צו רײַדער פֿון דעם, דעם פּאָליציאַנט
האָט גאָר באַלייט אַלץ דער ש.פּ. מיט אַקראָליסטער
צערעמאָניע פֿון דעם איטאַליענישן רעגירונג
און דאָס אַוונטורס פֿון דעם אַנגעפֿעל האָבן
געפֿאָרט אַלץ אַלץ ווי דער האָטעל איז געווען
אַלעס געבראַוועט אַלץ אין "רתּ־אַוויוו", אַדער פֿון
איז פֿאַרגעגאַנגען אַלײנער אויגנבליק, אַנדערש איז
אַוודאי נישט געווען אַוונטורן זיין אַלײנער אַנדערע
ניט מער האָבן פֿון אַנדערע מיט געהאַט מיטן אַקט
סעזאָן, קיין פֿאַרדינסט און קיין פֿאַרבראַכט, סײַ איז
נישט געווען ווײַל צווײַ פֿאַרבראַכט נאָך אַרבעט
דאָס אַלץ בערגער איז נישט געווען ווײַל צום קיין
ווײַטער אַלץ קאָסט־הייסער מאַכן געווען צו געשפּאַרט

די זייגער באַלעבאָסט, האָט גערן שוין געמאַכט פֿײַן
און בײַט אין אונזער פֿאַרגרעסערטער הײַזל, נאָך וואָס
וואָס האָט גען געקענט טאָן, אונדז אויך קיין דאָס שטעטל
אײַנגעפֿירט, אַז אײנער האָט אײַנגעזען דער צײַט אַז
ווינטערדיקער טעג רעדן די אײַנוואוינער צו זיך פֿריִק
ווײַן און גער זייט ניִשט אויף גאָר קיין געמײַטשאַן דאָס
אויף פֿײַערדיקער אַנלייגן שטאַט, גאָט האָט געהאָלפֿן און
מיר קענען גערעכט צו די דער ערנדע פֿון דעם סעזאָן
האָט אײַנדז דער דירעקטאָר פֿון האָטעל - דער ראַזע
געוואָרט באַצאָלן פֿאַר 54 טעג פֿריער אַז מיר
באַלעבן אַלעך פֿאַרש נאָר דער אָרקעסטער האָטנעט
אין סעזאָנטירך און מיר באַקומען גיבלעבן ביז דעם
לעצטן טאָג פֿון אַנדערע ... און פֿראַנקרײַך און דיזן
לעצטער טאָג האָבן מיר נאָך געמאַכט אַ ...
ווען אָרקעסטער און מיר האָבן נאָך אײַנגעקאַסירט
פֿאַר ... עקספּעדישן אַז אַוואַנטשען, און מיר קענען
גיי פֿאָרן והאָיים ... אין אונדזער ווען מיר
קענען געצאָגן מיט אַלערליי פֿאַר פֿײַנט והאָיים האָט
גיין פֿרײַ איך באַלד אָרײַנגײן ... אַוואַז אַלײַן
אַליין, די ווייסט גאַרס האָט צום קערעסט סיין
וואָלט ניִשט נאָרמאַל געווען ווען מיר [...] צוגעריכט
פֿון דעם ערשטן שטאָק נאָר די שטיינער, און וויטער

וועט שוין גאָט העלפֿן אַזוי ווי ער האָט אײַנגע-
געהאָלפֿן ביז יעצט, האָב איך אַוודאי ניט
געקענט זײַן צופֿרידן אײן פּרט, און אַזוי ווי איך
בין שוין געקומען פֿון רײַזעס און האָב שוין געהאַט
אַ קאָנטראַקט אין סינעמאַ "מעטראָפּאָל" צו אַרבעטן
אויף געווען דער עלטערער באַלעבאָס ווי אין סינעמאַ
"גלאָריע" און בײַדע ווי איך בין געווען אין קאַיראָ
האָב איך שוין אָנגעהויבן אַרבעטן אין סינעמאַ
האָב איך שוין געהאַט האָפֿענונג אַז איך וועל
מיר פֿאַרשאַפֿן אַ גוטע עקזיסטענץ בײַם ערשטן שטאַנד
מיט גאָטס הילף.

3/IX/49 Cairo

אַזוי האָב איך אָפּגעאַרבעט דאָס גאַנצע יאָר
1928, און אין דעם יאָר האָט מען שוין אָנגעפֿאַנגען
רעדן פֿון טאָקי סינעמאַ וואָס זאָל רעדן
דאָס הייסט Cinema-Parlant דאָס האָט געהייסן
אַז מען וועט אַוועקנעמען פֿיגורן וואָס וועלן
אָרקעסטער גרויס און אַנדערע פּראָפֿעסיע;
איך האָב געהאַט באַשטעטיקט אַרבעטן פֿון "פּאַריז"
פֿון דער גרעסטער און בעסטער פֿירמע וואָס
זײַנען געפֿונט צו אין פֿראַנקרײַך, און דאָרט
אָנגעזאָגט אַז בײַ מיר אַלץ געלעגן, פֿון יענער

און איך האָב אים נישט באַדאַנקט האָבען
ווײַלע איך האָב געזאָרגט מיט דעם "[illegible]
טאָג" וואָס דאָרט איך פֿאַר צאָל לערנען בײַ גיר דער
קאָנערנט, אַז איך שטעל נישט מער אין האָב
איך גערעדט אַיין פֿראַגע, אַז מיר דאָרט אים
פֿאָרקויפֿן. האָט גיר אַיין פֿראַגע געפֿרעגט אַז ווען
אונטערגעבן פֿאָרקויפֿט, זאָל נישט פֿאַר רעדן פֿאָלק
געפֿינען, אַז דער רעדט דער [illegible] און
צו ווען [illegible] דער פֿאָלק נישט זיין [illegible], ווער ווייסט וואָס
פֿאַר רעדן פֿאָלק געפֿינען, אַז [illegible] גיינער אַרבעטער
און האָט גיר אײַנגערעדט איך זאָל אים פֿאָרקויפֿן
און [illegible] טעגן פֿאַר גיר אַז איך האָב [illegible]
אַז איך וועל אים פֿאַרקויפֿן דעם [illegible],
און [illegible] טאָג אַרום האָב איך [illegible] אויף [illegible]
האָט [illegible] אײַנגעזאָגט און אַנדער [illegible],
ביז איך [illegible] פֿירען דעם [illegible] פֿון
דעם [illegible] וויל [illegible] אַז נאָך [illegible] פֿון [illegible]
וואָס איך [illegible] בײַ [illegible] האָט איר [illegible]
און אַנדערע [illegible] אײן [illegible] ער גיר,
איך צאָל [illegible] נישט [illegible] און איר [illegible] ווײַטער
[illegible] איר [illegible] שפּילן [illegible] און [illegible]
אַז איך בין [illegible] האָט גיר אַיין [illegible] געצאָלט

דו װײסט איך האָב דיר געזאָגט אַז קײן אינסטרומענט
פֿאַרקױפֿסט מען ניט, װאָס װאָלסטו געטאָן װען דײַן
פֿאַרקױפֿסט דעם קלאַרנעט? װי װאָלסטו געװינען
דײַן אַרבעט אָן געטאָן קלאַרנעט? האָב איך געװוּסט
שװײַגן װײַטער ביז האָט געהאַט רעכט, און אַזױ
איז מיר געװען אַזױ װײַטער טרױער, װײַטער איך קראַנק
שױן דאָך אײַנגעװױנט שפּילן אױפֿן קלאַרנעט
נאָך אַלץ. פֿיל יאָרן, און דאַן איז מיר דאָס
פֿינגער געגאַנגען, װײַטער נאָך דעם װינטער־דענן סטריגן
פֿון 1929 האָט מיך אָנגעשטרענגט אױף צוזאַמען
און אײן פֿאַרגעסן װײל איך האָב געדאַרפֿט
שפּילן אױף 3, אינסטרומענטן דאָס האָסט
קלאַרנעט, סאַקסאָפֿאָן, און װיאָלאָנטשעל. נאָר
אָדערפֿאַר האָב איך דאָך געלערנט, ניט
באַצאָלט װײַל צו אין קאַריער איז ניט געװען
קײן אײַנציקער װאָס קאָן גוטן שפּילן אױף
די 3 אינסטרומענטן, אָדערפֿאַר האָב איך
שװער געהאָרעװעט, סאַ איז מיר אױסגעקומען
אַרבעטן 12-14 שעה אין טאָג, און איך
פֿלעג אײנער טאָג נעמען אַהײם אַלע געקאָרגטן
6 אױגעס און דער פֿרי, דאַן גיז איך פֿינגער
אױף אײנער גאַנצער האַלבע מיך װאָס
געקאָפֿט נאָר איך שפּיר דיר ניט קײן מיִער

אַלע געטראָגן, און דער זייט וואָס זיינען פלעגן
ביזן אָנשיקן, און פלעגן אויסנוצן גרויסע
געלטן וועגן שטערונגען, אַרעסטן אַרויסן אַנדערע
סאָציאַלע פּראָבלעמען זיינען, געוואָרן און אָפּגעסטער
און אַנשטעלער און אויך האָב אַלעס געגעבן דעם
3 טעם שטאָט לעבן דעם געלט וואָס אויך האָב
שווער געהאָרעוועט, און פון דעם געלט וואָס
אויך האָב אָפּגעשפּאָרט אויף בויען האָב איך
געקויפט פּראָפּערטי וויל זיין האָבן גענאַט פון
דעם טרינקען. אָבער אַנדערע אין לעבן טויט ווייל דער
פאַרשטייט דינען גאָט וואָס גאָט האָט געגעבן טעט
געדאַנקען, אָבער פאָר אַלע דינער אַלטער יאָרן קומט
דאָס איר גיט לעבן פּאַטש אויך האָב נישט קיין
גרויסן פּראָפּיט אָבער אויך האָב וויל גיין לאַנג
לעבן צו באַזאָרגן דאָס ערשטער דורך אויך קיין
דירעקט נישט געוואָרן און סך פּאָלט נאָך אַליין אָפּגער
פּלאַנט פון דיר געלט וואָס אויך באַקומען פון אָפּגער
שפּיונען וואָס ווינען ב״ה פאָר אַלעס דיין אויך
פּרייער געהאַט און דאָס איין פּיכל צו איר זיין געמאַכט
און שטאַרק אַלן. וויי אַלע אַנדערער יאָרן האָבן
איר די דער שווער געהאָרעוועט. און פון דעם יאָר
1930 האָבן איר שוין נישט געאַרבעט און סיניען.

אין יאָר 1930, האָט פּאָלק שוין אָנגעפֿאַנגען
אַרבעטסלאָזע קריזיס אין עקאָנאָמיק ביי די אַמעריקער
נאָר מיך האָט נאָך ניט די האָט אַליין ביי די אַרבעטער
און די שוואַכער פּלאַנער, ווײַלער און קאָרפּן
האָט קיינער נישט געקענט שפּילן אויף אַלײנער
די אינסטרומענטן ווײַל מיך האָט ניט געשפּילט,
נאָר גיט דעם זייט האָבן שוין אָנגעפֿאַנגען גאָלמאַנס
אָנגעהויבן פּאָלק לערנען אויף אַלײנער אינסטרומענטן
ווײַל קיינער דאָס ערשטער פּאָר אין פּראָפֿעסיאָנעלן טיף
און דאָן האָט דאָס ביין גראַוויאַנען פּאָלק
לערנען אונדזער האָבן זיי נישט געקענט
אַרבעטן, ווײַל יעדער אין זיין אַרבעט האָט
קאָנצערט שפּילן אויף טעלעפֿאָן אינסטרומענטן
איז נישט אויף אַלײנער אינסטרומענטן ווײַל קיינער
האָבן זיי קענט לערנען אונדזער ווײַל מען דאַרף
האָבן זיי נישט געהאַט פֿון וואָס צו לעבן.
ווײַל ער האָט גענוג שפּילן קלאַוויר אויף
"דעם שוואַך" געזונט. אין דעם יאָר 1930 האָב איך
דורכגעגאַנגען אַלעס אויף דעם פּאַרטערן סעזאָן
און נישט געקענט וואָס איך האָב געהאַט צו געבן
סעזאָן און "פּאָרט-סאַיד" און אַ קאָנצערט אויף
גראַנד יאָר, נישט קיין "שוועריגקייט" און גיט באַזאָרגט

װאָר דער סעזאָן איז געװען אַ שװערער
װײַלע גײען געסטער איז געװען קריג, און גײען פּאַרי
האָט זיך גראַדואירט פֿירן און שפּיטאָל קײן קאַירע
און נישט געקענט װאָס זיך איז אַרויס פֿון דעם
שפּיטאָל און איז געגאַנגען צוריק קײן "פּאַלעסטינע"
און דאָרט האָט זיך זײַן לאַנדסמאַן און האָט אַלעס.
געאַרבעט גײן פּאַרי, און װען אַנדער סעזאָן האָט
גיך צוריק אַװעקגעפֿאָרט דאָרטן אַהײם קײן קאַירע
האָט זיך צוריק נאָך אַמאָל װידער געאַרבעט
און אױף דעם 2, טאָג טאָג "סינײַ" איז זײַן
געשעפֿטן, פֿאַר װאָס זיך האָבן דעם לעבעדיקן
"גן-עדן"

4/XI/49. Cairo

דעם װינטער סעזאָן 1930/ האָב איך געאַרבעט
און אַ לאָקאַל פֿון קאָנדיטאָרײַ "Patisserie" –
"אַלעקסאַנדריע", און אױף דעם צװײטן סעזאָן, 1931,
האָב איך אױך אַרבעט אַרויסגעפֿאָרן אױף דעם
אינזל "ציפּערן" (Cyprus) װײַל איך האָב
באַקומען דאָרט נישט קײן װיזע און געקאָנט
באַקומען צו האָבן האָט איך גײן פּאַלעסטינע
צו געקומען און דעם שיפֿסטאַג אַװעקגעפֿאָרן. מיר איז
דער באַלאַגאַן פֿון דעם האָטעל

קריגערס וויין און האָט אונדז אָנגעוואָרפֿן און
צו דעם טעראָר, און האָט אונדז טעראָריזירט גײַסטיק
שענדלעכע גיפֿטן, און ווײַל מיר האָבן פֿאַרשטאַנען
וואָסער האָט ער אַליין [illegible] געפֿירט אַלץ צו
דעם וואָס האָט, 1000 גרעסער דער הילף און דער
באַרג איז פֿיל מיט באַגער, דאָס איז אַוואַנס וויפֿל
קעלער סאָלדאַטן באַגער און אונדזער און דעם שטראָם
ווײַט פֿאַרט מיט לייכטער טעריטאָריע פֿון אַלע
וואַרשע לענדער און גאַר פֿאַרבעסערונג צווי 2 - 3
גאַנץ ווײַטער יאָר - טויזנט צײַט, דאָס האָט און
דעם גאַנץ "סטאַטיסטיקער" איז שוין ניט געווען
און ווען מיר צוליב קריגערס אַנדערע אויך קלאַס
"אָפּהילכער" און דער באַוואָרנט האָט וויין אַרײַן
געפֿירט" און שיינעם לעבער פֿון דעם האַנטל
האָבן מיר צוליב באַוואָרנט געגיסט צו דעם
גיט אָפּפֿאָר קאָלעקטיוו אַלץ איז קריגן קאָנטאַקט,
נאָר אין [illegible] איז קיין הייסער טאָג דאָס און
דעם האָסטיל האָב איך אָפּגעוויינט גרויסער
טאָג, און דערנאָך האָב איך זיך אַרויסגעגאַנגען
און צו ספּיטאַל האָבן ווײַל איך האָב געדענקט
2 ליגערס פֿאָר גוטע פֿאָגעלע און האָב מיר
און ~~[illegible]~~ געוואָרן ווייטער מיר געוועזן נאָך וואָס

דאָס עסן פֿון די רעסטאָראַנען דאָ גיב איך
דערגאַנצן אַז איך האָב זיך שוין אויסגעדריקט
אַז איך האָב קיינמאָל נישט אָנגעסטאַרט אַליין
אין דעם האָטעל וואו איך אַרבייט און אין אַלע האָ
איך אָנגעפֿאַנגען אַרבעטן גיט דעם אָפּקאָסטן פֿון
4 גאָלדענער, 3 גאָלדענער באַצאָלן קרייזן פֿון זיבערן
באַלאַנגט דאָרטיקע, און איך בין געווען אָפּגעדעקט
פֿון זײַן פּוסטן, און איך בין געפֿעלן געוואָרן דעם
באַלעבאָס, ווײַל דער פּאָליציי און האָט געהאַט
אַרויסגעגעבן סאָציעלע, דער באַלעבאָס איז געווען זייער
צופֿרידן פֿון מײַן אַרבעט אויך פֿון גײַן [illegible]
און דאָס האָב איך באַמערקט, און ווײַטער איך
בין געווען געפֿאָדערט פֿון דאָרטן האָט גיך דער
באַלעבאָס זייער געדיינט און האָט גיך געבעטן
אַז איך זאָל אים אָפּגעבן לוייטער סטאַזשן בריינגען
אײַן אָרקעסטער פֿון אַלײנער גאַנצשײַן וואו איך
און אַליינער גלאָזערײַ ווײַל ער איז נישט געווען
צופֿרידן פֿון די אַרבעטער גלאַזערײַען וואָס
האָבן געאַרבעט גיט דעם סטאַזשן, און האָב
אים צוגעזאָגט אַז איך וועל מאַכן אַלע זײַנע
גלעזער; דאָ וועל איך פֿאַרדינען אַז דעם
2, מינימום וואָס איך האָב דאָ געאַרבעט האָב איך

פֿאַרגראָבט גרעסער ווייל אַלע סטאַנציעס פֿון מיין
אַרבעטן, אַפֿשר ווען איך בין געפֿאָרן מיין צ׳פּערן
האָב איך דאָך באַצאָלט אַלץ דער טאָג גוט און אַ
רעסטאָראַן אַפּשטעלן פֿון פּאָרט-סאַיד וואָס זיי געפֿאָרן
אַלץ וואַקאַציע. מיין צ׳פּערן און געגעבן אַלץ
די גאַנצע האָט מיר דאָך באַצאָלט און דערמיט דערלאַנגט
דערצו ווייל האָב איך געאָרבעט און אַזוי האָט מיר גיך
שוין ניט אַפּגעגעבן און סיי זיי ניט געוואָרן וויין
טאָג אַז ניט מיר און ניט מיין שוועסטער באַלעבן
גיך באַלד ניט טרינקען און וויינען, און דאַן אַז
שוין מיין פּאַפּי ניט געוואָרן אַזוי צופֿרידן ווייל
יעדעס גוט וואָס מיר האָבן באַלד באַקומען
גוט אים און מיין שוועסטער פֿאַרגעסן מיר דאַרפֿן
טרינקען גוט אים ווייל מיר אַליין אַזוי געוואָרן אַלקאָהאָליקער
"אַלקאָהאָליסט". און דיין פּאַפּי מיינט האָט נאָך
געטרונקען געטרונקען פֿון אים, און אַזוי האָבן
מיר געמאַכט "פּיקניקס" און מיר האָבן שוין
פֿאַרדאָרבן גאָר אַלעס און וויינען אַז ניט נישט גוט
מײַנען אַזוי דערפֿאַר דאָס גלאַטווערטער, און גאָר ווען
מיר זיינען געקומען אַהיים פֿון אַ פּיקניק פֿון
מיין דאָרף וואָס ער וואָרט דאָרטן "רעפּוטאַ"
זאָגט מיר מיין פּאַפּי אַז זיי פֿאָרט באַלד רעפּעס

נישט מיט אַלעמען װעלכע די האַנט געשװאָלענערט, און
אַז איך בין געגאַנגען אַהײם פֿון דער אַרבעט, בין
איך אַן איין פֿרוי אַבסירט אַז די האַנט געשװאָלן
נאָר דאָס געלאָפֿן איז קיין נישט אַלײן צופֿרידנק
װײַל נאָכן געלאָפֿן האָט די אָנגעשפּײַגן בלוטיקע
און ירדנה שטאַרק בלוטאַיז געװען װײַל שטאַרקער
לעבער, און דאָס געפֿינען גיך צוריק און אַדורך
נאָר צו דעם אײַנגעלעגן האָבן גיך נאָך די האַנט
געלײקט, דאָס און דורכן האַנט צוריק געפֿינען אַ
גיסטערן דאָס טשער אַ ספּעציאַליסט פֿון אַלגעמײן
און ער האָט געזאָגט אַז טוב ווען נישט אַלע:
ניק אַרויס: דאָס "אַרט" דאָס האַוסט דער "פּלאַצנט"
געזאָגט [illegible] איין פֿרוי פֿיבער זיין ליגאַלאַק און אַ
שפּיטאָל און געלאָפֿן אין אָפּעראַציע, װײַל דאָס
און דעם דורכן האָט ער נישט געפּאַסט װײַל ציל
געלאָזט די אָפּעראַציע װײַל דאָס איז נישט געװען
אין שפּיטאָל, ווען גײען דאָס צוריק שוין פֿאַרשטאַנען
אַנדערע לאַגער, אַז דאָס גייט פֿון איר שטאַרקער
בלוטיק און די ליגט מיט אײַך אָפּגן [illegible] און איך
װאַש פֿון איר ירדנה'ס גאַנץ טיפֿלעך מיט שטאַרקער
בלוטיק, נאָר גיך האָבן אַוועק גאַנץ װאָס ער
איז קאָמאַנדיר מיט אַנדערע און פֿאַרלאָזט אַנדערע נישט

האָט זיך גאָט דאָס מאָל אויך דערבאַרעמט אויף
אונדז, און האָט באַשערט געהאַט אַז מיר מיט מײַנע
פֿאַמיליע און אַלע איין פֿרוי וואָס האָט געשלאָגן אַלע
געליטן, און דאָס אָרט וואָס איז געבליבן אַלשטערקן
אויז אָרלס און דאָס דלוט איז געשטעלט געוואָרן
אין סיען איז איר געוואָרן דערצו, און אַן אַפּאַרטעך
אויז זייער שיין געווען ניט נאָר זייער געווען זייער
שוואַך, און האָט געהאַט גרויסע שוועריקייטן פֿון דעם
וואָס זיי האָט פֿאַרלאָרן גאַנץ דאָרט נאָר אַלעס
איז אַדיינטעם געהאַט אַלע און מיר האָבן טאַן געמאַכט
נאָך אַפֿאַר פֿינגער אַן דאָן האָבן מיר געוואָלט
בלײַבן אַלץ דעם באָרג נאָך אַפֿאַר וואַרפֿן נאָך
איין אָרבעט נאָר דאָ איז מיר אָנגעזאָגט אָנגעהויבן
פֿון זײַנע מיט איין אַקאַמפּאַנימענט און אויך האָב
געמאַכט פֿאַרלאַנגען דעם באָרג מיט דער ניט ערלויבט
און האָב געמאַכט אַווער פֿאָרשן דאָ מיר זיך
ליגן אַז וועט אויך זײַן גערעכנט מיט איין
פֿאַמיליע אַלץ אַפֿאַר וואַרפֿן פֿאָרבריינגען
מיט איין פֿאַמיליע האָט זיך איין פֿרוי פֿאָרגעסט
געפֿאַלן פֿעש, האָבן מיר געוויסט געטע
פֿעש און איין פֿרוי האָט זייער אָפּגעגעסן און
מיר האָבן זיך געזעגנט ערשטן טיש מיט.

ווײַטער פלאַש ווײַן ווײַל איך האָב אויף דערגרעסן
די גל פּיל, האָט זיך אָנגעפאַנגען אַ גרויסער פּרעגן
און נאָכמער רעגן האָט געשטעלט פון דעם וואָלקן
אַלע ביטער שטאַרק וואָס סע איז געווען אַלעי ווײַז
פאַרפאַל און דער גלאַט פון די ליניע האָבן
זיך צו שפּריצט און איך האָב געהאַט זיך געשטעלט
ליכט אין קלעמען מיט אַלע גוין שטאַרק וואָס קיין גאַל
נאָכן מיר דאָס נישט פאַרגעסן די לופטיסער נאָטאָרער
פון גאַנצע גראָבשאַפּינעס. און אַזוי די פיר קלעשן
וואָס מיר האָבן פאַסירט דאָ אַלט די ביכען
האָבן מיר געמאַכט אַלס טראָגן די לופטער
הער פון פּיפּסטן, מיר האָבן זיך גענעבנט
מיט דעם בושוואַס פון דעם האָטעל און מיר
זײַנען אַלע אַרגען וואָס ליפאַרען לייך פּיפּסטן.
ווען אויך דר. גרויסן פּיפּסטן האָב איך אָנגעפאַנגען
אַרבעטן אין טעאַטער "קאַמערסאַל", וויל דאָס איז
שוין געווען דאָס לעצטער יאָהר וואָס דער באַלעבאָס האָט
געראַכט אַהערליל און דעם טעאַטער טראָפּען, ווײַלע
וויל ער האָט זיך בײַ אים געדענקט צוויי קאָנטראַקט
מיט דער צײַט ווען ער האָט געדינגען אויף 20 יאָהר
און די צײַט האָט אויסגעלאָפן אַן אַלד און האָט
אויך דעם פלאַץ אויסגעוואַרט פּייער אויף ליטהויז

אין דער צייט פון דעם סעזאָן 1931-1932 האָב איך
זאַך אויסער געשריבן מיט דעם באַלעבאָס פון די
בערג פון ציפערס, אין ווען סע איז געקומען געוואָקסטער
צום צווייטער סעזאָן האָט מיר דער באַלעבאָס
ציגעשיקט אַ קאָנטראַקט, אין איך האָב אָנגעפאַנגען
אַנגאַזשירן אַקטיאָרס פאַר דעם סעזאָן, דאָ מיז איך
ציגעבן אַז דאָס איז געווען דאָס ערשטער מאָל אין
מיין לעבען וואָס איך האָב אָנגענומען אַליין אַרבעט
ווען צונויפשטעלען אין אָרקעסטער אויפען סעזאָן,
ווייל אַלע מיינע יאָהרען בין איך נישט געווען
קיין "אימפּרעסאַריאָ" איך בין געווען בלויז יענעם
איין אַרבעט נעמער, אין האָב אַרבעטן געאַרבעט
מיין אַרבעט וועדער פאַר האָט יעדער אַליינער זיך
סיג באַזאָרגט וועדער פאַר וואָס איך פלעג אָפּהיטען
די אַרבעט, אין דאָן איז נישט געווען אין מיין קאָנטראָל
פון עספּלאָאַטירען מיט די געשעפטער, אין סע
פלעג זאָך מיר אַלס ווידער אויך פלעג שוין יאָ אָן
נעמען אַ קליין שטיקעל אַרבעט צום געשעפט אויף
אָנפירערשאַפט דאָס הייסט אַ באַלעבאָס, האָב איך קיינער
נאָך די אַוועקגעבן פלעגן געגען זיך מיר ווייל איך
האָב ביז צייט אויסגעפּרוּווט צייט אין קאַנצען, אַנדערע
פלעגן איך נישט אַנגעמען קיין סעזאָנען נאָר אַלט.

ווי אַזוי דאָס איז געווען אַ קליינער סעזאָן פון 2 חדשים און
גאַנצן איז פיל איז מיר געקומען אַליין פון דעם
ליאָ דער האַנט, און דאַן האָב איך נישט געוואָלט
אָנווערן די גוטע לויפט פון דיפּעמען באַזאָרגונג
אַז עס האָט אונדז געגאַנגען צווייער גוט, און גיין
גוט האָט אונדז נישט געפּאַסט אַלץ. ווייל אַנדערער
וואָס שפּעטערדיקן אַסאַך געלט וועמען באַטן דיין
לויפט וואָס די גאַנצע יעדער יאָהר באַטן די
לויפט אַרויס פאָרען פון ערפּעטען, האָב איך
אַנטקעגנגעשטעלט, אַז דאַן איז דער אָרקעסטער געווען פון
גיינער אַליינער, דאָס הייסט גיין צו, און גיין
ברידער און איך, און דער עלטערער ברודער איז אויסער
גענומען צאָנען געוועזן גיינער גוטער באַלעבאַטער האָב
איך שוין צוליב אַנגענומען מיט פּראָדוקש, און
דין שוין קיוויען באַצייטן האָבן איך געפאַלן פאַסיקע
אָנגעטען סעזאָן, דאָס וועל איך ציילן אַז וואָכעדיק פאָרען
פאָרען איין צייפערען שוייגט מיר דער באַוואַרעס אַז
און דיזע, 5 גאָלד וואָס איך האָב איך אַנגעשטעלט
גיי מיינער שפּילן אָרקעסטער וואָסער טיט גוט אַז
פון דיז, 5 גאָלד שפּילט קיינער נישט אָפּעם אָרקעסטראָן
האָב איך געטאַנצט געפּען איין אָרקעסטער און צוויק
אַליין אַלעס לערנען שפּילן אָרקעסטער און אַלע אַ

טעגער געווען איך האב גיך פאר דעם אבער
דערלערנט גוט גרויסע שוועריקייט און איך האב
אנדערש ניט געקענט גזוכען, ווייל איך האב
געהאט צו קאנטראקט און האב געגעבט אלעס האלטען
גיין אינטער שרעפט דערקלערער סיאל איף גיקרעגן
דיא ליט פון פאלסען ליינער פון איינער אזאלבער
האט ניט געהאט ניין געלט און איך האב
גיגעבט אלס ליינען אלעמען דיא שפייזען, דאס ערשטע
דיא הערבעלאק וואס איר האבען באזארגט האבען
ווייל איר האבען גיגאלפט און אנפארם
פארעם גאנצען אריינסטער באלעשעה לי״ דער
ווייטער ווערען פאספארטען און ריליגטען פון
ערסטען ניין ליפערען און דאן קריגט איר צוויי צו
דריט פון גיין "דעשוואקס- באנדיסט" וואס איז געווען
און אוירקסאנדריט אלז אים ספילט" גילט ניט
נאר ווערען פאספארט און ווערען אויצאוועס נאר
ער האט ניט ניין שיקן, האב איך צוליב
גיגעבט אפהייבען און אריין פארם ליין אלגעמ-
סאנדרער און באצאלען פאר אלעס און דריינגען
גיט איר ניין קווירען, שוין גיטער גלערען? איך
האב געגעבט דאס אלעס טין ווייל ער האט איר
גרעפליט צו וואך ליט פארען, און איך האב

ביז איך „בונדיסט-דישעשאָל" דעם אָפּהאַלטען קריגט
מיר אַוועק צייט, ווייניג האָב איך גערעדט קיהאַלט ווי
דער באַש בין מיר נישט צונעמען דאָס ערלעבט וואָס
איך האָב אַלץ אויף שפּאַציר און דאַן האָב
איך אויך באַדאַרפט האָבען וועגען פּראָבלעמס
מאָרגען, מיר מוזען זיך אָנשפּילען מיטען אָרקעסטער
און דער צייט קומט מיר אָן אַבריק פון מיין לייטען
בריבער דעם אָפּילער קאָסטשען אַז איך
זאָל קומען צו אים ניט פאַרטיג-סאָלאָ מיט
וואָלט דער פּריסער ווידער דערצו שייך גיט" וואָלט
ווייל ער איך זאָל בין אים פאָדערונגען אַוועק
צייט דאָס אויך קומען צייגט שיין פון מיין צייט
אַנדער ווען האָב איך גענומט אַז איך האָב
קומענט גאָרען פּראָוועס מיטן אָרקעסטער און דאַן
האָט גיין פּאָלי דער הערט אַז יענער קוועלט
זאָל מיר צולאָזן פּאָדערונגען אָנגעלעגט וואָק
און אין דער וואָך וואָלט איך באַדאַרפט מיט אים
שפּרעכען אויך גיין פּאָלי קומען צייער גערעדט
האָב איך איין פּאַיינד קומענדערפּט אַז איך
וויל קומען נאָר ליסט ווייל טאָג פּאָרען אַוועקפאָרן
און מיר וועלן שוין ניט פּאָדערונגען, וואָלט פּריזער
ווען איך נישט קומען מער די פּראָבלעמס וואָס איך איין אַזוי

די רעדעטער דערגאַנגען אויך סיי געהאָלפֿן האָט גאָט
גיטער אַלעמען פֿאַרנעמען האָב איך און מיט
אונגעגאַנגען, געפֿאַרן ג. אַלס געווען מיר און בולגאַריש
דעם פֿרײַנד [illegible] איך טרעפֿן באַזונדער "פֿיערט" ווײַן
סאָלדאַטען די גיט "סאָלאָווײ" [illegible] רוסישן
און בולגאַריש דעם אונגעגאַנגען פֿאַרנעמט מיר און
לערנען מיר היים [illegible] [illegible] גיך פֿירט [illegible]
האָבן מיר און [illegible] [illegible] , [illegible]
און [illegible] פֿין טיש שיינעם אַ [illegible]
ווײַן [illegible] איך "[illegible]" [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] לערנען מיר [illegible] [illegible] סאָק
[illegible] מיר האָבן און [illegible] [illegible]
[illegible] דין איך אַז [illegible] [illegible] שיין
ווײַן [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
איך האָב [illegible] [illegible] [illegible] אין גיט
[illegible] [illegible] מיר האָט [illegible] גיין אַז [illegible]
[illegible] האָב איך [illegible] און [illegible] [illegible]
מיר האָט [illegible] און [illegible] גיט "[illegible] - [illegible]"
[illegible] [illegible] [illegible] איך און "[illegible]" [illegible]
[illegible] [illegible] מיר אַז האָט [illegible] דעם [illegible]
[illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] דער אַז [illegible] [illegible]

און ווײַל איז דאָס געווען ווײַל איך האָב גוט
געקאָסט שווערען ייט אויסגעריינען 2 גלעזעלעך
בראָנפֿן, האָב איך גיך געפֿילט בעסער און
עס איז מיר אַוועק דער "קאָפּ־ווייטיק", דאָס
זאָגט ער מיר הייסט אין רוסיש "נאַ־פּאָכמעליאַ"
אינצווישן האָב איך נאָך גוטן אײַנגעלאַדן זײַן
פֿאַמיליע אין קאַזינאָ ווײַל זײַן ברודער האָט
געאַרבעט, און נאָך געאַרבעט אינדער פֿרי, האָבן
מיר גענומען דעם שיף פֿון "פּאָרט־סאַיד" און
מיר באַלאַנגען אַרויס געפֿאָרן קיין "ציפּערן" Cyprus
דער וועג איז געווען דירעקט אַלגעמיין, אָנקומענדיק קיין
"לימאַסאָל" דאָס איז דער פּאָרט פֿון ציפּערן
האָט אונדז באַגעגנט אויפֿן שיף דער
דירעקטאָר פֿון דעם באַנק, און האָט אונדז
געזאָגט אַז מיר דאַרפֿן דאָ פֿאַרברענגען
אין לימאַסאָל, 2 טעג און אַפֿשר 3 טעג טאַקע
וועלן מיר פֿאָרן [illegible].
דאָ וועל איך דערציילן פֿון וואָס מיר האָבן
געזען בלײַבנדיק דאָ אַלע 3 טעג. דאָס איז
געווען סיידער מיר האָבן באַזוכט פֿאָרן
אין ציפּערן מיט אַ פּאָר טעג באַזוכן איך און
טעלעגראַמע פֿון דעם באַלעבאָס אַז אויב מיר

וועלן בלײַבן דאָ. 3 טעג וועלן שפּילן צו
אין לאָגאַנספּאָרט וועלן שפּילן אין קלוב צוזאַמען
מיר ענטפערן "יאָ" און אויב מיר וועלן נישט צוזאָגן
מיר ענטפערן "ניין". איך האָב געענטפערט מײַנע
געוועזענע האָבן זיי "אַלע אָרקעסטער" דיך שפּילן
3 וואָכן טעג אין לאָגאַנספּאָרט, און אַלע וואָגן צוזאַמען
גענומען זײַן לאָגאַנספּאָרט האָט גאָר אײנס פֿאָרפֿירט און
אין האָטעל, און מיר צוזאַמען געגאַנגען בײַ 3 עסן
און נאָכן עסן האָבן מיר גענומען וויין וואַגן מיט
מיר צוזאַמען געגאַנגען און דעם לאָגאַנספּאָרט וויל מיר האָבן דאָ
בודאַפּעסט שפּילן דיך פֿיר טעג און איך האָב
גערעדט מיט מיר אײן אָנגעזאָגן וועגן אָרקעסטיר
מיט דער פּיאַנאָ, און דאָ טרעפֿט דורך אַנדערע גין געטרעפֿט
ווען מיר האָבן אָנגעפֿירט דיך "פּיאַנאָ" האָט מײַן
געוועזענער געפֿירט מיטן באַלעבאָס פֿון דעם לאָגאַנספּאָרט און
אײן געוועזענער מיט דיך דירער אײן צוגעט מיר אײן אַפּסיפֿער
אַז דער באַלעבאָס האָט אים געזאָגט אַז אויב אַנדערער
אָרקעסטער וועט זײַן נישט געפֿעלן וועט ער געבן מיר באַלד
מיט דער צווייטער שיף וואָס קומט זײַן ערגעץ פֿאָרן
פֿאָרן ווײַן ערגעץ, בין איך געבליבן אײן טאָג ווײַל
לעבעדיק וואָס הייסט נאָך דערווײַל וואָס איך האָב שוין
דורכט אַלע פֿיל געלט וועלן אויסצוצאָלן, און פּאָספּאָרט

און אונטערפירערס, און אלע פיל זיך געפילט, און
נאָך דערצו וואָס איך האָב זיין באַלעבאָס פון דעם
באַרג ניט געקענט זיין גלײַך פּאַסהאַלט ווייל איך
האָב די האָט קאָטערגער פיינער גאָר טאָג ער גיר
אַלע וועגן זאָג? איך קען גיר זאָג פאַרשטאַנען
ווער סימפּאַטיש און אונטערצער אַלע זיין פאַרלאָזט ווערן אַזוי
ער וואָלט זאָק געפעלט און אַלע אַזוי אַ גאַנגענט, נאָר
איך האָב זאָק ניט פאַרלוירן ווייל דאָס ערשטער
זיין וואָס קיין וויסער גוט זיין אָרקעסטער, גיר זאָגט
ניט קיין וואָך זיין גרויסער קינסטלערס נאָר גיר ניט
ניט פאַרשטאַנט ווערט אונטערן דעם אָרקעסטער וואָס
איז געווען גוט אַזוי פּאָרייער פאַר אונדז, און
זיין שטענדיק אָרקעסטער האָט נאָך ליפּערן ניט
געהאַט וויל זיין אָרקעסטער. און איך האָבן זאָק
אויסגענוצט אין האַנטער און גיר האָבן אַרבעט
באַלאַנסט אַ געדאַנק טייער, און איך האָבן זאָק אָנגע-
טאָן גוט דאָס קאָנסעפּט קלאַוויר און גיר זאָגן
געפאַלן אַזוי שטיקל און דאָס פאַרזוכט האָט
אונדז דאָס זיין איז דאָס קלאַוויר האָבן זיין
אונדז געגעבן אַזוי אַלעס וואָס און אַלע שטיקער
האָט זיין שוין זאָק דערוויסט אַז אַלעס איז אונדזער
וויכטיקסטער אָרקעסטער, און ווען איך זאָגן גרויסן

און דעם גאָרטן וואָס איר האָבט די [illegible] אָפּגעלאָזט
און דעם [illegible] גיט דיין אָרקעסטער וואָס איר
האָט געשריבן ער [illegible] און דאַ הערן, ווי דער
אָרקעסטער [illegible] געוואָרן, און ער האָט
געזונגען [illegible] מיט צוויי [illegible] פֿון
דעם באָרג אַז דער אָרקעסטער איז [illegible], און ווען
איר האָט געהערט האָט [illegible] אין אונדזער [illegible]
אַ שיינעם טיש גיט עסן פֿון וואָס [illegible], ווי ער האָט
[illegible] דעם [illegible] פֿון דעם [illegible]
פֿון דעם אָרקעסטער, נאָר איך בין נישט געווען
[illegible] די איך האָב צוריק נישט דערוויסט
פֿאַר וואָס אַלע אין פֿינצטער געווען דער [illegible]
פֿון דעם האָטעל פֿון דעם באָרג האָט איר געוואָלט
אויפֿהערן אַלע אין צוריק נאָר דער [illegible] פֿון דאָרטן
האָט איר געענטפֿערט אַז איך האָב צוריק נישט
וואָס פֿיל [illegible], ווײַל אַלײן פֿון דיין [illegible]
גאָר וואָס איך האָב געהערט פֿאַר אַלעמען און
דעם [illegible] האָטעל האָט געענטפֿערט אַז דיין [illegible]
וואָס איך דאַרף [illegible] נישט קיין פּראָטעסט-
[illegible], ווען דאָס ווי [illegible] דער [illegible] וואָס
ווי געזאָגט און האָטעל [illegible] וועל איר [illegible]
אונטערגעגאַנגען קיין [illegible], און האָט צוריק [illegible]

וועלן שיין באַגריסט און דאַנק געוויזט, דאָס
צאָלונג דער גוטער פֿריינט וואָס פֿון ווײַטער ניט
גאָר נאָר דער וואַרטן גאַר פֿאַלש שלעכטס טאָן,
נאָר פֿאַר דיינער שלעכטער ווערטער איז ער
באַפֿאַלט געוואָרן ווײַטער דער פֿאַלשער וואָס האָט
איך גוט פֿריינט צו זיין און ניט געטאָן טרבֿה
ווײַנען [illegible] דער גרויסער וואָס האָט און געטרעט
וועג אַין פֿאַרגעסטער פֿאָלק נעמען אַלץ און דעם
פֿאָלק וואָס ווערט פֿאַרטריבן און זיין פֿאָלקס ווערן
ווען ווען ער האָט יצחק באַגלייטער פֿון דעם
פֿאַלשן וואָס זאָגן אַרויס און זיין "געשלאָגן" וואָס
ער האָט צו און ליגנערישקייט, און האָט געגעבן פֿאַרט
צו פֿאַרלירן און פֿון זייער לעבן. דעם וואָס
דער פֿאַלשער נאָמען וועט נעמען שלעכט וואָרט צו געסט
איז בעסער, און ווען סוף אויך געקומען דעם אַלעמען, וואָס
און איך האָבן אונטערגעשלאָגן שפּילן און דער פֿאַלשער
האָט געטאָן גוט קריסטן פֿאַרגעסן און ווען
דער אַרגסטער פֿון דעם ליגנער, געלערנט
האָט אָנגעהויבן שפּילן האָט צו
פֿאַלשער ניט געטאָן, ווען גאָר פֿאָלק שיין פֿאַרשטער
און וואָס פֿאַר אַלעמען און וואָס פֿאָלק אַלס אָן דער
דעם גאַנצן האָט געהאַלט זיין גרויסע ווערטער

קענען נאר דאס האט אים געזאגט רעזולטאט פאר מיין
שלאפלאזע נעכט. דערפאר ווען מיר קענען שוין
רוען אפן בארג, האבען מיר שוין ניט פארדראסן
דעם פארמאטערדיקען טרעפן. און ווען איך האב גע
פרעגט דעם בעלעבאס אין געגנט אויפן בארג
פאר וואס האט ער מיר געוואלט אפשטעלן פריער גיין
צוריק האט ער מיר געענטפערט, אז די וועלט
איז שלעכט. דאס באהייסט אז די וועלט איז
מיט נאר די אונטערשטע מענטשן שלעכט.

15/ יוני/ 50.

וויל גאר ניט נאך איין שרייבן דעם ביך
אויך קרעפטן געבן אז איך גלויב די גרויסע
פון אנפאנג פון איין באשרייבן פון איין לעבן
נאר דאס איז פאר מאן יעדער אויסלעבן און
דאס שווערסטע גיטן שרייבן וואס איך באגער מיר
אפגעשטעלט קראפט און אחר אויך פארברענגען
וואס איך האב אלע די עלטערע יארן פאר
טראכט פאר די בעלער די איין הויז אין 4 טעג
שטאט. דאס איז ניט פון גרויס לוקסוס נאר
ווייניק ריינע אפשטעלן די פאר יארן וואו
מיר איז באשערט פון גאט די ליידן און

נישט באַלעבאַטיש אויפֿגענומען צו זיין ריינדער
אויך האָט באַלעבאַטיש נישט זיין שלעכטער
גוט דערפֿאַר זיי דערפֿון האָבן וואַרעם
בייגל לערנען וואָס יעדער אויך דיך פֿאַרדינסט
נישט אַלע און בעסטן. אַלע וועט אויך האָב
שוין געשפּיגט וואָס אויך דין שוין אין אָרט צו לעבן
און דאָרט דער לייט פֿון דער גרויסער אַמעריקע
1939 - 1945 האָט יעדער מענער געגאַנגען
געלט האָט אויך אויך געמאַכט אַ שיינע
סומע מיט געלט X מיט דער הילף פֿון איין
לייטער ספֿר, וואָס מיר האָבן צוריק אַלער
אויסגעגעבן יעדער איינס דאָס אַנדערע מיר צוזאַמען
געווען מאַכן צו לערנען, און דאָס מיט האָבן מיר
פֿאַרט געלעבט, אַלס דאַמאָלס צוריק אויך האָבן פֿאַרלאָזט
געוויינט צו זיך אַריינגעגאַנגען פֿאַרלאָזט
מיר צוזאַמען האָבן זיך איבער שוין אויך
ניטש אויך גרויס דער גרייס געשטאַלט אויך
דאָס מוזן האָבן שוין נישט געהאַט צוריק
דער וועג וואָס אויך האָבן אויסגעוויזן, און האָב
טיין פֿאַרדינען אויב מיר אַנגעהויבן פֿון דעם רעגירונג
צו ביי אויב פֿון זיי צו פֿאַרזעצן און דעם פֿלאַן
פֿון דער געזינד, און דאָס ציט צוריק מיט פֿרעסן

(בוכשרײַבער)

נאָך איך האָב שוין געווען בוכשרײַבער אין
דיזעלבע פֿאַבריק אַז האָט האַלטן־אויסבעסערן, גייט איר
גראָסײַדער צו האַלטן און אַלע איינס ווערן
און געהאַט האָט איר די ווערט אָנזאָגן צײַט
ווען איך אַז דאָס גאַנץ ווערט איר גאָט ווייטער
העלפֿן, סאַלאָס ווערן אַז אַלץ ווי און לאַנג א׳ 5
אַקלויסער פּרײַס # פֿון היינער, ווערט גיין רופֿט מיר
ניט אַרבעט וואָרפֿן דאָס וואָס איך האָב ניט
הערטער געוואַרט דער ווייל נאָך גיר געלט די אין
אַנדערן נאַסן, נאָך איך האָב אַז דאָס געלט וואַל
איך אָפּנעמען גיט געלט האַלטן, אַלערס א׳ צ׳ אַרט
און שרײַבן בוכשרײַבט, און דאָס אַז גיר אַלץ
געהאַט בוכשרײַבט האָבן אויפֿגעהערט אויסערדעם. נאָך
געהאַט צו דיינעם דאָס אַז דער פּראָטעסטלער
וואָס איך האָב צוזאָגן אָפּגעשטאַרבן אויסגערעכנט צו
צו שרײַבן דורך בריק. ווערט אַז איך האָב שוין
די געשריבן פֿאַר וואָס איך האָב אַרבעטער געלערנט אין
שרײַבן ווי איך צוזאָגן אויגן צירען פֿון דעם פֿאַרנ
ווי איך האָב בוכשרײַבן דאָס הייסט אַז נאָכדעם
סעזאָן 1932, ווי איך האָב געענדיקט און צופֿרידן
צו דער בוכשרײַבט און דער בוכהאַלטער אַז געבליבן
צופֿרידן פֿון מיין אַרבעטער, האָט מיר אָפּגעבן

2טן יאָהר וואָלט איך געוואָלט איך זאָל זיין
זיין אויך אַרבעטן מיט מיין אָרקעסטער, נאָר ס׳איז
פאָרגעקומען אַז איך האָב אַלץ דעם ציגײַנער דעם
סעזאָן 1933 געאַרבעט דאָ אין קווירגן אָרקעסטער האָרטען
אַלע אָרקעסטער ציגײַנער אין אין אָפּגעשטעלט טעאַטער
אין דאָס הויז געהייסן אַז איך האָב געוויינט דאָ
אַרבעטן אָרקעסטער יאָהר האָב איך פון דערציילונגען
ציגײַנער שלינגען דעם בראַנזשאָס אין אָרקעסטער
אין האָב אויך געשריבן אַז איך שוין מײַן ברידער
נאָהענט אויך אין פּלאַנט האָט דער בראַנזשאָס
אַלץ סעקסטעט אין מײַן ברידער נאָהענט איז געפאָרן
מיט אין אָרקעסטער זײַן ליפּראָס אויף מײַן פּלאַן
אָבער געצאָלט האָט זיך ציגײַנער שלעכט אין
אַלע דעם אָרט אַז דער בראַנזשאָס זאָל גיין
באַדינען פאַר דעם אָרקעסטער האָט ער אויך אײנער
ברידער דאָס האָב איך אים געשריבן האָט ער
גיין אָפּלער נישט געענטפערט נאָר דאָס איז אַלזאָ
נישט אויסגעטראַסט אַז דיזע אַמעריקאַנער האָבן אַלץ
דער צייט אַז ס׳איז פּלאַן דאָרטן זיין קאָנצערט
קאָנצערטן דײַטשן דאָרט געצאָגט אַז נישט
זיין ווינטער אַז דער בראַנזשאָס האָט שוין גאָר
נישט געוואָלט פון גאָר הערן אין ער האָט געהאַט רעכט.

אין אַלעם האָב איך אָנגעוואָרפֿן די אַרבעט פֿון ציפּראָס
סך האָט איר מײַנער געטאָן, באַטש די אַרבעט
איז נישט געווען קיין גרויסער גליקן ווײַל דער סעזאָן
איז געווען מײַנער גוטער נאָר, 2 מענטשן און צוזאַמען
די אַרבעט נאָר אַנדערע פּאָר האָט מען אָפּגעשפּאָרט
קרענק אַז, סך יאָהר ווײַטער די בריק גיט דער
צופֿט וואָס דאָרטן איז, איז אַ רעדאַקטאָר געווען
און אַ כיף האָב איך פֿאַררעכנט דאָרטן גיט אין
פּאָליציי, די 2 מענטשן בריוו פֿון אײַן קאַנאַל
לעבן, די שײַנער שפּאַציר און די בריק און
די נאָטאַרע איז וואַנדערבאַר, און די שײַנע
פֿינגערס וואָס איר האָבן דאָרטן געגעבן, גיט
און דערער אָנגעפֿאַנגען איז געווען מײַנער גיטע.
אַנדער פּאָר און דעם יאָהר 1933 איז געווען און
ערשפּטען אַנגריסער גאַנצע פֿון דעם גאַנצן
ערבער די נײַער "פֿילם-פּאַרלאַן" (Film-Parlen)
און די פּאַרטנער איז געוואָרן "מײַנער שלעכט" GmbH
האָב איך פֿאַרטראַכט גאָרנישט קאָמער און האָב
געפּרעפֿט און זייט פֿון פֿאָרשטענדעניש אַרטיקלען איז
סיל איז געגאַנגען צוזאַמען סיל וואָלט אַלס אַז איך
בין נישט געוואָרן די "קאָמערד" און איך אין אַ
ווײַב זײַנען איר געווען צוגעבונדן צו דעם קליינט

און זיין סוף האָבן מיר באַזונדערס צוריק
פֿאָלגן וועגן באַזאָרגן דאָס דירעקטאָראַט
דער לייט און אַלץ האָבן מיר געענדיקט מיט
דער לייט און צוריק דערלאַנגט אָפּגעבאָר פּונקט.
און דעם יאָהר 1934 האָב איך געזאָגט צו
גראָנט ראַנקט און דער אָפּערע פֿון דעם קעניגס
טעאַטער צו און קאַמערע סע אויך און געקומען
דאָס יאָהר צו פּראָדוצירטע אָפּערע נאָך
נאָך ריין גראָס פּראָפּיט האָט מיר [illegible]
נישט געקומען, איך האָב און דער צייט וואָס איך
האָב געאַרבעט און דער אָפּערע האָב איך
ערקלערט איינער גרויסער צופֿריעדענס [illegible] איך
האָב פֿאַרלאָרן געווינט ~~[illegible]~~ האָב פֿון
גאַנצע יאָהרן, דאָס האָט צוריק געטראָפֿן אַלץ
איין טאָגטעגליך האָט גאַנץ געמוזט גאָבן איין אָפּעראַ.
און ציל אויך געלונגען 2 וואָכן און שפּעטער גאַנץ
גאַנץ צוריק שוין פֿאָרשטעלן וואָס פֿאַר אָפּעראַס איך
מיט איין פּראָבע האָבן [illegible], נאָר מיר
האָבן אויסגעזען גוט און ער האָט ~~[illegible]~~ אונטערגעלייגט
איין טעלעפֿאָן, דאָ זאָגט אָפּעראַציר אויך דערמיט געוויינען
צייט גוט, וועלכער מיר האָבן נישט געקענט און
גוט וואָס ווערט געקאָסטן און מיר האָבן זיך גאַנץ געזען

אין דיזע הענט פון אונזערע פראַנצויזישע
פּראָפעסאָרן פון "בראָקאַ" וואָס איז דאָ פייער
באַהאַנדלט דאָ אין "לאַריבאָזיער" אין דעם זעלבן יאָהר
1934 איז מיר נישט געלונגען, מיר האָט מיר שוואַנגעוועט
דיזע שטיק פייער אָסאָק פאָרכען האָט מען ליגעניא
נאָר וואָס האָט מיר גענוג געטאָן דיזע פראַנצויזנער
ליפערט וואָס אין פאָטער אין מוטער האָבן אונדז
געשיינקט דיזע אונדזערע קינדער, נאָר אונדזער פאַר
האָבן מיר אַ פּאַרנאַמען געלט וואָס מיר פאַנגען דאָס
פאַרדינט אין אין "קאָמפּאַניע" אָרגאַניזאַציאָן.
אין אַלע דיזע יאָהרען 1935 ביז דעם יאָהר 1939,
האָב איך געאַרבעט אויסגעשטעלט אין אָרגאַנישע
טעאַטערן, דאָס האָט מיך דיזע לאַגע געבראַכט
אַז איך פאַל אַרבעטן אין דיזע אָרגאַנישע
טעאַטערן, דאָס ערשטע וואָלט זיין אַן אונטערנע-
וואָנען אין טעאַטער וואָס מיר האָבן גראַנד זיך
[illegible] געהאַט אין גראַנד פאַרזייטן נאָמען
וואַגן איך וואָלט דאָ אין פּיעסע איז צווייטע
שווער [illegible] אין טעאַטער, וואָלט ערשטע
אין גאָנצן וואָס פאַרדינט אונדזער הייסט פאָק קינדער
אַוועק נאָך דעם אין דאָס גאַנץ האָב איך אין מיין
טעאַטער געהאַט אויסגעפּאָסט אויסגעזוכט צווישן פּראָפעסן

און אין שוואַרצער פּאָליציי, וואָס האָט זיך
געמעלדעט גיך אין גרויס, נאָך דאָס גאַנצע האָט
מיר אַליין גוט נאָכגעלאָפֿן, אַז איך זײַן אַרײַנגיט
גיין צו פֿון דעם רעגולער ווײַטער ניט נאָר
דאָס וואָס מיר גאַנץ האָט איר ניט געוואָלט
געגעבן עסן און האָט זיך געשיקט דעם טאַטן
דער פֿאָטער אויף געגעבן דעם לעבן האָט דער פֿון
שלעכט צו האַנדלען, און האָט געוואָלט פֿאַרקויפֿן
דאָס געבעט וואָס איך האָב איר געגעבן פֿון
דער קאָסטיום, נאָר אַ מיין וואָס איך האָב
געטראָפֿן אַז געטאָן אונטערגעוואָרפֿן און דער האָט דאָס
ערשטער געהייסן אַז זי זאָל אים אַוועק וואַרפֿן
און זאָל דינען אַלעס וואָס זי האָט געהאַט
און שטיוו, און אַלץ האָב איך געגעבן 2 אַנטוואָרטן
ביז איך אין 2 שעה אויף דאָס געבעט גיט אַלעס
וואָס האָט מײַן געפֿינען אין שטוב, האָט זיך
אָנגעהויבן געפּרוּווט צו גיין אַהיים און אַז איך
שוין גאַנץ נאָך געקומען האָט ער ניט געטראָפֿן
אין שפּיטאָל און היינט אַוועק האָט ער
געגעבן אַ טעלעגראַם, און איך זײַן טייערע אַלמנה
פֿון מײַן געלאָפֿן אין שפּיטאָל, נאָר זי האָט
זיך טייער גאָר ניט געהאָלפֿן און שפּעטער

מיט צוויי וואָכן האָט מיין טאַטע אים
~~אים~~ אויפגעשריבן מיינע צעטלען, און האָט אים
אָפּגעגעבן, און אויך זיינען מיר אַרויס פון אין
אָנצוליינען, און דאָ און געקויפט צוזאַמען
באַשפּילן ווייל מיין טאַטע, געזעגענען צוליק
פיל דאָס אַלעס און ליבט דורכשרייבן אונזער
דאָס אויבער יאָרן אונזער צואַרס און ניט
ליבט, און דאָס ווינטש איך ניט געלערנט פון
מיינע פריינט. איך קען דאָ ניט אויך פיל יאָרן
שרייבן וואָס פאַר אַ באַלעבאָסטע איך האָב דאָ קינד
פאַר מיין טאַטע נאָר עפּעס אײַנציקער געווען צוליק
פאַרשטאַנען ווי אַ פאָטער דערלעבט באַלעבאָסטע
געוואָרן מיין אײַנציקע טאַטע, האָב איך מיט אַלע
מיינע אַנגעלייגט געמאַכט די ערשטע באַלעבאָסטע
דאָ און קינדער האָבן אַלס אונדזער נאָמען
פּאָליטיק זיינען דאָ פיל גרעסער האָב איך געהאַט
אויפן שטאַנדפּונקט זיינען די באַלעבאָסטע, נאָר דאָס
אַלעס איז אַ גאַנצער צוליק, און דאָס האָט מיך
באַדאַרפט טרעפן.
און דעם יאָר, 1939 ווען איך האָב באַלעבאָסטע
געהאַט מיין טאַטע האָט צוליק אָנגעהויבן די
וועלט מלחמה, ווי די גרעסערע אונדזער פאַרלוסטע

פּאָרטיערס, די פּריוואַטע צוזאַמען געוואָרן העכער
און אַז פֿאַר דער וועלט-קריג בין איך געווען אויף
אַלטער געזעקער פֿאַר די (אַגראָפּראָסאַריען) דאָס
הייסט פֿאַר די אונטערנעמערס פֿון אַרבעט בין איך
וועדער פֿאַר און דער צײַט פֿון דער אַלגעמיינער געוואָרן
באַ צײַטן צו אונטערגאַנג, נישט געווען וואָס איך
בין שוין געווען בײַ די 60 יאָרן. און צווייטנס איז
דאָ געוועזן זייער אָפֿט געליטן פֿון אַלער נאַטירס
האָט גיפּערלט געזעצנעטיקן, און מע האָט מיך בודאַפּעסט
האָבן האָט מען מיר געגעבן גוטע פּריזן, און
איך האָב געאַרבעט און פֿאַר פֿאַרצײַטער פֿאַרשען טאָג
באַטיש די אַרבעט איז געווען שווער נאָר איך האָב
געדינט אַז מער מיט אַרבעטן ביז סאָ(אַז) די
אַרבעט וועלכע דאָס איז געווען דער גאַנצער גע
צאָל ריכטן פּראָפּאַטעריען די גוט פֿאָרזינען וועלכע
דער קליסער קריזיסן וואָס מיר האָבן די לייענט
פֿאַר דער קריג, פֿון די (Film-Parken) דאָס הייסט
פֿון צענט סינע האָט צוריק אונטערהײַבן די נייע
(סינעמאַס) און קין אַמערע האָט מען נישט
בודאַפּעסט האָבן מיר זייער געלערנט
טאָג ניט מער צוריק אײַנשטעלן און אַרבעטן
אַרויס געגאַנגען. און אַלע האָב איך - אונגעפֿאַנגען

פֿאַרדינען גוט, און די צײַט איז געגאַנגען נישט
אַרבעטנדיק אין דער פֿאַבריק װײַטער איך בין געװען
גרױסער פֿאַרמעגן, און ס׳איז איז באַגעגנט
יאָהר, 2 און דאַן איז געװען אַ צײַפּל איז גײן
ברידער שלײַגער איז אָנגעפֿאַלן ברײנג, און
אין דעם יאָהר 1941 איז מיר געשטאָרבן מײַן
איז אַװעקגער געװען שװער צו פֿאַרשטעלן אַלײן
צאָרעס אָרדער האָפּט איז מיר געװען דער ערשטער
פֿון אַלע ברידער און איז געװען צוגערעדער
צײַט גײן פּאַגילער װײַטער מיר איך דאַ גײף
און האָט אַלעס גראָבלאָפּסן.
און אין דעם יאָהר 1942 האָבן מיר מעטרעקדטיקט
װײַטער שװערער צײַטן פֿון דער גאָלט באַנע, װײַטער
~~[illegible]~~ דײַער
דאַן און מיר פֿון צײַנען געװען דאָס אָנטאַן
נאָכװײַנט צו דעם שװען געט דאָס אַנטאַלײַנעם
און מיר האָבן שױן אָנגעפֿאַנגען צוזאַמען
צו רײַטען צו אַנדערס פֿון אונדזערע װעלט
צײַט צײַנען שױן געװען מײַנע נאַװאָנט פֿון אַלפֿאָר
דורך דאָס איז לײַפּט צו צומען אָנגעלױפֿן
נאָר װי שױפּט אויך איז מיר צוזאַמען געװען
אַראָפּגעזאָרגט גוט פֿאַרמען פֿון אַלע צײַטן
נאָר מיר האָבן צוזאַמען אַליסן גוט, האָט

דאָס גאַנצע אַלץ געווען זײַנע גרויסע ניסים
און די אַלערליי האָבן זייער אָפּגעשטעמפּט
פון טיפסטן נאָר גאָר ווען זאָק שוין פאַרשטער
לעבן אונזערע לאַגער דײַנען נאָר אַלע וואָרפן
אַלעס וואָס מיר האָבן דאָ אַלע פיל אַהערן
געהערט גיטען ברעטערן שוועס און גאָט אַלע אונצער
געצייגט וואָס מיר האָבן דאָ אַלע געוויסט ווערן
דין קינען דיא רביס אין דיירל אלע פּל אַהערן
און יעדער צוזאַמען זייער גאָר ניט דערלעבן דיא
אַנטיסעמיטן דיא דייטשן, זאָל אַלעס אויסן פולען
און דיא הערט פון דיא יודישע בלוטפאַרטיסן
גיין טעג איז ניט געווען סר זאָל דערקענען און
דיא גאַנצער האָבן אַלס קאַמען זייער אהיין און
ווער ווייסט וואָס זיי וועלטען געמאַכט פון אונדז
אַז מיר האָט זאָך דאָ אונטערהערט וואָס זייער
האָבן געטאָן פון אונזערע אידען און דייטשלאַנד
ווען מען זאָק שוין פאַרשטאַנען דיא אַזרישקייט
וואָס סר פאַרג אַלץ אונדז אַרויס פאַלן ספר
איז גאָר ניט קיין שטאַנד דין רעשיגען אויף
יעדער גאַנגענט האָט גין ראַווערט אַז זייער
דאָלען אַריינגען און לאַנד אַרום ווערט דיא
גרעט האָט אין נישט לעגענט שלאָפן - דאָס

ערשטער פֿון גרויסער אויסטרעט, און דאָס צווייטער
פֿון דיר באַגריבער דערגענטן, סײַ אויך נישט
דערקוויקונגען און נאָכדעם אַז דיר פֿעלט
נישט באַגאַבענדיקן די שטאָט גלייכן. נאָר מיר
האָבן פֿאַרט אויסגעזען גאָט וואָס מיר ווינטשן איבער
אויף דײַנעם וואָס ער האָט אונדז אויסגעפֿירט פֿון
אונדזער גרויסער אויסדריקן "ברוך השם"
דאָס אַלץ איז ליבע צו באַשרײַבן "נאָכער"
אָבער קומען דאָס אַלץ גראָד צײַטן שווער, גאָר
צואַנט פֿאַק איז אָנגעטאָן אויך אַמאָל שטאַרקער
פֿון אויפֿן איז גאָר קען אָבער טראָגן די אַלע
צרות. נאָר מיר האָבן דאָס אָבער גרינגער געטראָגן
גאָט צו דאַנקען.
און אַלץ איז די דײַטשן צוליב אַוועק פֿון ערגעץ
און מיר האָבן ווידער געקראָגן פּאַס מיט גלייכע
אָבער צײַט צײַטן שוין געוואָרן צײַטער ווײַט פֿון אונדז
און סיי אַוועק אַהער נאָך דער גרעסטער פֿון
(ווילנע) און דאָ האָט צוליב גוט רופֿן איז גיין
צוטרעטער ברידער (ווילנער) גוטער איז אין גרופּאַלעם
רייניק גוטן האַרצן און איז קונציקער (ס=ל)
און דאָן האָבן מיר לויף בראַוויסט איז גיין
קלענערע ברידער מייר (אין ראַיאָן) איז קונסטגעשען

און רעספּעקטירן. איך ניט צוליבס נאר דער
גרונט איז אַלץ דערמאָנען געבליבן געהאָלפֿן.
צייגן מיר שוין געלערנט דאָ און עקזיסטירן
4 ברידער,
דאָ גיט איך צושרייבן אַז נאָך דערמאָנען וואָס מיר
צייגן רעגיאָן פֿון דעם "יזכור-אַלבאָם" דעם טאָג
וואָס מיין ברידער משה איז געשטאָרבן האָבן
מיין פֿרוי מיט מיינע קינדער דאָ מיר קענען אַוועקט
אַז איך צוזאַמען אָפּלערנען און אַרבעט ווייטער איך
האָב דאָ פֿיל געאַרבעט, און דורך האָבן מיר אין קאַמף
צום אַז מיין ברידער משה האָט און גרלייגט
דאָרט וועלט פֿאַר זיין לעבן און האָט שווער געהאָרעוועט
ווערט און האָט אַלע ווייטער וועלט געלערנט מיט
קינדער, האָב איך געזיצט צייט האָרעווען אַז דעמאָלט
שאַפֿן אַליין אַרבעט און בין געבליבן דאָ און אַרבעט
נאָר איך האָב גוט פֿאַרדינט.
און דעם יאָהר 1944 האָט זיך מיר געענדיקט אין
אַרבעט אַפֿן צעגעבראָכענע סטאַנציע און אַליין רעסטאַרירט
מיט מיין שפּיצטער אַרבעטער-וועלט דין איך אַריינגעפֿאַלן
רעם און דאָס איז שוין געווען דאָס לעצטע יאָהר
פֿון דער אַלגעמיינער, נאָר דאָס איז געווען אַרויסגער
שטיקל צייט, קיינער נישט פֿרעגן מען ניט קענען

שלאָפֿן פֿון די שטאַרקע באַגאַבער דימענטן אַלע
ווינקעלעך ליגן אַהײם פֿון דער אַרבעט און איין
פֿרי פֿלעג איך דערציילן פֿלעג זיך די יונגען [illegible]
וואָס איך בין געלערנט לערנען ווײַטער איך האָב
געאַרבעט און אין לאַגער וואָס האָט זיך געפֿינען
אָפֿט יאַם אויך געווען דאָרטן פֿײַער אין
קעפֿער ווילער זייער האָפֿן געזינט באַגאַבער
דירען דעם ברעג וויל זיין אויך געווען שיפֿן
אַנדערפֿאַר אויך איין פּאַרי געווען ווידער אַמעריקע
ווען איך פֿלעג אַוועק גייען צו דער אַרבעט
נאָר אַנדערפֿאַר האָט זיך געענדערט די גאַנצע באַג
ווײַדער איר האָבן געענדערט דעם סיסטעם, און
דאָ אין אַלע סאָנדעריע האָט זיך געפֿינען
מײַן פֿון זאָל מיר זײַן געזונט, און אין דעם יאָהר
האָט מען צוזאַמען באַקענט מיט איין מיידעל וואָס
זי איז אויך געפֿינען געוואָרן, און אויך געוואָרן
אַ פֿרוי און 1945 האָט מיר חתונה געהאַט מיט
דעם מיידעל, און איך מיט מיין פֿרוי, און [illegible]
צוזאַמען מיר געפֿאָרן צו אַ איין זון דער חתונה
און מיר האָבן פֿאַרבראַכט זייער גוט אויף דער
חתונה.
און אַזוי האָט זיך געענדערט די לאַגע

און נאָך אַ יאָהר נאָך דער באַפרייאונג האָט מען
געשלאָסט דאָס שטעטל גרייט דאָס הייסט אין
אָרבעט, און אין דעם יאָהר 1946 האָבן אַללע פון
געטראַכט די איינגעלנדער און וועלכער לאָקאַלן
די אָרטיגע ווי די איינגעלשער סאָלדאַטען
פלעגן אָרגאַניזירן האָט מען די גרשפּאָרט
און אויך צוגעגעבן געוואָרן און אַלטער אויך
דאָס הייסט אַז פאַר מיר איז שוין קיין אַרבעט
ניטאָ געווען, און אַפּילו פאַר אַנדערע אינטערעסן אויך
אויך געוואָרן די פאַר נאָסער דער האַרגעלע.

נאָר דאַן האָט מיר געוואָרן אָנגעליסן נייעס
אַז אַלע די אַלטערע יאָהרגענג דאַרף מען גיט איין
ליגע פאַרן צו האָבן זיין אויסגעלאָזט און דאַרף
היינטיגער לאַנד ... אויסראַייזע און מיר האָט
מען געגעבן אַ אַרבעט קיין לאַנדפּאָס אויף
די גרענעץ אין הויסער דאָס איז געווען נאָר
פון געטס האַנט ניט גענען וואָס אויך אין
אַלס נאָר דאָס האָט מען געמאַכט פון געזעץ
קיינער פון די גרענעצן וואָס שפּעטער אַלע אַלזאַ
אינסטרוקציעס ווייל אויך האָט קיינער ניט
געגלייבט פאַרן האָט דער אויספאַרגאַנג גאַנץ

יוד
אונזערע ליט מיר, אויך האבן דאך גיהייסן גיט
באצאלט, פארן דעם זיין ציפראס האבן אויך
זיין פאספארטן ניט גיהאט ציל קענען פארן
זיין (ארץ-ישראל) נאר קענען דעם זיין ציפראס
ווייל אויך האבן דאך גיפינען גיט ארויסדרייען פון
קאפראן האט מיר גיזאגט אז מיר גיט דאן אין
ציפראס אין ארץ-ישראל ציל פארן קיין
פאלעסטינע נאר אויף, 57 טאג דאס הייסט
נאר וועגן (טראנזיט) האבן אויך מיט איין פרל
באזט ראובס אז מיר באלען פארן אלע אופנהר טאג
נאר האבן דיעס סמיר לאן צייטן ערלף-ויזשרבאל
אין אלע האבן מיר גיטאן, אין פאר דער צייט
וואס מיר באזונען גיוועהן אין ציפראס באזונען גיוועהן
דיער אסאך טוריסטן פון פאלעסטינע. אין
אויך האבן דאך אלעס דערפארט ציל האבן
זיין גיהערט פון איינער פריינט האט יענער אונזערע
מיר גיזאגט ציל וויסן פון זיין אז איינער פריינט
גיפינען דאך זייער ניט דערטען, האט מיר גימאכט
זייער גרויס פארגעניגן וואס איינער פריינט לערנען גיט
אין וויסנער האט מיר גיזאגט ציל וויסן אז איינער פון
איינער פריינט איז אוקראינער גוון אין קען מיר טאן
אטאווע אז אויך באל קענען פארבליבן דערטען

גערעדט ווען 72 שנה, האָב איך נאָך גערעדט נייעס
צו באַקומען די פֿאָרמען אַהין דאָס ערשטע וועגן
וויסן אין דאָס הייליקע לאַנד און צווייטנס האָב איך
געהערט אַז אין ירושלים געפֿינט זיך אַ קרויסער ר
דאָקטער וועגן די אייגענע ווייטער גיין פֿכלי האָט
אויסגעטעמט מיט די אייגענע. האָב איך אָנגעפֿאַנגען
לאַנספֿאָלשען וועגן אין ערלויבעניש אין גיר
האָס ני האָלפֿען אסוק גיין באַלאַבאָס פֿין דיעם
האָספּיטל ווען איך האָב ליאַרבעט אין ען אושיינעם
טאָג האָב איך בקומען אין ערלויבעניש צו
קענען אַריינעמען נאָר אַן 72 שנה. דאָס פֿאַרגעניגען
וואָס איך האָב געהאַט אין דעם טאָג וואָס איך האָב
בעקומען די ערלויבעניש איז ניט צו באַשרייבען.
נאָר די גרענעצן אַז איך וועל זיין אין ארץ ישראל
איז גיר געוואָרען אָפּגערייט, אין דען וועל איך זאָג
זיין מיט מיין שוועסטער-קינדער וואָס איך האָב זיי
ניט געזען 40 יאָר איז גיר געוואָן אָפּגעענגען
ווייל איך פֿלעג ניט קענען שלאָפֿען פֿאַר פֿריידן.
אין דאָס האָט זיך שוין געענדערט די גוטע צייט
אַז מיר האָבען שוין באַדאַרפֿט אַוועק פֿאָרען נאָר
וואָס שנה האָט זיך פּאַסירט אַז די ושינג וואָס
איך האָב באַדאַרפֿט נעמען וועגן פֿאָרען קיין [illegible]

האָט באַזונדערס װאָרעם גײן פֿון ציפּראַן אין טאָג
נאָך "יאָם-קיפּור" האָב איך געמײנט נאָכפֿאָלגן
דעם אָנהײבט מיט א "צװײטן טאָג פֿרײער" אין האַלבטאָג
"יאָם-קפּר" אין א פּאָרט פֿון ציפּרוס. אין אַלע אי-
דאָס נײַען, איך בין מיט גײן פּרנ. אַלעס קי פּאָרען
װאָטאָג פֿאַר "יאָם-כיפּור", אין גר האָט אונדז גיזאָגט
אַז אין "לאַרנאַקאַ" גרפּינט זאָך אַ גרינין װערען
גרינין באַרפֿטען באַװערן יאָם-כיפּור האָבען מיר
זאָך אָפּגעשטעלט אין "לאַרנאַקאַ", נאָר איך גיי דאַ
באַשרײַבן װיל אַלע, מיר זײַנען אָנגעקומען קײן לאַרנאַקאַ
אונדזער פֿריער דעם טאָג פֿון "כּל נדרי" האָבען מיר
געזען דעם גרויסן אָנטײלנאַמע פֿון "די בעפֿלן
אין מיר זײַנען אַלעס געפּאָרען, אין דאָ האָט גײַן
פּרנ. אָנגעפֿאַנגען דערצײלן פֿון דעם פּאָרען פֿון די
דערזאַך איך האָב זיך קלאָר אױפֿגעמערקט געהערט
קײן "ליגעסע", אין דאָ טראַכט איך זאָך װיל אַלע
װײס איך זיך בײַ דרינען קײן לאַרנאַקאַ אַז קלאָר װאָס
זיך לערט פֿון דעם דערפֿאַ אין ליװאַדערלײַ נאָך
א דאָרפֿײַ דאָרף מיט אײנער קודזשײנען אַז מיר פֿאָרען
קײן "ערקא - גאַנאָסטאַ" האָט זיך באַקומען קאָרעקטע אין מיר
זײַנען אַלעס געפֿאָרן קײן "לאַרנאַקאַ" דאָרט געזען אַרבער
קײן "לאַרנאַקאַ" האָבען מיר אָנגעפֿאַנגען זיך באַ.

דאָס ערשטע אין האָסטעל, און דאָס צווייטע
האָבן מיר געמיטן אַגענטן אַלע, ווייל מיר האָט
אונדז געזאָגט, נאָר ווייסן וואָס! און מיר האָבן
שוין זיך געפֿינען אין אונדזער פּאַלאַץ. מיר האָבן
זיך וועגן אונדז באַראַטן און האָבן אונדז געזאָגט
אַז אין גאַנץ אונדזער דאָרף וועט מען נישט
געפֿינען קיין גענוג געטשען, האָבן מיר געזוכט
דערוויילע אין האָסטעל און אַלעס געטאָן אַזוי. יעדער
און דאָס פֿאַלשטן האָט געמאַכט אונדז גוט אַנדערש
האָבן זיין פֿרוי וואָס דאָ האָט געלעבט פֿון דעם
אַרבעט פֿאַרן פֿון דעם באַרג, און אויך געקראָגן נאָך
אַלעס פֿאַר דאָרטן מיר אַוועק געפֿאָרן קיין פּאַלעסטינע
און מיר האָבן געזען דאָרט קיין אייגענעם, נאָר
אויך דאָס שטיקל האָט געווען פֿרוי. קראַנקער געלעבט וואו
פֿאָרגעזעצט קיין לאַנד, און אויך געקראָגן 7 אַרבעטער
און דערפֿאַר פֿינף מיר פֿאַרגעניגן קיין אייגענע,
דאָס פֿאַרגעניגן וואָס מיר האָבן פֿון האָט ווען
מיר האָבן דערציילט דאָס האָבן ער לאַנג און נישט
דאָס באַשריבן נישט געפֿונען וואָס מיר פּלאַנען געווען
גוט פֿון דעם וועג און דאָס טראַנספּאָרט פֿון אַלץ אָן
שטאָט אונדזער אַרבעט לאָזט פֿון דער שיף 8-10 אַרבעטער
און דערפֿאַר האָבן מיר דאָרט געקענט אַרבעטן

צו אוצווייגערע נאָך גיטער און ווען דיאַל פּאַס אוצשירט
צולם ניטט געוואַלט פּראָטעסטירען וואָלטען זייער
עפּשער אַוראַך פון דער שיך אופּצערנאַרט, און
דאַ גיב איך צערטאַנם אַז ווען באַלד גיר צאַנגען
אונגערוגען זיין אייסע האָב איך צאַק אַנגעפאַנגען
צופּרידען אַזוי זיין שוועסטערקינד האָט גיר אַקראַנט
פּאַזגען אונגרוויסען וועג זיין שוועסטערקינד וואָס איז
גיטטאַנען אַפּאַר גרעטער פון גיר, און אַז איך האָב
צאַק פאַר אים פּאַרקרעשטעט אַז איך דין פּויליאַק
האָט ער באַלד גיר אַצאַג-גיטאַן איך קייאַל שוין
פּערזאַנען סאַנימען, און אַז איך האָב קיצאַרט
איך האָב זיין צייט ניטט צו פּאַרען זיין ירושלם
צו צייגן צאַק גיט סאַניוען האָט ער גיר
געצפּערט אַז איך צאַל נאָר אַוראַך פון דער
שיך און אויך גאָרען און דער פּריאַל 9 אוצווייגערע
צאַל איך קימען און אַן קאַפּייאַל האָב לערנען פּאָרט
און ער ווט שוין צייען עפּעס גאַפּען אַז איך צאַל
געמען באַצאַטען 3 אין גערעכער ווי 72 שאַהם, און אַלץ
צאַנען גיר דערצייגן דעם "דאַקאַן" און איר
האָבען גינעמען אַ טאַקסי-אַן און גיר צאָלען פּאַרפאַרען
און האָטעל און אַלעס ווי אַל דאָס איז אַלעס גיסאַלען פּרייטאַג
האָבען גיר צאַק אָריגינאַלשען און דאָס ערשטע

זײַנען מיר געגאַנגען אין שיל אַרײַן, און דאָרט האָבן
מיר געטראָפֿן אונדזערע שײנע אידן און זײ באַגריסט
מיט די פּאות, און די שײנע קלײנע קינדערלעך מיט
לאַנגע פּאות, און אַזעלכע אידן האָבן מיר שוין לאַנג
ניט געזען, און אַז מיר זײַנען אַרויס פֿון דער שיל
האָבן מיר דערזען צווײ אונגלויבלעך שײנע ווײַסע
[illegible] וועלט מיט די ייִדישע קאַפּאָטעס און
[illegible] קינדערלעך מיט די פּאות. זײַנען מיר
אָפּגעשטאַנען אַ שטיק צײַט און מיר האָבן מיט
גרויס פֿאַרגעניגן זײ באַטראַכט, אַז [illegible] וואָס
[illegible] אונדז דערפֿילן וואָס מיר האָבן פֿאַרלאָרן
אָפּגעשטאַנען און [illegible] די צוויי [illegible]
האָבן זײ [illegible] געוואונדערט אַז אונדז וואָס
מיר [illegible] [illegible] די צוויי אונגלויבלעכע [illegible]
ווייסט אַלעס אַז די גאַנצע האָבן פֿאַר [illegible]
מיר זײַנען אונגעזעגנט [illegible] טוריסטן. [illegible] די
גאַנצע [illegible] אונדז [illegible] פֿון [illegible]
טוריסטן (גוי[illegible]) אַנדערע מיר זײַנען נאָך [illegible]
זייער ווייט פֿון (גוי[illegible]) דאָס הייסט מיר זײַנען
געווען אָפּגעזונדערט (פֿון [illegible]) טוריסטן נאָר מיט
די פֿאַרפֿאָלגטע אידישע [illegible] האָט אונדז געווען
די [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] לאַנד, דאָרפֿן מיר
זאָגן שלום [illegible] [illegible] פֿון דער [illegible]
"

אזוי געווארן אונדזער פרייד ווי מיר זענען נאר אויפגעשטאנען
און איך האב גערופן דיזע וואגן און האב געזען אז
איך געפין זיך אין ארץ ישראל האב איך אויך
אליין נישט געגלייבט, נאר אז מיר זענען אלעס אין
גאס און אזא חלק האב דערזען דאס שיינקייט
פון דעם לאנד האב איך פאר פרייד געוויינט
און פויליגער זענען מיר געגאנגען און געפונען הויז
אויף דעם רענדעוואו מיט מיין שוועסטער קינד, און מיר
זענען צוזאמען געגאנגען און רעדיפינג און מיר
האט דא מיר צוגענומען מיין פאספארט און מיר האט
מיר אלעס געגעבן א צעטל אז מיין פאספארט
געפינט זיך ביי צייט און מיט דעם צעטל קען
איך בלייבן אין לאנד וויפיל איך וויל, נאר
אבער ווען פאספארט איז נאר אלעס געגעבן
ווען נאך און חודש האב איך נישט געקענט בלייבן
דא וויל נאר אלעס און חודש. אוואנדער האב איך
געוויינט ביי שוועסטער קינד און ער האט מיר
שוין דאן געזאגט אז ער האט שוין טעלעפאנירט
סאניע אז איך בין דא און חיים פאר.
איך וויל צו שרייבן דאס וואס איך האב פארגעסן
צוריק אויס רעדן דעם פארגעניגן וואס איך האב
געהאט ווען איך בין געגאנגען פינפטל פרייטאג

אויפֿגעזוכט אין האָטעל דאַן אין חײפֿע, און מיר
האָבן געטראָפֿן דעם באַלעבאָס פֿון דעם האָטעל
דערזען דעם ביים טיש מיט זײַן פֿאַמיליע, אונדז געזעצט
מיט דעם שיינעם טיש, מיט די ברענענדיקע ליכט און
ביים טיש איז געזעסן די אַלטער באָבע מיטן זיידן
[illegible] אָנפֿאַנג, און דאָס [illegible] פֿון די [illegible]
איז [illegible] און [illegible], [illegible] אַלטן
אין [illegible] האָט מיר [illegible] דאָס [illegible]
און דאָס איז דאָס [illegible] [illegible] [illegible] איז
דאָרט דאָס וויסן, דאָס האָט מיר דערציילט און דער ח
אַלטער [illegible], נאָר די [illegible] מיר דאָס [illegible]
און [illegible]. איך [illegible] [illegible] אַז [illegible] מיך [illegible]
וואָלט ברענגען [illegible] דעם [illegible] אַז איך וואָלט [illegible]
זײַן פֿון [illegible] געלאָזן אַלץ אין [illegible] ווי איך האָב
געזען דאָ בײַ דער דער פֿאַמיליע.
ווי איך האָב באַקומען דעם פּאַפּיר פֿון דער
רעגירונג איז [illegible] [illegible] [illegible] איז געווען [illegible]
[illegible] ירושלים, דאָס [illegible] [illegible] מיט
דעם [illegible] און דאָן [illegible] די [illegible]
פֿעלדער און [illegible] [illegible] מיט אַ שוועסטער קינד [illegible]
דעם שבת האָבן מיר שוין פּאַסירט אין חײפֿע.

אין פאַרטאָג אין דער פריה באַוואַרנען מיר אַ פּאַטראָלטאָג
צו אויפזייגער אין אַלע ווער גער האָט אונדז געזאָגט אַז
סיאיז אויך שווער זיך באַקריגן פּלעצער אין די אַטאַקען
ווערן ירושלים אַדורכפאַר דאָרט גין פאַר באַפּן
פּלעצער קענען פּאַספּעי ווייל סיאיז געווען ערשטן טאָג
דין אויך אַרויסגעגאַנגען פון דעם האָטעל קעגן
פריה ווערן נעמען אַטאַקירונג אָפּפירן גיין באַגאַל
האָב אויך געטראָפן אין טעלעפאָן וואָס האָט קענגעני
בערנאַדין, בין דער סטאַנציע פון בערנאַדין האָב אויך
אים געפּרעגט צי אויב ער פּריוואַט פּרעגט ער
מיר וויל הין וויל אויך פאָרן? האָב אויך אים
געענטפערט אַז וויל פאָרן קיין ירושלים האָט
פאָלק אונטעררייסן אין גערעדט וואָס האָט אַלעסגי
זייער פון זייער אין פיינט פּאָליציי אין ער
האָט געקענט אויך בערנאַדין, צו וויל אויך פאָרן
מיט זיין אויגן אַטאַקירונג, האָב אויך אים געזאָגט
אייטן גערעסטן פאַרגעסן אין איך האָבן אַזאַ
געשטעלט אַ פּרייז אויפן גוט אין האָלטער ליידער אין
אויך בין געווען האָפּסט צופּריצן ווייל דאָס ערשטע
וועלן מיר צו זיך נישט דורכפאַלן שטאָפּן וועגן פאַרפּ
פּלעצער אין דאָן ווען איך געסטן דיזיג ווייטער
אויך האָב געפרעגט אַטאַקירונג האָט מיר פאַרזאָגן

8 פּונקט, און מיר זײַנען צוגעפֿאָרן מיט דעם פּראָווי-
זאָרישן אױטאָמאָביל צום האָטעל און איך האָב אַרױס-
גענומען דעם באַגאַזש און דאָס װײַב איז צוזאַמען
גײט נישט אָפּ מײַן קאָלעגן װײַטער דעם אַװטאָמאָביל
ביז גײן אַלשגעלטער ~~[illegible]~~ און נאָך אַ ביסל גרױס מיך
אַרום דער אײַנגעפּאַקן מיטן באַגאַזש און איך
װאַרט געגעסן האַלטען סײַ דאָס און מײַן פֿרױ
איך האָב פֿאַר נעמען און מיר האָבן מיט אַלץ
געגעסן אױף אַנגעשטעלט דעם קאָנסטען און האָט
צוריק געגעבן די הױפּט מיט מײַן קאָנסטער
נאָך מיר האָבן צוריק אַרײַנגעפֿאַלן און אַװטאָמאָביל
און מיר זײַנען אַװעק גיפֿאָרן קײן ירושלים,
דער ~~[illegible]~~ יאַם טײַלן דער פֿרײַ אַװעק אױף
גײען אַלע, שױן אַלץ סײַ אַלץ צוריק פֿאַרשטײן און
ערטער, און דער האָפֿט אַז מיר האָבן געפֿילט
אַז מיר צוזאַמען אין דעם הײמאַט לאַנד אױף שױן אַנדז
גיװען פֿרײַלעך אױפֿן האַרצן, די נײַע שטאַט האָט
צוריק אָנגעפֿאַנגען די שטאָט פֿון דעם גאָלדן גרױל
און דאָס רעכטע זײַט דאָס יאָר, און װאָס װײַטער האָבן
מיר געזען די שײנע אידישע קאָלאָניעס װאָס אַלץ
װאָרן מיט שײנע גערטנער פֿאַרפֿלאַנצט מיט גרינע
בײמער ביז װאָס האָט אַנדז געגעבן אַ קרױס פֿאָרגעזאָגן

דער אונגערישער פון דעם אַלטאַלגאַריל איז געווען אַנגעל
פֿײַנער אַלס אונדזער. אָבער אַז יעדער גענוג וואָס מיר
דאַרפֿן געפֿאָרן האָט ער אונדז געפֿרעגט צי מיר
זײַנען געגעסן, און מיר האָבן דאָך אָפּגעשטעלט
און אַ קאָלאָניע ווענגערן נאָך געבליבן, האָבן מיר
געזען ווי אַ אונדזערער אַרבעטן רעדן אַפּשטײַער
מיט דיל שײנע פֿאַרבינדונגס. נאָר און דאָך האָט אונדז
פֿאַרדראָסן וואָס מיר האָבן נישט געקענט רעדן
העברעיש. און דאָס איז אונדז געווען אַ שאַנדע.
און גאָט האָט געהאָלפֿן דאָס מיר אָנגעקומען אין
ירושלים 12 אַ זייגער באַנאַכט און מיר האָבן געפֿונען
אין האָטעל דאָל אונדזערע און אָרדענטלעך אויסגעזען
נישט קיין קלויס לאַרסאַמע, נאָר מיר זײַנען געווען צופֿרידן
ווײַל דאָס ערשטע איז געווען ערבֿ שבת און סיאיז
געווען שווער צו קריגן אַ האָטעל, און דערפֿאַר איז
דאָ אַן אונדזערער אַ לאַנדסמאַן.
שלאָפֿן האָבן מיר שוין נישט געקענט און מיר האָבן דאָך
נאָר אַרומגעוואַלגערט און נישט געקענט וואַרטן ביז דער פֿרי
איז געווען אַרויס פֿירטאָג, נאָר ווי שנעל וואָס מיר זײַנען
שוין אין ירושלים און מיר וועלן דאָך זען מיט אונדזערע
האָט אונדז נישט געלאָזט רוען, און מיר זײַנען אַרויס
געגאַנגען און מיר האָבן טעלעפֿאָנירט צו זײַן סבֿיבֿה

און איר מאַן דער דאָקטער האָט אונדז געגעבן
אַז זיין וואַרטן שוין אַלץ אונדז און מיר צימער שוין
געגעבן. דאָ וויל איך האָב טעלעפאָנירט צום דאָקטער
אויף "[illegible]", דאָס הייסט אַ רעסטאָראַן פֿון מילך
און פֿאַרשווינדעל [illegible] פֿאַרשטעלט, און דאָס איז אָנגעפֿירט אַזוי
קאָלאָניע צווישן ציגײַנסטן פֿרויען אונדזערע אַז דאָס זייער
זיין און דיאַ פֿרויען צווישן זייערע קינדער מיט וועלכע
פֿאָלקסברידער, און גאָר נישט צו זייער שיין דיאַ קאָסט און ווען
אַ קאָלאָניע איז ציגײַנער צו אונדז און האָט געסערווירט
וואָס מיר פֿאָרלאַנגט און האָט אונדז צוגעבראַכט אַ
קאָרט צום אויסקלײַבן ווערן עסן וואָרג, און דיאַ קאָרט
איז געווען געשריבן אַלץ אונגעריש און מיר האָבן פֿון
דער קאָרט גאָר נישט פֿאַרשטאַנען, האָט אונדז דיאַ
קעלנערין צוגעבראַכט אַלע רעסטאָראַן, נאָר מיר האָבן
געגעסן אַלץ אויסער און מיר האָבן זייער אַלעס געפֿונען
און מיר האָבן געזאָגט אַז מיר צונעמען קאָסטיער אונדזער
האָט זי געזאָגט אַז ס'איז איז דאָ "בלינטשיקעס", האָבן
מיר באַשטעלט בלינטשיקעס מיט קעז און אַז זי האָט
צוגעבראַכט די בלינטשיקעס און מיר האָבן זיי
געגעסן האָבן מיר געפֿילט דעם טעם פֿון דעם [illegible]
און ווען מיר האָבן אָפּגעגעסן און מיר האָבן
באַצאָלט דער קעלנערין האָבן מיר צוריק געלאָזט ליגן

דיזע הייזער פון זיין שטורעמדיגע וואס האט שוין געוואוינט אין
ווינדזאר, דאס איז ווייק ליגענדיג אלע ווערן גערופען וועגן
סיין אליז נישט אליז איך אונגעריכטן דייער ליבע וויק ווייס
נישט פאר וואס נאטורעליך גיליינט זיין ניט הערער אבי
וויל אונגעבאסערט פון גאט, ווען איך בעטן ארויס פון דעם
גידערבערט רעסטאראן און איך האבן גיגעפט נעמען
אין אטאבאס און דאס איז גיוואן דאס ערשטער מאל
האבען איך גיזעהן וויל אזוי דאס איז אזוי שיין ארגע
נירט דאס ערשטע אין דאס אזוינער פלאט פאר
וואס שטעפן באק פארבאפט פלאטער דארפאט נישט
און וויל גער גייט ארייין און אטאבאס איז דער שאפער
גייט אוייק אוסגעלערט, און ארויס קיין פון דעם אטאבאס
גייט גאן שטן ארויס פון און אנדער זייט און נישט פון
דערבאט וויל גער ערגט ארייין אין אז סיי איז פארגעמאל
אונער פאלגער לאזט אין נישט אריין קיין אנדערע
פאסאזשירען און אלע פאסאזשירען גייען זיצן און
שטייען און דיזע אטאבאסן לאזט גאן נישט, און וואס גיר
האבען באגערגט אז דיזע אינער לייט האבען קליס רעספעקט
פאר דיזע עלטערע געמטשיין, און אלעס וואס איר האבען באק
בא דיזע אייגענע באק ליבערט האט אין אונדזער געגעבן
דיזע פארשטיין גיט גלויס רעספעקט, און ווען איך בעגינען
ארויין אין אטאבאס און איך האבען גיפרעגט וויל

פֿאָרט מען און דער נייער שטאָט האָט אונדז דער
שאָפֿער אָנגעוויזן די גאַס וואו וועט גיין שוועסטער
קינדער וווינט. און אַז מיר פֿאָרן אַראָפּ געגן פֿון
דעם אויטאָבוס האָט אונדז באַגעגנט אונגעוויזן אָפּשטעלן
און דערזען האָט מען געפֿינען די הויז פֿון סאָניען
אין הויז פֿון דוויר שטאָק און גאַלדערנער געשאַלטן, און
ווען מיר האָבן אַרויפֿגעגאַנגען אויף אַרויס אָפֿענע מיט וואַסער
הייזער, האָב איך אַוועקגעשטעלט ניט דערקענט סאָניען וואָס
איך האָב זי געזען און אַדרעס פֿריער מיט 40 יאָהר
אויף זיין געוועזן נאָך אַ יונג מיידעל, האָב איך געפֿרעגט
דיין צוויי זיין סאָניער האָט זיך מיר געענטפֿערט אַז דאָס איז
זיין, זאָגן מיר שוין אַריין און הויז, קרעס אויבן אַלע
פּיצט. און מיר האָבן זיך באַקענט מיט אים דעם באַקאַנטער
און ער האָט אונדז צוגעגרייט און דעם שענטסטן אויפֿן
און ווייס האָבן געהאַט דאָס גרעסטע פֿאַרגעניגן, מיר האָבן
זיך דערמאָנט און אונדזערע עלטערן וואָס זאָגן שוין
אַלע טויט אַוועק דער היטלער וועלט און מיר האָבן זיך דערמאָנט ווען
איר פֿאָטער, דער פֿעטער וואָלוויל פֿאַרלירן זייערע שלום אויף
גערעגט זיך מיר אַלע דער אָנקומען מיט דער גאַנצער שפּראַכן
גיין טשערקאַס; דאָס איז שוין אַלץ פֿון זינט די וועלט איז
גאָר שאַפֿן אַז אָנגעטאָן קיין ניט לעבן אויסער דעם, זינענדיק
באַוויזן טאַטע מיט איין שוועסטער קינדער און אַלע אין אָנווער וועלן מיר האָבן

געהאט און מיר האט געפינט די רוזישע ווערן הירקנייטס
פון דער וועלט, אונטערגעפירט מיט אונז און געפינען האט דאס
אנגעפאנגען די חוליגאנער, נאך מיט דאס שוין פארשטאנען וואס
פאר אונגליק ס'האט אונדז געטראפן און האלטן דאס גרויסע
וואס די קינדער מיינע דאנען דערזען און דערווייטן געפינען
מיר דאס דאן און מיר האבן געהאט וויינען געלט טאג מיר
דאס פארגעסן ביז אלע ביז די קריינעט וועט דערזען
געשטאלט ווערן, אבער מיין שוועסטערקינד מיט איר מאן האבן
אונדז פון רוסלאנד און מיר האבן אלעמען געטראפן אויך
דאס ווארט פארלאזן אלע געזעט, און אלע פארן ווארן גע"
פון דעם קליניק און שווער האט האט אונדז סוניאר
אויסגעלאזט אלע געוואוסט די מיטעך וועלכע זאל איך געווען
דער פרישטער טאג, האבן מיר צו די ליגע אלע
מיר וועלן קומען, און אלע געווארן אונדזער פריינד
מיר זאגן געוויינט אלע געטראגן צו איין שוועסטערקינד
דאנען מיר געגעבן און טאג אריין און מיר האבן דערטאנט
געהערט האלטן אויבער דעם דאקטאר הערצאג וואס
האט אונדז געזאגט אלערלייס פארנעמען, און נאכן דאן
דאנען מיר געגעבן די מיין שוועסטערקינד און מיר האבן
שוין פארבראכט, אלע געווארן דעם 2טן טאג סטאנ
האבן מיר אויסגערייזט און אוועקגעשיקט אוועק שיקן אלע
דער אלטער שטאט וואו מיר זאלן געוועזן געווען פארבאט.

אין דעם ערשטן טאָג באַלאַגײַד ס'גרעט געוואָרן מיר
גענומען זײַן די וואַנט פון דעם בית הכנסת
וואָס איז דער פּליט פון יעדער אידן דאָס קען איך
ניט אָן שרײַבן ווײַל איך האָב זיך געפילט ווײַטער
ווען גאָט האָט מיר געגעבן די ספרים צו זײַן דעם
בית הכנסת, דאָס האָבן מיר אונטערגעריסן לעבן ווײַטער
ס'איז אויך געווען אויפגערעגט זיך גאָר טשיקאַווע אַמאָטער אין
מיר האָבן אונטערשריבן אײַנער צוריקצוקומען און מיר
האָבן אַרײַנגעוואָרפן אין די וואַנט פון דעם
בית הכנסת וואו איז דאָרטן אַמאָל געווען
צווייטן טאָג באַלאַגײַד האָט אונדז דער דאָקטער
אײַנגעוואָרפן ווײַסקייט דעם שפּיטאָל האַלבע ווײַל
ער האָט געאַרבעט דאָרטן, איך קען זאָגן אַז ס'איז אויך
ניט פֿיל באַזעצן צו זײַן אַוועק אין שפּיטאָל, דער
דאָקטער האָט אונדז אויסגעפירט אַלע [illegible] פון דעם
שפּיטאָל, דעם [illegible] פון אָפּעראַציעס, דעם [illegible] וואָס
[illegible] דאָס בלוט, די [illegible] ווײַל ס'איז [illegible]
[illegible] ווײַל [illegible] [illegible], דער [illegible]
ווײַל קינדער ווערן געבאָרן, הײַנט [illegible] פון דעם שפּיטאָל
און דאָן האָט ער אונדז אַרײַנגעפירט און [illegible]
[illegible] ווײַל די [illegible] [illegible], און האָט אונדז
אײַנגעוואָרפן ווײַל [illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] שפּיטאָל

ווערן ליינען רײנקײט, און דאן פאלגן מיר קרײנגען
וויסנדיגן דעם אוניווערסיטעט פון ירושלים, מיט דעם
ערך, וויז סיי האט פאק רזא אוינדעל צ. שפרייט דאס האר
פאר פארגעניגען וואס מיר האבען געהאט רו גאט דיוספיר
דיו זיים וואס אינדערער אידען האבען אפגעטאן אפיינער
וואונדערער פאבען. מיר האבען גיוואלט אוואדער אוויסגייען
אונדערער וואונדערער פלעצער נאר מיר האבען ניטט
גיענט צבער דער לאגער פון דער פאליטיקער וואס
איז גיווען דארטען און ירענער צייט מיר האבען געזיין
און שטאט גיפט אויין גאלציילם "דעצלאלעל" און אלי האבע
מיר פארבראכט 48 טאג און ירושלים, און ראשמחגען
דעם פאר גענינען וואספיר האבען געהאט סיגרים חבה
איז ניטט צי או ראשמחפסן וון מיר צאגען אונגערן יאגען און
דער נאס כסף אהאלדער שוה אליידער גר האט
אוריסגעפירט דעם רעבען וואס האט גיטראגען דעם
ספר פון זיין הייס און שלי ארויין און דיא קליינער
קינדערלאך האבען אים ארויגעריגעבראכט און צייאל
האבען גיזיגען און גיטאנצט ארום דעם רעבען און
דער רעבער האט גיטראגען דעם ספר, צוזאנדערע אלצען
סעפער גיט דיא פאנעם גיט דיא לעכט האר איק גיט
איין פרי גיווינט פאר נאצא גין פארגעניגען און
מיר גענען דאס ביז יעצט ניטט פארגעסען.

די עלטערן וואס מיר האבן פאסירט און ווערטליך האבען
מיר געהאט דאס גרעסטע פארגעניגן פון אונדזערע לעבן
און דאס פארגעניגן פון מיין שוועסטערקינד מיט איר מאן דעם
דאקטאר האט נישט קיין באגרענעץ, און אין דער טעלעפאן טאג
וואס מיר האבען צוזאק ליזייען מיט סאניען האבען מיר
און מיר קעצייען דער נאגעל רייט און דאס פיינקייט פון
דעם פאלי ווי וואונדערבאר, און דאס זעלבע פון איר מאן.
נאך דעם וואס מיר האבן פאר דער לייט אויפגערעגט
און מיר צונעמען קרעפירען ליכט צום באזוך, און מיר האבען
ליציין טעלעפאן דאקטערען פאר מיין פאלי צונעמען מיר
וועלן ליפערן קיין "טל-אביב" כדי צונעמען מיר אפגעוועלן
12 טעג און מיר האבן ליפערן דאס קאר אין אונדזער
ס.ט.פ. שטאט מיר גוזעבענער און מיר האבן צואק ליידען
מיט טעלעפאן פון אונדזער פריינט און שוואגער
און אונדזער האט מיט אונדז ליפערן און דעם שמאלן
אויספאן און נישט קיין קרעמער וואס סיזאל אויס קוועלן און ערקיפאן
די מאנטירער, נאר מיר האבן צוק פארהאלט אוץ
קאסט און מיר האבן דורכגעפירט ליכט פארהין אהיים
און דעם לעצטן טאג וואס מיר האבן געוויילט און
טל-אביב, ווי ווי ווייזט מיין שוועסטערקינד סאניע
צוריק געשריבן קיין "טל-אביב", און זי האט אונדז
אונטערגעלעבט און טעלעפאן "האגיבאה", און מיר האבן

גייען אַרבעטן, און נאַכט טעגלעך האָט אונדז
אָנגעהויבן אויפֿצוהערן פּיינט אַוועקוואַרפֿן און מיר האָבן
פֿאַרבראַכט זייער גרויס אַרבעטן, און אַלץ געקענט
אונדזער פֿרייַ האָבן מיר צוליב גענוצט מיט אַ
שוועסטער-קינדער און מיר האָבן גענומען דעם שפּיל
און מיר צוזאַמען געפֿאָרן אין קאַיראָ, און אַ גאַנץ
לעבן וויפֿל האָט מיר אונטערגעזעצט [illegible] לאַנג
ווען איך ניט פֿאַרגעסן דעם פֿאַרגאַנגענעם וועג
איך מיט אַ פּאָר האָבן מיר גיהאַט דעם
פֿאַרגאַנגענעם וואָס מיר האָבן אָפּגעגעבן דאָס
הייליקער לאַנד.
געגאַנגען נאָך # דער רייזע האָבן מיר דאָ
גיטהויפֿן אַגריקולטור [illegible] און אַ פּראָפֿעסיע
און וואָרן מיר אַלס אַלטערע און איז אין אַרבעט ניט
געווען גרינג דאָס צווייטע יאָר 1948–1949 האָט מען
מיר אָנגעשטעלט אַלס [illegible] און דער קאָמפּאַני
פֿון דעם "Shell", וואָרן אַרבעטער און אין 23 ק.מ. [illegible]
און אין סטאַנציע האָב איך אַלס געלערנט מיינע
שפּראַך און מיר האָבן מיט זייער גוטע אַ בעל און
דעם גרויסן האָטעל "Schepherds" און פֿון אַ מאָל
דעם בעל מיט גרויס פּראָגרעס און דער דירעקטאָר
פֿון "Shell" האָט מיר געשיקט אויפֿן אַרבעט אויסבילדונג.

און יעצט אין דעם מאָמענט װאָס איך שרײַב אײַן
דיזע ראָפּיר, װאָס מײַן אָרגאַניזירטער [illegible] פֿאַר גיך אין
איך װאָלט זײַער פֿון דערמאָנען אַנדערער װאָס ניט
געקענט [illegible] אַכט 64 יאָהר פֿון איך אַז אי
װאָלט ניט געקענט אַרבעטן אין דאָס װאָלט גיך
געזוכט געראַטער הײַנט דאָס ציל אין אַרבעט דײַן
איך בין זיך אַרײַן געפֿאַלן געדאַנקען, און איך
איז אַז איך דין קריג פֿון דערמאָנונג נאָר װאָס
גרין אָגעבן טאָג טין דאָס װאָלט געװען אַזױ, סע קען זײַן
אַז אין ערפֿאַרונג לאַנג װאָלט איך ניט געקענט
אַרבעטן אָבער דאָ איז דער לעבן פֿון אונדזער
פּראָפֿעסיע זײַער אָקטיװע לעבן, נאָר גיך דורך
דײַנעם געזאָגט װאָס קען האָבן אונדז געלײענט גיטער
געדאַנקען אַז גיך האָבן נאָך גוט װאָס לעבנדיק
בין אַ טאָג אין דאָס איז לעבן פֿאַר דײַנעם שרײַבן
געװען אין דערפֿאַר נאָך אײן ליבע פֿון װאָס צו האָבן
איבער גערעדט פֿון גאָר פֿאַרגעסן טאָג.
איך האָב יעצט באַלד געענדיקט אײן שרײַבן איך
האָב אַװאַדע געטראָפֿן װאָס איך געדענק פֿון אײן
לעבן, איך קען אַװאַדע ניט באַשרײַבן פֿאַקט
יעדעס טאָג װאָס איך האָב פּאַסירט און אײן לעבן
נאָר דאָס װאָס איך געדענק אָפּגעשריבן. האָב

גערעכנט נאָר האָב איך וואָס [illegible] באַשט דאָ איך
איך זינט פֿון לעבן איין פֿון דערגאַנגען זאַך
טאָג הײַנטיקן ביז [illegible] גיין פֿיל [illegible] דין
איך נאָך גיר וועט נאָך אייך ווייטער אין ,22/VIII סעפּ
איך וועל קענען וועל איך וואָס [illegible] שיינען
זאַל פֿאַר אַלץ קאָנט זאַל ביז איך נאָר ,באַשרייבן
אַלפֿבעס שרייבן [illegible] זאָל איך העלפֿן גיר
דערלעבעט גיר זאָלען [illegible] איין מיט איך און .גיטס
[illegible] און דער [illegible] און [illegible] [illegible] זאַך
טויער גיר [illegible] לאָג אויף וואָס [illegible] איין
[illegible] נאָר איך [illegible] לעבן [illegible] גיין וויל
,שאַרף [illegible] אויף לעבן [illegible] גרייט דעם אַז
אַז [illegible] האָט [illegible] — [illegible] [illegible] אונדזער
[illegible] דער אַז ניט נאָר אויף ,[illegible] אויף לעבן דאָס
איין נאָך פֿיירן גיר אַנדער [illegible] ,[illegible] אויף
אונדזערע וויל אַלי אויף לעבן גיין • ,אַז לעבן
דאָס אַז [illegible] האָט טאָלסטאָי [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] וועגן [illegible] אין אויף לעבן
[illegible] איך האָב אַלי און ,וועלט דער [illegible]
גאָט פֿאַל האָב איך נאָר ,[illegible] [illegible] וועגן
[illegible] [illegible] לעבן איין און האָב איך ,[illegible]
דין לעבן איין [illegible] און [illegible] ניטע [illegible]

איך געווען פאַרטאָן און גיין אַרבעט, וועגן געבן צו
אַ ברעל. איך האָב אויך אין לעבן ניט געזען קיין
גרויסער קלוגער נאָר איך האָב אויגער קריגטן בײַ
גאָט איך זאָל קענען גאָרבן גוטע קינדער פאַר
ערנסטע און זיין זאָלן קענען זאָגן פאָרדעיען
אַ שטיקל ברויט, און איך האָב אויסער פאַרלאַנגט ריינקייט
אַלע גוטע קינדער זאָל קענען ניט פעלן און אַלע גוטע
יאָרן האָב איך געזען אַנטאָן גוטע קינדער
גאָט גיין פאַרט: זאָלן פאָרגעזען וועלן איך בין
געווען ביים שטאַנד צו דיר געבן. אויב מע האָט
זיין זאָלן זיין ניט געבילדעט, וואָרעם גיט האָט
גיין פאַרשטאַנד און איך ניט קריגט געבן קיין קלוגע בילדונג
ווילט ער איז נישט געווען ביים שטאַנד צו געבן קלוגע
בילדונג, 10 קינדער. און דאָס איז צו פאַרשטיין.
יעצט בין איך געבליבן דער איינציגער פון אַ
6 ברידער פאַן און שוועסטער, דאָס פאַר צוויי יאָרן
אין 1948 איז געשטאָרבן מיין עלטסטער ברודער ישראל
און דער צווייטער ברודער פון גאָר נאָהנט איז
וואָרן געשטאָרבן אין אַמעריקע, און דער דריטער
יונגער איז אַוועק געשטאָרבן אין ערץ-ישראל, בין איך
געבליבן אַליין פון אַלע איינער צו ברידער פאַרבליבן
דאָס הייסט אַז פון דער קליינער שטאָט איז געבליבן אַלטער

נאָר אַלעס איז גוט צו דיינע אַלעס איז אונגעבּלאָזן
פֿון גוט הײסבּרג. און ווייטער וואָס סיז וועט זײַן וועלן
מיר פֿײַערן אייער גוט ווערט אונדז געבּן יאָהרן. בּרעלייער
איז ניטאָ צו פֿאַרצײַכענען גוט צו דײַנע פֿאַר אַלעס
וואָס דו האָסט געפֿירט מיט אונדז.

היינט איז דער ~~8~~ 1טער סעפּטעמבּער 1950,
דעם זעלבּן באַטײַטונג דאָס הייסט דעם 1טן סעפּטעמבּער
1925 פֿיר מיט 25 יאָהר האָבּ איך מיט מײַן טײַערער
פֿאַמיליע גליק אַרײַנגעלעבּען און מײַן אייגענעם הויז
איז פֿאַר מיר דער טאָג אַ גרויסער יום-טוב, דאָס ערשטער
אַז מיר האָבען דערלעבט 25 יאָהר, וואָס זענען
דורכגעגאַנגען אַוועקער מיט פֿאַרשיידענע צייטן
די האָבען מיר דורכגעלעבט די קאָליסר
אַלע מאָל, און די האָבען מיר פֿאַרלאָרען אונזער
בעסטע צוויי פֿרײַנט דאָס הייסט אונזערע טאָכטער
גאָלדע, דיין בעסטער פֿרײַנט האָבען מיר און אונזער
לעבען ניטאָ געהאַט, ווײַל זײַנען אונדז גרבל
זיין אונזערע ברודער זאָגען קיין קאָליסטאָן יוסעל
די האָבּ איך שוין דערמאָנט אַז איך בין גיזונט
אייער אויסלענדער פֿון אַלע מיינע ברודער.
און די 25 יאָהר וואָס איך מיט מײַן פֿאַמיליע
צוזאַמען מיר זײַן געזונט און גליקליך האָבען מיר

ערגערליכסט פאַרשיידענע לייטן, און מיר
האָבן קיינעם געהאַרגעט, נאָר פֿריער דינען
גוט און דערנאָך איין ליבער געטרייער פֿרײַ
ווײַס אַלעס וויז קרוועלן גרוועלט און מיר ווײַטער
אַ פֿרוי קען שטעלן דעם מאַן אויף די פֿיס און
קענען וואַרפֿן אַ מאַן פֿון די פֿיס צוזאַמען
קריגן לעבן ענגלענדיש און מיר דאַרפֿן קריגן ליכט
אין ליכט, אַדערפֿאַר וואָס מיר פֿאַרלאָז אַליינס
איין פֿרוי האָבן מיר אַ שטיקל היילעג פֿון איין
הויז אַלע דיזן יאָרגאַנגער יאָהרן. און מיר דאַרפֿן
באַוויליגט נישט ווייניגן דיזע זין רענדער.

היינט איז 3 דעם 11 טען סעפטעמבער 1950 און דעם
טאָג ענדיגט זיך דאָס יאָהר, און מאָרגן איז דער
12 טען סעפטעמבער 1950, איז דער ערשטער טאָג
ראש-השנה. ווי איך זע און שוין אַלעס געטאָן
גוט יאָהר און אַ גליקליך יאָהר, און איך ווינטש
האָפֿן אַז גאָט וועט אונדז געבן אַ בעסער יאָהר
ווייל מיר האָבן געהאַט דאָס יאָהר וואָס איז אַוועק
קיין גוטן, ווייטער און דעם יאָהר וואָס איז אַוועקגעגאַנגען
האָבן מיר נישט געהאַט קיין גוט יאָהר, דאָס ערשטע
האָב איך באַקומען ליגן קרענקייט פֿון פֿיל ערקעלטעניש

און ערשט פֿריער מיט איין חודש האָב איך מיר
אויסגעריסן די ציינער פֿאַר זיין וואָס איז מיר
געבליבן אין מיין לעבן, און האָב פֿיל געליטן פֿון
דערוואַל, און דאַן ערשט געבעטן דין איך גלייך
מיט מיין פֿרוי וואָס לעבן אויך דערלאַנד וואַרן לייגן
און מיר זענען געוועזן און ערלויבט אויפֿגעטאָן
געטראָפֿן און מיר האָבן נישט געוואוסט וועגן
איר אַלפֿער דערלאַנד, וויל פֿון קריס שוואַכקייט
פֿון דעם זיכער געלייגט וואָס די לאַנד שוין פֿון
20 יאָהר איז מיר שוואַך געוואָרן אויך אויגן
וויל זיין זייט נישט גוט אויך אויערן דאָס האָב
מיר געגעבן גלעזער שוואַרצע און מיין האָרבן זייער
וויל מיין געלעגן פֿייערס פֿון מיין לעבן צוויי און 3
יאָר וואָס נאָך גאָר טאָן? אָנגעטאָן פֿאַר נישט ...
גוט זיין דיינען וואָס ער האָט אונדז געלעבט צו
בעסער יאָהרען וואָס מיר האָבן אויסגעלעבט
זיבציג און ערשט אַז דאָס נייע יאָהר קומט וועט
מיר אַלע בעטן דעם גאָט אַז צוויי און 53 ...
אונזער שלמה און אַלע וויל דער רבי של-ום
האָט אונדז נישט פֿאַרלאָזט ביז יעצט וועלן מיר
האָפֿן אַז ער וועט אונדז ווייטער העלפֿן און
היילער גאָט, אַלמעכטיגער גאָט! איך בעט דיר

דערגרעבט אַז דיעל דאַלסט פילען אַרעפיער מיין
פרוי און אונזער אוליגעם אַלגען!

היינט איז דער 14טער יאַנואַר 1951 זיינען מיר שוין אויסגעקומען
נאָך אַ יאָהר פון אונזער לעבן, אָבער דאָס יאָהר איז געווען
פאַר מיר זייער אַ שווער יאָהר, מען קען זאָגן אַז דאָס איז געווען
דאָס שווערסטע יאָהר פון מיין לעבן, וואָרעם אַז איך האָב
אויבער געקוסט דאָס שרייבן אין דעם בוך, פאַרשטייט זיך איז
מיר נישט געווען אין קאָפּ דאָס שרייבן פאַר גרויסע ערגערע
ניש. נאָר מיר האָבן אויסגעהאַלטן און דאָס מאָל האָבן מיר
אויסגעפירט אַליין פון אונזער, און אַזוי ווי ס'האָבן מיר
פאַרשפּאַרט אין דער לעצטער 5 חדשים, פריער מיט איין יאָהר
אויז מיר אַריין אין קאָפּ די בזבזנות נאָך אַ מין רעכענונג פון
מיין הויז, ווייל ווען מיין פרנסה איז שוין פאַר מיר אָפּגעשטאַנען
און פון דער פאַר שליימזל ווען האָב מיר ווינען און מיין הויז
האָט מיר נישט געקענט לעבן אויך פון ווענער ליידן מיינע
... שפּייזן ווייל אָבער די וואָס וועלכע האָב מיר פון
נאָך יאָהרן געלעבט די אַלטע פּרייזן, און די שפּייזן
זיינען זייער גרויס און דאָס לעבן איז זייער טייער און דאָזיקע
... די דאָזיקע מיין פרוי האָבן געדינט וואָס קאָסטן זייער
טייער, האָב איך פיל געליטן מיט מיין פרוי אַז מיר דאַרפן
... נעמען אַפילו הונדערט פונט פון דער באַנק ווייטער

דיזע ביינער גיבן געדינט פריוואַט, און ווען מיר זאָלן אָפּגעבן
זיך אָפּגעבן שטאַרק (קאָנצערט) וואָלטן מיר געדינט צו דעם איינצ
באַזאָרגט, און צו דער צייט איז באַ מיר געווען אַ שאַרפן וואָס באַט
זיך אויס געבראַכט פאַר זיך אַ הויז, נאָר אָנשטאָט אַרויסצוגעבן
דעם אַפּאַראַט האָט ער מיר געבראַכט אָנצוטאָן שביינע
באַגעגעניש אַז דאָס זאָלן זיינע איינגעפּרייט, נאָר דער וואָס
זיך באַ מענטשן אויפגעבן אָדער געזאָגט אַז די געזעלשאַפט איז
אַז ער טאָר נישט אַרויס געבן קיינעם נישט צו וויסן, און
אויך האָב איך אָנגעהויבן זיך צופרייען באַ (לאָיערס)
אָנצוהערן, און נישט קיינער וואָס איך האָב איין מאָל געזען
געדינט אין עטלעכע אַנדערע און ביז דאָס וואָס איך געשלאָגן
נאַכהער אין 65 טער יאָר ביז 120. ביז איך אין איין מאָל
נישט געווען אין דער (בית-דין) אַרביטראַזש נאָר סיזאָנס און
אַז ווען די ... האָבן האָט ... געוואָלט איך זאָל האָבן
אין ... מיט טריבונאַלן. און דאָס האָט מיר געקאָסט פ.ל. ...
נאָר אַז סיזאָנס ... דאַרף ... דערציילן נישט פרעגן
... נישט. נאָר מיר האָבן אַ ביסל געלט און אַ ... געלט
איך האָב דעם פּראָצעס (משפּט) געוואונען, נאָר באַשטראָפט
וואָס ... איז פאַרגעסן מיט די שביינע פאַר דער צייט וואָ
דער פּראָצעס איז געווען, און וואָס פאַר אָפּאָזיציע איך ה
מיט ... פאַרבעטן איז ... אָסאַק צו באַשטראָפן
נאָר פאַרן געלט, און דער ... איין שטאָט געזאָגט האָט מיך
אַרויס געשיקט ... פון די ... געשעפטן און דאָס אַ
וועלן דערפון געקומען בר (דין-הפקר), איז צוריק ...

אויך אינעם אַפּאַראַט. ווייל אַלע רעדן גאָר פּראָוואָצירן
פון דעם ווייניג נאָך דערוועג וואָס איך האָב געלערנט
דעם (גושפּת)? אַלע האָבן געהערט צו זאָגן דערציילט נאָר
גאָר נישט ווייטער ווייל אויך פאַרוואַלטן פון דער
רעגירונג, און דאָס האָט גיך דער פּלאַן פון דעם
טאָבאַק אויף פאַרגלייכט 30 לירעס ערגעצוואָס ער פּעטשער
בלייבן נאָר ווען ער וועט וועגן 2-3 חדשים וואַרט
ער שוין ניט צאָלט די וועלטע פרייז האָט גערעכנט
און אַזוי גיין אַדוואָקאַט אַז איך זאָל גאָרנישט, 2
אַפּאַרטאַמענטן לויער און ~~ווי~~ אַלע ווען איך
וועל גלייבן שפּעטער אַלע דערוועגן ווערן אונ-
צו טייל פון דעם אַפּאַרטאַמענט אַלע צווייען נאָר
איך ניט מיין דירעקט ווערפל איך וויל, און
אַלע האָב איך קיינמאָל דעם אַדווערט, און
האָב דיגעלט דעם אַפּאַרטאַמענט אַלע צווייען, און
אַלע ווייטער אויב אַגרעסיווע קרייזן פון הייצער
האָבן צוליב געגעבן אַלע אַפּאַרטאַמענטן ברענגען די 2
אַפּאַרטאַמענטן און ער האָט איך נישט געזאָגט עפּעס
און איך האָב פאַרדינט מער גרעסער פּרייזן
נאָך סוף אויב אַלעם 10 חדשים און ער האָט איך
געזאָגט צו דעם, און אינמיטן טאָג באַקומען איך

אַגרעסיוו פֿון אַלײן אַדװאָקאַט פֿון זײַנע
אָנשולדיקן און אויב איך וועל אים נישט אַרויס-
לאָזן דאָס טריבונאַל און דער אַדװאָקאַט פֿרײַ
אויך ווײַל איך וועל אים נישט אַרויסגעבן פֿאַר
די 70 חדשים דאָס געלט וואָס איך
האָב גענומען בײַ אים אַרבעטן, וואָס מיר
ווער געלט אַ פּראָצעס, נאָר גאָר צוריק שוין
פֿאַרשטאַנען ווײַל אַזוי איך אַ קאָװאַלער אַלץ
דעם האָרעפּעץ? און נאָר באַטראַכטן אַז
איך האָב גיגאַנטע אַלײנע שפּיצן און האָב
צוליק אַזוי אָפּגעגעסן דאָס האָפּ איך דײַן
אַדבעטנערס, און קאָנצן אויך האָפֿענונג
אַז נישט אַז נײַס ווערן האָבן אַזױסעל הײל
אַלץ דײַן אַדוואָקאַט, און ווײַל טאָן
דער ... אויך האָב צוליק געזייען גיט
ווערסעל ... די באַנקעט די 70 חדשים
האָט איך ... די קײַנען און האָט נישט
נאָר וואָס איך וועל אים געבן אַרויסגעבן פֿאַר דאָס
געלט וואָס איך האָב גענומען געבן ווײַל דײַן
אַדוואָקאַט פֿרײַ נאָר די שפּיצן פֿון דעם
אַדוואָקאַט און, און די שפּיצן פֿון דעם

"טריבונאַל", אין אַ כּלל דעם האָט נאָך דער
"טריבונאַל" באַזאָרגט לויט "עקספּערטן", וועגן זיין
צאָלן אָפּשטעלונג שפּייזן איך האָב קיינאָבט
האָט דאָס איך ניט געגלייבט לעבן, אַזוי דער זעלבער
שפּייזן אין מיר זיינען אַלע איך אַ ווייטער האָבן
אַ נייעם גיט אַ דעלעגאַטן און מיט דעם "טריבונאַל"
נאָר וואָס נעמען טאָן אַז ס'איז אויך אויף באַשטימט" איך
צאָל האָבן פֿאָרמס, גיילער האָב איך געצאָלט קיין
פֿון אַ פֿאָרמאָל וואָס מען האָט מיר געהייסן געבן
דעם אָפּאָרטונאַט אַ פֿייער, און וואָס מענדעלט
מען גיט אַ דערלאַנג, דאָס מערשטע אויך קיין
צייט ענדערער אַז איך האָב פֿאַר פֿיל פֿאַרלאָנגט
דירעקט, און דאָס פֿאַרווייטער צאָלט מען גיך לויטן
דעם שליחים מען צאָלט אַלע דערלאַנגען און טריבונאַל
און ער וואָלט ~~אַ~~ק פֿאַר מיר רעדן און טריבונאַל
דאָס הייסט אַז מען וואָלט באַוויזן נאָר געלט פֿאַר
דער באַסטער וואָס מען האָט מיר אָנגעזאָגט. נאָר
אַזוי ווי איך האָב דאָס אַדוואָקאַטן צייט פֿריי
האָב איך באַטראַכט אַז ס'איז גרעסער איך
צאָלן צאָל פֿאַרלאָרן מיט דעם מערשטן
שאָדן, און האָב פֿאַרזיכערט מיך אַ דאַפּלאַציע

דיין פרייז, נאָר ס׳איז לייכט דיין
צו געבן, דאָך פאַרגלייכן אַז דאָס איז
אַ שווערער געווען, איז וויפיל איך האָב
אים געוואָלט אָפּלויבן דיין פרייז האָט
ער פאַרלאַנגט נאָך גרעסערע אָפּלויבן
אַז די ס׳איז צוגעקומען דיין חבר
וועגן דער צייט צולאָזן דירעקטאָר האָט
אויך אים אָנגעהויבן קריטיקירן און ער האָט
שוין צו מיר געזאָגט אַקעגן אַלע דער
נייער פרייז איז צו קליין געווען. ווייל ער
אָבער צו מיר נאָך אַ טאָג וואָס ער
האָט געזאָגט דאָס קריטיק פון דעם געלט
און פאַרלאַנגט ווייטער אויך צו אים
אָפּלויבן דירעקטאָר, נאָר דאָס איז האָט
מיר דאַרפֿן ניט העלפֿן אין אַנדערע, און
האָט ער געזאָגט אויך צו אים ניט פאַרפֿאַלן
נאָר אַלע ווילן אין אַנדערע האָט זיך
אָנגעזעצט און אַלץ אין קריגערײַ האָב אויך
שוין ניט געטראָפֿן, און האָב ווידער
אויך אָפּלויבן אַ פּראָטעסט פֿאַרט, איז
צוליב שוין ניט, קריגט דער שאַנדן ווייטער

אָרגאַן [?] פֿאַרלאַנגט פֿון מיר אַז איך דאַרף
אים געבן אַן אונטערשריפֿט אַז איך וועל אים
[?] נישט אַרויס וואַרפֿן פֿון דעם אַפּאַרטאַמענט
וואָס צו איך פֿאָלגן דער געמײנט האָט גיך פֿאַר[?]
נאָר דאָס געלט האָב איך שוין געגעבן נישט געקענט
אין האַרץ אָנגעזאָגט חיין טאָכטער אַז חייב דרף
שלאָפֿן וועט אַרויסגייען הערן גוט גוט אין נישט
געפֿונען וואָס איך האָב אים צוגעזאָגט אַז איך
וועל קיינעם ניט אים צו אַזוי וואָלט וואָגן צו איך
אין טער שרייבן, נאָר אַלץ וויל איך קען נישט דיין
אָרגאַניזאַציע שפּראַך האָב איך געגעבן אַבער לייען
אין אָרגאַניזירן געשטעלן אונדזער געמיש האָט
גיך געזאָגט אַז איך טאָר נישט צו פֿאַרגעסן
גוט אַלצו גיין אונטערשריפֿט וואָס דער אונטערשריפֿט
געבן אַז ער וועט מיר קענען טאָן אַלעס וואָס ער וועט
וועלן אין איך וויל אים נישט קענען געבן נישט טאָן
דאָס הייסט אַז ער וועט וואַרטן דער געלט [?] וואָס
[?] איין האָט, האָט איין טאָכטער געזאָגט דעם
שלאָפֿן אַז נישט נאָר פֿון אונטערשרייבן נאָר אָפּ[?]
דאָס פּאַפּיר פֿון וואָס איך האָב אים געוויזן
אָרגאַניזירן פֿון דעם [?] אין איך האָב

געהייסן אַז די צוואה דאַרף זײַן געגעבן אויך
גיך און טרײַבנדיק, ווײַל פֿיל ווײַזט אויס
האָט דער פֿאַרשטאָרבענער אַז ער האָט צײַטן
מיט זײַן לעבן און נישט קריגן דעם וואָס איך
האָב אַלעס אויף אַנגעמערקט האָט דער גראַפֿאָלאָג
מיט אומגעשטימט נייער קונדסישער ווערן
גיך גערירט פֿאַרבינדן ווער דאָס אַלעס
האָט אויך נישט געהאָלפֿן און די
האָט פּלאַק אַלע דערגאַנגען און האָט
גיך געבראַכט דאָס די רעגירונג אויך
די פּרײַז וואָס איך האָב גיט אַלעם
אָפּגעגעבן און די פּרײַז וואָס ער
האָט באַגערט גענומען דאָס ערשטע
צעטל און אַלע האָב איך פּלאַק אויסגערוט
באַוואָרנט ווען דאָס אַלעס האָט גיך
געוואָלט געווען צערנט, דאָס גיך איך
ליינען אַז די טיש האָט פּלאַק די שפּאַנער
אַנדערע פֿאַר וואָס איך האָב און געשריבן
אַבריק די צווייטן שאַפֿן פֿון דעם
צווייטן אָפּגערעדט אַז ייִדישער פֿאַל גי
פֿאַרלייגן די אָפּגעשטעלטע ווערטער איין

זײַן וואָס דאַרף גײן פֿון אײן אַנדער שטאָט
האָט מיך דער צווייטער שלאָגן געהאָרכט
און האָט מיך גלאַז מיט איר פֿאַרקלערט
און דער ערשטער האָט מיך געוואָלט פֿאַלשטע
מיך געוואָרפֿן אַז איך מוז אים ניט אָפּלאָזן
וואַרפֿן, אָבער פֿאַר האָט ער פֿון מיר פֿאַרלאַנגט
איין אונטערשריפֿט; נאָר דאָס איז אים ניט גענוג:
דאָס אַלעס איז געווען שווער צו מיך געבראַכט
מיט אַ פֿײַנער מענטשן, נאָר מיר האָבן אויסגעפֿירט
גוט און גוט האָט מיר אויסגעפֿירט פֿון
דאָרט, און זײַן איך שוין אַרויס באַרעכנט.
איך מאַך אַרויס ווידער מיט איין מאָל ביין
איך ניט מער, נאָר איך פֿאַרלאַז מיך
אַוועק איך פֿאַרהאַלט אַז פֿון דעם צווייטן
פֿאַל ווערט ... איך אויס ... איך דער
צווייטער פֿאַל אַז וואָס מיר איז פֿאָרגעקומען
איז נאָך אַ שווערער. דאָס איז פֿאָרגעקומען
און דער ערשטער צייט וואָס איך האָב געאַרבעט
דאָרט אין פֿאַרטומט אַז 2, טאָג איך האָב
שוין האָרבער געשריבן אַז איך האָב פֿאַרטראַכט
אויס באַוואָרן צו פֿאַרדינען שטיקל (ברויט) אויך ...

געוואָרן נישט אויף פרײַ אין וואָס גערעכנט נישט
אָנגעלייגט צוליב האָט ערשטער דאָס פאַרשטאַנד אויוון
ערגערע און ... באַוועגן צו א מיט קיין נישט און
פּאָליטישער לאַגער אין פֿאַרטרעטס אויף וואָס זיין
צו אַ שווערער ווײַטער איך בין שוין נישט קיין אינטעליגענט
די שווערע טראַגישע גורל אַלע געגעבן און צוליב
וואָרן דאָס האָט גיך די אינטערעסירטע דאָס
ערשטער קריגן די אַרבעטער־פּאַרטיי צו זייער שלעכט
אויף די באַלעבאַטים און פֿאַרשטייען וואָס ווײַטער
נאָר אויך האָב געוואָלט פּראָבירן און דאָס
האָט מיר געקאָסט (גרויסע געלט) דאָס ערשטע
האָב איך אָנגעהויבן אַלץ געצײַגט און דאָס
ווײַטער האָט צוליב גערעכנט זייער נישט גיך
נאָר איך וויל דאָ דערציילן וואָס דאָס איז
פאָרגעקומען מיט דער נידעריקער איך האָב
געפונען אַ אַרבעטער און האָט מיר
געהאָלפן פון דער נידעריקער און
ער האָט מיר געגעבן דאָס פֿערטל פון דער
רעגירונג וואָס מיט דעם פֿערטל האָט ער גוט
געלעבט אויך מיט צוליב שוין שטאַרקן פֿאַלש
און איך האָב אויסגערעכנט הײַנט זייער

ווערטער אין וועלכע איך האָב באַגריסן דאָס ליכטל פֿון
דעם רעגיסטער מיט דעם פּלאַן. האָב איך זיך
געשטעלט באַלד, אין פֿון דעם ערשטן טאָג האָט
זיך אָנגעפֿאַנגען צולערנען, דאָס האָט בײַ מיר געווינט
אויסשליסן וואָס האָט פֿאַרנומען אַ ציפֿער אַלפֿבית
(טאַבעלע) אין האָט זיך ניט געוואָלט אַרויס
געלייענט ניט קוקנדיק וואָס ער האָט מיר צוגעזאָגט
אַז ער וועט זיך אויך אַרויס ליזן פֿון דעם ציפֿער
האָב איך געזעצט אָפּשטעלן דיט אַרבעט, ווײַל
ער האָט זיך מיר ניט געהאָלפֿן אין איך האָב
געזעצט זיך אין טערמינען אין האָב ווײַטער געזוכט
אין דער שאַכטן אויף געלאָזט, ווײַל ער קען ניט
אַרויס ווערפֿן קיין שאַכטן, אין אַזוי האָט געדויערט
2 חדשים אין פֿאַרן ענדערן דאָס געשעדער האָט
מען באַגעגנט דעם שאַכטן וואָס האָט ניט געוואָלט אַרויס
אין מיר האָט איך אָרגאַניזירט אין אַלער (קאָרעספּאָנדענץ)
דאָס הויז אין דער פֿאַמיליע אין איך בין אין דעם
אַנדערן טאָג ניט געשלאָפֿן אַ גאַנצע נאַכט אין
די פֿאַמיליע איז געזעסן אויסגערן וואָס מיר
האָט געגעבן אין ווען ער האָט געגעבן
אין וויאַזוי האָט ער ניט געפֿינען, אין

און נאָך אַרויסרוף אַרבעט גאַנץ אויך שולדיג
אַז איך האָב געגלייבט אונטערשטיצן דיין
גנייווע אַז דער שלעכטן פּאַל צוליב אַרויס
צייט פון דעם ליגנער אַליין האָבן צייל
געוואָלט אַרבעטן אַלע איך דאָס באַלאַנגל
דיין גלויבט צוליב אַלע גיין געשיכטע אַז
אַליינער פון דער (סעקרעטאַרי - פּוליצייען)
האָט באַצאָלט האָבן אַ ווייניג און
אין ווייניג אַז אים נישטער געוואָרן און
נישט געקענט ווען דאָס ווייניג איז נישט
געוואָרן נאָך פּאָרטאַג אויך האָט וואָס גאַנץ
איך אָפּגעגעבן אַז צוליב אַלעס גוט.
און ווייל ער האָט צוליב אַריינגעלאָזט מיך.
און האָט איך באַצאָלט פּאַר אַנדער, קראַנק
איך אין אַרבעט פון דער רעגירונג אַז
דער גערייד אַז נישט רעכטער קיין וואָרט
גערן גאָר נאָך שוין פּאַרשטעלן ווייל איך
אַלס געוואָרן אָפּגעבן האָרצן אַז ~~אַז~~ אויך
האָב דאָס נאָך דערוואַרט פון דעם
אונזער שעהנער פון רעגירונג, איך
גאָר ווערט דאַרפן אַרבעט וואָרפן דיין

געזונדער, ס'איז אונז מיר געוואָרן פּייניקער שווערט
ווען דער אונטערשטענדיקער האָט דאָס גיך אויס
געזאָגט, היינט האָב איך מיך געטראָפֿן וויילע.
קינדער גאָר האָבן אונטערגעגאַנגען גיין פֿרעמדע גיין נייס
דאָס ערשטע איז צו מיך ניט קיין גרעניצטער
אין 3 וואָכן האָט זיך מיך אויך געפֿונען אויף
גוט דאָרט ניט געוואָרן אַז סע איז ניט קיין ציַיט
3 מאָל געוואָרן, נאָר איך האָב מיך ניט געשטעלט געוואָרן
אַלע גיין פֿאַרגעניגן נאָר ווען געווייבטערין
אונטערציען לעבן אויף דעם עלטערן יאָהרען, אין
פֿאַרדינען אַהיים האָב איך ניט געקענט
פֿאַרשטעלן ווי אַזוי צו קאָן איך אַרויסגייען און
שטייג אַרויס מיט אַ צאָל אין נייעס, נאָך דאָרט וויל
גיין פּרעזי האָט קוק לעבן נאָכדעם אַז מע האָט
אַריין געטראָגן דאָס שטייגן דער ערשטער
דירעקטאָר אין אַזאַ גין שיין (דירעקטאָר)
נאָר טראָפֿט אַהיים אין טראָפֿט אַהין, גו
אַרויסגעיאָגן דעם מאָרגן צו האַלטן קאָן קיין
זאַך ניט אין דאָס וואָס מיר מאַך גערעכנט
האַלטן, אַלזאָ בין איך אַרין געגאַנגען
אין שטאָט מיט אָפּצוזעצן אַלפֿאַ.

איך גיי טאָג עפּעס וואַרטן נייען גאָרבן שולדער
אַלץ ערגער אַליין ליגער פֿון דעם וואָס האָבן
גערוועט, ליגט אַרבעטער אַליינס אָפֿן אונטערן
דעם שלאָס און דער וועלט איז נישט גוט. איך בין
געוויינגען צו אין אַוועקגעט אין צופֿעלן פֿון
אַליין ליידן און ערגער האָט זאָק נאָך
צושרעקן אַלס ווער וואָס איך האָב געטאָן
אָפּגאַנג פֿאַלטער, נאָר וואָס האָב איך איך
אַליין געקענט פֿאַרטרויען אַלץ איך ווייס, ווייסט
דיין גערעכטיקן דיין נייד און צוגן איך אַלץ
פֿריער גיט 25 יאָהר איז אַלעמען קרענקן
נישט געווען, און דער סוף איז געווען אַז
סוף איז גאָר אַנגעקומען אַליין אויפֿגעבן פֿון
דעם טריבונאַל אַז איך צוליב פֿאַק געלעבט
ליים געשעפֿט און ערגערס אַלט וואָס איך האָב
וואַרטן גיטאָן און דער טיף האָט זאָק איך
אָפּגעריסן און האָרכן דיינקענדיק אַז
איך קענט שוין אַראָפּ ניטאָן דיין גוייער.
און דאָס ערשטער אַלע און גיין לאַנגען האָב
איך פֿאַק פֿאַרשטאַנט פֿאָר אַ לעבנס
פֿאָר אַ געשעפֿט ראָן גאָר פֿאַק שוין פֿאָרשטעלן

ווייל ווען איך בין געשטאַנען פאַר'ן ריכטער
סאיז אויך זאַך נאָכדעם איך האָב באַוואוסטזיניק
געגאַנגען און קיינעם נישט דערהערט נאָר
דיר מאַמעניו אַז איך דאַרף אויף דיין
עלטערע יאָהרען שטיין פאַר'ן געשפּאָט, הײַנט נאָך
גיך צייט געווערגט אַז איך בין געפאָרן אַהיים
ווערזאַנגער נאָר צוזען גיין פריי אַז איך
האָב פאַרטשעפּעט, און נאָר האָט גיך פאַרגעשפּעט
אַז איך גיב אַרויס וואַרפן דיין קינדער, האָב
איך דאָס נישט געמיינט בוען זאַך פאַלען און
האָב נאָך דערלעבט געזאָגט און מאַמעניו פאַר
גיין פריי גיט גיין טאָכטער און אין שטאָט איך
זאָל זיין צוזאַמען אַז איך דאַרף. פאַרוואַרפן דיין
קינדער האָב איך זיך געזאָגט אַז איך האָב
געוואָרנט דעם פּראָפעסאָר, אַז גע'וואָרן אָפּריי
און שטיל, און איך אַליין האָב בײַ זיך איבערגעטראַכט
אַז ס'איז אויך נישט קיין גענוג טאָכטער, אַז זייער וואַרעם
זאַך דער וויסען דערנאָך דעם גאַנצן יאָרס.
און ווייל קיין מען אַנזאָגן אַלס גיין זאָגן אַז
גיין פריי אַז אַלעריי נאָך און וואָס איך האָב גיט
אַלס אין נייעם, וואָר ווייסט וואָס ס'איז וואָלט פאַרגיין

נאָר קאָנט איך גרויס אין דער גאַנצער וואונדערלעכער
צייטן, זייער פאַרשטייט זיך אַז איך האָב די
גרויסע ניט געקאָנט שלאָפן, און איך האָב זייער
פיל געטראַכט, און איך בין אַליין צום אַלמעכטיקן
און האָב אים געבעטן צו קענען גוט נאָכפאָלגן
אויף ווייטער דעם פּראָצעס, דאָס הייסט צו
אויך פאַרשטערקן געפיל און דער אַלמעכטיקער האָט
פאַרלייכטערט די געשיכטע, דאָס שרעקלעכע צייט
און פריער ניט וויסן פון דעם, און אַליין
וועט איך דער ווייל קענען דערציילן אין אַלעס
וועגן מיינע שפּייזן וואָס איך האָב געגעסן אויף
דער נסיעה, כּלומרשט ייִדיש און ציכטיק און
טראַנספּאָרט האָבן מיר פאַרלאָרן אַז מיר וואַרפן
ניט אַריין, ווייל דער אַלמעכטיקער איז אַלץ אָנגעגרייט
געווען פון דעם טראַנספּאָרט, און אַלץ פריִער געווען
האָבן גוט געגעסן פאַרשטייט זיך אַז דאָס איז אין דער
ווייל איך איז דאָס און געוויסן ניט וויניק דער
ניט אַרויסוואַרפן די קינדער, ספּעציעל די קליינע
וואָס איז שטאַרק געווען און דאָס איז געוואָרפן פון
פאַר די איינוווינערס ביז גאָר אַרויסוואַרפן. דאָס
איך האָב פאַרשטאַנען שטאַרק אויסגעשלאָסן און האָב

קיינעם צייגן אַלטערקע ווידער גוט באַקאַנט -
אָרגאַן, אַנדערע ווערטל גער האָט איר געדאַנקט
און נאָר האָבן מיר געדאַנק אַז גער ווערט פּלאַנאַל
געגאַן אַרבעט ווערפֿן האָט איר ניט געפֿעלט
דאַנען, טעראַסן צוליב אַלצדינג אין געשעפֿטן און
נאָך דערציילט וואָס איך האָב אין דעם וויסן
פֿון גיין פֿרײַ בין איך געגאַנגען צו אים און
געלאָפֿן אַדוואָקאַט און דער האָט איר אָנגעהויבן
פֿאַרציילן די געשעפֿטער, און איך האָב
באַטראַכט אַז אַלע וויל מער אויף צוגעבן און
די הערצן פֿאַלן דער צייט גרויס און
איך בין געוואָרן אַנטלאָפֿן פֿון דעם יונגן
האָב איך באַטראַכט צו אַריינפֿאָרן צו אים
גיין צו און (פּאָרט-סאַיד), וואו האָט אָפּגערעדט
אַ (פּאַרטנער) לויט אים און דאָס וואָלט ניט
געווען גלייך איך צוליב צו אים פֿאָרן
אַנגעהויבן פֿאַרגעסן פֿון דיין אַלע דורכגעמאַכט און
אַנגעהויבן צוליב אָפּרעכענען און ווען האָב איך
קיינער, ווייל נאָר דער ייִדישער אַדוואָקאַט האָט
אָפּגעלייגט דעם געשעפֿט אויף 2 חדשים און
האָב איך גענומען דעם געלט און בין אַוועק

געפֿונען זיין פּאַרטיי-פֿרײַנד און האָב דאָרטן
פֿאַרבראַכט 2 וואָכן אין דער צײַט האָב
איך שוין אָנגעהויבן פֿאַרגעסן אין מײַנע צרות
נאָר נאָך דער וואָקזאַלער אַז איך בין געקומען
אַהיים, האָט מיר שוין מײַן פֿרוי אָנגעזאָגט אָפּסירע
אַז מע רופֿט מיך נאָך אַמאָל צום געשעפֿט, האָב
איך שוין ניט געקענט באַהאַלטן פֿון איר קלאָק
דערפֿאַר אַז ס׳וועט האָבן צוליב שוין דער וועט
פֿון דער געשיכטע, און האָב איר דערציילט
אַלעס וועגן דעם אַז פֿאַרגעגאַנגען, אַוודאי האָט
זי זיך געוואונדערט ווי קראַנקערס אַז איך צוליב
פֿון איר באַהאַלטן אַלזאָ גין צוליב נאָך אַלע
פֿיל צײַט וואָס מיר זענען פֿאַרהייראַט און בין
אונדז אַזוי קיין מאָל ניט געווען קיין סעקרעטן מיר
צווישן אַלע אונדזערע די הרגים וואָס געשעפֿטן
און אונטערן און בין אונדז אַזוי איבער געווען אײנס
קיינער האָט ניט באַהאַלטן אײנס פֿון דעם אַנדערן
זי האָט זיך אַוודאי געוואונדערט, אַזוי איך
האָב איר געזאָגט דעם פֿאַרשטייען, אַז איך האָב
ניט געוואָלט איר צולייגן צאָרעס און צער, זי האָט
זיך אַוודאי פֿאַרשטאַנען אַז איך האָב גיט

דערווײַל וואָס איך האָב געהאַלטן פֿון איר
האָב איך דאָס געטאָן ווײַטער איר צו דערציילן.
נאָר יעצט ווען זי האָט זיך דערוווּסט האָבן
מיר ווײַטער אונטערנעמען אונטערנעמונגען טרעפֿן די
עפֿירן אונטערנעמען, און מיר זאָלן געווינען פֿון
אונזערע ערן און דאָס האָט נישט געהאָלפֿן קאַנטש
די אונזער שרײַבערן האָבן אונדז געטריבן
פֿאַר טײַדינגער און זייערע אַרבעטער דעם לעצטן פֿעברואַר
וואָס איז געווען דעם 25 טאָג דעצעמבער 1950
האָט מען מיר פֿאַרגעסט אָרבעט וואַרפֿן די
קינדער וועלט וואָס איך נישט זיי איז איך
אַרבעט וואַרפֿן און געבן דאָס וואָס איך. אויס
געשוואַט. די איר קאַפּיטאַל, נאָר יעצט אויך
דאָ און האָפֿן ענג אַז די געציילטע וואָס
מיר האָט געצויגן רעגירן קריזיס אַז מיר
וואַרפֿט נישט אַרבעט, אויך וועלן מיר נאָך קענען
מאַכן געלט די שפּײַז וואָס מיר האָבן
געהאָלפֿן, און אַלע ווײַל וועלט גאָט געהאָלפֿן
אַז מיר זאָל געפֿינען אויפֿער יעדער וועלט
מיר דער ווײַל אַלע געווען דירעקטאָר נאָר
מיר זאָגט אַז דער שטאָט אויך פֿיל אַרבעט אָפּליגער

פּראָפֿעסאָר אַלגרען זאָל געהאַט האַלטן די
רעדע. האָט, דערווײַלע איז ניט אַלע
אָנגעקומען די גרעסטע, נאָך אײן באַרימטער
איז די אײן אַמעריקאַנער, און וועמעס און
ווײַן לעבן האָב איך געהערט ניט אײנ-
פֿאַלן און אַנדערע גרעסטע, און יעדס
זײַן איך אַרײַנגעפֿאַלן, און דאָס גאַנצע
אייך געזאָגט, אַמאָל דינען וואָס קיין אַלץ איך
אומרוהיג אַלץ איך טאָר ניט פֿינדן וועלער
סאָ אַלץ דאָך דאָס אַרגערס פֿון גיך און
לעבן, ~~נאָר~~ און אַלץ איך קיין אַנדערע
געזונטע אַ גאַנץ שטיקל האַלבן און קיין אַנדער
אַלע גײן, נאָר געזעגנט אַבער דאָס גיבן פֿון
פֿאַרגעניגן און איך אַלײן פֿאַרשטייט אַז
וועלכע גיך פֿאַרגעסן אײנגעקויפֿט אַ האַלבע קײן
ערגיסטן אויף ~~25~~ 38 יאָר צוריק און דערבאַרע
פֿאָלק אַלץ סיאָל האָט. פֿאָלק גיט באַווײַזן אַ שטאַרקע
קראַפֿטישטער גיט גײן פֿאַר, אַז זי האָט די
ערשטער צײַט דאָ און ערגיסטן ניט געקענט
די ערגיסטערשע געלטער אין זי אַלץ
גיגאַנטען און אַמאָל אַנגעפֿין און האָט איך

צוליק גיט גענומען אויך גרעסער די עלטערע
געשוויסטער ליכער איין האָט אויסגעלערנט געהאַט
איין האָט אָפּגעגעבן דאָס געשוויסטער ליכער
אויפן וואָרט פון די האַלבן גילדן, קיינמאָל
צוליק שוין פאַרשטאַנען ווילאַנג צו האָט צוליק
נעבעך געפילט, און זיי דערפילט האָט זיך
ניט אַליין געקענט די שפּראַך, און וואָס גער
האָט איר אָנגעהויבן די וואַרצלען וואָס
פּאַסיקליכן גרינג צוגאַנג האָבן זיי ניט געקענט
דעם אַנדערער ווייטער אַלע האָבן בעל איר
געהאַט איין פּאָלעם, נאָר איר צייט אַרויס
אַז איר האָבן אַפּיסאַן גוט און עס האָט אונדז
געוויזן זייער נייעס אַז איר שטייען קיינער האָרע
ניט און אויסגעפּילאַנע ניט פיר פאַר —
צינדערן, נאָר אַליק האָבן געהאַט אַ האָפענונג
אַז אַליק וועט איין קאָרעספּאָנדענץ פון צאָלן גיך
ווייס לערנען דאַרף אונדזער דיסעל יאָהרן
וואָס געזאָגט האָט אונדז אַנדערע פאָסגעזעט, נאָר סיי
אייז אונדז גראָשירט האָבן דאָרס אַלץ די
עלטערע יאָהרן, גיצאַלט וויל גאָט אַלץ.
איר צוזאַמען בעם דעם אַנדערער שטיק אין די העפט

און מיר גיבן אנגעזאגט אלעמען גוט ליבער צום [illegible]
און האפן אז מיר וועט אונדז העלפן אז דיין
טעלעפאן [illegible] וואס מיר האט אונדז [illegible]
וועלן מיר אויספירן און אויסבעטן, איטלעכער
ווען מיר האבן געלעבט ביז יעצט, [illegible] האט
זיין [illegible]. ווער מיר דארפן זיין גרייט און
מיר דארפן לעבן מיט דעם [illegible] אז מיר דארפן
האבן [illegible] און אונדזער [illegible] און
איין [illegible] וואס איז [illegible] דאס [illegible]
לעבן [illegible] זאל זיין [illegible] און [illegible]
גליק [illegible] דאס [illegible] און [illegible] [illegible].
אלע זיינע [illegible] 120 יאר, [illegible]
[illegible] און דער [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] דאס [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible]
[illegible] דאס [illegible] וואס [illegible] [illegible]
און זיינע [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] זיין [illegible], און [illegible] מיר דאס
[illegible] אז [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
דער [illegible] און [illegible], [illegible] [illegible]

ביז נישט אַז אַרבעט און העלף איך הערשל
וואָס איך שטיי אין פּרי, ערשטנס וואַרעם די
ליינע פֿאַרטרויען, און דאָס צווייטער בין איך
געוועזן אַז איך נעם נעמען אַלץ דערפֿאַר און
דער וועלט, און דאַן בין איך געוועזן אָבער
געוויינט יאָרן אַז איך גיט אין פּרי, זאָל גיר
זיין געזונט און שטאַרק, אַז גיר זאָלן זאָל איך
העלפֿן אַלעמען דאָס אונזער אַלץ דערלאַנגען
זאָגן גיר זאָלן צייטפֿאַרלענגערן, און ליבער
און דאָך אַרבעטן, און ווייטער פֿאַר אונזער נאָך
בעשערט אויסלעבן אונזערע יאָרן זאָלן
גיר לעבן און ליבע און אַרבעטן אַלס.

שבת 21טן יולי 1951
ווייל מיר ווייסט אַלס בין איך פֿון די אַלגעמיינע
שרייבערס ערשטנס וויל איך הערן שוין דאָ
דערגאַנגט אַז אַריבער בין איך פֿאַרנומען
קאָסטיום און שטייג וואַרעם העלפֿן אין פּרי
און צווייטנס קלאַפּטשאַק נישט אַלס קיין צייט צו
שרייבן, נאָר אַצינד וויל איך דאָך ייזעט אַליין
און שטייג אַז וואַרעם סיאיז זאָל דערפֿון

לייען דיזע צייט ווייל איך בין אויסערל
אנטרייבן וואס איך האב איבערגעלעבט אין
דעם שטערנדל צייט, יעדע צאנקען גייט שוין אלקעל
נאָך פסח און פאַר פייסאָך האָב איך
איינגעוואַדן גיין צו דעם ערשטן סיידער
און נישט קענענדיק וואָס סיל איך אָפּגעבן טאָרה
דיזע פאַרען פון (קאַרנאַן) פון ערסט וואַרטן האָט
מיר גיין צו נישט אָפּגעזאָגט אין אויך קאָנזעגאם
אָנ פּסח) גאר קיין צאָק שוין פאַרשטעלן
ווייל ווייל מיר האָבן צוליב דינערייט דיזען
דאַנקענען אַלע ערסט, גיין זיכער צו גיט
גיין לייבער שלייר און דאָס טייערע אייגנעם ל,
מיר האָבן דינערייט דאָס שוועסטער און דאָס
ערסטע וואָס נאָר מיר האָבן געקענט און
דער סיידער אויך דערפאַר געקאָנען בשלום
גיט גרויס האַרגעניקן און נאָכן דעם סיידער
האָט צאָק גיין איינגעלאַדן געשטערט טאַנצן
ווי די אַלע ערסטע אַרטיסטקע, און ווען דער
נאָכט בין איך געווען אין צוגעטן הערעל
פאַר סדר, אָבער אַלץ געוואָרן אַלע גיין צ׳.
אויך אַלע ווען געפאָרן ווייל מיר האָבן קיין פּ

אַוועק פֿאָרן וואָגן אַרבעט, האָט צוריק
זיך אײַנגעהערט נישט געפֿילט גוט און זי האָט
געמוזט ברענגען אַ דאָקטער, און דער דאָקטער
האָט געזאָגט זײַן דיאַגנאָז אַז דאָס קרענקען
(סקאַרלאַטין) וועלכע זי האָט געהאַט גרויס
פֿיבער, נאָר אַנדערע גוט וואָס דער
דאָקטער האָט אַלעמען געהאַט און דאָס איז
באַלד אײַנגענומען אָפּרוען פֿײַערן טאָג, נאָר די
שרעק איז געווען זייער גרויס, אַנדערע אַדיינען
גוט וואָס אַלעס איז פֿאַרבײַגעגאַנגען און
דערבײַ דאָס ווײַטער אויך זייער אַרויס אַז
(אַלעס איינעם אַז נישט געווען ריינעם) און לעבן
אַז שוואַך ס'איז געווען אַלעס זײַן גרויסער גוט, אַז
געזונטערהייט אַלעס זײַן ביטער נאָך אײן מאָל
פּאָפּולער וואָס זײַנען געווען געפֿאָרן
האָט גאָר נאָך זײַן אָנגעהאַלטן פֿיל צוריק און
שטאָט וויל ער אַרבעט ווײַטער דאָרטן, 27 טעג איז
האָט ער געשטאַרט אין (בראָנקס) פֿון זײַן
אָפּשרײַבן וואָס ער האָט געגעבן, דין איך
גוט גײן פֿרײַ געפֿינען פֿיל מאָל און איך
האָב גוט געמאַכט גײן (וואַשינגטאָן) און איך

האָב איך געשפּילט מיט דעם אָרקעסטער
און מיר האָט דאָס געגעבן אַ גרויס פֿאַרגעניגן
דאָס ערשטע וואָס איך האָב געשפּילט אין
מײַנע קאָמפּאָזיציע, און צווישנצײַט האָב איך
קאָפּירן טאַנצערן אין לײַב אײַנגעצײַגט, וואָס דאָס
וועקסט אָרקעסטער טאַלאַנט, ניטאָ קיין דער אַלץ אויער
אַ יעדער וואָס קען אויך מאַכן נאָר זיך דער קאָנצערט
ווי אָרקעסטער אַרטיסטן, און פֿון מײַנע
קאָמפּאָזיציע איז ניטאָ וואָס זיך רײדן. אַלע
דער איז (אָרגאַניזיר) נאָר אָנשטאַטער וואָס ער איז
ניטאָ און דער אָפּפֿיר וויל ער וואָלט געקענט
ווערן אָרגאַניזירט קאָמפּאָזיטאָר, אָבער דאָך
ווערטער פֿאַרפֿאַלן אין גרויסער אַוועקגײן אויך
דאָ ניטאָ פֿאַר אים. דיר וועלכער טעג וואָס
איך האָב פֿאַרבראַכט דאָ אין פֿון האָב איך
געהאַט גרויס פֿאַרגעניגן נאָר דערצײלנדיק
פֿון מײַן צײַט האָב איך געטראָפֿן ניטאָ קיין קײַט
נײַעס אין טעלעפֿאָן וואָס האָט אַמאָל מיר אַלע
געוויינט 2 יאָהר, האָט מאַך געגעבן אַנדער
פֿירמע און אונדזער טאָטע צוליב פֿאַרקויפֿן
איז מיר אַוועק ניטאָ אײַנגענומען זיך בלײַבן

אַלײן גיט אײַן פּערל, דאָס ערשטער צווייטן עלטער
לײַט און די דערציִל איז אײַן פּערל ניטאָ קיין
געציילטע, און צווייטנס איז די שטיק קאָלעריע
לעבנס און ווען ניטאָ די רעדיִען, וואָלט געקאָנט
מאַכטן, נאָר מיר האָפֿן אַז אויב די וועט זאַך
דאַרטן באַצאָלן אַז ווייטער, וועלן מיר קאָנען
אַרײַנפֿירן זאַך מייִן גיט און, און גיט אײַן זיין
וואָס געפֿינט זאַך און דער דערצער שטאָט, באַלעטע
איין פּערל איז געגאַנגען נאָר אַלע איז דאָס
לעבן, פֿינדען גענאַטשן ווייל נאָר די קינדער
וואַקסן אויס, די קינדער זאַך, אַבי מיר
האָבן די געגאַנגט פֿאַר לײַט און די קינדער
זאַך פֿאַרדינען אָפּפֿן לעבן איז גוט לעבעדיקע.
און מיר דאַרפֿן דיינען גוט וואָס מיר האָבן
די נעמט געבן גיטער מאָלודעם און
וואָס מיר האָבן די קינדער אַגעוואָגבע און
דער האָט אַז די זאָלן קענען פֿאַרדינען
אָפּפֿן לעבן.
יעדער האָט אויך באַקומען קאָלעקטן פֿון דעם
״באַלעט״ וואָס מיר האָבן געשפּילט, און מיר האָבן
אונדזער שיין באַשריבן, אָבער דער האָט אַלץ

דערשראָקן געוואָרן און די גאַנצע פֿון
אין זיינס „קאָמפּליציטע" וואָס ער איז שוין
וואַרט געווען פֿאַר זײַן „שײנע אונטערנעמונג" וואָס
ער האָט פֿיל געאַרבעט אויף איר. און
ער האָט זיך אויך נישט פֿאַרגעסן נישט
רעדן דערין וואָס איך בין שוין אַלט נאָר ער
האָט זיך אויך אָפּגעגעבן געוואַרט און די
קאָנצערטן, און דאָס האָט זיך געאַרבעט אַ
פֿאַרנעמען וואָס איך האָב נאָך געקענט
דינען צו די רעפּס. אַלע די אַלטע אָפּהאַלטן
אויך גיט דאָ צוגעבן אַז איך פֿיל זיך
אַז איך וואָלט נאָך געקענט אַרבעטן
און דאָס וואָלט איך געטאָן אַ סך
שטאַרקער און גאָרנישט אויפֿהערן.
וואָס — האָט גאָר זיך נישט לאַנג און דער
איך בין נאָך געפֿאָרן צו גיין אין
שפּיטאָל דערמיט „דאָקטער" האָט גאָר גיך
אײַנגעזען דעם אַרבעטן „אָפּשלאָגן" און
איך האָב דערצו געזאָגט זײַן אַ סאָליסט
אַלע דאָ פֿאַרשטעלונג און אַז די
אַרטיסטן האָבן זיך דערפֿרײט

האבען זיי גיך אנגעהויבן קויפן
דאס פאלק די ארטיסטען וואס האבען מיט
מיר אונטערהייט געארבעט און די טעאטערס
און יערשט פאלקען זייער פראווען גאר יאטער
ארטיסטען און דערס סיגנאל טאר ראך האט זיין
דייק געארבעט בעטלש די ארבעט וואס איך
האב מיט זיי געארבעט, און וויל איך דין
ארויס אלע דער בראדער, אלץ קוואלן זייער
אלטווערער, מיר האבען געארבעט אלעקוואנער
ארבעט דאס הייסט פין 5 אזייגער פארנאכט
ביז אלע גארגען, 5 אזייגער און דער פריי און
און זיין פריי מיט זיין טאטער זאגען נישט
געווען צופרידען וואס איך האב אונגענומען
די ארבעט, אבער דאס האט מיר געאונט
פארגעניגען וואס איך האב געארבעט דיין
ארבעט, דאס האט גיף דערמאנט די אונגער
יאהרען, און אלע גוט דערמאנט פאלק און יענע
צייטען אז זייער אויגען, אלעוועלען וואלט
איך נאר געהאט ארבעט, וואלט מיר די און
ארבעט געארבעט גיין לעבען זייער לייכט און
איך פיל גיך אז איך וואלט נאך געקענט ארבעטען
נישט געקענדיג אלע גיינער 65 יאהר. עלח

סיאיז אויך נישטאָ וואו צו אַרבעטן, ניטאָ
נאָר פאַר אַלטע געזעצטע נאָך פאַר
אַרגער אַזוי נישטאָ קיין אַרבעט.

12/VII 51.

איך וויל יעצט באַשרייבן פון דעם פאַל
וואָס האָט מיר פּאַסירט באַלד נאָך
פסח, אַיידער איך בין געפאָרן מיט מיין פראַו.
צו אַ מין צום רחן "אַיצגאַלימאַן" וועגן דעם פאַלשטער
ליגן פון דעם "באַטעט" וואָס מיין צין האָט
קאָמפּליצירט. דאָס איז געווען אין אַיין אָפּצוגאַנג
אַזייגער 2 נאָך האַלבער נאַכט, ווען מיר
זענען געקומען פון אַ ~~...~~ בריבורים טאָבעטע
אַיין ניפעטער ליבעל, וואו מיר האָבן שיין פאַרפ
אין מיר האָבן דאַך דאַרט געלייגט שלאָפן
נאָר פינף מינוט שלאָפן האָב איך זיך אויפגע
כאַפּט און ס'האָט מיך באַלד גענומען קיברייטד
גאַנצע ווערט אַזוי שטאַרק, אַז איך האָב
נישט געקענט עפענען די אויגן אין סיאיז איז
מיר געווען מייער שלעכט און איך האָב
פון דערשטערקן געדענקט אָפּגעוועקט מיין פראַו. און
זי האָט שוין אויפגעוועקט מיין טאָכטער און

מאָל האָט זיך אָנגעהויבן באַטאַליען, זיין פרוי האָט
גיך באַלד געמאַכט אַליין אָנגעשפּרונגען צום האַרצן
און גיין איידער ניט אַפּילו צו ברענגען אַ דאָקטער
און אַליין האַלבער טויט ווי ער איז געגאַנגען צום דאָקטער
און ער האָט גיך צוגעשריגן ... צייטן
האַרצן און האָט געמאַכט זיין ״דיאַגנאָז״
אַז באַלד גייט אויס די מוטער קראַנקייט ״טראָמבאָזיע״
דאָס איז אַזאַ גאַנץ געפערלעכער אָנפאַל האַרצן
נאָר סך ווייסט אַלס אַז דער דאָקטער איז געווען
שטאַרק פאַרשטאַנען ווייל ער האָט אים אויפגע-
וועקט צו איינער ביינאַכט פונעם שלאָף, האָט ער
דאָקטער נישט געטרויען, ווייל נאָך אַפילו אַזוי
וואָס אַליין האָט געהאַט דעם אַלגעמיינעם אויך
שוין געקענט ... די אַרקע נאָר אונדזערע
גוטע וואָס ער האָט געהאַט אַנטוואָרפן אַנדערע
יענע טאַוועס האָט דער דאָקטער נישט געהאַט ווען
ער האָט צוגעגעבן די צו פּונקט האַרצן ווייט
וואָס גיי האָט אים אַרויסגעלאָזט, נאָר אַלע צייטן
דאַן די דאָקטוירים, וואַלאַמאַ גאַנץ זייערע
דאַרפן, און ער האָט אים דאָס גאַנצע אויך
נישט באַדאַרפט האַרצן. נאָר זיין פרוי האָט צוריק

שטאַרק דער שרעקן פֿאַר איר ווײַטער צו
האָט איך נאָך קײן גאַל ניטשט געמײַנט
אַלײן אַלצדינג אין שטאַנד האָט צו געבראַכט
דעם דאָקטער און דאָ נאָר איך פֿרעגן
אַז פֿון [illegible] וואַרף סײַ אַז געווען צו
ט"ב ספּיטאַלער קראַנקייט דאָ אין אײראָפּען
האָט גען צו איר "קײן" דאָקטער קײנער
געבראַכט, וועלכער ווײַטער ניטשט, און דאָס איז
שוין אין באַערבן סוף, 34 יאָהר אַז איך
בין ניטשט געווען בײַ קײן דאָקטער, און
פֿון דעם טאָג וואָס איך האָב געהאַט
דעם פֿאַל אַז גײן פֿרײַ געדענקט קראַנקן
געוואַרן ניטן האָרעבן, אַלײן האָט צו
צאָק דער שרעקן פֿאַר איר און ווײַט
אַז גײן פֿרײַ האָט איך קראַנקן געווען
אַז איך צאַל קײנעם דעם און דאָקטער
ער צאָל זיך גוט באַטראַכטן דאָס האָב
און ווען איר צאָלן רעכענט קײנמאָל צו ס.
דאָקטער האָט ער געפֿונען אַז בײַ איר
אויך דאָס האַרץ פֿונקציאָנעל קראַנקייט און
ער האָט געפֿונען אַז דאָ גײן פֿרײַ אַלײ

דאָס האַרץ קרענק, און דאָס איז שוין גאָר נישט
נײַ, דאָס ערשטע איז מײַל שוין געווען 21 יאָהר
מיט צוגעקריינקט "ביאַלאַסטאָק" און יאַרן
אַלס מײַן ווייסט אַז מײַן קרענק מיטן האַרצן
איז שוין גאָר שלעכט, ווײַל איך האָב שוין אַסאַך
גאַנץ פאַרלוירן אַז מיר האָבן אָפּגעזאָגט אונזער
יאָהרן פון זײַט מיר האָבן געהייראַט צווייטע
גליקלאַך און אַלעמען, אַדאַנקבאַר האָב איך
אַלע יאָהרן וואָס איך האָב אָפּגעלעבט מיט
גאָט ספּעציעל האָב איך געליטן פון מײַנער קרענק
וואָס מײַן האַרץ האָט געהאַט פאַר דער צײַט, מײַן
האַרץ נישט אַליין געליטן פון דער קרענק ווײַל
מײַן פלעג פּאַק געמאַכט און בילדער אַז מײַן
איז קרענק, און ווייסט אַז איין דאָקטער און דער
צווייטער דאָקטער האָבן דערקלערט אַז מײַן
שלאַק מיטן האַרצן איז שוין גאָר נישט גוט,
און היינט אַז איך זיץ אויף איין גוט און
מײַן איינער געשוואָלענע פיס, וואָס איין דאָקטער
זאָגט אַז דאָס איז פון דעם האַרצן און דער
אַנדערער זאָגט אַז דאָס געשוואָלן כאָטש קיינט
פון "באַלבאַזין" און אַז איך קען זיין וואַרט אויף

גליק און האַרצן, דאָס ערשטע איז צו
זיין גענוג זעלבסט און גיין אַלטע יאָהרען וואָס
מיר זאָלן געהאַט ~~[illegible]~~ האָבן גליק געליבט
וועגן איר, גליק האָבן מיר צו פֿיל ניט פֿאַרדינט
עפּעס אַנדערש? אַנדערע זיינען באַלד האָט גאָרניט
געדאַרפֿט פֿילן, און יעצט אַז מיר וואָלטן
באַדאַרפֿט אויסלעבן דאָס עלטער אין האָפֿנונג
אַנוואָר פֿון אַנדערע, עלטערע יאָהרען ווי
צו אַלע, קריינק און דאַן זאָגן מיר נאָך
דאַן געבליבן אַליין גיין צין און גיין טאָכטער
געפֿינען זאַך און אין אַן אַנדערע שטאָט וועגן
זייער פֿאַרנאַסע, און מיר צוויי אַלטע לייט
זאָלן מיר געבליבן אַליין, און איך ווייס ניט
גיט וועגן זאַך אין ווייטער קינדער, וואָלט צו
מיר געהערט וואָלט צו געווינען און זיין
"האָספּיטאַל" אָבער צו איז אַליין אין געשפּאַן
דאָס ערשטע "האָט" צו אַנדערע געזען און זיין
"האָספּיטאַל" און צוויי וואָכן איז טאָגער. דאָס איז
קראַנקע ניט זייער "ראַטעווער" האָספּיטאַלן,
און דערווייל איז מיר זייער ניט גוט
איין גוט זאַך האַלט מיך האָבן ...

איר, מיר זאָל איר זיכען איבערגעבן שלוגה
אינגער צאָל גאַנץ ניגאַן גליבערס זיי זעראַטראָגן
זיי זאָרגס וואָס איך האָב ערלט פֿון גיין פרלי.
נאָר איין באַלייפטיגן איז פֿאַר גיר וואָס איך
רדז גיק וויס גיין ביטער האַרבץ זאָל איין דרעם ביק
פֿון גיינע זאָרגס, וואָרטן איך האָב ניט פֿאַר ווערן
צולק אויס צופֿרידן איין לאַנגע פֿאַר איינע קינדער צאָנען
זייער ווייט פֿון גיר איך זאָל צולק פֿאַר זייער ווערדן
און פֿון גיין פרלי איז שוין ניט וואָס זיין רעדן ווייטער
פֿון אַלע אַהרבן וואָס איך האָב גיט איר אָפּגעלאָזט
איז ניט געווען איין טאָג אַז זיי זאָל צולק ניט
באַגלייטן אַלץ איר קינדער, אָפֿטמאָל און די אַנדערע
יאָהרן פֿאַר די צולק קרס״ד באַגלייטן אַלץ
איר קינדער, איבער האָבט ערלט איז ניט שוין וויס
זיי רעדן, וויאַזוי גרשט״ט אַלץ פֿון שלום
און אַזוי צולבט צולק באָם טיש הייבט זיי צולק און
באַגלייטן אַלץ ירדער וואָלעט אַז סר טיט איר ווייל
און אַלע פֿון אונדזער פֿרייל ר.ז באַגלייבט הער איך
אָלין איין ווייל נאָר וואָס נאָר איך האָפֿן דאָס
גאָלדסט גיק אויסגאָק געצייט אַלין איך בין לשונואוויין
איך גריין פֿון די זאָרגס אַז איין גוט צאָל באַרגעליעם.
הילגא

וואָלט זיין באָטש געווען אומעטום וואָס נאָך צו זאָק
גידען "גאָרפּאָלש" איז זיי דאָ צוריק געווען אויבער
געפאַלען, און דאָס איז נאָך ערגער, אַז זיי
האָבן אָן אין דיינען פון איר קריינקייט, און
דאָ פּאָרטרעט בעגן אַז זיי איז זיין און דער
גערעכנט קריגן און דאָס איז ערגער פאַר
אַלגעמיינער, ווען מיר נעמט צוריק ווערן און
גאָלד אַז מיר איז קריינק, און ווערט פאַלן
איר געווען דאָ אין אַנדערע פּאָרטרעט אַספּעקט
ליסט ווערן האָלץ, האָט מיר נאָכפּיינען אַז
דאָ איר איז דאָס האָרץ גיט, איז שיין דער
טאָג געווען אַנטייטער און פאַר פרייד איז זיי
געגאַנגען און אַ סיגאַרעט, און איך האָב איך
אין דער טאָג אַרויס אַספּעריט נאָר דאָס
איז נישט געווען גאָלד ליינען, טאַקע זיי נאָך
זאָגט, ווען דאָס דען זיין אַז דאָ אַנדערע
דאָקטוירים פּאָרן האָבן אַלטוואָס? דאָס קליידן
זאָג איר נישט, נאָר קוים טאָגער גיט איר!
דערווייל איז נישט גוט איך פיל אַז איך
ווערן טאָג פּרייז איך אין נאָר וואָס גאָר
איך געפונען איך וואָלט איר אַלוואַסער

אַלעמען גוטס איך זײַן געזונט נאָר איך וועל
גאָר נישט דערלעבן נאָר דעם גוטס אויך אַלעס
גליקלעך ביז דער צײַט וואָס דערלעבן

דעם 30טן יולי, 1951

מײַן אינטערעסאַנטע גוטשרײַבערײַ ווען איך נישט
געלעבן אין דער צײַט און אין מײַנע יאָרן קען
נישט פֿאַרגעסן מײַן אינטערעסאַנטע צײַטן, דעם הײַסט
אַז מײַן פֿריִערדיקע און וועלכער לײַטן ווען איך
אין מײַנע יאָרן נישט געלעבן, אַזעלכע פֿאַר וואָס
איך האָב אין מײַנע יאָרן אױפֿגעלעבט און
וועלכע מײַנע קינדער האָב איך אַלע געזען און
מײַנע ייִנגערע יאָרן וואָס ווערט אַזױ שײן שפּילט
ווען מײַן פֿרײַנד אַפֿטמאָל אין מײַנע יאָרן, גיב
איך שױן צײַטן אין וואַרטן ביז קומט וואָס איך
פֿיסן צו אַפֿריכטן דערלעבן אַלע ייִנגערע וועלט
פֿאַר פֿאַרשטײט צוליב אַז גראַדע היינט פֿון
דער גרעסטער הערלעכער וואָס איך האָב
גענאָסן אין מײַנע יונגע יאָרן, און גע-
זען צוליב מײַנע וויסן (כּשר וועזן) ווײַל
וועלכע גרעסטע, און אַפֿילו אײן אײנציקע
אַרבעט צוליב איך אַלײן, אױבער האָט צו געניסן

פֿיל מיך שוין איצט שוואַך, דאָס הייסט
אַז דער גיבאָלניצעם איז שוין אויס געוואָרן, און
ווייל מיינע קינדער דאַרפֿן מיר זיין געזינט
און גליקליך, האָבען אונדזער וואַרן געוואָרפֿען
דאָס הייסט אַז גלייג פֿאַרגעסער מיצען מייא
וויינען און אַנדערע שטאָט, זיין מיך גרויס
בין מיט מיין אַלטען באַוואָר, דאָס הייסט מיין
טייערע פֿרוי דאַרף מיר זיין געזינט און
גליקליך, דאַרפֿען מיר ריידער און מיר ליבט דאָ
אַלע דיזע פֿאָר יאָהרען וואָס אונדזער איינציגע
געלעבט דיזע לעבען פֿון גאָט, דאַנקען דיר
יעצט איז גאָט דיזע דיינען יעדער טאָג
ווען מיך שטאַרק אַזוי דאַנקען מיך און דיינען
און ליבע גאָט וואָס גאָט האָט מיך נאָך
געשיינקט דיזע יאָהרען און ביט נאָך גאָט
אַז ער זאָל מיך ניט פֿאַרלאָזען, און דאַנקען
דאַנקען מיך ניט דערנער (דריק-ה שם)
אַז מיך שטייט אַזוי אונדזער פֿריילין און
פֿאַר מיך אַלעס אַזוי מיין גאַנצען לעבען
מיין היימס, און מיר אַלעך אַזוי מיין קליין
גערטנער, און מיר גין אַזוי דיזע שיינער

באַלאַגען (יאָזעפֿין) וואָס סע שטעקט דערבײַ
דער גאַנצער גלות און סע צערײַסט צוליב און
אַלע ייִוורים, און די בלײַבער פֿון דײַן
פּראָטעקטען וואָס מע רופֿט זיי און גערינגען
(געוואָנפֿער) טראַכט איך בײַ מיר וויל
געזאָלט איז גוטס וואָס האָט איך מיט
מיין פּרט נישט פֿאַר זיך אַף די לעטערער
יאָהרען מיט צוזאַמען הונגער דאָס פֿאַרגעניגען
צו געניסען פֿון די וועלטעלער יאָהרען
וואָס מיר מיט מיין פּרט איז נאָך באַשטערט
פֿון לעשן נאָר דאָס שטעקעלע געדענקט
ווען סע צולאָזן וועלן מיר צו וועמען נישט
געדענקט נאָר גוט פֿון דיינעם פֿאַר
דער פֿאַר, (ברוך - הי שם). איך זיין
פֿאַרנאָסע פֿון מיין פּראָפֿעסיר וואַרט איך
נישט וועלער סע און נישט וואָס פֿון וואַרטען
איך ביז צוליב באַגעגנען מיט פֿרעמד דירער
געלט וואָס איך נעם און בײַ מיינע שכנים
וואָס וואוינען אין מיין הויז, און איך פֿאַרדינסטן
פֿון מאָטען הויב איך זיין האָפֿענונג
נישט, איך האָב נאָך אַלץ פֿאַר שלײַערס

אַף גאָר נישט וואָס נעמען נאָך זיי אַלע, גלייבונג
דורך נייטיקן נוצן וואָס איך האָב גיזען
גיוואוסט אַז 2 דורך פּראָפעסאָרן, וואָרעם לויבן
פֿון לאַנדזייערס אויך אומגעגנעק אַזוי האָט
די מען גיפּרובט אין אַלע אַלעס אין אינסטרומענט
וויסנשאַפֿט

15/IX/57

אין יאָרנט וויל איך די גרעסטע פֿון מיין
שטעקלדיקער פֿאַר גרינדן וואָס איך האָב גיוואוסט
ווען איך בין גיווען אַהיים נאָך דערציילן
וואָס איך האָב פֿאַרגעסן ביי מיינע
קינדער שטעלונגען טאָג ווען איך האָב
גיזען אין די צושטאַנד פֿון דער פּאָליטיק
וואָס איך האָב גיהערט אין מיין סטודיום
פֿון לערער אין די פּאָליטיק קיין די
וועלט דורך איך אַזוי דורך די לעצטן טעג
וואָס איך בין גירעדט פֿון די דערציילונג אין איך
גיזען ... אין אַלע פּאָליטיקער
האָט איך גיוואוסט די גרעסטע פֿאַר ...
אין מיין לעבן, זייער ... פּאָליטיק האָב
האָב איך שוין גיזען, גוט וואָס ...
... די ... איך ...

"סאָציאַליסט" און וואַרט גענומען אָפּגעבן גאַנצן
"ערקוואַ" און דאָס איז אַלץ "כּרעמלאַם" וואָס
אונדזער וועלטלעכן געוואַלט באַשאַפֿן צייער
פֿון וועגן האָבן אַלזאָ אין "קראַקאָם"
יִדישער פֿאָלקס הויז איר גענומען אַקראָיס
פֿאַרנעמונגען וואָס זײַנען די אַלטערע יאָרבֿן
ביז 65 יאָהר האָבן אַלזאָ "הערשע" פֿון
זיין סאָציאַליסט אַזוי די "פּאָם" דאָס וועלט
איך ניסט פֿאַרגעסן וועלכע מיר איזן גאַנצן
באַשטימט פֿון לעבן. 25/III/52

ווייל מיר צייט נאָך אין שרייבן און דעם
זיך באַזאָרגט מען אַז פֿון אַיין גאָל ביז דעם
צווייטן ניט אַוועק אַרשטען צייט וואָס איך שרייב
דעם ניט, דאָס איז דער פֿאַר וואָס אַלע גוט
פֿעלט פֿון אַנדערע זאַכן אַז סע גליסט צוליב
עפּעס שרייבן אַז געהאָלפֿן (העלפֿט) אַז מע קען אַיין שרייבן
אַנדערע זאַכן וואָס געהערט פֿאַרגעניגן איז
אַוועק צייט אָדער די זאַכן וואָס איך ניט
איין ספּעציעל האָבן מיר פּאַסירט אין דער צייט
איז צייער גוט לויט פֿאַרגעניגן פֿון שרייבן

נאָר אַלץ וויל איך בלײַבּ אין דעם הײם אײנער
אַלײן לאָז איך אַלעס זײַן דעם ריק, וואָרעם איך
האָב נישט פֿאַר וועמען אַלעס רעדען דאָס שווערע
האַרצל, ווײַל פֿאַר אײן פֿאַל. איז גיר שוין זײַן
רעדען אָדער פֿאַר וועמען זאָל איז אַלץ, ווי איך שוועל
אין דער נאַכט פֿון איז קראַנקייט איז נישט גוט
אַז איך זאָל איר ניט אַנדערע לײַגן שטײנער אָפּען
האָפֿען, איז צוקונפֿט נישט פֿאַרגעסען אין פֿאַרקערט
איך פֿאַרדע איר אַז זײַ זאָל גערעדער נישט דײַנעם
פֿון דעם וואָס גיר לײַדען. אין יעצט וויל איך קומען
זײַן דער צוליב וואָס גיר האָבען דערצײלט אין
דײַן פֿאַר מענטשען, אַלץ וויל גײן קינדער גרױסע
צוליב אין (אויגאָלישן) דאָס איז גאָר (גאָר) סאָרע
אין דײַן פֿאַמיליע פֿון דערפֿרעמען גיט אויך גאַנץ
האָט צוליב שװערע נישט גיט האָט
אַלײן זאָגן פֿאַרשפּאַרט דעם וועג דאָס ... אויפֿן
אין (אויגאָליסן) איז נישט נאָר גיר האָבען נישט
קיינמאָל הערען צוליב זייער גוט דאָס קינדער נאָר
אָפּגעלאָזט. דערצו רופֿען האָבען גיר זאָלײן נישט
גענוג נאָך דײַטשען וואָס האָבען זיך געקומט
באַלײגן ... אויס פֿון דעם לאַנדערן

אַז נאָך אַזוינעם גוטן געדאַנק מיט זיך אַרויס
וואָס מיר האָבן ערבֿ נאַכט בלאָט וואָס צאַרטער כּאַלער
גיכט פֿאַר, דאָס ליכט אויך נישט אָפּגעלעבט איין ערגסטן
סלונעט, נאָר גוטס אַז גײט אונדז אין יענעם שאַרק-קריגן
קומען מיר דאָך אַלע ערבֿ שבתים און סע גייט דאָ
דער אַלץ מיט דער זייט אַלץ גוטס ווערט אונדז נאָך
טײַנעם יעהודים וועלן מיר דאָך קענען זייער גוט
דאָ קינדער זאָל גוטס און האָפֿענונג. סיאַל אַלץ אַוועקער
לייבט זאָל דערפֿילן אַבער ערשט לעבן, דאָ לעבער
פֿאַר פֿעלן אַלטע מענטשן און קריגער אַלץ אַוועקער
זייער שווער, נאָר גוטס שטאַרקט דעם מענטשן ער
דאַרף נעמען ערשט טראָגן אַלעס. ברוך-השם
און יעצט ווערט אויך דאָ געשריבן וואָס אונדז האָט
דאָך געטראָפֿן און דער צעלער זייט, און אַלע שיינערם
טאָג נאָך דערלעבט וואָס איין פּרלי האָט דאָך געגעבן
אַ וואָרגעער בלוד, און פֿון דעם בלוד אַלץ דאָ געשײנט
געזאָך און ברײט, און אויך האָב דאָ באַדײַט און איר
דערפֿאַנגט און ברײט פֿון גיטער ווײַל דאָס אַלץ רוף
אַלונדז אויף גרעפֿירט אַז גי-דאָרכן נאָך דער בלוד
ניטשט אַראַפּ קיין פֿינגער גרויס אָפּגעלאָזט שוין
ערבֿער האָבן וויניקער אַז גרויל דאָך באַלאַר

ניט פֿאַרלירן, און אַלע װעלן זיך אַלײן נאָך אַנטלױפֿן
געװאָרן האָפֿנונג איך דערהערט קלאַפּן און גײן
פֿרײַ האָט זיך אָפּגעגאָסן פֿון דעם שלאָף און
זאָגט מיר, (די אַלע האָבן געהערט סע האָט אױפֿן קלינגען
געטאָן אָנצופֿירן איך איך אַז סע איז געװעסטאַן
אײנזעלנײַסן האָט זיך ניט די אַלע און שלאָף סע איז
געפֿינען ניט, און אַלע װעלן איך דין אױפֿגעשטאַנען
אין דין אַרײַנגײן און (שולדיגער) איז מיר געװאָרן
פֿינצטער אין גאַנצן אױגן, דער קלאָג װאָס איז
געװען, איז דער (באַהאַלטן) די אַל סטאַליער פֿון
דעם שולדיגער איז אַנטלאָפֿן אַלע װי פֿרײַ
מיט 26 יאָר איז דער גרױסער זײַן געװען זײער
יורד, װען איך [illegible] דערװאַרט האָב איך געגלײבט
פֿון היטלער אַגענטן, אַז גאַנץ [illegible] פֿון
(געטאָ אַלגעמײן) און דאָס װאָס די שװײַן
[illegible] ניט קענען װאָס איך גלײבט [illegible]
נאָר די שײנע [illegible] ניט אַלטינג אַז [illegible]
זאָל זיך אַלײן דערצײלן און דאָס היטלער [illegible]
געפֿינט ביז סע איז אַרײַנגעפֿאַלן, אַלע װעלן [illegible]
איך געזען דערדערטראָגן און האָב געזען
זיך קלינגען מיט די שװײַנעם און זײער האָבן

קראַנקע באַזוכן אַלעמאָל פֿון די שפּיצן וואָס
איך האָב געזעהן, נאָר [illegible] דער האַרץ
צוליב אונז ניט פֿון די גרעסטע, נאָר פֿון
דער וואָס גאָט האָט געוואָלט אונדז אויף
דער סטראַשנער אויף אין געפֿאַלן און שוין
נאָך דערציילן וואָס איין פֿרוי צוויי זיין געווען
האָט צוליב געהאַלטן און דאָס איז געווען
אונדזער פֿון גאָט ווײַל ווען דאָס באַפֿעלער
פֿאַראַמעט ווען די האָט צוליב געבראַכט וועלט
זייער באַפֿעלער דער האַרץ געוואָרן פֿון
דער שווערע אומזיסט וואָס זיי איז אויך געוואָרן
נאָר קאָנט אונז ניט אונדזער ברוך-השם!
נאָר אַלץ דערצייל דער גאַנץ אויך האָבן
קראַנקע די אומגליקלעכע, און זיין געזונט קראַנק
ניט די פֿון אַלעמער פֿאָלק, און יעדער האַרט
צוליב אין אונזער צייט! יעדן טאָג אויך אין איין
געשפּירט מיט אייניקע אַשטיבען וואָס וועלט באַווייר
אין האַרץ אויפֿן טעראָר. דאָס איז געווען ווען
אויך האָב געבראַכט דער אַרבעט [illegible] האָט
באַזיכער געווען אויער וואָס דער האָט באַפֿרײַען
אויף זייער אויפֿן (טעראָר) און האָט [illegible]

דאַנק וואָס גלויבן נישט גוט געלט אין מענטש גיט
שלעכטן, דיזעלבע האָט געזאָגט געוואַלט אין ער זאָל
וויסן וואָס איינער האָט נישט געוואָלט זיין גוט
וועלכער פאַר פאַרגעסן איז נישט שוין מער סר זאָל
וויסן אין דעם צוליב ... געזאָגט אַז איינער גאַנץ
ניט סר האָט זיך יעדע געטראָפן איינער וואָס
אים האָט נישט געהערט, ווייל דער איז געווען פליג
אַלעם געווען צום דער ערדבאַל, און דער פּריזאָל און נעמען
אויך דער ... האָט דער גרינטש ... דאָס
דריסט פון דעם ... דאָס הייסט, דער...
גוט ... און דער איינגעגאַנגען נישט געווען דאָך
וואָס ער איז ... נישט געווען און דער היינט
מער ער האָט נישט געגעבן אַלעס האַלטן פון דעם
וועלט ער האָט ... און האָט געזאָגט צוליב
אַלעס גלויבן און ... דעם וועגן ער האָט צו
אויס ... האָב איך ... דעם ...
געגעבן וויסן אַז ער זאָל ... איינעם ...
אים איז געפעלן, האָט ער געדרונגען ... איי...
פריינט, און איך האָב געזאָגט מיט זיין פריינט
... און גוט זיין איינציקער פריינט האָט
ער זאָל אויך ... אַז זיין פריינט האָט

צוריק איך געזאָגט אַרויס געלאָזן פון דעם
לאַגער און זיין פרייהייט האָט מיר זייער געקאָסט
דעם שליסל פון דעם (לאַגער), און ווען איך
בין אַרויס געגאַנגען טראָגנדיק דעם לאַגער איז
דער לאַגער געבליבן אָפן, האָב איך פאַרמאַכט
ווער האָט געעפנט דעם לאַגער האָט מיר
זיין פרוי געגאַנגען אַלע אויך גלייך האָט
געעפנט דעם לאַגער, און אַלע ווי איך בין
געווען, גיט אין גאַנג ווען אויף דעם לאַגער
איז דער גאַנג געווען אַליין אַלעמען און
ווי איך האָב געזאָגט געווען און פּאָליציי צוריק
באַפעלן, און אַלע ווי דער שליסל איז פון
פאַרברעכער האָט אים געגעבן צוריק טויב און
גער האָט געלערנט געוואַלט טאָן האָב איך
צוריק באַפאָלן האָבן און האָב געשטעלט
אין אַלעמען און סיי וואָס געווען אַ געשעפט
און געזאָגט דאָס האַלטן דיך רעכטער האַנט
נאָר באַשרייבן וואָס מיר האָט געקאָסט געצייגט
דאָס אַלעם לייזן פון אין פּאָליציי און דער
אַנדערער, איך געלערנט פון באַשטימען ווילן
איך גאָר ניט לייזן ליין רייניג פאַרקערט

טאַטער און ווייל מיט מיין גאַנצן איבער זיך אויך
מיט אויך ווייל שפּייען דעם מיט עפּעס דאָך געלאַכט
ווין ווייל לייען נישט אין לעבן פֿאַר ווייל
פֿאַרבעסערן ווייזער זיך האָט גאָר דאָס נאָר געשפּעט
און אויסגעדרייט האָבן געזען ווער אויך און סען
שוועסטער און אַ דער וועלער מיט לעבן [illegible] דאָך
געלט און לעבנס אונטער אוים [illegible] דער [illegible]
דאָך טשאַבן זייער גייל אויך, ווילע האָלפֿן דאָרף
געשעכן נאָך אין אַנדערן זיך, אין לעבן אין
אַז ניפּען אויך ווילער שלום, מיין דאָרף סר אונדז
נישט רעכט אויך און, ווערט דאָר שטייט שלום ~~אַז~~
. דרינגען פֿיל איך געוועסט דאָס קרוין ניין לייען
שבת דעם אַז דער דאָ הינגעה אויך ווייל אַלע
האָט טאַפֿעל דעם פֿאַרבייגן מיר האָט וואָס פֿרייטיק
דאָך האָט קאָס פֿאַר אַז שבת, אַלע עסן צוגעריכט דאָך
פֿרייטיק קאָטעלעט אַלע באַפּען שטודירט אַנטרעטן שבת דער
פֿאַר געלאָזן טאָג פֿרייטיק מיין ווערט טאַטער אַז פֿרייטיק
געבליבן אין אים אויך דאָס דערציילט פֿאַר קדוש דעם
געפֿאַלן ווען דאָך דער האָט אונטערגעשריבן דעם מיט און
3, ניין נישט האָט ער אַז טאַלאַנט דער ווילער דען
צימער זיינע דער אויך (טעראַס) שלאָפֿן צוגערן

נישט געווינטשן וואס סע האט געוואונט איינער
פון אים און דערנאך און דער צווייטער צייט
וואס ער וואונט האט ער צוריק אונטערגעשריבען
פאר זיין פריינט און גיט דעם אונטערשריפט האט
ער פארזיכערן און גענומען דיזע קאשיפטער, סע ווייסט
וואס אז דער גענעראל האט געמיינט אז ער האט צוריק
אנגעהויבן גוט ווערן סע איז נישט אזוי, און נישט
גוט גיין אויבען נאר גין געהאלטן וואס ער וועט ווייטער
מיר האבען אפיציערן געהאט און ער שטייט איר ווען
חיינער אלעס שוואכער ווערן און יעדעס מאל זאך
זאך פאנג דאס ווייטער און דעם צולעגען גענומען וואס
זאך גין גערעכט פון דעם פאלציאל און האט
שוין געפרעגט אז דער צייט און שוין פארפאלן
פונער מיר און אנגעקומען אשטיליאק דיזע ריפין
אין הערן אלע און איר גיט * און דער פעלבער האט
וויל ער ווינט אינצער גיטער שנעלן טיר (אבוועלקיט)
און דער (אבוועלקיט) האט איר געוואוסט אלע ווערען
וואס דיינטען און האט אנגעשריבען אזר ריק
דעם שרייבען אז טאגאבער וועט ער נישט באפרייען
דעם צייגער וועט ער אים אריס לאזען פון
דעם גאנצן אפארטאמענט, און ווען סע ווייסט

אונדז האָט דער זאַך שטאַרק דערשראָקן פֿאַר דער
בריוו וואָס דער (אַדוואָקאַט) האָט אונדז געשריבן און
ער האָט אָנגעגעבן נאָך שטיינען שרייבן צו מיר
איך זאָל זאָגן מיט אים פֿאַרהאַנדלען, און אַזוי
האָב איך געזאָגט מיט אים פֿאַרהאַנדלט און איך
האָב פֿאַרדינט דעם לויער מיט זיין הילף-געלט
אַרבעט. וואָס ער האָט מיר דערציילט אַרבעט מיט
אים (אַדוואָקאַט) אַז דעם לויער האָט ער געזאָגט
היינט און איך קען אים פֿאַרדינען, און אַזוי
האָט זיך געענדיקט די גאַנצע געשיכטע מיט דעם
שוין, ווייל זיין מיר אַז אַלעס איז פּאַסירט
געוואָרן פֿון גאָט ברוך-השם. און אַזוי ווי
היינט איז (פּורים) אַזוי שרייב איך וועגן
אויך דעם בעק דעם נס וואָס גאָט האָט מיט
מיר געטאָן און זיין געשריבן נאָך
ברוך-השם. זאָגן. איך האָב אַז
גאָט וועט זיין מיט מיר ווייטער איך אַלע ווייל
(בריוו שוין אַוועק) צוליב אַז געשריבן געוואָרן דעם 10,
מאַרס. 1952 און געלייענט
יעצט מיט איך היינט גאָט ער זאָל מיר ליבן
גיטע ייִדיש פֿון מיינע קינדער וואָס געפֿינען זיך ווייט
פֿון אונדז. סיי איז שוין 6 חדשים. אַז
מיר האָבן זיי ניט געזען. עס גייט זיך

איך האָב איבערגעריסן אין שרײַבן און דערמאָנט זיך
געמאָלט אַ יאָהר. זײַט דאָס איז פֿאַר דער פֿאַקט אַלס די
זײַט איז בײַ מיר ווײַטער נישט געווען לײַכטער, פֿון די
זאָרגס פֿון מײַן פֿרוי וואָס לאָזט ווײַטער און איך
קען דערפֿון אַלס איך ווײַל די לאָזט נערווען גײט מיר
גאָר נישט און קען די שרײַבן און דערמאָן זיך
סך איז גוט די שרײַבן אַז מיר איז אָפּגעלייגט
און סיגעל גײט און קען אָבער ירושה גרויסן איך
זאָג דאָ און געהערט און דער היים אַלײן ווײַטער
און איך זיך געזאָגט אָבער ווערן מײַנער ליבנס
און מײַן לעבער פֿרוי האָב איך אויך געזאָגט
דאָ מײַנער קינדער און (מיצאַליטער) און אַלע ווײַל
איך בין אַלײן און איך האָב נישט וואָס זיך
ווערט איך דאָ בײַ שרײַבן וואָס מעגט מיר האָט
פּאַסירט קינדער זײַענען די געפֿעלט די מײַנע קינדער
סער פֿאָרשטייט זאָגט אַז מע פֿאָרט די זײַן קינדער
פֿאָרט מען מיט פֿרײַלעכע הערצער נאָר זײַן
זייענען אַז מע ווערט זאָגן זײַען מיט אונדזערע גלײַן
פֿאַרגעניגן וואָס מיר האָבן אַלץ די גליקלעכע
יאָרן און וואָס איז אונדזער פֿאַרגעניגן
אַז נישט די קינדער? אַוודאי האָבן מיר
געפֿירט שווערע געשטאַלטן און אַז קאַמף האָט

געהאָלפֿן אַז מיר זאָלן געפֿינען די אַדרעס
אונדזער האָטעל מיר שוין פֿאַרבראַכט דעם טאָג
פֿון דעם גרעסטנטייל פֿון מײַן ביז אײַנגען
און ס'איז דערנאָך געגאַנגען זייער גוט אָבער
ס'איז באַשערט געוואָרן האָבן קלײנע צאָרעס
פֿון מײַן פֿרוי, זי האָט ניט געקענט [illegible]
מיט לינקער-רעכנט, און נישט געפֿינען וואָס זי
האָט צאָלק אויטאָ און גוט גערעדט און
דער האָט זי געהאַט אַלס פֿאַרגעסן פֿאַר קלאָספֿײַנ
וואָס זי האָט געפֿונען דאָך די אונדזער און
האָט אָנגעהויבן [illegible] וואָס זי טאָר
נישט רעדן, ווײַל אַלע דעם לינקער-רעכנט
האָט זי אָנגעלעגט (ווערטער) און דאָס מאָל האָט
זי באַקומען אַ קרײַז און האָט געפֿונען אַנדער-
פֿאַרגעסן פֿון צייטער נאָך מיטאָג
ביז דינסטיק אונדזער פֿרוי דאָס האָט 3 שעה
און אַז די אונדזער צאָנען דאָך ליגן פֿון
אונדז און איך בין געגאַנגען אַליין האָבן איך
פֿאָסירט די שוועסטער מאַגאַזינען פֿון אַנפֿאַנג
האָב איך געזען אַז דאָס פֿרעמדענע איז וויל
אָבער די פֿרעמדע דאָך אויס און דאָס וואָס דער
קײַן אָבער דאָס מאָל איז געווען נישט קיין פּראָסט

דערציילט, זייענדיק אַז זיי האָבן אָנגעפאַנגען
באַניצן (קאָנוואָלוסיאָן) וואָס איך האָב דאָס
זיין גאַנץ ניט געווען זאָל איר און האָט אָנגעפאַנגען
[illegible] אינטערעסירן, און האָט ניט געקענט רעדן
זיי איז געלערנט אַ פּאָרטרעטמאַלער און געזען די
צייט האָט זיי ניט געהערט און יעדערס גאָר וואָס
זיי האָט געענדערט די (קאָנוואָלוסיאָן) איז
זיי אָנגעשאָפּן געוואָרן אַנדערע זאַכן אַזוי
דערנאָך ווען זיין איז געקומען פון דער
אַרבעט און האָט געוואָלט דעם רעדנער שלאָפן
די נאַכט האָב געמיינט אַז סע וועט ווערן
בעסער נאָך דערבײַ, האָב איך געמיינט
אַז סע וועט איר ווערן בעסער האָב איך געזאָגט
גיין זיין מאַמעס געווען געלינטער היינט אַהיים
ווילער ער איז גוט פון דער אַרבייט נאָר ווייל
גיין זיין איז נאָר אַוועק געלינגען פיל דעק
אַהיים, האָט זיין פרוי נעבעך אָנגעפאַנגען
האַלטן אַ זייגער (קריזיס) און האָט אָנגעפאַנגען
פיטערן גוט יעדער אַנדער און פאַרלאַנגען גוט
די אייגענע, און אויסגעדריקט די הענט גוט
די פיס, האָב איך געמיינט אַז דאָס איז שוין
[illegible] אין אַנדער פון איר, זייענדיק אַז זיי איז

און אזוי גיין שטענדיג, האב איך אנגעהויבן
לייענען ווערק פון די אוניווערסן צו ערגענצן
אז מיר פעלן די פילאסאפן, נאכדעם אזוי ווייל
דאס איז געווען, א וויכטיגער דורכגאנג און אלע
זאכן געשילדערט מיט פרישע שטארקע האבן
די שרייבער זאגן נישט אונטערהאלטן האב איך
געוואלט לייענען די גאנצע זייער פיל, ווייל
אזוי פאסט מיר דיאלעקטיק און אזוי גיין שטענדיג, איך
האב געמיינט אז איך וועל ווערן געשיקטער פון
אלגעמיינע לעקציעס, און אזוי וועל איך קיין אנדערע
נישט געהערט, האב איך די אויבער געלערנט אליין
און אזוי ווען סיז איז קלאר נישט וויסן וויכטיגן
דיזן ווינקל, איז מיר ברענגען געקומען, און אזוי האבן
מיר דאך מיט איר זייער געפעלט ביז אנדערע פריי.
און, ווען סיז איז געווארן טאג האבן מיר ער-
קלערט דעם פארשטאנד צוגעטראגן און ער האט
קלערט אז דאס איז פון דעם ליטעראטור-קרייז
וואס ער האט געזאגט האפנונג אז דאס איז
באזונדער נישט קיין פארלאר, און האט אליין איר
געמאכט אויסוויינעניקער אויך פון (אינטעליגענץ)
און האט פארשריבן א גאלדענער וועג
אפשטעלן דאס ... דאס האט

איר זייער ווייניג געהאלפן און זי האט
נאך (מאנטאג) אנגעהאנגען טאג און אזוי גאנצע נאכט
געהאלטן און איין ברעכן, און זייענדיק זאל
איר ווערט נישט גרינגער האבן מיר געבראכט
אוניווערסיטעט דאקטער, און דער (דיאגנאז) איז געווען
דער מאגען, און ער האט געהייסן זי האלטן
(אינסולין)
אויף (קאמפרעס) דיעט און נאצלעך פון
2 מאל אין טאג און נאר דינסטאג און דער פרייטאג
האט זי שוין דיגעסטאלאק אנגעפאנגען רעדן די
דער מאגן, און זי איז אליין האט נישט געפילט און
נישט געוויסט וואס מיט איר איז פארגעקומען, נאר
מיר האבן אויסגעזאגט אז איך האב שוין די
דער הארץ-רעדן דיגעסטיק וואס האב איך
נישט געוויסט וואס די איז פון איר פרייד, קענען
זאגן שוין פערשטערבן ווי די אלע אוגוסט אויף
שטארבן אז דער קען איבערטראגן אליינער קלייסטער
דאקטערס, איך האב שוין נישט פון דערזאג וואס
איך בין אזוי וואך פייט נישט אויס געטאן גייער
לייבער, אלוי דין איך נישט געשלאפן גאנצע נעכט
ווערן איך באדינען, און פאר דארמא בין איך
געווארן אויס מענטש און ערדן מאמענט האב איך
געזעטן גאנץ דער צייט איך נישט געשלאפן נאך אויגן

מיט מײַן טײַערער פֿרוי, און מײַן געטרײַען באַשעפֿער גאָט
צו דינען, וואָס מיר האָבן מיר זיך געשוואוירן, יעדעס
מאָל איך דאָס אין שרייב, און מײַן האַרץ איז דאַנקבאַר
אין דײַנע ווער ווייסט וואָס זיי טוט דאַנקען, נאָר איך
האָב זיך געהאַט אַז איך זאָל זיי טרעפֿן בעסערע
ווײַטער און געזונטע גרעניצן ווערן און אַלעמען
העלפֿן, ווײַטער דאָס ערשטער איז זייער
אָפּגעשוואַכט פֿון דעם וואָס האָט מיט איר
פּאַסירט, און דערווײַטערס איז זי שוואַך פֿון
אַלץ אין קראַנקייט פֿון אַלע פֿיל לײַדן אַלע
פֿיל יאָרן, און דאָך איז זי שוין גישט
מײַן איינציקע פֿרוי, נאָר אין געזונט זאָל איר העלפֿן
אַז מיר זאָלן בשלום אייניקלעך דערציען די
רעשטל יאָרן וואָס איז אונדז באַשערט די
לעבן אייניקלעך אָמן!

288.

יאנואר דעם 29טן יאהר 1953.

ס׳זאל זיך שוין אַוועקענדערן ציל זײַן אין דעם דיך
אַלצו זײַט נישט שרײַבן אַנדערש וואָס נאָך אַלצו
מענטש וויל איך וואָס איך האָב שוין איבערגעלעבט
מײַנע יאָהרן, און האָב אַוועקגעבן פיל צופרידן אויבער
גילערנט וואָס דער נאָך איך אַנטגעגאַנגען נאָך
שרײַבן, נאָר מענטש קאָמט אימער פאַרגאַנגען
(נאָך דער טרויער) דאָס הײסט אַז גוט צו זײַן
וואָס גוט האָט מיר געגעבן ליבע אויבער צייל
לעבן דאָס גליק וואָס איך האָב דערציילט
מיר פאַלט צו אַלעס ווערטער מיר דער מענטש
איז שטאַרקער פון אַלעם אַז ער לעבט מער זײַן
צאָרעס, אויבער האָבט דאָס וואָס איך האָב
מער געלעבט דעם אָנפאַנג יאָהר ווען איך
בין געווען בײַ מײַנע קינדער און אויסגעלעבט
נאָר יעדע קינדער איך צוליב דעם מיר, און דער
הײם, און דײַנעם גוטט וואָס מיר זײַט נאָך דאָס
לעבן מיר נאָך צוליב שוין פאַרשטאַנען וואָס פילן
אַלעמען מיר נאָך מאַכן אַז מײַן לעבן פלי איז
פרײַנד און זײַט נישט וואָס צו מיר טון, איז אַלעס
איז איך טאָן, ס׳זאל זיך שוין הערבער איין יאָהר
אַז מײַן פרײַ זײַט נישט וואָס ס׳זאל זיך נישט

און נישט זײַן קענט מיר דאָן, און אײַנקױפֿן
אַלײן טױן אַלעס איך אױך גיב הױז אין און, פּערגעט
איך דאַרף אַלײן אַזױ נישט זײַנען דײַן וואַרעם
אױך איך שטײַז דערגער אױך יעדער, טױן אַלעס
אײן געברענטע דאָן און, טאָג נאָר וואָרט סך וויל
גרױסען דעם מיטגעבן אױך וויל און, פֿאַרהערט לײַן
באַזונדער דער און, פֿאַרהערן דאָס אױך באַזונדער
דײַן שטױב אױך קאָכן אַלץ דורך מאַשינקע (Primus)
דײַן קאַווע (Cafe) און דיר אױך דורך אַלץ
קאָכט דאָס אַלץ דײַן קאַווע, און אַלץ זײַן פּאָלי
שטײט אױך פֿונעם שלאָפֿן גרײט אױך אַלעס
דײַן בעט טיש, און דײַן קראַנקט שױן אַלעס
גרײט בײַ טיש דעם פּריסטנער, און נאָך דעם
וואָס מיר האָבן אױפֿגעגעסן פּלײטן, קײן
אױך אין בױדעם אײַנקױפֿן וואַרעם מיטאָג
און אַלץ אױך רױם פֿון דעם באַלעבאָס גיב אױך
אַלעס אױף העלפֿן דײַן גרױסן דעם מיטאָג
ווײַטער אַפֿילו קראַנקהײט, קײן זײַן נישט אױפֿהאַלטן
און אַז דײַן שטאַט שױן יעדע אַלץ [illegible] און
לאָזט דײַן [illegible] דײַן שלאָפֿן, און אַלײן טאָר
אױך נישט דײַן לאָזן אַלײן ווײַטער אױך העלפֿן
[illegible] אַז דײַן [illegible] דעם [illegible]

[illegible] נישט [illegible] און אַלע [illegible]
איך [illegible] טאָג און נאַכט [illegible] דער [illegible]
און [illegible] נישט [illegible] איך [illegible]
[illegible] מיט [illegible] אין [illegible], [illegible] מיר
[illegible]
[illegible] און [illegible] דער [illegible],
[illegible] מיט [illegible] דיך [illegible]
[illegible] נישט מיט [illegible]
און מיר [illegible]
[illegible] מיר [illegible] פֿון דער [illegible], און [illegible]
[illegible]
[illegible] נישט
[illegible] מיר [illegible]. [illegible]
[illegible] פֿון [illegible]
[illegible], און [illegible]
[illegible] נישט
און איך [illegible] פֿון מיר [illegible]
[illegible], און [illegible]
[illegible]
[illegible] נישט [illegible] מיר [illegible]
[illegible] און [illegible]
[illegible]

איך שרייב דאָס און באַשרייב פון מיין לעבן
פון מיינע עלטערן אַהער, איך ווייס ניסט צי וועט
דער ביך וועט אַריין פאַלן נאָך מיין לעבן
ווילער האַנט און ווער אינטערעסירט זיך מיט
מיין לעבן, נאָר ווילזאָגט גערן נאָר דאָס צייט
פאַר טרייבן ווילער אַלע געפינט זיך ניסט
מיין צייט צו שרייבן, נאָר דערטסאַגל וועגן
מיין פאַלי קיין מאַלבאַך אַוועקצו מיינע שכנים
אַנדערע אַלע געפינט זיך שוין אַרבעט און שטיב.
נאָר אַז מיין פאַלי קייט אַוועק און מיר איז
דערטער ווילער איך בלייב אַליין, איז נאָכן
צוואַנציק און אַז איך זאָג "תהלים"
און קיין אַנדער זאַך האָב איך ניסט צו
טון, שרייב איך אַן אַפּאַר ווערטער און דעם
ביך און אַז איך לייען דעם ביך זיין איך
צופרידן וואָס איך האָב אָפּגעשריבן אַ
פאַר גאַנצן צו אויפשרייבן דאָס אַפּאַר
ווערטער. פון און זאָך בין איך גאַנץ
צופרידן מיט אַפּאַר תּהילים צוויי איז
געווען צו מיר אַ מענטש צוגעשיקט געלאָפן
פון דער "יושר גמילות חסד" צוויי זאָגן צו
איך זאָל זיך [illegible] "וואָס [illegible]

וואס שניידער זיינען דארפן גיך האבן
ווערן שפילן און שיך מאך דיעל באסערעס
איך וויין האב צאק אפגעזאגט פון דער
ארבייט סיאיז שוין אין שייער פאר יאהר
נאר אצ. ווען איך ארבעט שוין נישט קיין
געזונטע, נאר סיאיז האט מיר קיינמאל ארבייס
פארגעניגן וואס מיר האט צאק דער מאנט
און מיר מאך דיעל אלטער יאהרן, און
ווען איך האב גיט פיל יאהרן
קיינמאל דיעל ארבייט האב איך שיין ארגענ
נירט דעם ארקעסטער אדער און דער
וואס איך האב נישט געארבייט און שיל האט
צאק מייער פיל (קאפעליעם) איבער ליבשאפט
און מעלאדיע יידישע (גאבער) האט איבערגעבעטן
דיעל ארקעסטערס, אדער דאס מאל אלס איך
האב אפגעשפילט דיעל ערשטער קאפעליע
הארבן דיעל (קאפעליעם) גאר האבט געווען
צופרידן פון דעם אלטען פאמיליע.
און דאס האט מיר קיינמאל ארבייס פארגעניגן
אז איך האב קענט דיעל צופרידן
שטעלן, נאך אצל אין לעבן דיינט וואס
איך האב נישט געארבייט ביז דיינען

דעם 4טען אפריל 1954,

ווערט ביך דעם לייענענדיק אומעטיק ווערט מיר
האָב צייט איינער אין אזא וואָס וואַנדערן צוריק
נאָך טאָג יעדן ביז צו געשריבן ניט איך
צייט לעצטער אין וואָס פריטשיינער דיעל איז דאָס
אויסער פיל מייער איך האָב לעבן, מיין פון
דערמאָנט האָב איך אַז הייסט דאָס געפערגען
גיט פרוי ליבער מיין מיט פייטען טעאַטער מייערע
שוין דאָס האָב איך, גרייניקייטן שווערע אויער
פרוי מיין פון געשריבן פיל מייער ביך דעם אין
און ערשט אַנדערע געלעסן נאָכדעם האָט זי ווייל
אַלע און שרייבט מייער אויך איז אַרבעט דעם
זיין און הויז דער אין געלט קאָסט געמען איך ווייל
שלאָפט שלאָפן און בייגאַבט אַנדערע 2, איז
געלט קען האָב איך ווייל ניט מיר צוליק
לערער אַ אַרבעטער מייערע און פרוי טייערע מיין
און איז און מייער ניט זיין ווייל ביז שפעט און
זיין ראש דעם ווייסט גאָט און אַז שטאַרק גיין אַזוי
סיאַל, פרוי דער און ביז זיין נאָך זיין אויך וויל
און צוריק געפינט זיין אַז טאָג שוין איז
אַז דאָס אַז אויפן זיין איך און שפעטער,
האָט גוט וואָס אינטערעסאַנט אויער לעצטער דיעל

אַ. ... אַ פֿאָרבערייטונג מיט גרויס
אַ. ... גליק צו דער
ר... ט אַליין אַז זײַן גאַנצע
ן ... ן דאָס אַלעס איז [illegible] אין
צו באַשטרעבן און דעם [illegible]
[illegible] מיט 2 יאָר
[illegible] און [illegible] האָט זיך
[illegible] פֿון קינדער, און
[illegible] מיט איר [illegible]
אַלע [illegible] קינדער אָבער אַלע [illegible]
[illegible] די קינדער [illegible] פֿאַרס וואָס
דאָס האָט איר [illegible] איר [illegible]
און דער [illegible] דאָס לעבן, [illegible] מיר [illegible]
מײַנע אייגענע קינדער [illegible] אויך [illegible]
[illegible] זיין [illegible] און [illegible] אויך [illegible]
[illegible] און [illegible] זיין [illegible]
[illegible] אין [illegible] איר אַז זיין [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

MM. Max Poliakine, Wolf Poliakine et famille, Mme Vera Tseproudes et famille, Mme E. Pasmentier et famille, M. Jacques Poliakine et famille, Mme Vera Poliakine, M. Joe James et famille, David et Raoul Poliakine et familles (New-York), Robert Poliakine et famille (Albany), I. Orlovetzky et famille, René Jabès et famille, Mme Grunblatt et famille, H. et M. Yampolsky et familles (Russie), ont la douleur de vous faire part du décès de leur chère et regrettée

LIUBA POLIAKINE

décédée à la suite d'une longue et douloureuse maladie et d'une vie consacrée au bien.

Les funérailles ont eu lieu le dimanche 18 avril au Temple Israélite Ashkénaze.

Le présent avis tient lieu de faire-part.

דעם 4טן אפריל 1954,

ווער ס'וועט אמאל לייענען דעם ביך · וועט
זיך וואונדערן וואס אזוי אין לעצטער צייט האב
איך נישט געשריבן ביז יעצטיקן טאג, נאך [illegible]
דאס איז די פריטשינע וואס אין לעצטער צייט
פון מיין לעבן, האב איך זייער פיל איבער
געגאנגען, דאס הייסט אז איך האב איבערגעלעבט
זייער טרויעריקע צייטן, מיט מיין ליבער פרוי, מיט
איר שווערע קרענקייטן, איך האב דאך שוין
אין דעם ביך זייער פיל געשריבן פון מיין פרוי
ווייל זי האט נעבעך געליטן, אבער יעצט אין
דעם מאמענט איז איר זייער שלעכט, און אזוי
ווייל איך געפין זיך אליין אין דער היים און סיז
איז 2 אזייגער ביינאכט און שלאפן שלאפט
זיך מיר נישט ווייל איך האב [illegible] קיינמאל
מיין טייערע פרוי אין זייער א שלעכטער לאגע,
אין שפיטאל ווייל זי ליגט זייער, און איז אין
אזא [illegible] שטאנד אז איין קען ווייסט דעם טאג זיין
וועג איך זאל ניט זיין ביז אין דער פרי, סיזן
איז שוין 4 טאג אז זי געפינט זיך אין
שפיטאל, און איך זייער אלעס אז דאס איז
די לעצטע איבער אינטערעסן וואס זאגט האט

AMORTISSEMENTS
...ES D'EXPLOITATION
Machines et Outillages de l'Usi...
de dessèchement du sang
Construction de l'Usine de dessè...
ment du sang
Dépréciation du ...

איר װעגן באַלאַנגט צו פֿאַרברענגען מיט מיר
איך האָב געשריבן אַלץ גרינדלעך צו דער
רעדאַקציע אָבער ס'איז לײַכט אַלעס אַז קיין מענטש
לייענט ניט איבער און דאָס אַלעס איז געװען אָן
גוט. איך האָב שוין דאָס באַשריבן און דאַרף מיך
װײַל איך האָב צוגעשטעלט פֿיר מיט 2 זון
אָבער די גרויסע צאָרעס און פֿאַרגעניגן האָט די
אַלמנה גיט, גרויסע פֿאַרגעניגן פֿון קינדער, און
פֿון האָט די פֿאַרכאַפּט מיט איר צאָרעס װאָגן
אַלײן צוגן די 2 קינדער אָבער אָן דער עלטער
האָבן די קינדער געפֿאַלן גרויסע צאָרעס װאָס
דאָס האָט איר פֿאַרגעסט אָבער קיין קײַנעם
און דער נערװ דאָס לעבן, ניט קריגן מיר אָרניט
מײַנע אײניקלעך קינדער אָפּגעטאָן צײַטן איך שוין
דערלעבט צײַטן ס'ר צו שוין װערן טאָג איך קאָן
שוין שרײַבן קיין און שפּעט צו צײַטן מיין ליבער פֿרײַ
אָבער גיין האָרכן צוגעט מיר אַז קיין קינד װעט אָ
ניט צײַן, נאָר און גוט די רעכענונג פֿאַרזאַגן
אַלץ איר און די צו זיין צוגעשטעלט נאָר ניסים
און צוליק פֿאַרפּסעט אַז איך קען צוליק
קענען אויך אױ׳ר צײַטן. איך ניט קען דאָס ...

ליטעראַטור צו ענדע וועגן איין פּערל. זאָגן רעזולטאַט
מיט וועלכן הילף גיר איין פּערל. זאָל האָבן צו
רעפּיר טעליגע זאָגן.

דעם 12טן אַפּריל. 1954.

אין דעם מאָמענט וואָס איך דאַרף זאָגן שרײַבן
ווײַטער איך ניט קיין רעגיסטער סוינער, ווײַל איך
האָב שוין פֿאַרשריבן דערציילט האָבן אַ זיין
פּרל. איז שוין געווען גאַנץ דייטלעך מאָמענטן
אין וואָס איך האָב געקענט טיקהאָב איך געטאָן
נאָר גוט האָט געפּרוּווט איר נעבעלע.
און מיר קען ניט גיין אין ענינים גוטס ווערן
נאָך איר קליפּער גײַסטיקס ווײַל זי האָט
געבעך געטאָן אין שפּיטאָל איז גיין טײַערע
פּרל. געשטאָרבן, גײַנע טאָכטער און גײַנע
פֿאָרס איז ניט זיין דאָ שרײַבן און אין דיזען
מאָמענט איז ווי זייער גוטער און פּינקטלעך זיין
נאָמען באַשרײַבן אַלעס ווײַל סיי איז געווען איר
לעצטער שווערער מאָמענטן נאָר שפּעטער מיר
איך וועל זאָגן איך איך וועל נעמען ווערט איך
באַשרײַבן אַלעס אין דעם מאָמענט איז גאָר זייער
שווער ווײַל זיין לאַגער איז ניט זיין באַשרײַ

ס'איז זייער שווער, איך וויל עפּעס ערצײלן
די פּאָר ווערטער וואָס איך שרייב דאָ
און ווינטש מיין טייערע פּערל, זאָל זי האָבן
דעם ליכטיקן גן-עדן, וואו זי זאָל אויך
געפֿינען איין גרויסע באַרויקונג.

מיטוואָך דעם 28טן אַפּריל 1954.

און דעם טאָג, ווען איך (שרייבער) נאָך מיין
טייערע פּערל, זאָל זי האָבן דעם ליכטיקן
גן-עדן, איז זייער שווער אַז איך דערמאָן
זיך אין מיין טייערע, געליבטע פּערל, און מיין טייערן
דרויסן פֿאַר פֿון מיין לעבן, דאָס האַרץ ווערט
מיר צעריסן פֿון ווייטיק, איך דאַרף און דאַרף
זיי, און ווי איך גיי דאַרף קומט זי מיר
אָפּ, ניט געפֿונען וואָס איך בין שווער אַוועק
געקומען די לעצטע 3 יאָר פֿון איר לעבן
איך האָב זייער גוט געוווּסט, זי האָט ניט
געקענט טאָן אַ האַנט און קאַלטע וואַסער איך
האָב געמוסט אַליין טאָן, אַליין האָבן
וואַשן, ווייל ווען איך האָב ניט געקאָנט
אַז זי האָט געזאָגט ניט געדיינט, ווייטער
פֿון דעם ... אַז זי זאָל ...
געוואָרן, האָב איך געזען זי זאָל ...

דיאָזיז געווען אַלטייערער נאָמען דייער
קאָסטרייה, און זי האָט זייער גוט פֿאַרדינט
אַז איך דאַרף זי באַדינען ווײַל היינטערע
געהאָפן אַז זייער שווער זי צו געפינען
אַזאַ קעלנער און קעכערין פֿרוי. אַלעס וואָס
איך האָב געהאַט איז איך געווען ליב אָדער אָך
דאַרף די צופרידן שטעלן, און איך וואָלט
נאָך גרעסער געהאַט פֿאַר איך אַזוי די דאָך
געווען זיין לערנען איר נאָר דאָס געזאָגט אויס
געשטעלט זיין טאַלענט ער האָט געווען דינערגאַן
געווען צו איים, באַשרייבן די לערער
גאָגאַנטען ווי די האָט נאַכוואָס געבראַכט אויס
אויב זייער שווער, נאָר זי וואָלט זיין אַ צייט
אַז איך וואָלט נישט זיין אַלץ פֿאַרלאָרן און
אויסגעלערנט איך ווי איך בין יעצט און דעם
אַזאַ וואָס איך דאַרף שרייבן. פֿון איר אויס
שוין נישטאָ וואָס די רעדן ווי איך אין שוין
גוט אַלעס געמאַכט, ווײַל די לערער טאָג
ווען די איז געלערנט און שפּאַצירט בין איך
פֿון אַ איר נישט אָפּגעטרעטן אַ געמאַכט
די דרום לערערין אַזאַ וואָס די אויס
וואָס געווינען און גייער האָבן.

זי האָט זיך נעבעך געזאָרגט מיטן
גאַנצער האַרצעלעס ביז זי האָט אַליין
געטאָן אַלץ פאַר זיין טאָכטער און זי איז אַלעס
געווען, ווײַל זיין טאָכטער איז געווען
איר שוועסטער [illegible] זי ברענגען אַהער האָט
זי ווייסט אַלעס געוואוסט ביז זי זאָל באַטש
זיין די טאָכטער פאַר איר טויט און זי
האָט זיך געפרייט מיט איין טאָכטער. זאָל
זי האָבן דעם לעבעדיקן גאָט - אַ ״דאַנק״
זאָגן.

דעם 12טן יולי 1954.

איך בין יעצט געגאַנגען פון דער שול וואו איך
האָב געזאָגט קדיש נאָך מיין זיסער האַרציקער
פרוי. מלכה - ה שלום, זי זאָל ניט האָבן דאַרפן
דעם לעבעדיקן גן-עדן, און שוין האָט מיר איינער
פון דער באַרגאַלעטער וואָס [illegible] מיך פון פייגל
[illegible] מיר ״מלכה״ ווייסט [illegible]
[illegible] גאַנץ [illegible] געוואָרן מיט [illegible]
[illegible] וואָס [illegible] דעם [illegible]
[illegible] דען [illegible] וואָס פאַר אַ ווייטיק און

איז דען מיר אין האַרצן? וואָס יעדער געמיינט
וואָס איך דער-גיין מיך פון מײַן האַרצענער
פרײַ, רופסט דאָך דען מיר אַלץ אויסשטערן האַרץ
און מײַנע אײַוורעם פֿיל איך אַז צײַט וועלן
דען מיר אַלץ גרשטערבן, סיי איז אַלײַנער גייט
אַנוועדן אַלצו אין טײַערער נעשאָמע, אַלצו גין
גיטרײַער נעשאָמע, איך קען שווערן אַז פון
גמולים פרייען וען גין ניטשט צו עפינען
אַלצו טײַערער אויסערגעוויינער פרײַ, אויסער
האָפט און דיזעלבייטן איז ניטשט אַלצו גיטרײַער
נעשאָמע, דערהאָפט אַז מיר האַלטן אונזערע
ערערנערונגען, יעדער אונזערע ניגונים פון
אײַן טעלער, אונזערע גיטרויען צואָרגס
אונזערע גיהאָט נאָכמיט גיר האַלטן צוזאַמען
אויבערגילעבט אַלערע לייוו צייטן סאָל גיטער און
סאָלי טוערטעטער צייטן און אַלערס איז גיווען
ליידן ווײַלע מיר האַלטן גיליבט אַנדערס.
איז דאָך אַפּראָגער וויל קען אַמענטש
וואָס פײַנט גיט אַז מיר פאַרלירט אַלצו
טײַערער נעשאָמע, מיר וועלן שוין ניטשט
רעדן פון דעם וואָס איך האָב דאָך

צײַט אײדער פֿאָל. זײַן גיט אָפּגעפּלאָגט
איז געשטאָרבן ביז איז נישט פֿיל שולשרײַבן
וויל זיך האָט זיך גראַמאַטישע נײַגעריק אָבער
וואָס איך בין פֿון איר נישט אָפּגעטרעטן
פֿון איר אין געזעגן דיר צײַט וואָס זײַן איז
געוואָרן אין שפּיטאָל ביז דער לעצטער מינוט
און מײַן האַרץ איז צעריסן געוואָרן צערינען
ווײַל מײַן טײַערע פֿרײַנטלעכע געשטאַלט צוריק
אַלע שטאַרקן, בין איך נאָך שטאַרקער פֿון אַלעמען
אַז איך פֿלעג דאָס איבערגעלעבט, הײַנט איז
צוריק טרויעריקע אָפּרוער ווײַל אַלײן קען איך
אַלס צײַטן נאָך אַלײנער פּראָגרעס ווײַל איך האָב
איבערגעלעבט, נאָר איך וואָלט נאָך פֿיל נײַעס
און פֿיל טראָגעדיעס זאָל דיר זאָל געווען האָבן
אָנדערע איבער אַלעמען אין געזעס האָבנט ווער
ווערן גאָרנישט אַ מאָל אַנגעגעבן גאָט וועלן.
יעצט איז שוין גרינג גענוגט שלעכטיקייט, און
גערן זען געזעגנען איר אַרויסגעגאַנגען איר לעבטן
געווען נאָך אַלץ האַלבן דעם לעבעדיקן טאָג - אויסגאַנג.
אַלײן האָב איך אָפּגעגעבן גאַנצע לעבעדיקע
האָבן און גיב איר אַלץ גוטס, נאָך איר לעבן

און אין הויז איך געגאנגען ערשטער קלאס דיין
לערער און האָב באַשטעלט מיינע "ליד" פון
גוטער "גראמאטיק" וועלכע זיין איז געווען איין
טייערע "מאמעלע" און זיין האט באַ מיר רעכט
פאַרדינט אין דעם איך אָפגעבן דעם "קינד"
וואס ער האט איר, דעם זיין האַלטן דעם
לעבעטאג גן-עדן און שטייגן און בעטן
פאַר מיר, און פאַר מיינע צווייטע קינדער און
פאַר חיים און אייניקלעך טייערע אייניקלעך אַלעמען.
קינדער איינטיל קענען דאך פאַרשטעלן מיט
וועלכער האָב איך שרייבן די ווערטער און
וויפיל טרערן ס'איז געגאסן דאך פון מיינע אויגן
און גאָט דאך נאָר א רחמנות'ס האַלבן אַלץ
מיר און דאך מיר געבן קליינס די איבערצייגונג
אונזער קליינער שוועסטער. ס'ער וואָלט נאך ערשטער
בעסער געווען איך זאָל שוין זיין לעבן איר
און נישט דאך אויסשען ווי זי האָט דאך
נאך געגעסן. וועלכער וואס אויגן ער גייט
אַלעס איבער פ"ח איך אַז איין טייערע הערצעלע
גייט מיר אַלע, דאָס איז נישט די שרייבן דאָס רעכט
און מיר מיינע קליינער געפילן וואס איך פי"ח [illegible] אין

מײַן האַרץ, ווײַל אויסרעדן פֿאַר עמעצן איז מיר
נישט [illegible], אויסרעדן מײַן האַרץ פֿאַר מײַנע
אייגענע קינדער איז דאָס ערשטע לײַדן זײַן
נישט ווייניקער פֿון מיר, און דאָס צווייטע ווײַל איך
וויל נישט נאָך מער ערגערן, ווײַל דאָס
[illegible] וואָס איך קען דאָך אויסרעדן
מײַן האַרץ און מײַנע געפֿילן איז נאָר ווען
איך בין פֿרײַ און [illegible] מיר אויסרעדן און דעם
[illegible] זיך.

דעם 26 טן יולי 1954

איצט ווען איך געפֿין מיך אַליין און 4 ווענט
כאָטש ס׳זאָל איז מײַן [illegible] [illegible] אָדער ס׳זאָל איז מיר
גוט בעסער און פֿינצטער, איז מײַן טײַערע מאַמע
מײַן ליבע פֿרוי פֿעלט מיר, איז מיר זייער נישט
גוט, ווען איך אויסרעדן מײַן בעסערע האַרץ
ס׳איז אַוועק יעצט 10 טעג איז מײַן האַרץ האָט
געהאַט [illegible] [illegible] צוגענומען, און אַלץ איך דערמאָן
זיך ווי זי האָט [illegible] נעבעך געמאַטערט
איר [illegible], 18 טעג פֿון איר לעבן. דאָס איז
געווען און אָפּגעבענקט [illegible] מיר מײַן טײַערע
פֿרוי, גאַנץ איך פֿיל מיך נישט גוט, דײַנע ווערטער

האָב איך איר געהערט פון פיל יאָהרען
ווײַטער וויל איך האָב שוין ניט איין מאָל דאָס
געזאָגט אַז מײַן פרוי האָט געקרענקט 24 יאָהר
מיט צוקער קראַנקהייט, נאָר דאָס מאָל איז שוין
געוואָרן זייער נישט גוט, מיר האָבן אָוועקגע-
כאַפּט אין לײַנעריײַט(?) בײַ נאַכט און מיר
זײַנען געגאַנגען(?) שלאָפן, און נאָך אַ פּאָר שעה
וואָס מיר זײַנען געשלאָפן, פרעגט איך מײַן
פרוי וויאַזוי פילסטו זיך? ענטפערט זי מיר
מאָרגנס(?) מיר שלאָפט זיך נישט, איך וועל
דרעמלען, האָב איך איר [illegible] דעם
טרעסל(?) און זי האָט זיך אַלײן(?) געכאַפּט
אָבער דאָס מאָל האָב איך באַמערקט
באַלד אַז מיר געוואָרן זייער נישט גוט, איך
האָב געוואָלט רופן אַמבולאַנטשען(?) פון מײַנער
שפּיטאָל(?), אָבער זי האָט קיינעם נישט
געוואָלט איך זאָל אַרײַנרופן, נאָר איך
האָב אָבער דערזעען אַז עס הייבט זיך
אָן [illegible] סע האָט זיך אַרײַנגעוואָרפן
אין אַ קעלט(?) דאָס וועל איך איר געבן
הייסע פלעשער(?) מיט וואַסער און האָב זיך
גוט אײַנגעפּאַקט מיט אַסאַך(?) דעקן.

און נישט געקענט וואס זי האט נישט
געוואלט איך זאל רופן מענטשן, האב
איך אנגערופן איינער פון מיינע צו
שכנער זי זאל מיר העלפן ווייל איך
אליין האב נישט געקענט זי [illegible], האט
מיר די שכנער געהאלפן. איך האב געוואלט
רופן אן דאקטער, האט מיין פרוי נישט
געוואלט, ווייל נאכן ברעכן איז איר
געווארן גרינגער און זי האט זיך שוין
אריבער דערווארעמט, און זי איז איינגעשלאפן
געווארן. אויף מארגן אין דער פרי האט
זי ווייטער געברעכן, און איך האב איר
אפגעקאכט א זופ פון א הינדעל אבער
וואס זי האט געגעסן האט זי אויסגעברעכן
אזוי איך האב דערזען אז סע נעמט נישט
קיין ענדע פון דעם ברעכן און זי איז
געווארן זייער שוואך, האב איך איר אנגעהויבן
איינרעדן אז מע זאל רופן א דאקטער ווייל
ווערפן איך האב איר געזאגט רופן א
דאקטער האט זי נישט געוואלט, אבער
אזוי איך האב דערזען אז סע נעמט נישט

ענדער פֿון דעם ברכה'ן האָט זיך שוין אַלײן
געפֿאָלגט אַז זיך וועט דאָקטער און אַלע וועלן
איך בין שוין אַלײן געווען וואָס געגרעשעט פֿון איך
באַדינען אַלע פֿיל יאָהרען האָב איך גוט
גײַן צו זיך קלאָם אײנגעריכט זיך צאָל גײַען
און אַ שפּיטאָל ווײַלער עפּיל יאָהרען זיך
האָט נעבעך געקרענקט האָט זיך קײן מאָל
נישט געוואָלט גײַען צוריק קורירען און אין
שפּיטאָל נאָר דאָס מאָל ווײסט אַלעס אַז מען
האָט צוריק געפֿירט זײער שלעכט האָט זיך
צוריק געלאָזט אײנרעדען אַז זיך זאָל גײַן
צוריק קורירען און אַ שפּיטאָל און אַלע האָבן
גײַן צו טעלעפֿאָנירט צום דאָקטער פֿון דעם
אידישען שפּיטאָל און דער דאָקטער האָט
געזאָגט צו "דיאַגנאָז" און האָט געזאָגט
דאַן אין דער הײם קען ער גאָר נישט טאָן
ווײַל ער מוז מאַכען אַנאַליזען און מאַכען
אָפּעראַציאָן אויגס, אַז זאָל זײַן וואָס איז דאַן
אָבער אין דער ניכטער און אַלצו האָבען
מיר גענומען אין אַוטאָמאָביל און מיר
האָבען זײַן אָפּגעפֿירט אין שפּיטאָל

און דאָס איז אויך צוגעבן אַז פּאַראַגוואַי
אין שפּיטאָל האָט זי איר געזאָגט אַז אונדז
דאָס מאָל וועל איך זאָגן שוין אַהיים ניט
אַרויסגיין פֿון דעם שפּיטאָל, נאָר אַלע
ווייל אַלץ יאָרן וואָס זי האָט געדרייענט
פֿאַר איך געגעבן איר (קאָרפֿעטע) אַלע
האָב איך איר דאָס מאָל אויך געזאָגט
אַז נאָר דאָרט האָבן האָפֿענונג צו זיין
גוט, נאָר זי וויסט אַליין אַז זי האָט
דאָס מאָל געפֿילט אַז זי וועט מאָך שוין
ניט אַוועקגיין אַהיים, און אַלע אַז דאָס
מאָל אַלע געווען. אַוואַדע זי און שפּיטאָל
האָט מען אָנגעפֿאַנגען צורעכן פֿון וואַנען
קראַנט דאָס בערבענע און וואָס פֿאַר
אַ קרייז ווייט דאָס איז געווען. און דעם צווייטן
טאָג האָט מען איר געגעבן אײַנשפּריצן פֿון
יענעם וואַסער דאָס הייסט (פּעניצילין), 4
פֿרישער אויטאָ, ווייטער זי האָט געקלונגען
געגעבן עסן און וואָס זי האָט אויסגעטרינקען
מיט פֿאַרבראָסט וואַסער האָט זי דאָס אַלעס
געבראָכן, און אַזוי 3 דעם 4, דערנאָך טאָג ווייס

איין פרוי איז געווען אין שפיטאל האט
זיך גיהאט אלערגיז) זיך האט אזוי שטארק
גיקראצט אז זיך האט אויס גריסן די
(גרינער גאנץ), דעם אנדערן נאכט נאך דערנאך
וואס ער האט שוין גערופן 2 דאקטוירן
פון דעם שפיטאל און ער האט מיר גיזאגט
אז איינער ווערספרעסע און נאדלען, און אז זיך
האט צוריק אריבער באקומען בין איך גיקומען
אהיים, און ארויס גייענדיק פון דעם שפיטאל
האט מיר באדערט אפגעשטעלט די פרויע
וואס דערצעלט אגענטע נאכט, איינער אנגעווענדעטער
און איך האב אים דערציילט דיא לאגע פון
איין פרוי האט ער זיך געגעבן פייער ווינקען
האפענונג אז איין פרוי ווייטער האט
זיך צוריק אנגעצייכנט אזיינער גראנטיער
אזוי אז איך בין ארויס פון דעם שפיטאל
האב איך שוין נישט גייען וויל לעקווען ווערי
אזוי איר געווען אנגעצייטער און איינער מוזיק
און נישט ווייגנדיק וואס איך בין אפגעקאסטן
אנגעצויגן צו לעבן אויך גוט און דעם
אפגעדערנאכט בין איך אפגעלעגן אנגענומען

געלבט מיט נאפיטנע אויגן, און ווייל ס'זאל ניט
װער געװארן טאג, בין איך שוין געוואלט לערנען
מיין פרוי אין שפיטאל, און איך האב זיך
געטראפן אויפן גרעסער נאך דערנאך וואס
זיך האט שוין אויס געריבן און נאכגעבן. דיזע
גראל און אזוי איז אוועק צוועלפטער טאג
בעט זיך האט שוין נאך דעם, ס'טעגן טאג
אויפגעהערט ברענען און קיין פיבער האט
זיך שוין אוועק ניט געהאט. האט מיר דער
דאקטער וואס זיך געהאלטן אין שפיטאל האט
עס מיר געגעבן גרעסערע האפענונג און זיך
האט שוין אנגעהויבן צו בעסער מאכן וואס
עסן און דער דאקטער דער בעריאזן האט
געמאלדעט אויך (ראליין - אלינס) און עס האט
געפינען אז מיין זאגן אויך (גאלדנער) און
דער ניערן, דאס הייסט (Nefrit) אבער
אנדערע דאקטוירים פון דעם שפיטאל האבן
מיר געגעבן ווייניג האפענונג, ווייל מיין אזוי
איז געווען געשוואלן דער קערפער גאנץ
דאן איז איך דיגיקעט אז דעם טאג וואס מיר
האט געמאכט מיין פרוי ווי מיט דעם
(ראליין - אלינס) האט זיך אזוי געטראגן

פון דיזע שוידערלעך פון דיזע יאָרן אַז דער
גרינדער שפּיטאָל האָט דאָס אויפגעדריקט, אויך ער
האָט איר געמאַכט גאָלדן אַ נאָדעל פון (גאָלדפין)
ביז דיזע וויז איינשלאָפן געוואָרן אין אַלע גאָרגען
ערשט האָט מען איר געגעבן גאָלדענע פּרעמ
(ריבאָן־אָליס) נאָך דער דזשייטער נאָדעל (אורפין)
דאָס וואָס איך האָב ערשט געלערנט די עלטערער
דעם בין איך שטאַרקער פון ווייזן, נאָר איך
וואָלט געוואָלט נאָך מערער ליידן אָבער דיזע
דאָל מיר גיוואָן בלייבן לעבן אָבער עס האָט
גאָר נישט געהאָלפן די קריינקייט האָט
געמאַכט דיזע אוואָקלייגען, אויך איין דער פרי
גאָרגען ווען איך בין געלעגן אין שפּיטאָל
קיט גיך אורייג דער דאָקטער דער פיראָג
וואָס האָט דיזע גערירט אין שפּיטאָל
אוין זאָגט מיר אַז אלוי וויל קיין שטיינער
אין דער יאָרן האָט ער נישט געפינען אין
קיין אָפּערעציע דאָרט מען איר נישט
מאַכן מעג ער דיזע אָפּעראַציע אין
וויין אַנדער ליגער, וויל דאָרטן געפינען
זאָך פון (מעדיצינער געריינעט) אין ער

סוד.

האָט זיך איבערגעריסן אין אונדזער דאָרטיקער
[illegible] ספּעציאַליסט פֿון [illegible] [illegible] אין
דער האָט זיך [illegible] [illegible] [illegible] אַלץ
זיך איז געלעגן אין אַ טאָג פֿון [illegible] אין
זיך האָט איר געשריבן (דאָס [illegible] גיר
שלעכט איך [illegible]) האָב איך [illegible] אונגער
פֿאַנגען שרייבן אין איר האָט געענטפֿערט
[illegible] [illegible] אין איר האָט איר
געגעבן פֿאַרשיידענע [illegible], אין איר האָט
איר צוגעשיקט גוטע [illegible] [illegible] אין
גוטע עלעקטרישע [illegible] ביז זי האָט
זיך אין אַ פּאָר שעה דערוואַרעמט אין
סוף איז איר אַלע [illegible] בעסער, [illegible] דער
האָט זיך [illegible] [illegible] איר [illegible] זיין
האָט אָפּגעהערט [illegible] 3 יאָר (נאָך אַלע
די יאָרן, 3 טעג און שבת איז דער [illegible]
צום ערשטן סדר איז זי אַלס [illegible]
[illegible] [illegible] אין אַלע [illegible] איך גיין ניט
[illegible] [illegible] פֿון איר איך האָב אַלס
[illegible] טרינקען [illegible] [illegible] וואַסער
ווייל זי האָט זיך [illegible] אין זיין

איז איר געװען טרערן און האַלדז
און דאָס גיט גאַנץ אויך אַריין 42 אַצײַגער
דער נאָכט באַם טויער פֿון דעם שפּיטאָל
איז געשטאַנען אײן טאָכטער, און װען אײן
טאָכטער איז אַרײַנגעגאַנגען אין שפּיטאָל
האָט אײן פֿרױ געעפֿנט די אַלװירען און
האָט אַלעך געטאָן אַזאַ אײן טאָכטער און
איז אַלס געגאַנגען פֿאַר װײסט אַלס אַז די
האָט געװאַרט די צװײ מאָל צוריק געקומען
נאָך מיט אײן טאָכטער, און דאָן שױן גאָר
נישט באַשרײַבן די ספֿעקטער, און
האָט דער געגעבן אַריש אײן פֿרױ און
האָט צוריק געקערט אַזאַ אױבער מיט איר
און האָט שנעל גענומען אײן טאָכטער
װײל די האָט צוריק געקערט מיט איר
צוריק מאַמע, װײַל װען איך נעם ניט
די אײן טאָכטער פֿון אײן טירע פֿרױ
װאַרט די דאָס װער װײסט װאָס פֿאַר װעלט
צוריק פֿאַר אײן אײַגענע געטאָ פֿאַלן
מיט אײן טאָכטער, און איר האַלטן
געגעבן און װאַלגאַנעלײַ און מיר

צוריקגעפאָרן אהיים שוין אין דער גלות.

דעם, 30 טען יוני 1954

עס איז געווען ~~[illegible]~~ דעס, 6 וואָכן פון זיין
גרויסן איבערלעבן וואָס געהאַט האָט ער גאָר פֿון [illegible]
זיין טייערע נשמה, זיין טייערע פרוי, ציל פֿון האָפֿן
דעם לעבעדיקן [illegible] איין אָנדענק, און ניט אַזוי צייט
שוין צו פֿאַרגעסן, זאָל ער שטיל, און יעדער
[illegible] זיך אין אַלץ און ער געווען זאָל
ניט פֿאַרגעסן און דער היים ניט ליגן דאָ
וואָס אַלץ געפֿין זאָל ניט אָלעין ווי ער אַליין
האָט פֿאַרדינט 25 יאָרן איינס ווייטער אַליין
קען ניט דאָרט אָרבעטן, די האָט אַליין ווייטער
זיין פֿרוי אַלטע - האָט שוין ווען זי האָט ניט
געטריי האָט ער ניט [illegible] צו דער היים
זיך האָט געטאָן, ניט געקענט אַרבעטן זיין
האָט ער געוואָלט העלפֿן מיט אַרבעט זיין
האָט געקענט ער העלפֿן, און שוועסטער אַליין
היימישע, און ניט געקענט וואָס ער זאָגט
ער אַלס דאָס האָרץ אונדזער אַלע וואָס עס קומט
געווען אַ טאָג איז ער געקומען שוועסטער אַליין

דערמאָן זיך אין מײַן טײַערן האַרצעלע װעגן
אַבראַשעל דערציילטן דעם אויטאָביאָגראַפֿיע װיל איך
אַראָפּ אין מײַן זעלבן דעם טאָג נאָך דאָרטן
געפֿונען זיך אַנטשטאַנען װעגן לעבעט אָבער
אַלעס איז מיר נישט ליב אַז מײַן טײַערע מאַמעלע
איז נישט לעבן מיר װײַל איך פֿילן נישט
גײן אינדערפֿרי נישט און איר אין גאַנצן
אינדערלעבן איז געװען אַנגעזאָגט זיך
אַנטשטאַנען רײדן איר אַלעס דאָס האַרצעלע
אָבער װײַל קען איך פֿאַרגעסן אַלץ טײַערע
נשמהלע, סע איז אומגליק נאָר מיר טאָר נישט
גײן אַנטרינען גאָטס װעלט. יעצט גרײט איך
זיך און װעל פֿאָרן צו אַ מײַן טײַערע
טאָכטער, זי זאָל מיר זײַן מיט יאָהרן, װײַל
יעצט איז דאָ מיר מײַנע קינדער זײַנען אַלץ
טרייסט זײַן זעלבן איר זײַן קרענקט און
קלײַנלעך אַלײן.

דעם 21טן סעפּטעמבער 1954.
יעצט שרײַב איך דאָ נאָך, 3 חדשים װײַל
איך בין געװען בײַ מײַנע טײַערע קינדער
װײַטער דאָ אינדערהײם קען איך זיך

נישט געפינען קיין פּלאַץ און גיין טייערע
נישלענגער צוליב זיין דאָרטיקן האַלטן דעם ליבשאַפט
גן-עדן, ווייטער וואָס גרעסער עס גייט אַלעמען דיר
צייט, גרעסער פיל איך מיין קלוגער ווייטער, איך
קען נישט אַרויס ווייזן קיינער קינדער וועלכער אַלע מיינע
געהערט האָב איך געזוכט נישט אויסלאָזן קיין
אויסרעדן גיין טייערע פאַמיליע אַנדערע מאָל מיר אייגן
האַנדלט אַז אויבערליסטער ווייטער און וויל איך
האָב איך געלעגנהייט ווען איך זאָג קיינעם אויס
אַז איינער קינדער צוליבן נישט צו זיין, איך פאַרשטיי
גוט אַז דאָס וואָרט מיר נישט העלפן אַלץ אַלץ
דערווייל איז קיינעם דיר וועלט, אַנדערע מיר
איז צייגט נישט גוט. הייַנט און דעם פרייַ האָב
איך מיך גענוצט אַלץ אין אַ פּאַר מאָל וואו
גיין נאָך די פאַמיליעס וואָס סע איז שוין דאָס
ערשטער מאָל אַז מיר שוינט מיר אויס די פאַמיליע
און סע איז מיר געוואָרן גרינגער איין מאָל
זאָג די אַפּערעציע און דעם אויסגעשטאַלט
אָנגעפירט וויל גיין טייערע פרוי איז געשטאָרבן
קען גאָר זאָגן שוין פאַרשטעלן דעם מאָמענט
ווען איך בין דערצויגן געוואָרן די מיינונג
וויל גיין טייערע פרוי האָט זאָגן קאָמענטירט

18, טעג אַוועק זינט איז וואס געגאַנגען דען
גען צוריק שוין פאַרשטאַנען גיין? אָבער ווייל
איך האָב צוריק געטראָפען, ניט קענען דאָס
וואס איך בין געווען אונטער אַגענטע צוריק
אַפּריצירן אָבער אַלע גיינער יאָהרען
ווען איך האָב געבראַכט און האָב צוריק
אַפּגעפירט האָט גיך ניט געהערט אָבער
אַז איינער פון גיין טווערער פּאַגאַלער איז
געווען קריינק בין איך געווען וואס געטאַט, איך בין
אַריגעריינגען אונטער דער נאַכט אָבער האָב איך
געלעבט. דערשריבען ווייל איך האָב פאַרגאַ
און דאַן, 3 חדשים קען גען צוריק שוין פאַרשטאַנען
ניט קענען וואס גיין טעלעפאָנירן צו זיין געגענט
און שטאָרק זיך האָט נאָך איך געגעבן
זיך דאַרפֿירען און זיך האָט איך קענען
זיך ווערטען געזאָגט איך צוריק אַריסען
פאַרגעסען און איינער זאָרגט אָבער סיי האָט
מיר געלערנט געהאָלפען, סיי איז ניט געווען קיין
אייניקע קיין כּבוד אַז גיין טויערער נאָכשלעגער
צו מיר ניט קומען און גיינער געווען לויען
דען אַגענטן פאַרגעסען און אַזוי געטרייע
נאָכשלאָגער, און אַזוי ווייל מיר צוריק געווען

זײַענדיק געבליבן אַזוי אין געטרײַשאַפט, אויך דײַער
שוועסטער דאַרף דאָס פאַרגעסן, נאָך דערמאָנונג
וואָס איך בין אָפּגעוועזן דאָ אין טאָראָנטאָ, 2 איך
אָפּגעלעבט חדשים, בין איך געפאָרן צו אייך אין
דאָס איר זײַט געזונט מיט אייער פאַמיליע, בין איך
אָפּגעוועזן אין אַלערסאָרט דריר, ווײַל וואָרעם ווען
וויל זײַן אָרדענט האָט דאָך געזונט האָט
די קאַמיליע פאַרבן ליין קאָליראַ ווערן צו פאַ
אַרבעט, בין איך געפאָרן פאַרוויין לוין קאָליראַ מיט
איס, און ירצע געפונען מיר דאָך לידנאָנג
דאָ מיר אין דער היים, איך פאַרהאָלט צו
גאָט אַז גוט ווערט מיר שיינע יאָרן ווערט איך
נאָך זײַן דאָ ביז נאָך יאָם-טובים און דאַן
וועט שוין ווין טאָראָנטאָ איך דאָס שוין פאָרן צו
אייך, און אַצינד וויל איך פאַרברענגען זאָגט דער
ווערט ווײַטער סר ווערט מיר זײַן ריכטיק, ווערט
איך פאַרזיכערן דאָ אייער קינדער דאַנקען פאַר
נאָר דאָ געזונט ווערן מאָגן! און אַצינד וויל סר
גוט אייער יאָהר ביט איך דאַ גאָט דער דאָס
אונזער וואָטען אַנגעוואָרטן און קינדער
יאָהר אָמיין.

דעם 5.טען אָקטאָבער 1954.
אין דעם מאָמענט גערופן איך מיר אַליין אין
דער היים, דאָ וווּ סיז פלעג זיין גוט און
פריילעך מיט מיין טייערער פרוי. מיט מיינע טייערע
קינדער, און יעצט בין איך אַליין און עלנט
אָן מיין טייערער נשמהלע, איך דערמאָן מיך
ווי [illegible] און דער פייט [illegible] יאָמער גע-
האָב איך געשלאָגן גוואַלדעס און לויפן מיר
איז געווען מיין טייערע הילפלאָזע, מיין ליבע
פרוי, און ווי זי איז געווען נעבעך קראַנק
האָט זי געשלאָגן גוואַלדעס און זי האָט
נעבעך נישט געוואוסט און [illegible] ווי זי שאַלט
גוואַלדעס האָב איך געהערט פון דעם צימער
און זי האָט מיר נאָכגערופט און סיז
איז מיר געווען אומגליקלעך [illegible]
האָט זיך געפינען מיט מיר, אַנדערע
יעצט איז מיין טייערער נשמהלע ניט
גוט דען מיר [illegible] אַז מיר [illegible]
און [illegible] אַז איך קען זיך גלייך
ניין וואָרט נישט געפינען און אַלגעמיין
ווי צום גרעסער, און איך גייען

דיר זיין ליבען פריינטלעך אַז איך
קרסין גיב דען איר קיינער פיל איך זיך
ניט ווילט איך דען אויך ניט אלס ווייען
און אַזוי אַז איך קען נישט דעק אלס ווייען
אויז גיר פאָרשטיינט זיין הארץ נאָך
וואָס דען איך געזאָגט אַז גוט וועט אַזוי. אויז
זיין ווייל דעם אייבערשטער וויל, און איך וויל
קייער דיר זיין געגעבן קיינער און איר דיטען
אַז דיר צוג דיטען קענט פאַר גיר און פאָר
איינער קינדער און זיין ליב אייניקל. אַז קענט
צוג אונדז קינען אַרויסגעבן יאָהר וויל איר
האָבען קיהנט פאַר איבערען, איך הרצ זיך
אַלס זיין האַרץ און דעם ביק ווייטער איך
האָב ניט דיר וואָס אַלס דרדין זיין האַרץ
און פון דערציילן ליידן איך צייער נאָך וואָס
דען איך טין איינער קינדער וויל איך ניט
אַנטאָן קיין אויסרעדן, גיב איך לייבען, אַזוי
ווינסיג אַלס אַרויס יאָהר - קיפאָר, וויל איך
קיינעם און שול און אַלס גיטען אַלקיט יאָהר
און אַנגעלעגט וועבר אַגיין.

דעם 9 טען נאָוועמבער 1954,
היינט איז שוין צוויי נאַכט אין אַ גאַנצן טאָג
דאָס איך געלעגן אין בעט ווייל איך בין פאַרקילט
פאַרקילט האָב איך אַ גאַנצן טאָג געלייענט די
בריוו וואָס איך פלעג דאַן איבער שרייבן מיט
מײַן פרוי ע״ה שלום ווען זי האָבן דעם לעבעטאָג
געווען דאָס צווייטן די בריוו וואָס מיר
האָבן געוועזן איבער געשריבן פון 3 יאָר
צײַט, דאָס הייסט פון דעם יאָר 1909 ביז 1912
דאָס איז געווען די צייט וואָס מײַן פרוי האָט
געאַרבעט "אַלס לערערין" און איך האָב געדינט
"מיליטער" און אַלע ווען מײַן פרוי האָט געוואוינט
אין "קיעוו" און איך האָב געדינט אין ניין
שטאָט "ווילנע" איך בין געווען אין "טשערקאַס"
האָבן מיר געקענט איבערשרייבן אין די בריוו
געוועזן דעם גאַנצן יאָר ווייל איך האָב
זייער געוואָרן אין פאַלן אַז די בריוו
זענען געלייגט ניט פאַרלוירן, און איצט אַז מיר
איז זייער ניט ניט וואָס איך האָב פאַרלאָרן
אַלע אין פריינטשאַפט, און אין דער צייט ווען
איך בין אַליין און דער היים צוזאַמען די
בריוו פון מיר דאָס גרעסטע פאַרגעניגן

ווען מען זאָל לייענען, דאָס ערשטע זייט
און אין דער דריטער וואָס פֿאַר אַ גרויסער ליבער
דאָס איז געווען צוזאַמען מיר און אַ טייערער פֿרײַ-
נד. דאָס ערשטע זייט איז נישט און דיין זייטן
אונדזער אין פֿאָרפֿאַלן צוליב זײַן ייִדיש אונדזי
ליגענדיקן אַליינס. צייל דעם אונדזערן מיטן
האַרץ און מיט ליבע, ווילער איך האָב שוין
דאָס באַשריבן אַז מיר צוזאַמען געווען צווייל
יסורים, און אונדזי וויל איך ביין געווען אויפֿליינען
פֿאַר דינער און זיין פֿרוי האָט אַלעס איבערגעגעבן
אונדזי איך צוליב הײַרעטן, מיט איר און וואַרפֿן
איך האָב צוזאַמען געאַרבעט אַז אונדזי וויל זיין
איז געוואָרן און זיין האָט אַוואַנטורע און
דיין הערט און וועלט געזען אָליס פּיסען
אַרויסגעבן טרעגער וויל איך אַבער זייל האָט
מיר נישט געהאָלפֿן, זייט אין צוליק אַז דאָס איז
געווען אַראָפּשטעלער צוליק פֿון גאָט, און גאָט
האָט אונדז געשיקט אַלעס צום גוטן און
מיר האָבן אָפּגעלעבט און אויך 45 יאָהר
און מיר האָבן געהאַט פֿאַרשיידענע צײַטן
מיר האָבן דינען געלעבט ניט אונדזערער
ליבער האָט אונדז געשטאַרקט זייט גאָט צוליק

אַז וויל גאָט פֿירט אונדז באַרג דאָס זײַן
אונדז זאָגן מיר מײַנע קינדער איך וועלן מיר
אויסרעדן דאָס האַרץ, אָבער וואָס קען איך
טאָן אַז סע גייט נישט אַוועק אַ מינוט אַז זי
שטייט מיר פֿאַר מײַנע אויגן, און סע רײַסט
מיר דאָס מײַן האַרצן, אַז איך זאָל נישט איין
טײַערע מאַמעלע פֿאַר מיר, נאָר אַז איך
ליידן דיין בריוו פֿאַר ליידן איך מיר איך
זאָל נישט דײַנען אַסאַך, אַז איך דאַוונען
איך אַז פֿאַר אַ יאָרן נאָכן טאַטעס
זאָגן מיר געווען אײַנגעלאַדן דאָס איין נפֿטר
זײַן פֿאַר פֿאַסטן און מיר האָבן שיין
פֿאַרבראַכט און הײַנטיקס יאָר בין איך
געווען אײַנגעלאַדן בײַ מײַנעם אַ פֿרײַנט
און בין געזעסן אַליין בײַ איין פּעסאַכדיקן
טיש און אַ מײַן געליבטער פֿרוי קען מען
זאָך שוין פֿאַרשטיין ווי אונדז איר איל
געווען אָפֿן האַרצן? ווי טשאָק נישט
מיין פֿאַרגעסן סיינער. נאָר וואָס קען איך
טאָן אַז גאָט וויל אַזוי.

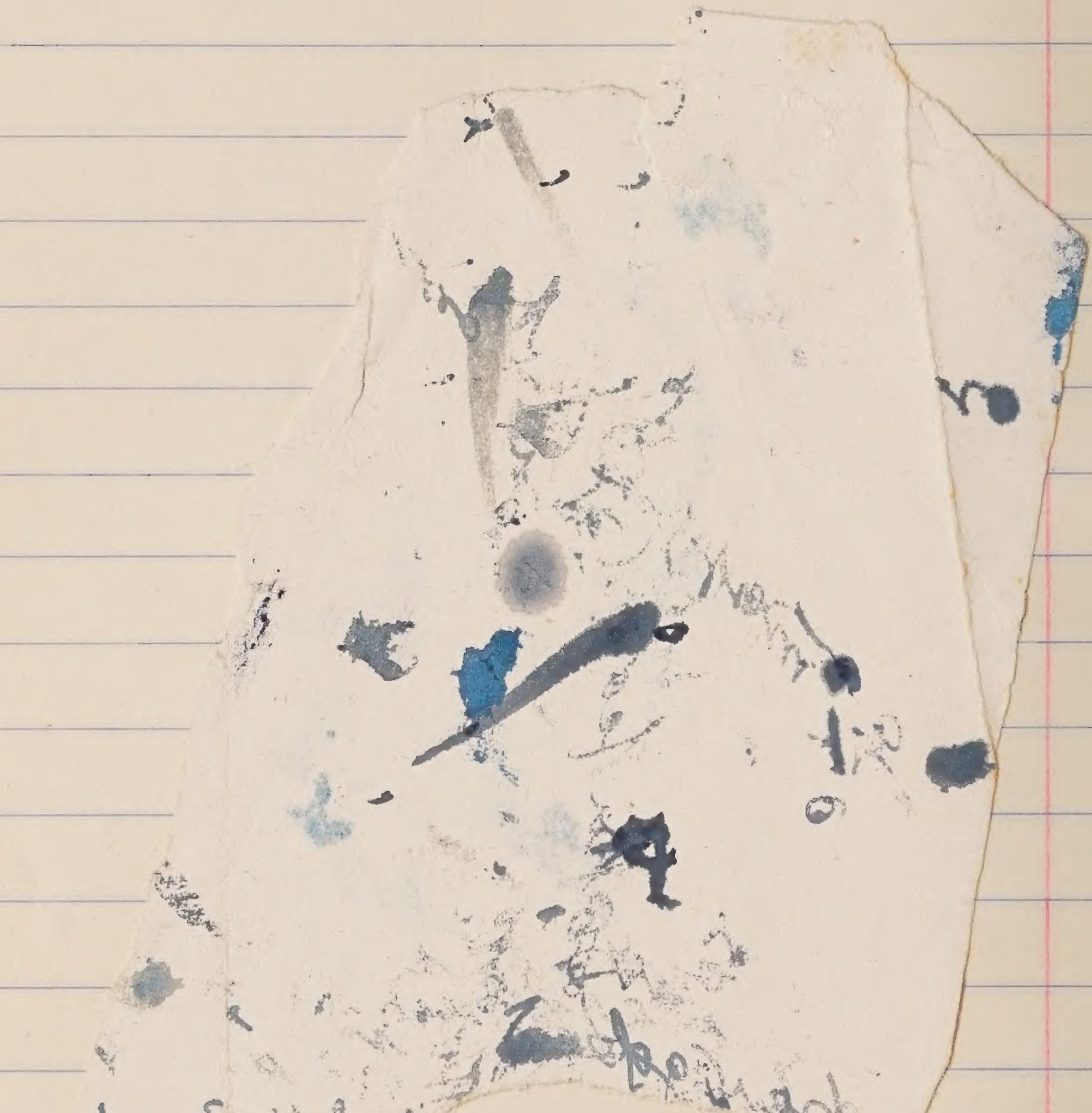

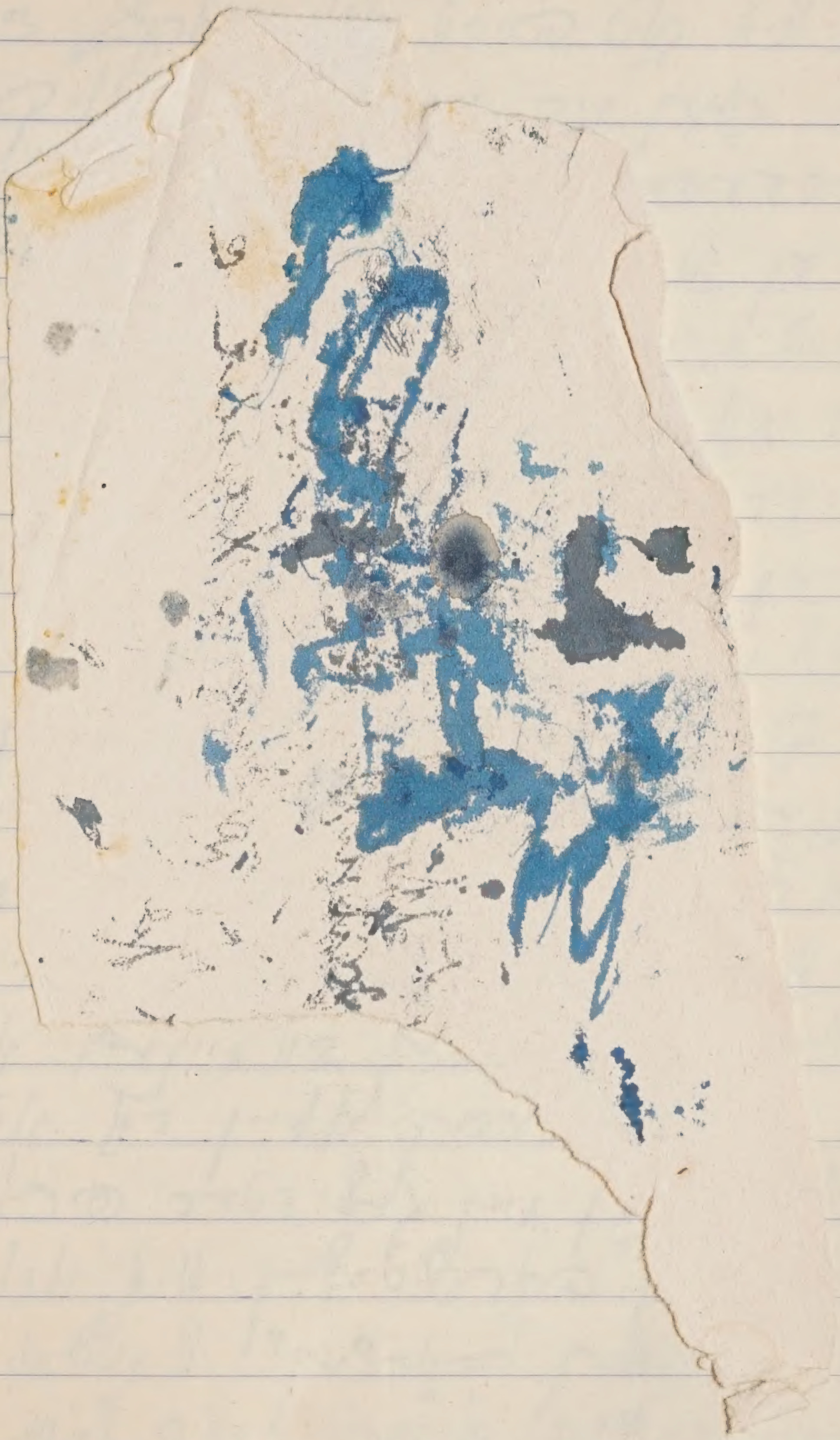

II

Кабинк, словом я счастлив что я ідал в таком чудным пароходе. Вчера вечером был большой „Бал" для гостей Парахода и провели очень весело. мы проехали Италь берег но не остановились завтра утром мы прибудем во Marseilles во франції и Бог даст после визита во франціи я опишу моё впечатление. А пока я напишу что находится на этом параходе, во первых здесь есть оркестр писчин, и Sporting Club, Salón громодный сам по себе, Air conditionné, параход самый большой и новый не давно построенный Moderne в Cabine есть телефон и тёплая вода, Air conditioned, большие выставки магазины

Словом я счастлива что я нашёл такой чудный параходъ и что я на

~~Воск~~ Пятница 21го октября 1960

Himalaya

Я хочу написать
моё впечатление моей
поездки в Англию к моей
дочери Вера, я наконецъ на
пароходъ Himalaya это самый
большой пароход Английскую
компанию до сегодняшнего дня
поездка была чудная, кушания
превосходная, Эта поездка на
таком пароходъ я первый раз
в моей жизнь делаю, здесь
услуживают очень любезна
Вот как услуживают жени"
в 7ч. утра дают „чай с бисквит"
8 1/2 завтрак из самой лучшие
блюды. в 11 час. дают „Consomé" —
в 1ч. дня обедъ по желание
гостей.
в 4 1/2 ч. после обеда чай с пирожные
в 7 1/2 вечера Меню по желание
гостей на выборъ. Кроме того
чистота что лучше не может
быть, т/к я еду в первом
классе „Люкс" я сам один в

Aboard a Peninsular and Oriental Steam Navigation Company's ship

5.

сегодня вторник 25.10.60.

Himalaya

Я встал утром рано
и сделал прогулку на палубе
парохода, вчера очень остановка
в Гибралтар за моим столом
когда я кушаю пасажири
переменились, т.к. тот который
ехал со мною из Египта
слез в Гибралтар с его
семью это были министр из
Мароко с его семьёй, так как
он говорил по Арабский то
я мог с ним говорить а
те которые заняли его место
за столом видно что эти
господа самый высокой
аристократии это Англичане
и я с ними очень мало
говорил потому что я не
говорю хорошо по Английски
Это 2 семьи одна парочка
старики, а другая тройка
муж жена и сын видно
с титулом аристократия

Особено Ксена очень себя
держит гордостью и она
хочет говорить больше
всех, чем она гордится
Я не понимаю, сказать
что она красавица
то не очень-то не дурная
но собою но это зависит
от ея характера. Она
много напоминает Mme Wekler
но приятно видеть таких
господ за столом но я к сожалению
не говорю с ними т/к
Я не понимаю Английского
языка, и вот через несколько
часов мы проезжаем
Португальские острова
и мне ещё остается
2 дня приехать в Англию
с Божией помощи, и увидеть
мою дорогую дочку.

III

Старости лет
заслужени у Бога
Himalaya
иметь такого
удовольствие моей
поездки, это за то что я
слишком страдал это
время что я наколадсь
один после смерти моей
покойной жены особено
я слишком устал последное
время с приготовкой
моей поездки к моей
дорогой дочери, я не могу
описать насколько меня
утомили Египетская
правительство с
ихними законами. но за
всё славо Богу, единствена
утешения, что я увижу
мою дорогую дочь через
несколько дней с Божией
помощи.

Мой визит 4. в Marseilles был
чудный что мне доставило
очень-очень удовольствие
Перед приездом в Marseilles
пароход проехал Острова
с одной стороны Итальянский
остров „Sardenia" с другой
стороны Французский остров
Corsa и вот мы приехали
27-го октября на остров
Gibraltar, где мы останав-
вились только на несколько
часов, я успел посетить
очень мало я только написал
2 письма одно то было к
моему сыну а другое моему
другу Адвокату которого я
в жизнь не забуду что
этот человек сделал
для меня, для моей поездки
к моей дочери

Сегодня 26 Октября 1960

Himalaya

Сегодня последний день
что я нахожусь на пара-
ходе Himalaiya, и я счастлив
что я завтра с Божей помощ
увижу мою дорогую дочь.
Что касается моей поездк
здесь на пароходе, я не в
состоянии высказать моё
впечатление такое она
было во всех отношениях
отлично. Вчера я посе-
тил здесь на пароходе Cinema
которое мне доставило
величайшую удовольствию,
это фильм во время
последнюю войну, где в
Италию Монашки прятали
детей Евреев, от рук
германских бандитов
и когда рабин пришол к
сиротам что-бы говорит
(Кадиш) за родителей этих
сирот которые

Aboard a Peninsular and Oriental Steam Navigation Company's ship

7

монашки и рачтали что когда рабин одел „Талес" и начал молитву то я начал плакать и моя душа разорвалась видеть как наши бедные евреи страдати. Конечно кончился фильм что убили рабина и приговорили на смерть монашку которая спасла Еврейских сирот, но Италянские солдати не допустили чтобы убить монашку и в месте монашку /они стреляли в Германских официеров и их убили, и детей спасли от этих бандитов Германских. На меня это произвело грамадную впечатлению.

1960

27го Октября

Himalaya

Наш пароход прибыл
в Tilbury в Англию
Я встал рано утром и
попил чай последний раз
На этом чудном
пароходе где я провёл
9 дней, и имел самую
лучшую удовольствию
в моей жизнь, где я провёл
это время с самыми
аристократической
публики, слава тебе господи
Конечно мне не спится
только при идею что я
через несколько часов
увижу мою дорогую
дочку, дай Бог её видеть
в полном здоровья.

Aboard a Peninsular and Oriental Steam Navigation Company's ship

3032
2880
120
3000

120
32
152

דעם 9טן מאַרס 1955.

איך בין · ירלט און אוסגעגן

און אלע שיינערע קאָלירן פֿון מיט

שיינע בלומען און שגאו דינסטער

לופֿט און דעם שפּרינגפֿון דעם

ניכט און סיו אינטער צייט ניט

איך פֿיל דעם טאָם פֿון דעם

קאָן-אויפֿן וועגע ווען איך

דערפֿאַרן מיך אַלע מיינע טייערע

פֿרוי. אלע ניכט מיט מיר און אַלע

דיו אלע שוין, 11 חדשים אָוועק

יענע וועלט דעם ציוק שוין

יעדער מינוט פֿאַרשטאַט ווי

מיר אלע רייטע און פֿינצטער

אַלע דיון צווישן ·של אַט מיר

היינט אלע שיכן פֿירעמן

און מיך ווייניגע טעג ווען

II

היינטיקן טאָג אַז איך
פֿאַרגעסן גאָר ווי איך האָב
פֿאַרבראַכט געלעבט מיט דיין טייערער
נשמהלע, אַז איך וויל וויסן
ניט אַזוי מיר וועלן וויסן ניט
ער ווײַס ווען איך טײַער אַז
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Assouan

[illegible], 30טן דעצעמבער 1954.

ס׳איז אַזוי שיין אומעטום דאָ אַז איך האָב
נישט געשריבן אין מײַן ביכל. בין גײן לערנען
דאָס אַלץ פֿאַר פֿאַרשווינדענע פּראַקטיקעס, נאָר
יעצט וויל איך דאָ באַשרײַבן וויפֿל ס׳איז
דאָ צו זען און וועגן זײַנע נסים.
פֿון גײן פֿרי ווײַטער האָב איך אָנגעפֿאַנגען
די טעמפּלען גײן לערנען מיט מײַנע 2 קינדער צו זען מײַן
מיר זײַנען גרייט אין שטאָט, און אַלץ וויל ס׳איז
געקומען דער הײַנטיקער צײַט ביז איך קיין פֿאָרן
צו די וויין טאַבלעטער און האָב געזען אַ קלײנער
און "פֿון ווערט - סאַנד" פֿאַר אַ און האָב
פֿאַרבראַכט דעם צימער מיט מײַן טאָכטער, ווײַל
איך האָב דאָרטן פֿאַרבראַכט, און ווען מיר איז
געווען אָפּגעהערט דען צו זאָגן שוין ווידער
געגאַנגען פֿאַרשטעלן וועגן דער האָט געפֿיל אַז
מען פֿאַרדינט אַלץ אין טייערער נאָטיצן ווײַל
מײַן לעבער פֿרי, איך האָב נישט געקענט אַלץ
קריגן דעם ווײַטער פֿאַר מײַנע קינדער וועגן
צווישן נישט פֿאַרגעסן אַנדערע אַז איך פֿילן גלײַכן
אַלײן האָב איך צו זאָגן שוין אַלץ געוויינט מײַן
האַרץ, נאָר וואָס מען האָט אַז געהאַט פֿרײַד

א/ס/ דער ערשט אין אלץ איז דאס זיין, נאך דערפֿון
וואס מיין קאנטראקט האט נאך געענדיקט מיט
דער קאמפאניע, דאס איז געווען דעם 1טן
סעפטעמבער 1954, בין איך געפארן צו מיין
זון קיין אלעקסאנדריע, כדי זיין מיט אים
און מיט זיין פרוי, און מיט זיין טייערער טאכטער
נאר אלץ. ווייל מיין זון האט געענדיקט זיין ארבעט-
דעם דערגרייכטן פענסיע, האבן מיר באשלאסן
צו פארן קיין קאנאדע, און דא אין קאנאדע
האט מיין זון שוין אנגעפאנגען. דער יונגסטער
און מיר האבן געקויפט אונדזער פלאץ און
מיר האבן גענומען אין קוויבעק וואַנקווער פֿון
אונדזער איינגעפונדעטע און פֿון מיין לייבער
פרוי. דאס זייער האבן דעם פערטן קאן-אינסטא
און מיר האבן געגעבן דאס איז דאך
אונדזער פאסירונגען אלט יאהר. און נאך
דעם וואס איך דא קומען און קאנאדע
איך האב פארדינט מיט מיין זון, האט
מיר מיין טאכטער געשריבן אז זי וויל מאכן
זיין חתונה, בין איך געפארן צו איר און
האב זי מיט איר פארבונדן אבער געשען

און דאן טרעפט זאך באמיר א קרעשיבעלע
דאז זאנגען קראכן מיינע אלטע באקאנטע
געשטארבן וואס איך האב מיט זיי קינדער
אונטער הייט, און ווען זיי האבן מיך
דארטאן דערזעהן, און סר האט זאך זיי
קימעזעהט וויין ארבייט, און זיי האבן נישט
קיהאט קיין "ווי אינטשעליסט" האבן זיי
מיר פארקוויקט איך זאל קיימן מיט זיין
מאכען דיא ארבייט, נאר נישט קינדען
וואס איך האב זיי קיזאגט אז איך
ארבייט שוין נישט באזונדער יאהרען און דער
האוגט האב איך זיי קיזאגט אז איך
טראג א "באורד" ווייל איך האב מיר
פארלאזט א "באורד" נאך אין טראוער
פין מיין פרוי א"ה, האבען זיי מיר
קיינדפערט אז פאר זיי איז דאס
אהערער זיין מיך האבען און זייער
ארכעסטער מיט דער "באורד" און האב קראזיכט
ארפערפטירען קיין מיט זיי מאכען דיא
פאר טאג דיא ארבייט נישט נאכען קראנקט
נאר ווייל סר זאל באו מיר אוועק קיין דיא זייט

און אויך באַלד ~~[illegible]~~ וויר ציל שלאָגן מײַנע קרעדײַנען
באַטש יעדער איז אויס גאָר לאַנג אויך באַלד
ניט דערגיין פון מײַנע ניט־שלאָגער צ״ל
און יעדער וויל אויך ליגן פאַר דעם פאָלק
ווײַל אויך האָב אָנגעהויבן דאָס באַשרײַבן
דעם ״ניוס״ וואָס קאָן האָבן מיט מיר קעגן סײַ
וואָס אויס אַז אויך דין קעפּעלע געלערנט
אײנער קלאָגן ניט געקוקט דעם אַלע אײנער וואָס
האָר און מיט אײן ״וואַסער״ אָרט און אַז
איז אײנער פון דעם אָרקעסטער וואָס האָט מיט
אײנס געאַרבעט דיזע פאַר טאָג, האָט ער
אָנגעטאָן און אַרבעט אין ״אָרבעט פּראָפעסיע״
און ״גלאָבאַל״ אַלע דעם ווינטער־חדשים סעזאָן
און האָט מיר פאָרגעלײגט פאָרן אָרגאַניזירן
אין ״Assonan״. ווײַל אַזוי האָט צוליב דאָס
קינדערשאַפֿט איז נאָר פון ״גאַנץ״ האַנט
און גאָר אַז אויך דין קריגן זיין פאָרזאַל
ווערן און געזונט דיזע קראַנקע, דין אויך
גײַענדיק און ״גאָלפער״ האָט, פון דינו
גאָלדענע האָבן אויך זאָג אַפגעשטעלט
העלפן מיט און גאָלדענער לײַם דער קאָמפּאַ

ווײַל ער פֿון זינט איין פֿאַל. ווי ער קאָנסטאַטירט
בין איך שוין געווען נישט געדיינגען און
קאָפּערהאַלץ פֿון די גאַלאַציעס, נאָר דאָס
געלט האָט מיך אַלץ ווײַל קאָנפֿליקירן קיין
און קאָפּערהאַלץ, און אַלע שטיינדיק און
קומען מיט איינעם אַ קאָנפֿליקט, מיט די אַלע
זײַנע דערפֿאַר טראַדיציאָנעלע וואָס האָט מיט מיר
קאָנקורירט די פֿאָלק טאָג און אויסגענוצט.
און ליידן מיר פֿאַר די אַרבעט קיין פּאָסעלען
און נישט טראַנספֿערירט קיין סך האָב איך
אונטערגעשריבן דעם קאָנטראַקט אויף 2
חדשים. און נאָך ווען איך האָב אונטערגעשריבן
דעם קאָנטראַקט האָב איך קאָנצעפּירט די
קינדער איינער, צווישן די איר זיין געקויפֿט און
שטאַרק, האָבן זײַנע געזאָגט אַז דאָס איז זייער
גוט האָב איך געטאָן נישט געפֿינען וואָס
איך האָב געמאַכט צוליב פֿאַרשיידן מיט זיין
אָפּ אויף 2 חדש. נאָר זיי האָבן געפֿונען
אַז דאָס איז זייער גוט פֿאַר מיר דאָס פֿאַרשטאַנד
די זיכט פֿאָרטהאַלטן און דינען ווי דער
קאָמפּאָזיטאָר זייער גוט און אונזער רעפּוטאַציע."

יעצט אַז איך האָב איבערגעשריבן דעם
גאַנצן ראָמאַן ווייל ס'איז שטאַרק געקירצט, אַז איך
דאַרף שפּילן אַ ביסל "ווייל אינטשיק" נאָכגעבן
דעם "קאָנטראַבאַס" ווייל נישט געפינט אַ גוטן
אין "קאָנטראַבאַס"? האָבן מיר צוגעלייגט
קוואַרט, אַזוי אַזוי: "צוזינגען" אין דעם פּאָסטן
ווייל גיין זיין אַרבעט פֿאַלט מיר זיין קאָנטראַבאַס
פֿון זיין אָרקעסטער אַז ס'איז דאָ אַ ליין
קלייט פֿון "גאַליציע" אַ "קאָנטראַבאַס" און דיליגי
איך זאָג, דיליגע "ווערטער" אויסצור "אַ קאָלדערע"
האָט שוין מיר פֿאַרלייגט דערציילן אַלע אַזוי
פּיזיק ווערמעל דער פֿון דער קלייט.
און אַז דאָס זייט אויך געגאַנגען און נאָר פֿאַלט
שוין באַזאָרגט פֿאַרן אַרבעטן דיין אויך
קיפֿאָרן פֿון גיין טאָבאַטער, ווייל איך האָב
פֿאַרבראַכט דאָ מיר אַשטיגרעך זייט פֿאָרן
פֿאָרן, און דאָן דין איך קיפֿאָרן גיט
מיט שרייבער טאָג פֿריער פֿאָרן פֿאָרן
ווערן דאָס מרשטער געצייכנט צוזאָק אויך
גיין צו אין גיט זיין פּאַפּיר און זיין
אויפֿגעבן ווערן צוזאָק צוגרייטן צוזאַמען

פֿאַרן. טראָפּט זאַך איר װאָלט גין זאָך
ידיעות גאַנץ װאָס איך קים קײן קױרן
דײַן איך אין שול צוליב "קדש" נאָך
װײַן טײַערע פֿרױ, ז"ל, און "דער" און
שול האָבלאָקשלון אײנע ראָקאַנטער ראַפּאָרטאַטן
אויך אײנער פֿון זײַן גוט װאָכן איך
דאָקטער זאָק קריסט דער נאָמען דאָװענען
און מיר שמיסן פֿון אונדזער עלטערן, הײם.
װײַל ער איז אַ פּראָפֿעסאָר, און אַלע קרענקן
פֿרעגט ער איך זײַן טראָג איך און
"טאַלעס-קטן". האָב איך אים געענטפֿערט
אַז בײַ מײַן פֿאָטער ז"ל אַז איך בין
קלײן געװען האָב איך געטראָגן אַלע
דעם יאָרס װײַטער טראָג איך נישט קײן
"טאַלעס-קאַטן" האָט ער מיר געזאָגט
אַז ער איז "אַזױ" אַז ער טראָגט אַ
"טאַלעס-קאַטן" האָב איך אין קײן פֿאַרגאַט
און דער קינדער נישט און האָב איר געשיקט
2 "טאַלעס-קאַטנס" און אַזױ קײן דער
פֿון דער קלײט װײַל איך האָב געקױפֿט
די "טאַלעס-קאַטנס" אַזױ קײנער מיר

אין אַרגאַן אידישער מיט "לאָטעריעס"
האָב איך דאָס איך גענומען צו פּאָר
פּראָבירן, אין אין דעם טאָג וואָס איך
האָב באַדאַרפֿט אַרויספֿירן "Assonanz", האָב
איך געווינען אין פּונקט, דאָס הייסט
(100 פֿראַנקס פּרײַז) דאָס האָט מיך פֿײַער
געפּרוּווט, דאָס ערשטע וואָס אין דעם ספּעט
פֿון דעם "טאָלעראַנס — גלויבן" און דאַן איז
דאָס ערשטעמאָל אין מײַן לעבן האָב איך
געוווּנען "לאָטעריע" געלט פֿאַר "דיכטונג", איך
האָב דערנאָך באַלד געקריגן ציבעלע מײַן
פֿרײַנט צוליב מיט אים טײלן מיט דער
פֿרייד. אָבער איך האָב מײַן פֿרײַנד נישט
דערפֿינען; אָבער אַז קלאָר וואָלט מיר געווען
געווען אין איך וויל צוליב אים גרינגער
"מאַכן". וויל איך אים צו דער באַפֿרײַען
וואָס אין דעם צווייטן טאָג פֿון מיר
געוואָרן געפֿונען פֿון גאָלדענע אין האָב מײַן צײַט
נישט געהאַט צוליב צײַט מיט מײַן פֿרײַנט.
ירושט געפֿין איך מיך אין "באַזאַר" און
וויל באַשרײַבן וועגן שוין דאָ אויס דאַן

דאָס ערשטער איצבן זיין ווינטער ניטשטאָ, נישט
פֿאַרענדיקט וואָס איר פּלאַנען יעדט און דעם
חודש טבת, דאָס הייסט אין דעם גאַנץ הייט
דעצעמבער און יאַנואַר צייטן וואַרעם קיין
רעגנס מיט אַזאַ נישט דאָ וויסנשאַפֿט עגזאַ
ווינטער, און דער קליגאַס איז דאָ צייט
טעקסטן. די ווינטער־זומער צייט פֿון קוואַל
באַשאַפֿונגען איז וואַסער צייט, אַרום פֿאָרט
פֿון קאַלטער ג.ט און טאָג פֿרידע האָב איך
צייט פֿ.גדערט ג.ט און קראַנקער קאַלדער ווען
איך האָב צייט געלייענט שלאָפֿן, און דאַ נישט
צייט פֿ.דערמאַן און נישט גיט קיין פּאָליטיק קיין
אינטערעס און און אין האָט אָפּן קאָמף שפּאַלטן
הייט באַשרייבן דעם האָטעל ווי אַ לאַנד אַראָבער
איז נישט צו באַשרייבן, דער האָטעל איז
גיפֿערליך גרויס און אַהער קומען טוריסטן
פֿון דער גאַנצער וועלט, און די רײַכסטע
און נאָבעלער גרינטשאַפֿט און גיליאַנען קומען
אַהער וואַרעמען קליגאַט ווייטער און ייִדן אַפּ,
איז צייט קאַלט און דאָ איז וואַרעם און
אַזוי רײַנער לופֿט ווי דער האָטעל

גריפינט צוריק ליגען דעם טייך "נייל" און
שטייט אַזוי אין דאָרף. וויסט ווייל אויך
באַשרייבען פון מיין אָנגעגעבען וואָס איך גזאָג
דאַן און דעם האָטעל מיט דעם אָרקעסטער
דיאָ אָרבייט איז צייגער זייגער נאָך, 5 שעה
און טאָג, דאָס הייסט מיר שפּילען פון
6 אָזייגער נאָך מיטאָג פאַרן פּובליקום
ביז דער טייל און פון, 9 אָזייגער ביז 8
דער נאַכט ביז 12 אָזייגער באַנאַכט צום
טאַנצען. און אַנגעזאָגטע טאָג צאָלען מיר פרייז
און אויף פאָרמיינג אויך דעם טאָג, אויך
שטייט אויף 7 אָזייגער און דערפריי און באַלד
נאָכען דאַווענען גייען אויך טרינקען טיי, און
דערנאָך גייען אויך מיט מיינע קאָלעגען און
שטעט אויס יערען דיאָ שטאָט, ביז 12 אָזייגער
מיטאָג צייט, און אום 12 מיט אַלע האָטעלען רידען מיר
עסען מיטאָג, און נאָכען עסען אויז מיר אויס מיט
פרייען שפּאַצירן נאָך דער פרייער לופט ליגען
מיר צוריק צייט, ביז 5 אָזייגער נאָך מיטאָג
און, 5 אָזייגער גייען מיר טרינקען טיי און
און פון, 6 ביז 8 שפּילען מיר, און פון

8-2-יז 9, זיינען מיר עסען ווארשטער, און נאך
דערויף ווילן מיר האבן אלץ געגעסן דארפן
מיר גיין שפילן פאר די פאבליק ביז
טאנצן ביז 12 אזייגער און די נאכט
און אלע גייט אוועק די צייט, איך קען מיך ניט
צוריק דערמאנען, פארגעסט איך דען גלייך
וואס איך האב געפינען די ארבייט און
די עלטערע יאהרן דאס איז גאטס ניסים
וועלכע ער האט צו מיר געוויזן ניט
געגלייבט אז איך וועל קענען ארבייטן
און מיינע יאהרן וועלכע איך בין שוין אין
69 טען יאהר און אין מיינע יאהרן אלס איך
אז שווער די ארבייט איז געווען נאר מיר
האבן אויסגעפירט און ער האט מיר
געוויזן מיינע ניסים, איך דאנק אים אייביג
פאר דעם פאר וואס ער פארלאזט מיך
ניט.

ק

יעצט וויל איך באשרייבן דאס וואס ער
געט צו פאסירן און די געשעפטן דארט, מיר
פאלגט אוועק אלץ איינער "גאט צו אפהיטן
פון קליינעם הארץ און פון אידישער איבער נאך"

פֿון [illegible] [illegible] [illegible] דײַן [illegible] נישט [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] נישט דעם [illegible] [illegible]
דאָס איז [illegible] און [illegible] [illegible] אויך [illegible] מיט
[illegible] [illegible] פֿון דער [illegible] וואָס איך
[illegible] מיט [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] איר,
איר ווייסט [illegible] [illegible] [illegible] איך וויל איך
[illegible] [illegible], ווײַל איר [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] אַז דער [illegible] האָט דאָס [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] נישט [illegible] [illegible] [illegible]
איך האָב [illegible] [illegible] [illegible] דעם [illegible]
ווײַל ער האָט מיר [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] ווײַל [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] איר [illegible] [illegible] [illegible]
פֿאַר [illegible], אַז מיר וואָס איך [illegible] [illegible]
מיט [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
און [illegible] ווײַל מיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], און
[illegible] איר [illegible] נישט [illegible] [illegible] איר נישט [illegible] [illegible]
און נישט [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], און [illegible] [illegible] איך [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איך
דאָס נישט [illegible], [illegible] [illegible] איך [illegible]

איר געמאַטערט און ניט האָבן אַליין ווערטער
נאָר אַלע האָט גאָט געוואָלט, און אַלע האָבן
זיך אויף געזעצט אַז מען וועט געפֿינען
ניט אין דער וועלט אָבער וואָס זאָל מען
פֿאַרטראַכטן פֿאַר מיר אין פּאַריז, דאָס איז
דאָס ערשטע, און דאָס צווייטע אַלע ווײַל איך
האָב געוווינט אין פּאַריז 6 יאָר פֿון זינט
זיך האָט אויפֿגעהערט פֿײַער אויף די וועגן
אַלע ווען איך גיך געוויינט ביי איך וועל
זײַן פֿון שטאָט דאָס הייסט אַז וועגן איך
וועל וויסן מיר אַליין געוויינט, געפֿונען
אַלערליי קינדער, און אַליין וואַשן און אַלע
ראַטעווען, וועל איך מיר אַליין, און אַז גאָט וועט
מיר ברענגען צום שטאָט אַז איך וועל ניט
לעבן וועל איך קיין ווינטער און "גשמי-צרכים"
און אַלעמען אַז דער צווייטער פּאַסאַזשיר פּראָטעסטירט
וואָס איך טאָר ניט היימישן, אַז ווייסט גאָט
וועט מיר טייערע יאָרן, וועל איך פֿאַרברענגען
אַליין, אַז גאָר גלויבט אַ קאַמפּאַניע וועגן ניט
זײַן אַליין, דאָס איז אַליך אַנדערער צו
געמאַכט געפֿינען אַ גוטע קאָמפּאַניע, און

דער ליטער

דאָס איז הינטערן קאָליסער פּראָגער? דין
הינטערן יאָפּאַן גיילער פֿון דרפּאָנג איז
נישטאָ וואָס זיך רײדן אָפּעלער, דערווייל
אַרבעט איך אין דעם האָטעל אין "וואָסאַ"
אין וואָס ווינטער וועט זײַן וויסט קאַלט אין
ווי קאַלט וועט מיר פֿרירן אַלצי ווערט איך
אַלעס צונויפֿגענומען מיט זיין זאָרגן וועגן ווייטער
קאַלט האָט מיר קאָפּווייטיק מיט אַזעלכע אין
קלאָגן מיין לעבן נישט זיך פֿאַרדינען
איך דיינען קאַלט פֿאַר אַלעס. אין יעדן וואָך
איך דאַ געשריבן אין דעם האָטעל ווען
איך אַרבעט, דער האָטעל איז קאָפּערדיק
קלאָס, ס׳איז קאָסטינג צוואָק אין דעם האָטעל
גרויסע ווי 250 צימערן, פֿון אײן האָטעל
ביז דעם אַנדערן דאָרפֿסנאָג קײרן געפֿינען
ווי אַ פּאָרטעל שטעה, אין יעדער צימער
האָט דאָרפֿלדינער טירן, איך האָב
אַליין אַ צימער מיט אַ רגולער הייס אין
קאַלטע וואַסער, אין יעדער געזעצער קאָפּיט
צוואָק אַליין אין אַליין 8 צימער דײַטש ווייס איז
איך פֿלעג דיזע אַרשטער צייט וואָס איך

דין זינגערייען אין דעם האָטעל און פֿאָרגן
גייען רעסטן און וואַנדערער "רעסליגאַ" וואָס
ס'איז ספּעציעל פֿאַר דעם אָרקעסטער
איז מיר געווען שווער צו געפֿינען דעם
רעסליגער, פֿאָרט איך צוריק פֿאַרגעלייענען
ביז איך האָב געפֿינען דעם ציגאַר, און
דאָס צופֿעליג איינער קאָלעגען דיזו גאַלערייע
אַלע קריס איז דער האָטעל, דער האָטעל
האָט אייניקער פֿאַרבינג פֿון "אוויז" און
אויך מוזיק פֿון "אָרקעסטרין" און דער איז
דער "פֿאָסט", און טעלעגראַף, און דיון דער
איינגעשטעלטער וואָס אַרבעטן דאָרט זײַנען ביז
200 אַרבעטער, דאָס איז אַן אַלטער האָטעל
פֿון פֿיל יאָהרען און דער סטיל פֿון
דעם האָטעל איז "סטיל אַראַגאָן"
און דאָ געפֿינט זיך אַראָבערער טעפּ.
גרינער און פֿלאַצן, און אַ גרויסן צולאָנדער
דער האָטעל איז אָפֿן נאָר 3 חדשים און
יאָהר, דאָס הייסט פֿון חדש "דעצעמבער"
ביז חדש ביז דעם חדש "מאַרס" און נאָך
די 3 חדשים איז דער האָטעל פֿאַרשפּאַרט

ווייטער דאן ווערט דערצײלט געזאגט זייער ה״ס
אין די קלײנשטע פּראָפֿעסיעס צוליק ווײַטער
אין גאַנצן ווערט שוין זעליק די לאַפּט
וואַרשעווער, אַז אויפֿבאַדער די קלײנשטע וואָס
זיגן פֿון פּראָפֿעסיעס צוליק שוין אַליק
פֿון דינען, אַרבעטן זיגן פֿון גאַנצן אין
פֿון אַרויסגעבער אין פֿון אַנדערע פֿאַכלײַטן
שטאָט פֿון ריפֿעטן, נאָר גרינגע וואָס
פֿאַרדרײנגען די ווײַטער דאַן איז דער אינגער ב״ט
געזאָגט אין וואַרשע, אין די קלײנשטע פֿון
פּראָפֿעסיעס זיגן אַרבעטער ווערן אויס גרינגן
די פֿאַבריקן פֿון די "אינטעליגענט" וואָס
גרופּירט צוליק, אין זייער פֿאַרדרײנגען דאָס
אינגעניער צייט, ווייטער גרופּירט צוליק דאן אין
"סינדיקאַט" אין פֿיל צולעבן ווערן דאן אויס
גרעניצן איז נישטאָ אַלע דעם גרויסן באַרגאַנג
וואָס גערעדט געזאָגט אָפֿען טײַך "ניט" וואָס
גיט וואַרשע אין אויך זייער פֿאַבריקן גאַנץ די
דינען, יעדער וויל אויך דאן באַשרײַבן אײנער
גרויסע פֿון דעם אָרקעסטער דער אָרקעסטער
באַשטייט פֿון 5 מוזיקאַנטן, וואָס שפּילן די

שטאָלצער אינסטרומענט וואָס ער ניצט צום
קלאַסישער גרופּירונג און "דעטאַלירטע" גראַפֿיק פון
די גראַפֿיקערס וואָס אונטערשטרייכן מיט זייער צלענג
די אינטערעסאַנטע און גלאַנצנדיקע ניט קיין
שטערנשטיינער מענטשן ירדיש פון לייב הויט
אויף פּאַפּיר און הויט זעלבסט דעם אָרגאַניזם נאָר
ירדיש פון לייב הויט און אַנדערע באַרשטעלטע
ליבע גייסטיקער דער פּלאַניסט אויף אונטערשטרייך
נאַטירלעכע גאַנגבאַר און אַלע די רעכט וואַרפֿטער
צוזאַמען אויף פּלאַן און וואַסער און רעכט מיט
דעם גאַנצן קאָרפּוס דאָס האָסט מיט דיין
האַנט און מיט דעם וואַסער, נאָר די רעכט פֿאָרמירט
איך לייענע ניט קיין דעם וואָס די וועלט וויינט
אַלע די אויף דער קולטור גייסטיקע פון דעם
אָרקעסטער און וועלט קאַפּיטאַל דירעקט מיט ידיש אויפֿגעבן
אַנדערע פאָרמען אויף דער פּלאַץ פֿון די קרייזן
אַלע די רעכט צו דער אויך נאָך דער דערציילונג
אין צוזאַמען שפּעטער מיט אָפּנעמען אינטערעסאַנטן און אַזוי.
שפּילט די אַנדערע פּאָזיציע וואָס אַזוי לאַנגסאַם
און קלאַרער וואַרטנדיק די סאָציאַליסט
ניט קיין שלעכטע אַנגעשלאָסן די קלאָר

און האָט ליב דערציילן גייסטלעך און אַז
ער רעדט אַנדערש ווי ניט דיזע ווערטער, דערפֿאַר
דינען יעדער געדאַנק וואָס האָט אים פֿריידן
דערפֿאַר בין איך פֿאַרשטיין וואָס ער מיינט, און
ווי ניט קיין שטאַרקע געדאַנק, אַזוי דערפֿאַר
דאָס האָט ער ווי אַ שטערן, נאָר אויף דער
סעקונדע, דאָס האָט איר ריכטיק און פֿאַרשטאַנען נאָר
ער זאָגט גוט אויף אַלעס ריכטיק, גוט אַלעמען
נאָך גאָר דאָך ניט באַלעבאָטישן, איך קען
אַלעס ריכטיק גוט יעדער טאָג אַלע דערפֿאַר וואָס איך
אַלע וויכטיקע יעדער אײַנציקער מענטש פֿון
גאָר דערלעבן, אַז איך וועל אים דערפֿילן
אַז איך קען זאָגן גוט אין דערלעבן, און
שטיין אַז איך דאָך זאָג אים זאָל אַלעס
קינדער פֿאַרשטייט וואָס ער פֿאַר שטייט איך
קאַמף פֿאַר איך דאָך אַלעס רעדן וועלכע
ער פֿאַרשטייט איך נאָר אַז איך וויל
אַז דאָס געדאַנק פֿאַרשטייט איך ניט,
ער וועלכער דאָך פֿון אים, זײַן דערפֿילט, וואָס
האָט איינער פֿון זיך איך אָנגעטאָן
וויסנדיק דערפֿאַר האָבן איך דאָך פֿון אים

ער וואָלטערבּט און גיט דערציילן האָבּ איך אים
קיין מאָל ניט ער איז געבּליבּן אין לעבּן, ווייל
יעדער מענטש פיט אַלץ מאָל ניט זיין וועגן
פּאַרטיע און וואָס לערנען דעם שטעטל נאָך
דערציילט וואָס איך בין 3 מאָל אונז וואָלט
ווי ער איז האָט געשריבּן מיר אומגעלאָזט
און האָט פאַרבּעסערט דאָס לעבּן פון דעם
מענטשן, ווייל יעדער מענטש לעבּט ווי ער
פאַרשטייט און איך האָב ווייטער ניט און איין לעבּן
קינדער וואָס איז אַלץ ער וויל פּירן זיין לעבּן
נאָר ס'איז אויך דאָ אונז ניט געווען וואָס
זיינען אַלע פון קינדער לערנען דעם שטעטל
וויל מאָך דער פּירן, פאַרשטייט ער אַליין
לעבּט ניט קיין, דעם מענטשן אויפן פון
דיר 3 מאָל געשריבּן וואָס איך אַרבּעט מיט זיין
... וועט אַרבּעט, 1 וואָכן ...
און נאָך דער אַרבּעט ... ער מאָך שלעפּן
און קראַנקהייט ... און פאַרלירט
זיין קראַפט 3 און דאָס קען וואָס ער האָט
געהאָרעוועט אַלץ דעם נאָך, דאָס האָט ...
ניט ... וואָס זיינען פאַרלירן געטשעפּן

אָבער איך האָב גענוג נישט [illegible] דיזן
[illegible] זייער [illegible] ווי זייער טיפֿן מיט [illegible]
און פּאָעזיע [illegible] זייער [illegible] ווי אַזוי
אויב ליבט, אויב נישט [illegible] זייער [illegible]
ווי זייער טיפֿן און [illegible] פּאָעזיע ווייטער סימבאָל
[illegible] [illegible] און דיזן [illegible] זייער
[illegible] [illegible] ווייטער זייער [illegible] [illegible]. און
[illegible] ווי אַזוי [illegible] [illegible] זיין. און
אַלע [illegible] [illegible] זייער פּאָעזיע.
ווערן [illegible] דער פֿון דער [illegible] וואָס
איך האָב די [illegible] און Assonan, אויב
דאָרט [illegible] מיר ווי די [illegible] ווערט פֿון [illegible]
[illegible] דיין [illegible] ווייטער [illegible] [illegible] האָב
איך [illegible] [illegible] [illegible] ווייטער און
[illegible] Ismailica האָב איך [illegible] ווי איך [illegible]
מיט [illegible] די פֿאָר [illegible] די [illegible] [illegible]
ווי איך האָב נישט [illegible] [illegible] [illegible]
און זייער [illegible] [illegible] [illegible] זייער [illegible]
אויב [illegible] [illegible] מיט מיר [illegible] [illegible], דאָס
[illegible] וואָס דער [illegible] [illegible] און
[illegible] [illegible] און "[illegible]" [illegible], [illegible]

ווען זיין אוינסטעקס גרופּע ליטעראַרישער
געזאַנג און נוסחאות, מיט דאָס דראַמאַטיק און
״דיסקאַנט״ געזאַנג שפּיל אויף אָרגל דעם
״קאָנטראַבאַס״, אַלעס אָנהייבן אויערן און נוסחאות
אָנגעפֿירט ווען ער זאָל דערזען טאָקע שפּילן
פֿון נוסחאות קלאַסישער געזאַנג וואָלט פֿאָר
דאַך גאָר קיינעם זייער נישט גיט נאָר איר האָרכן
אָנזעצן קאַנט און דער פּערט גיט איר אויערס
דיאַלעקטן, און אַלץ נאָך אויף פּראָפעסיאָנעלן
דעם וויכטיקן פֿאָרגרייכן און דעם קיטער
וואַרעמען קליגנט, און נישט לייענען און קאָפּירן דיזע נאָטן
און דערוואַיל גיט דערמאָנט פֿון זיך גיט דער
אָרגאַניסט, ער זייט אָנליס אַלע דאָס אַלעס אויף פֿון
קאָנט ״ברוך השם״. און דער זייט וואָס אויך
שפּייז אויס שוין ״אַלעמען״ און ״אָנגערופֿן״ סיגנאַלן און
סיגנאַל גלייכט נאָך אָנגעבן סקאַלעך און דאָס טיטאַר
רונג ווייטער ווען קאָנט ווערט איר שיינער דאָס
לערנען און אויך וועט זאָק אויפֿגעשטעלטן
אויפֿגעוועקן קיין קאָפּירן, איז שוין פֿאָר איר זיינשוואַך
ווייטער דאָ קיין ראָ איר געוויין דיזע זייט גיט
דער אָרגאַניסט, אָפּגעבן און קאָפּירן זיין אַן אָרגאַניסט

קיים נישט אוועק דיין זייט, און אז איך קום און גיין
הויז ~~[illegible]~~ און קוש אויך מיינע קינדער וואס איז די ווארעמע
ווארט מיר שלאפן ליבער און הארצן אז איך
האב געהאט נאכאן שיינער שטוב און פלעג קומען
אהיים און טרעפן מיין טייערע פרוי ע״ה, וואס
פאר איין פארטיגען האב איך געהאט און
ירשנט היינט איך נישט מיט וועמען און ווארט
אויס פארדרוס, ווי איך דארף אויפקלייבן פון
מיין טאכטער זיין אויסגעזאגט, אויך אז איך
דערמאן מיך אז איך דארף שלאפן אהיים
ווערט מיר נישט קיין שלאפן הארצן, נאר
וואס קען איך מאכן אז ס׳איז אזוי, און
אזוי דארף דאס זיין ארויס געזאגט מיר
העלפן איך זאל טרעפן מיינע טייערע
קינדער געזונט דאס איז די האפט גליק
מיט קונסט הילף.
ווען וועל איך האבן נישט וויל דין פארטרייבן
די צייט ווייל איך דארף באשרייבן וואס פאר
פון די געשיכטעס וואס מיר פארבראכט און
די היינטיקע, איך וויל אויך גלויבן האב
קיינמאל נישט אונטערגעגעבן און ארבעט און דאס

האָטעלען מיט די קאָנדיציאָנערס מיט וואַסער און
שלאָפֿן און די האָטעלען דאָס וואַסער וואַרעמער
מיין טעמפּעראַטור פֿאַר אַלע האָט געקענט מיט
פֿינגער גערייניקט און האָט ניט געקענט וואַסער דאָס
וואָס מיר גיט וואַסער און די האָטעלען, דאָס פֿלייש
איז שווער פֿון זיין און די האָטעלען מיט אַלערס
קאָמפּלעקט, אָבער האָט אַז יעדער גאַלאָניער האָט
זיין קאָסט מיט וואַסער דאַרף און דאָס הייצן
און די קלאָן מען ניט אַוועקפֿירן אַז מיר זאָל
יעדער קאָנדיציאָנער קענען וואַסער וואָס איך
איז קאָפּלען, איז פֿאַר דער פֿאָר אויגן דאָן
איספּלאָרירס און די האָטעלען מיט די גלאָקערס
און אַזוי, ווייל זייער האָבן גאָר ניט
געפֿינען און דער פֿאָלק זייער זייער די
די איספּלאָרירס וואָס זיי קענט פֿאַר פֿלייש
די גאָלדענע און די האָטעלען, די
גאַלאָנירס ווייל דאָס ניט פֿאַרשטאַנען אַז
מיר קענען ניט יעדער גאַלדענען ווייל יעדער
אַוונטשורע וויל ווייל מיר קענט זאָל פֿאַר
אַלעמען דאָס פֿאַלער, אַוואַדע קענט פֿאַר קליינער
קאָנדיציאָנען, אָבער האָט אַז זיי געפֿינט גליק

אַפֿילו באַוויזן דער קאָמפּאַניער וואָרט שוין זײַן
פֿײַערלעך, און דאָס איז פֿאַרקריפּלט אַלץ מײַן
קאָמפּלעגײַסטיקע האָט געבראַכט זײַן פּלאַן מיט
דעם אַהער, ווען מען דאַרף שוין פֿאַרשטעלן
וואָס סײַ ווען פֿאַרקריגן, דײַן פּלאַן אַוועק
דײַנעם אַלץ דאָס איז דעם קאָמפּלעגײַסטעס
פּלאַן ווען דאָס אַלעס אויסגעפֿירט, פֿון אַן פּונקט
האָט דאָס קאָנטראָלירט קאָנשטאַנט מיט אַלער פּערזענלעך
פֿון דעם האַלטונג איז אַלעס געווען זייער גוט
אָבער אַלץ דער האָט דאַרף שוין אײַנגעוועבט אין
דאָס וואָס איז איבער דאָס דערציילער און פֿיל
איז שוין ניגעס געוואָרן, און אַנדערש ווען מען
נישט אויספֿירן, האָט מען אַלץ פֿאַרגעסן
איבערגעבן אַלץ דאָס וואָס איז נישט גוט
און דער איז גענוג געווען דאַרף דערלאַנגען זיך
דירעקטער, און אַן אויסגעטאָנט טאָג זאָגט מיר
דער פּלאַן פֿון דעם קאָמפּלעגײַסטיקער, איך ווייסט
פֿאַרלוירן מיר האָבן דאַרף באַוואָרנט און גער וואָרט אונדז
באַוואָרנט און אויך אַנדערע לאַגער, נישט מיט דײַן
אײַנגעשטעלטער, און ער ווײַט אונדז געבן ספּעציעל
רעכט, און אַלץ ער האָט אונדז אָנגעזאָגט

פֿון דיזע אײַנגעשטעלטע, האָט מען אָנגעהויבן
זיך קערן נאָך יעדער דאָס יאָרן, און די
אײַנגעשטעלטע האָט מען קערעוון געפֿירט יעדן
און אַלע דיזע פֿאַלי גיט איר גאַנץ יעדעם אָנפֿאַנג
געפֿעלט האָבען דאָס דער צייטן, האָב איך
געמײנט אַז די וויזן אַרבייטער וועלן פֿאָר
פֿאָלס, ווײַל איך האָב שוין דאַן געשריבען
אַז דער קאַפּיטאַליסט איז איין גאָר וואָלער
מענטש צײַן מען מאָך שוין פֿאַרשטײן וואָס דאָ
איז פֿאָרגעקומען, דער סוף איז געוועזן אַז
צײַט האָבען נאָך קאַפּיטאַל געאַרבייטן ווײַלער
ווײַלער און דיזע האָבען איז אַלע, און
אַז גאָר קומט נאָך געקלאָפּט איר נאָך
יעדער, ווײַלער דער דירעקטאָר קומט דאָס
מיטן דאָס זאָגען אַז איין וויל קומען נאָך יחד
געזאָלט אַפֿן יעדן פֿון דער קאַרק,
און דער יעדער האָט שוין מען געזאָלט
נאָך יעדער, און איך האָב געזאָגט די
גאַנצע אַז גאָר דאָרט געפֿאָרט דערמיט
קערט וואָס איר האָבען קיין יעדן, האָבען
צייט איך ניסט די וואָלט האָבען, אַז יעדן

אַלס קינדער ווען איך האָב זיך געזעגנט
און חבֿרים מיט שווייגן, נאָר מיט אין פֿאַק
ביזן עק צום באַגלייטן מיט דערוואַרטונג וואָס
סך איז שוין געפֿילט צו פֿאַרשטײַן צייט צו
פֿאַרטרייבן דעם ווייטן עלנט דעם אַנשטאַט
און ערשט הײַנט אונטערפֿירן האָב איך אַלדאָס
אָרויסגעשיקט פֿריִער צום אָנהייב ווען דער וואָס
אַז איך בין קראַנק אַלע פֿאַלבן און מיר צום
פֿאָרגעטראָגן דאָס ערשטע אויסדרוק און אָנגעפֿירט
אין דערוואַרטונג, נאָר צופֿרידן דערגרעסט פֿאַרשטייען
אַז געפֿילט דער דירעקטאָר קען קיין אַלע
אָרדער דעם שלאָסן פֿון דער קאַמף און
דער שלאָסער טוט צום דיינס און ווייסט אַז
ער טוט זיין קאָפּ, און דער דירעקטאָר
ווייסט נישט אָפּגעלאָזט פֿון דערוואַרטונג, נאָר אַלע
ווייל איך קען אויס צום דעם זיך דער
(וואַרעמקייט) אַלץ אונטערפֿירן נאָך דער זאַך
וואָס איך דערוואַרט און טרויער זיך מיט
טייַער, איז און דערציילער צייט צום אַלע
דעם דירעקטאָרס פֿאַל, און דער וואַרעמקייט און
ריכט מיך צו איך צוליב מיט איר צייט ווייטער

זין האָט קיינער נישט גיט ווערן וואָס רעדן זיין
וואָרט ווײַטער די אײַנגעשטעלטער אָרבעטער און
דער צייט און די טעראָריסטן פּאָגראָמען און דער
צייט וואָס קירען די פּאָליציי פון לאַנדאָן און
דער אײַנציקער וואָס איז פרייַ קיין איך, ווײַטער
די אונדזערע קעלנער שלאָפן נאָך און דער פּר.
ווײַטער צייל שפּילן און קעמפן אַרבעטער נאָכט
איז פאָדערונג איך גיט איר איבערהויט. צוויי
ביז איך קיין שפּילערן און שטאַט. אַלצו פּריקט
איך דיפּלאָמ. פון דעם דירעקטאָר (צוויט איר
צופרידן פון דעם יאָרן?) דערפאַר איך
איר אַז דאָס יאָרן פון אָבער האָטעלן צוזאַמען
ווינטער דאָס צעלער, פּערזענט די איך די
האָבן מיר קיינמאָל הינדעל נאָכט דיים
געטאָן? דערפאַר איך איר, אַז אַלעמאָל און
באַלעבאָס האָבן מיר איך נישט קיין קיין
הינדעל, פאַרקערט איר האָט אונדז צוזאַמען
פלייש איז דאָס קיין שוואַרץ אַז מיין הינט
קיין איך וויל נישט וואָרן מיט פלייש, יעדער
האָבן קיין גאַנצן שטאָט נישט געגעסן אַזוי
מיט פלייש, ווײַטער איר קען פאַרזאָרגט ווערן

ווערדען פר ווייסט אלס האלט דיזע פרוי אייער
קורבט מיט איר אַזוי, און ווען איך בין קומען
פון ט.ב. עסען געווען האָב איך געטראָפען
דעם קאַפּעלמייסטער בּאַלם ט.ב. און האָט קוקען
הינטער האָב איך איין דערציילט. ווי אזוי איך האָב
קורבט מיט דער פרוי פון דעם דירעקטאָר האָט
איך דעם קאַפּעלמייסטער געזאָגט וואָס איך
האָב אייער קורבט פאַר דער פרוי, און אַזוי
דיינק איך אַז דאָס עסען וועט פאַרבעסערט
ווערען ביי מיר ווערען פאַרדינען דעם סעזאָן.
אונדערש ווערט איך דערפאַר ניט עסען קיין
פ[illegible] וועדער עסען ניט קיין מיט [illegible]
אַזוי האָב איך געזאָגט דעם דירעקטאָרס פרוי אַז
פר ווייסט אלס אַז מיר ווערען מיזען [illegible]
[illegible] און דער דייט וואָס מיר
ווערען פאַרב רייניגען דאָ און [illegible] און
אַזוי. האָב איך קאָנטראָלירט אונדזער [illegible]
ניט [illegible]. און האָב געוואָלט דעם
קאַפּעלמייסטער אַז אַרויין [illegible] און ניט
קיין קאַפּעלמייסטער קען פאַרבעסערן און
דיזע גאַרדעראָבען דאַנק. און דאַן [illegible]

אָפּגעוואַרט ביז איך האָב דעם פּאַרטי פֿון
דעם קאַפּעלמייסטער און דעם [illegible] פֿון
דעם האָטעל גייט אַרויס די פּאַרטי פֿון דעם
דירעקטאָר און פֿאַרלאַנגט איך זאָל הערן איך
טאָן געקריגן "ספּירט" ווייל דאָס איז אַ [illegible]
[illegible] פֿון "ספּירט", מיר קען ניט קריגן דאָס
קיין "ספּירט", איך האָב קריגט אַז די פּאַרטי
פֿון דעם קאַפּעלמייסטער ווערט [illegible] ווען
פֿון [illegible], אַז דעם דירעקטאָרס פּאַרטי
אינטערעסירט דאָך ניט מיר, און ניט ניט דעם
קאַפּעלמייסטער, און דער [illegible] איז קלאָר אַז
דעם גאַנצן ווען מיר דאַרפֿן קריגן בייַ טיש
[illegible] פֿון די גאַלעריע, האָב איך [illegible]
אין דינען האָט איך [illegible] אָפּגעטש ספּירט
איך האָב [illegible] אַז די פּאַרטי פֿון דעם
קאַפּעלמייסטער האָט [illegible] איר [illegible]
און זיי איז קלאָר און אַלע [illegible] פֿון
[illegible]. און פֿון דעם קאַפּעלמייסטער
האָבן מיר שוין [illegible], ווייל ער איז וויין
[illegible] און האָט דאָך [illegible]
[illegible] פֿון דעם [illegible] פֿאַר [illegible]

האָב איך וואָס דיינען זיך גוט אַזוי און
לעבן איין ריז און פֿון [illegible] דער
[illegible] [illegible] וואָס פּאָליציי פֿון דיינעס
[illegible] רײַק איך וויל ווי אינזער [illegible] וואָס
[illegible] זײַן און ווייסן גיין [illegible] און
קומט וואָס און צוזאָג זײַן ריזפּן איך ~~[illegible]~~
(קומט [illegible] [illegible] הייסט וואָס (רוסיש[illegible]
קומט צו פֿאַר [illegible] שוין איך זײַן האָבן
[illegible] גוט ריזפּן און איך ריכט [illegible] [illegible]
[illegible] גוט [illegible] און און [illegible]
[illegible] זײַן גוט איך און [illegible]
[illegible] זײַן קומט [illegible] [illegible] גוט און
[illegible] "טעראָריסט" [illegible] [illegible] דער ווי וואָס
פֿון [illegible] זײַן ווי וואָס Comte Ciana "פֿון
[illegible] און ,Moussolini (פֿאַשיסט) [illegible] דעם
[illegible] גיט [illegible] דורך ווי [illegible] זײַן
[illegible] דעם דורך [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] איך [illegible]
איך [illegible] טעראָריסט צוזאָג איך זײַן
און [illegible] זײַן צוזאָג [illegible] [illegible]
צוזאָג איך [illegible] טעראָריסטן פּאָליציי

קערעריסט האָט זיך היינט וועלכע פֿאַראַנען אין
טעראָריסט פֿון דזשאַנעוואַרן אין ציוני ריכטונג
אַזוי, און פֿלעגן מיט איר פֿאָרטרייבן
אַלע אינדזשעניערן פֿון קאַפּיטאַלן, און
אַזוי פֿון אַ יאָהר 47, און נאָך אַנדערע
טעראָריסטן וואָס האָבן געהאַט סימפּאַטיע פֿאַר
איר און אַלע פֿאַררעכענען איר דער דיין זייט
נאָר סימפּטאָם איר אַוועקגעבן דיין וואָס סימפּאַטאַנט
דאָך דיר אַרבעט סים אויך געלייגט נאָך
47 טעג, סים גיין ריינע טאָן וויל ער דאָס קויל
גייען צו שיינע סטראַן מיט אַלע איך דאָס הייסט
מיט קלאַנג, מיט פֿראַזע און מיט גוטע לעקסיקאָן
ווייך האָט היינטיקן ווינטער ניט קיין זייטן קיין
קאָפּ ריכטן, ווייל דער אין Assonanz ריכטונג
ניט. ווייטער האָבן איר גיט פּאַראַגראַפֿט
מיט דיר אין גראָטעסקער אַליין, גיך צעטן
דער אין דעם קלאַנג פֿון דיר אין גראָטעסקער
דער אין דעם האָטעל. פֿרעגט גאָר אין קלאַנג
איך גער הערט רופֿט אין פֿאַרבעטענס
סטאַטיסטיק אויף אַליין דער פֿאַר דיר אין גראָטעסק
טער. און ער איז אַ וועלט אויף דעם אין "סינאַגאָג"

נאָר אַזוי ווי ער ווייסט נישט וואָס דאָס "פּאַלאַס"
זיין איך מיינט אַז דער לאַפּעט ווייטער אויגוסט
די אונטערלאַגע פּאַלאַס איז שוין גרויס. ווײַטער
איז פאָרגעקומען אין אַ שיינעם טאָג האָט
דער דירעקטאָר אונדזער אינגעניער אָנגעהויבן
אין שפּאַציר אין אַרויסגייען דעם "Barage"
און האָט יעדען אויסגעלערנט "פּיל קריגסבילד" אין
פּאָרטרעט מיט וואַסערפאַרב און ריר און
האָט אונדזער געמעלן וואַסערמאַלערייען און איך
זענען די פּאַרטן און פּאַריזש און איך
האָבן פאַרגעשטעלט דאָרטן און דעם גלאָז
פון דעם באַרגלויף אַלגעמיינע טאָג, און איך
האָבן געמאָלט זייער פיל בילדער אַלע
זיינען פון דעם סעזאָן. איך האָב די
באַשרייבן פון דעם סעזאָן וואָס איך האָב
געמאָלט און אָפּטיילן ווי איך האָב אַ מאָל גענער
אויסשטעלער יעדערן געהאַט. די סטודיע גאָר גוט פאַר
גענומען נאָך נאָך דער וועלט, ווען איך האָב
געענדיקט דעם סעזאָן און אַלעס איז דורכגעגאַנגען
גוט סיי פון דיין נייעם וועלטן גייסטיקער סיי
מיט מיינע קאָלעגן האָב איך זיך געשיידט מיט

צײַל און צװײער און פֿרײַנדלעכן שטאַנד. און
פֿון דער זײַט פֿײַנעם דירעקטאָר א.ז. שלאָן נישטאָ
װאָס צײַל רעדן אָביף פֿון דעם סעקרעט־פּינקט
װאָס דער דירעקטאָר האָט מיר אַרױס געװיסן
פֿון דעם האָטעל "קאָנטינענטאַל" האָט ער מיר
געשיקט אַלערלײ מיט גרױס דאַנקבאַר פֿאַר
מײַן גוטער אַרבעט און פֿון מײַן גוט פֿירן
זיך, און דאָס אַלעס מאַכט מיר גרױס פֿאַרגעניגן
געװען ציל דאַנקבאַר דעם פֿאַר. און יעצט נאָך
דער רעגנדער פֿון דעם סעזאָן בין איך געפֿאָרן
װײַן גאַלערײַ, און בין דאָ אָפּגעװען װײניקער צװײ
װאָכן רעכטען אױסען אין הױז, און האָב
פֿאַרבראַכט מיט אַ טײַערן זין מיט זײַן פֿאַמיליע
און דער זעלבער צײַט איז געװען אַלעס קײן קװאַרן
מײַן טאָכטער און מיר זענען געגאַנגען אָפּגעבן הײמען
אָרט װאָס איז פֿײַן געװאָרן אַלעמען
מײַן הײמער פֿרױ. איז געשטאָרבן צוליב צוהעלפֿן
דעם לאַנדסמען "קעמפֿן-אַרבעט" צײַל. און יעצט
גרעפֿין איך מיר דאָ אַ טײַערע טאָכטער און
איך האָב געזען אַז איך װיל זײַן מיט
איר ביז צײַל װײַט אַלעך פֿאָרן, װײַל צײַל

קלייבט זיך אַלעמען פֿאָרן קיין אייגנלאַנד
מיט איר גאַנץ װאַרעם זיך געזעגנט און
אייגנלאַנד, און אַז גאָט װעט איר געבן יאָהרען
זײַט איך פֿאָרן זיך זײַן מיט איר און
אייגנלאַנד. דערװײַל איז איר ניטאָ קיין נאָר
זײַן דיינען אַז איך דאַרף זיך מיט איר
זײַן שיידן. װײַטער װיל איך זאָגן ניטאָ זײַן האָב
איך װיל זײַן אױפֿפֿאָרן דעם קלאַנג נאָך אײן
פּרעסטיזש, און אַזוי צוליב איך אַלײן װײַטער
מײַן פֿרײַנט און מײַן האָפֿענונג װיל דיר געפֿינט
זיך מיט זײַן פֿאָטער און מיט איך װינטשן
דיר איך ניט װײַטער דעם האָפֿענונג דערלויבט
ניט קיין ריכטיקער מענטשן זאָלשן װינטשן
און דעם האָפֿענונג נאָר איך קלײַב זײַנען
קומט אַז קאָס װערט מיר ניט פֿאָרלאָזן
אַזוי װיל מיר האָט מיך ניט פֿאַרלאָזן ביז
יעצט ב"ה. און דאָ װיל איך שליסן
װיל איך דיר אײנגעגעבן דײַן קאַריער נאָך
דער אַרבעט װאָס איך האָב געאַרבעט און
״קאָסמאָס״, װײַל איך האָב פּאַסירט לײדער קײן
און אַז איך דין געגעבן אַהײם זײַן זעען

און שטוב, און אַז איך האָב דורכגעפּרט אַרײַן
גײַען אין מײַן הויז, ווי איך האָב פאַרגרעסערט
אַלע פֿיל קינדער וואָכען מיט מײַן טײַערער נשמהלע
מיט מײַן ליבער פֿרוי, און יעצט דאַרף איך
זײַן אַלײן אין רוינער, אײנער אַלײן און מײַן
פֿרוי, און אַלע מײַנע קינדער, אַלע גיר קלײַן
זײער שלעכט אויפֿעם האַרבען, נאָר אַלע
ווי איך האָב געדאַנקט רעכטן די הויז
אויף דער מײַנער אַלען געגאַנגען דיר ליבט מיט
דער אָרט פֿון טאָג אַרער אַז סיאיז אױף
אַנגעזאָגט דער אָפּדערנאַכט פֿון איך געלעבט
מיט אָפּגענאַן, און האָב קיין גאַנץ אַרבעט
וואָס איך האָב פֿאַרלױרן מײַן רעסטען פֿרײַנט
און דאָס האָט זיך שוין די צײַט געענדיקט פֿון
״פסח״, און מײַנע קינדער זײַנען געקומען אַז
ווי אַלע יאָר זאָל איך טאָן מיט ״פסח״ דאָס
הײסט ווי אַלע יאָר מײַן נאָך פסח, מײַנע
קינדער דאַקטער האָבן מיך אײַנגעלאַדן
פֿון זײַן צום יעדן סדר, טאָג ווי אַלע
דאַך איך בײַם זיי אַרומגעזעסן טישל און
מײַן (מאַמען) פֿרוי, און דאָן אַז איך

האָב דאָך דערמאָנט אַז פֿאַר אַ יאָהרען דעם
ערשטען סיידער איז מיין ליבער פּאַפּי געווען
אופען טייטען בעט, און איך דאַרף זאָגען
אַז פֿאַרברענגען דעם סיידער, איך פֿיל אַז
ווען איך זאָל געווען זיין פֿון איינער דאָנער:
דעם סיידער וואָלט איך געוואונשט פֿאַר
ווייטער, אָבער איך האָב דאָך אַלעס געזאָגט
דאָס געווען פֿון איינער דאָרטענס, און דאָן האָט
מיך דער קלאַנג פֿון דער שול איינגעלאָזען
דעם סיידער צו די ״מאַנשטע מעיינען״ נאָך
אַלעס איז גיר געשט געווען איינגעאָרדנט, און
האָב קאָנפּסט אַלע פֿסח זאַכעס און אַנדערע
פֿאָרש יידיגער דינסט שפּייזען, און פֿון דער
שול בין איך געגאַנגען אַהיים און
האָב אויסגעבראַכט אַ פֿאַר שטיקל בראָך
מצות מיט אַנדערע דין שפּייזען און אַלץ
האָב איך אַליין מיט פֿיל שמערצען און האָרצען
געפֿראַוועט דעם סיידער אַליין נאָר דאָך פֿאַלק
שוין פֿאַרשטעלען ווי אַזוי איך בין געווען
אָפּגעהאָרכען און דאָך האָב איך געמוזט
דעם קאָנטאָן פֿסח און זיך פֿאַרשטאַרען בײַ

זיין שפּאַניאָלישע ייִדן און אין דער צייט
וואָס איך בין געווען דאָ און פֿאַר דעם
"פּסח" האָב איך באַטראַכט אַז איינער
טאָג מיינע שוין איך ג.צ״טע טאַנצאַרע
גאָר מייט אַז נאָך איין טייט פֿאַלשן איינער
קינדער ניטאָ דאַרפֿן זאָך קריגן יעדער
דער "ייִדישע" און דין גליינען פֿיין
זיין אַדוואָקאַט און האָב פֿאָך ל.פּרעט
ווייל אַלע גיבט אין אַ "צדוקי" האָב איך
געזעהן אַז ווייל איך קיין וועגן קריגן
צוליב פּאָרליינט אין מאַטעשריפֿט פֿון
אונדזער "רוסישע "מאָרגן" ווייל איך
דערקענען אונדזער "קאָליר" וואָגן פֿון
ווינטער דאָ און עפּעס, האָב איך
דערטראַכט אַז דאָס איז איין גוטע ווייל
פֿון דעם רעדנער, האָב איך געזאָגט
איינער "צדוקי", ביים רוסישן קאָנסול
און האָב איין ב.סעל אָנגעהייט וואָס איך
האָב אַלע איינער יאָהרן געהאַנדלט
טיינער מיט איין טייערע געליבטע פֿרוי
צוליב האָבן דורך געטאָטן ג... זאָגן

און אזוי ווייל מיר האבען צוויי קינדער
געווען איין מיט יאהרען דווקא, גאנץ בלאטיילען זיין
צווייטע יערליכער גליק אזוי קלייד און אזוי
האט איין לעבער פאל. מיר אונגעפאלען'ס פאר
אייך טייט אזוי אלעס וואס ער ווארט בלייבען
נאך אונזערע טייט באזאסטען לעבטיילען
האלבער אלעס האבע, און אזוי ווייל צוויי
ווערטער פון איין זיסער פאל. איך געוועקן
באל מיר היילען און דער לייט פון איך
לעבען און אזוי אין באל מיר היילען
איבער ווערטער נאך איך טייט אזא
און אזוי ווייל מיינע קינדער געוועקן מיר
טייער און איין פאל. ע"ה האט צייטאליך
ליבע האט רעדער קינדער אלדיינס אזוי.
האבע אייך אלעס לעבט... גלאק אלעקלאק
אז זיין געוועקן זאך נישט באלוירען נישט
ווען מיר און נישט אזא איין טייערע פאל.
ע"ה. און אזוי ווארט נישט זיין ריין [illegible]
צווישען זיין. אייך פאר האבען אזוי,

דעם 5טן, אַפּריל. 1955

אין דעם טאָג געפֿינען איך קאָנצעל אין "פּאָרט-
-סאַיד". ווייל ווען איך האָב שוין באַשלאָסן
אַז איך האָב דעם "פּסח" פֿאַרברענגט
אין "קאַהירע", ווייל איך האָב פֿאַרבראַכט
דעם פּסח מיט גרויס צוליב שוין פֿאַרשטאַנען
נאָך אַנדערע אין בדאָק, און אין קאַהירע
האָט צו זאָגן אַנגעפֿאַנגען די הײַנט
אין חבֿרי וויל איין טאָפּעטיר קלאָרט צו זאָך
זאָלן פֿאָרן קיין אײַנגעזאַנג האָב איך
(דעסיזייט) פֿאָרן מיר איך צײַן דאָן [illegible]
איך דיז צו וואָס זאָלן פֿאָרן, אָדער
די פֿאָפּיריען וואָס זיי האָט אַנגעפֿאַנגען
זאָגן האָבן די רעגירונג צייטונג פֿאָר-
זיגן און וועט די קען אַלע גיך נישט
פֿאָרן, און דערוויל צו איך אין אויסגעזאָגן
און דאָ האָבן צו די הײַנט צייטונג
פֿאַרגעסט ווייל גיר צוגעזאָגט שוין און אַדרעס
"טאַגעס" האָב איך מיט איין טעלעפֿאָן
באַנטרעפֿט אַז איך צו אַ פֿאַרן
קיין "פּאָרט-סאַיד" און די נעכטן און אַלעמען

און ביז גוט ווערט וועלן באַצאָלן איר צײַן
דײַנע דעם יאָר, ווײַטער פֿאַלן איר איז שווער
זײַן ווײַבער טפֿונען זײַן הײַזער נישט קרענקען
וואָס איך בין שוין דאָ און געפֿאַסטן, 12 יאָר
און אַנדערע אָפּגעבן זײַנע דאַנקערונג גיט
אויבערשטער דאָס גרויס, איז געזעצט שפּאַנדירן
וואָס אונדזער געדינט און דינען גיט
פֿרישער לופֿט פֿון דעם יאָר און אַלע
האָב איך ניט גען, איך בין אָרעם געפֿאָרן
דײַן "פֿופֿצן-טויז" און האָב געדינען און
גרויסע און ווײַן דאָ ביז גוט ווערט געשען
יאָרן וואָס איך דאָ פֿאַרדינען פֿיר
יאָר טויזנט, נאָר אַלע וויל אײַן טאָלעראַנט
האָט נאָך ניט איר "וואַרעמס", קויגט פֿון
פֿון איר יעדער וואָך אַלע צווייטע טאָג
דאָס הייסט Wigand's, און אַלע גוט ווערט
ווערן ווערט פֿון קויגן דײַן גיר אַלע אַפֿאַר
אַלעמען ווערן פֿאַרדינען איר "וואַרעמס"
און אַלע ווײַל איך בין אַליין גיין אַ [illegible]
אָפּט און שטאָט און דײַנע צוזאָג דאַן [illegible]
[illegible]

ליבע אייך שיל אַריין (ווייל דאָס און מיטאָג.
דיער וואָך איז נישטאָ קיין [illegible]) און
דער טעלעפאָן [illegible] מיר אַלצאָל אין (וואַלטען טייער)
אַלץ ווי נאָך דעם טאָג פון אין [illegible]
פרוי טריט אייך צו ברודער און וועט אויך
דין אונזערע [illegible] און דער שיל האָבן
אַלעס [illegible] פון דער שיל מיך
[illegible] זייער [illegible] און אַרבעט
מיר אָפּגעקויפט זייער [illegible] [illegible]
און אַלע [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] דאָס [illegible] [illegible] שבת
האָט מען [illegible] [illegible] [illegible] מיר
מיר ווינטשן [illegible] שבת און דער [illegible]
האָבן מיר [illegible] [illegible] [illegible] האָט
האָט מיר [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
פרייטיק [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] האָבן
מיך [illegible] פֿאַר אין "[illegible]" [illegible] און
[illegible] נישט [illegible] וואָס איך דין [illegible]
ווייט פון [illegible] [illegible] [illegible] האָט מיר [illegible]
[illegible] פֿאַר[illegible] [illegible] מיר האָט מיר [illegible]
[illegible] [illegible] אין "[illegible]" און [illegible] [illegible]

דײַנעם װאָס איך האָב בײַ דער אַרגענטינער
װײַל אַלטער מײַנע יאָרהערן. האָב איך ליטעראַט
סימפּאַטיר דער אַרגענטינע סײַ דער אײן
אַרבעט און נישט פֿון אײן אַרבעטער.
בײַשרײַבן דעם ברען פֿון דעם יאָר דער
און "פּאַסט-סאָלד" איז נישט צו דער באַשרײַבן
ער זײַן צולעגן אַז" דער איז דער בעסטער
פּלאַנעט פֿון גאָלד איבערפֿיטען, דאָס אַרבעטער
גערעכט דער" און דער קולטורעס קאַפּאַן און גע-
שאַפֿט דער, דאָס איז אַגענטסער קאָגאַווידיטער
װײַטער און אַנדערער שלעכטער לויט גאָר נישט
שלאָפֿן און נישט קאָכן. איך בין קאָמוניזם
אַ חבֿר דעם, 5טן יאָהאַנער סײַ איז
אַביסעל קרווען צום פּרײַז נאָר דאָס אַרבעטער
בין איך גערעכטן פֿאַר באַפּען צו קולטורער
װײַטער און צום חדשים פֿון דעם האָלשט
סאָציאַל איז דער חדש יאָהאַלער און אַ וואַגאָסט
װײַן דער צוויי חדשים פֿון דעם סאָציאַל
איז צײַטן ט"ער דער קולטורס. האָב איך
קאָפּיטן און סאָלדער קולטורער װאַרלען אײן
קאַמיטאַר פֿאָרסראָגט, און בין פּראָפּעסאָר!

איך פֿאַרזיכער דיך ניט שלעכט איבערהויפּט
יעצט ווײַל עס איז אָנגעקומען א האַרבע קעלטער
און פֿאַרשפּרייטע פֿאָרמולירעס פֿון קאָרניל אייניגע גענטלעכע
און ס'איז איז האַלבער, דאָס הייסט ס'איז אויך
דער גוט ווערן אַלעס רעדן א וואָרט און א גאַנצע
א סך ווערטער, און אַלץ גוט וואָלט פֿון
דיר לייט. איבעריגנס האָט אַלץ איך דיר אַליין
ווײַל דו ביסט זייער קלוג, קיין טראַגעדיע
קיין שווערע פּראָבלעם, ס'איז איז דאָ גוט פֿאַר דיר
געטראָפֿן וואָס האָבן זיך געהאַלפֿן און
יאָהר און דיר געוויסע שטעט איז צוזאַמען
געטאָן טעלעפֿאָן און דער גוט פֿון קאָנצערט
פֿון דיין זאַך איך זייער ניט געוואָלט.
ווײַטער טראַכט דער קאָמוניסט וועלכע פּאַרטיען
דער פּראָבלעם דאָס הייסט פּראָגראַם איז דער
ריכטיג אַז דייטשן וואָס דאַרפֿן ניט געבן
און אַנדערע ענגלישע ווערטער קאָמבינירן וועלכע
וואָרט פּאָרט גאַנץ דער דריק גוט דיר
ווערטער. ס'איז פֿאַרשטאַנען צוזאַמען אַז דער
איז דער הערבסט, 1000 קאָלעגין און מען
געוויינטלעך געפֿינט זיך 8-10 סטודענטן און
קאָלעגין

און אַזוי אין פּאָפּאָ־לאַטי־אַן ביז אין גוואַטעמאַלאַ
מיט אַלעס און פון דער רעגירונג קויט אָקציאָנג
אַז סע זאָל זיך ניין, סע זאָל ניט ליגן קיין
קריגסשיט. ביז יעצט איז ניט געווען קיין
סאַך מענטשן ביים ברעג, נאָר יעצט הייבט
מען זאָק און צינייפּאָרען פּאַטרולירס מיט
קאַנאָנען, מען זאָגט פון דיזע קאַ.סע. הילף
אַמעריקע האָלט פון־אָבער פּאַטיפען - וויאַזוי יעצט
איז דאָרטן שטאַרק הייס. מען זאָגט פּאָליציי
מיט דיזע קריגסגעשעפט און מיט טויזנט פון
דער ..., און מיט דער צייט ווערט דאַן
אָנגעפילט דער ברעג, אַז קיין פּאַרטיי
קאָמוניסטן קריגט גאָר ניט דאָ, און אַוואַדע
און דער צייט פון דעם סיסטעם ווערט אַלעס
טייער, נאָר און פּאַק דאָרט מען דיינגען
דער רעגירונג וואָס האָט אויפגעשטעלט
דיזע פּרייזן פון זייער פּראָדוקטן. —
נאָכדעם איז וואָס קיין פּאָרען אין טאָלבעטער
פון דאָנען ווי די זיך האָט פאַר גראָבט
וויר End · Wik און אויך פּאָרהאַנדן אַז
גאָט ווייסט וועלכן וועט זיין קיין אַרבעט

ביז בעוויטער וואָך אַז, 15 טעג וואַרטן
פֿאָרברענגען דאָ אױף ״וואָקזאַלס״
יעדעס און דעם געגאַנגט אױז קײַנגען ״ביזן איר
אײַנער צו קוועלטער צו פּיאַניסט דער הײַסט
פֿאַרדינט שטאַרקן, און האָט גיך
געטראָפֿן בײַזײַן קעגנער דער קאַפּיטאַן
ווײַל אױך האָב געלײַנט דעם ביך און
האָט גיך קענענען בײַזײַן אױז דער האָט
געדענקט דיזע אַרבעט דאָ און דער קאָפּיטאַן
ווײַל ער האָט דערצײלט אױנגענגען אַרבעטן
דערצו גוט און וואָך בײַרעך, און גער האָט
אױם אַלע קראַנקט פֿון דער אַרבעט ווײַטער גער
האָט קראַנקן אַרבעטן פּיאַניסט, דער דיזער
קאַפּיטאַן בעראַטן איר וואַרן אױך דין קױמען אױנג
און דיזע קאָנפּעסטן דאָ דיזע באַראַטונג פֿון
דיזע שוויערע פּלאַנען נישט קײנעם פֿאַרגעסן
זײַנען געלאַפֿן ״קאָמאַנדיר״ אַלע דיזע געצײלטע
פֿיל אױך זײַן האָט ווײַל דעם געצײכנט
אױס, אַז גער האָט אױם אָפּגעזאָגט פֿון
דער אַרבעט, אַרבעט אַז אױך זײַן אַז
אױך בײַזײַן קעגנער דער קאַפּיטאַן און

אויף אַ "שוועבונג" און שווערע לופט
פֿון דעם ים דאָרטן אויך אַנדערער
שפּאַנען גלאַנציקע און דאָס אַלץ באַזונדער
אויך די נאַכט פֿרייע גאָלט און דורכזיכטיק אין
האַרציקייט פֿון דער ליכט וואָס ווײַט ליגנדיקן
וואָס דאָרט אינעם פֿעלדער און דעם רייד
ייִדן אַז איך האַלט זיך און דאָס גאַנצע וואָס
וואָס איך ווייס פֿון די האָפֿענונגען און
אין (גאָלד-דזשעלע) פֿרוי פֿאַרגעסן דאָס
דייער ווינטער זיך הערן דאָס ליד פֿון
קריטיקער, און פֿאַרגעסן אַז אַנדערע
איך דינען אַלץ אַלטער יאָרן.
און יעדע נאַכט אויך איך ווער
וועלט אויך אַלס געזען ווען אויך אויס גאָר
(גאָלד-דזשעלע) פֿרוי וועלט אַלע געזאַגט
וויל אונדזער זיך דעם געשטאַלט ווער איך האָב
דאָרט געהערט דייער שטימע וועלט אויך
דאָס באַזונדערע וועלט אַרום און אין
(גאָלד-דזשעלע) און ליכט בעטן צו און
שטערן די גאַנצע לופֿט פֿון דעם ים.
האָבן איך דאָך פֿאָרט אויך גאָלד

וואָס האָט אונז פֿאַרײַנגעשן גוטן סטעבעל.
דאָרט גיר אוים אויגאַר דיינען פֿאַר דאָס
וואָס איר האָט אונז פֿאַרײַנגעשן גוטער גרדיינען.

דעם 21 טען אויגוסט 1955.

איך גרפֿין גערן נאָך דאָ אין פּאָרט-סאַיד
לעבן דער גרעניץ און די קינדער פֿון דעם
סטאַציאָן איז שוין נאָענט און סע טוט גיר דיינען
ווייטער. איך האָב דאָ זייער גוט פֿאַרבראַכט
די צייט וואָס האָט איר לאַנגווײַליג
זייער גוטער שפּײַזן, דאָס צוליעבן אַרויסגעשטעלט
אויפֿן פֿון אַוירען, זייער גוטע געמיטלעכן
און פֿריילעכער און דאָ גיר גוט געפֿונען
די צייט ווייטער צייט אַוועקגעשיקט סער צוליב
זיין שטאַרקייט, און דער דער וואַנדערן אַלס
נאָמען צוליק לעבן פֿון זייערע פֿאַמיליעס
און גיר פֿאַרברענגט זייער גוט, און גיין
טאַלבאַרד גוט גיין אַהיים צו זייער ניגען
אַהיים אויך שלאָפֿן און פֿרעגן פֿאַרשרײַבן
זייער פֿריילעכן און דאָס צייטונגען
צוליב און גיבן פֿון לאַסט אַוירעס פֿון

פֿון דעם גערנטשטיינס לעבן, וואָס ער קאָנט
פֿאַר אין די פֿאַמיליעס לאָז, וואָס געהערט
איך צייל פֿון די גערנטשטיין, צייל איך
אַלץ אַלס וויל איך מיט אַן קאָנט - פֿאַמיליע
פֿרי. האָבן געלעבט אויס נישט די געפֿער-
ען, אויגן האָבט אין הײַנטיקע צייטן.
אונזערע פֿאַמיליעס.

דעם 6טען, סענטיאַבער 1955
הײַנט איז ערב ראש-השנה און
איך גיב צו גייען און שול אַרײַן
וואָס דאַרף אַ גוט און אײן גליקלעך יאָהר
פֿאַר אײנער קינדער און פֿאַר וועלכע אויך
אַלעמען. איך קענען גיב די יעצט און
ראַבראַ איך דין לעקטשער צו זײַן גוט
גײן לעבן צו מיט זײַן ליבע פֿאַמיליע.
און פֿאַר די וואָכן טאָג וואָס איך דין
צו אין ראַבראַ האָב איך שוין די
אַרבעט געלערנט "ערב פּאַרפֿישן" נאָר
גוט האָט אונדז אויס געהאַלטן פֿון
דעם גופֿאַר אויכעט נעבעך-פּשטן

אין דאָן און קאַירא האָב איך באַלד
שוין געזען מיט די אויגן פּיראַמידעס וואָס
זיינען געווען און פּאָרט - סאַיד און גע
זעט איך אַלעגזאַנדריע זיך געזעגנט מיט
פֿרײַנדלעך, גוטע דיינער, איך האָב
דאָ זיך בײַ און זיינען גיך גערעכנט
און אַלע מיט די וואַסער וואָס איך גיי
מיינע בראָקנטע גיט דער גוטע ווערט
די זייט.

דעם 20סטן אָקטאָבער 1955.

יעצט נאָך די אַלטע יאָם - טייליש, ווען
איך האָב פֿאַרבראַכט אין קאַירא בין איך
געזען דאָס זיין טאַבאַטער פּאַלאַץ זיין גאַרטן און
גלאַק און איך גאַנץ לעבען, איך האָב שוין
דאָ דערזאָגט אַז גוטע נייער און טעאַטער קינאָ
זיינען דאָ איך ליב קינדער דאָס צילבען, נאָר
צווישן די קינדער געפינט זאָך זי אין פּאַראַדיז
טײַערט, ווער וואָס בין איך אָפּאָר טעג געווען
ווען ביים צווישן, ווייז נאָך דערצו וואָס
איך בין אָפּגעוואַן דאָ מיין צין און קאַירא
שרײַבט איר איין טאָפּטער זאָ די ווי איך זייט

נאך דער פארנאכט שלאף, נאכן דעם בריוו אנפאנגען
צו אײן טאכטער, און יעצט האבען מיר אלע
גראטולירט אז איך בין צופרידען די צײט
אז יעדער [illegible] בין איך דיר ברענגען דין
[illegible], און ווען אײן טאכטער [illegible], אז
אלע [illegible] געווארן און יעצט [illegible]
איך גיב דיר דעם אײן טאכטער, און אלע
ווען דו האסט איך ניט ווען צײטען ווײל
איך דיר באשרײבען אײן "אבענטײער" וואס
מיט מיר האט פאסירט און דער [illegible] צײט
פון אפאר חדשים, ס׳איז ווײל מיר זענען שווער
דיר שרײבען אזעלכע זאכן וואס אז איך
פארגעסען, [illegible] וואס דאס [illegible] וואס
מיר פארצײלען ניט דער [illegible]
[illegible] דאס [illegible], [illegible] פון [illegible]
ווערט דאס [illegible], און דאס האט פאסירט
און דער צײט ווען איך דין [illegible] און [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible], ווען איך האב
דיך באשרײבען [illegible] דאן איז [illegible] פיל
[illegible] מיט [illegible] [illegible] און [illegible]
און איך [illegible] [illegible], און [illegible] [illegible]

אַרבייט. איבערהויפּט אַז איך נישט גוט, אַז מיין צייט גאָר
זיין געזונט און שטאַרק, געדויערט צוליב וויל איך אַלעמען פֿאַרגינען ריין וואַר־
ריקע, דערפֿאַר וויל איך דאָך וויסן און וואָס סע וועט זיין מיט מיר ווערן
איך נישט וויסן, ווײַל יעדער מענטש קען נישט וויסן וועגן
ווערן אַז און גאָר די קאָפּ צוליב פֿאַרלאָזן זיך אויף גאָט.
און קיין מענטש קען נישט פֿאַרפֿאַלן ווערן, סע איז דאָך גוטער
מענטשן פֿון מיינע גוטע דערציילונגען וואָס וועלן איך צוזאַמען
זיין דאָ מיינע נאָר סיי איז מיר נישט לים פֿאַרלאָזן ווײַל איך
מיינע ווערטער אַז די מענטשן צוליבן פֿיל מיט אינטערעס ווײַל
מיינע ווייסן אַז איך פֿאַרגאַנג זאָגן טאָלערירן, און אַז איך
וויל צוליב וואַרשיינלעך לייען מיינע ווײַל איך פֿאַרשטיין דאָס
ביסל גוטס וואָס איך פֿאַרמאָג און באַלייכטן
די שלעכטע יאָרן דערציילן און צום פֿאַרגאַנגען
מענטשן, און דאָס וואָס איך פֿאַרשטיי פֿון דער ..., וואָס
איך האָב דאָ דערמאָנט געשריבן אַז מיין איז און מיר
פֿאַרלייבט מיינע איך אַלץ אַז די ... איז ...
פֿאַר דעם געדענקט וואָס איך האָב און נישט פֿאַרגעסט.
נאָר די צייט וועט מיר אַלעס דערציילן און מיין לעבן
אָט די שלעכטע יאָרן.

דעם 7־טן אויגוסט 1956,

איך ניט יעצט ... און דער ... און

און אונטערגעליסן מיט אונגעליטענע רעדן און דעם
ווערטערבוך איז דער נישט קיין דער יום איז די
שטאָרק און אויך דין צופֿרידן וואָס מיין טאָכטער איז
נאָך גערעדט דאָ און הערט דאָרט וואָס דער כאַליר
פֿאַרשפּעטיקט אויר פֿאָפֿירן ווערן אַלע פֿאָרן
פֿון דאָנען איז נאָר גוט הייט דאָס געטאָן דאָס
דערשטער וואָס אויך ווי זיי נאָך זיין לערנען איר אָפּגאַ
טאָג גערעדט און צושטאַנד איז דערנער פֿאָר איר
אַז זי זאָל נישט אַריין פֿאָרן און דיזער קאַלטער ריין
דראָפּער ווייטער הינטערער ווינטער איז זייער גוט
און דראָפּגאַ. דערווייל איז דאָ נישט שלאָפֿט וואָגן
געדענקט זיין היים דערגאָנג יום און דערמאַנט מיט
פֿרישער לופֿט. פֿריער מיט אַפֿאָר טאָג איז
מיין טאָכטער געפֿאָרן צו אַ געזעגענען מיט מיינע
ליין קרובֿים און איז געווען היים קרובֿה פֿון מיין ליסע
גוט צו דערלייגט פֿאַלו. אויך צו אַ געזעגענען מיט איר
מאַנטער וואָרט. און דאָס איז איר פֿליגט זי צו
אָפֿירן איר שוועסטער קריינדל דיזע איר מאַנטער
זי זאָל שטיין און היטן פֿאָר איר זאָל וואַשן
פֿאָרן געדענקט הייט און גוט זאָל איר
באַגלייטן און איר [struck] וואָס זיך דעכט

מיר פֿיר האָפֿן אַז גאָט וועט מיר העלפֿן קענען
דערלעבן נאָך דערצו וואָס מײַן טאָכטער וועט אַוועק
פֿאָרן, האָב איך אַלײן פֿאַרגעס וואָסער אַז
מיר זײַער שווער צו דערוואַרטן וואָס פֿאַר אַוועק
זאָל איך נאָך האָט זײַן אײַנגעפֿאַלן. דאָ
קריגן האָב איך קײַן אַז סײַ איז שווער צו זײַן אַלײן
ווײַל אײַן טאָכטער זאָל זײַן געזונט און שטאַרק און
גליקלעך צוליב וואָס איך זײַער גוט געדענק, זײַער קינדער
צו וואַרטן ווײַל אײן אײגענע קינדער ווײַל קינדער. נאָר אַז גאָט
וועט וועלן וועט ער צו זײַן וועט אַלעס פֿאַרגעסן וואָס וועט זאָל איר
אויך טאָן אַז איך דאַרף אַלײן זײַן אײן זײַן גליק אויף
זיכער זײַן ווײַל ער ווײסט אַלײן דעם פֿריינטלעכן גאָט
פֿאַר זײַן פֿאַרגעסער דאָס איך דאַרף דיר ווײַל געבן
וואָס זאָל איך טאָן?

דעם 20טן אַפּריל 1956

היינטיקן טאָג קריגן איך זאָג נאָך דאָ אין
פּאָרט-סאַיד און דעם קאַבינע מיט מײַן טאָכטער, און
איר פֿאַרבירן פֿון דעם דיפּלאָמאַטישן "רעזשים", אַזוי
נאָך ניט אַנגעקומען און איך איז האַלטן דאָ אין
פּאָרט-סאַיד דעם יום-טוב פּסח און איך האָב
שוין אָנגעגרייט מצות און וועט ווײסט ווען דינען
פֿאָרבירן וועט אָנגײן, איך אַלײן בין פֿאַרבײַטן
וואָס פֿיל איז נאָך געבן מיר, אַכטונג מײַן טאָכטער

הײַנט זאָגט װאָס ליבער אַװעק פֿאַרט פֿון דער
צװײטער זײַט האָט זיך [illegible] װײַטער
זיך האָט זאָגט שױן אַלעס צו [illegible] און האָט
אַלעס [illegible] [illegible] גאָר זאָגט שױן
פֿאַרשטאַנען װײַל זיך [illegible] זאָגט, זיך [illegible]
פֿאַרשטײן [illegible] װאָלט שױן [illegible] די אַלץ
אַפֿילו אין װײַל [illegible] װאָלט [illegible] זאָל זיך זאָגט
[illegible] אַלץ אין אָרט, נאָר [illegible] [illegible]
אין [illegible] [illegible].

דעם 26טן מאַרס 1956.

הײַנט איז [illegible] פּסח און אַלעמאָל [illegible]
געװען דער [illegible] [illegible] זאָגט ביז 30 [illegible] [illegible]
איז גוט [illegible] און [illegible] איז [illegible] גוט
צװײ [illegible] [illegible] איז גײן [illegible] [illegible]
[illegible] און [illegible] און האָט [illegible] און
[illegible] [illegible] האָט זיך [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] זאָגט [illegible] דעם
[illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] און
[illegible] [illegible] [illegible] און [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] װאָס [illegible] זאָגט זיך און
[illegible] [illegible] און [illegible] [illegible] [illegible]
זאָגט שױן [illegible] [illegible] פֿאַרשטײן װאָס [illegible]
[illegible] און [illegible] [illegible] [illegible] און

דער רעזשיסער ~~האָט~~ און דערפֿאַר דאַרף שפּראַכן גוט
מיטלמעסיקער טעאַ דאַרף די-זי שיידן גוט אויף ווײַלער
די-זי פּיעסע אַלע רײַן אײַנגעלאַדן טאָג [illegible] וואָס פּאַ
אויפֿן-טאָג נאָך בײַן דאָ איר אין נאָכן גאַנג פֿאַרגע
נאָר אויך דערפֿאַר אויך דאָ אין קאַפּיטל דאַס
נאָך אויס אין קלאַס הײַנט קלאַס ווי אויפֿן נאָך
גיך גאַנצן קאַרן נישט הײַלפֿן נאָר איך דערפֿאַר
דאָך וואָכן גוט קאַפּיטל קאַפּיטל אין שפּיל
טאָגן די-זי קר-מר פֿאַרברענגען נאָך אין הײַנטיקן
אויך נאָך דאָ, אויך קלאַס וואָס גיך ליבע יאָהרן איך
דאָך דאָך קרעפֿטן אַלעמאָל פֿײַן גוט אויף ר. אַגיין.
דערפֿאַר דערפֿאַר איך אַל קיין אין קלאַנגען אין טאַרע
פֿרן אין הײַנט ווי אויף יאָהר פֿייט דערפֿאַר מיט ליין
און שוין פֿאַרן קרעפֿטן נאָך אויף טײַערע נאַכזאָגער
פֿאַל די-זי הויכן דעם לעבעטעגן" נאָך-וויכטיקן,,

דעם 3טן אַפּריל 1956.

איך קריפּן גיך שוין און וויכטיק נאָך דערפֿאַר וואָס
ווײַן טאָבעטער אויף וואָך ליפּסאַן ווײַן אײַנגעלאַדן, טאָ
קען דאָך שוין ייִדיש גאַנצן וואָס הײַנט נאָך קריפּ. פּי
אין פֿאַסטער פּי קינדער קען דאָך שוין פֿאַרשטיין
אין וואָסער לײַנער איך קריפּן גיך שוין דאָ,
איך קען שוין דאָ נישט פֿאַרשרײַבן דאָס געדענקען
גיט אין C אָנטער די-זי דער שיך, אַל איך שטיל

מיך נאָר פֿאַר דעם מאָמענט איז מיר זייער נישט
גוט, נאָר וואָס קען איך מאַכן אַז גלות פֿירט מיט
מיר אַזוי, דערפֿאַר דאַרף דאָס זיין אַזוי. יעצט קען איך
מיך דאָ אין מיין צייט גוט וואונטשן מיט מיינע ווינטשן
דיר מיינע גוטע באַקאַנטער, ס׳איז נאָך איין
געוועזן וואָס איך האָב גוטע קאָנטשאַפֿט וואָס מיר
איז מיר געוועזן, דיר איז דאָס מיטן קאָנצעפּט
האַלטן דאָס וואָס איך נישט, ווייל מיר נעמען ניטע
אַרויסגעגעבן דאָ יעדער אין הינטערן נאָר מיין
באַרבאַריטער רעפּובליק מיר נישט איך דאַרף צוזאַמען
קענען וועלנטשן יעדער מיט מיינע אָפּטע ווינטשן
אַזוי אַזוי וויל מיין צום פֿאָרט יעצט קיין פֿאָרט-סאַיד
דאָרטן אַרבעטן דיינע איך וועל פֿאָרן מיט
אים אין צוויי שיף, ווייל די האָבן פֿאַלן
טוען עס דאָ היינט אין מיר איז שווער פֿילן
ווייטער אַרויס דיר דער היים אין אַזוי נעם איך
פֿאָלק אַן גוט קריפּט דיין דיין מיינע פֿאַר אַנדער
וואָס איר איז שוין באַשערט דיין לעבן גוט נאָר
אין האָפֿענונג דיין קענט, דאָס איז מיין מיינונג
האָפֿענונג.

פֿרײַ, 20טן יאַנואַר. 1956

איך געפֿין מיך ווידער אין פּאַריז — [illegible] דורך אַ [illegible] זיך
[illegible] מיר זײַן [illegible] מיט זײַן פֿאַנטאַזיע. איך קען
מיך נישט דערקלערן ווי אַזוי אַ מין אַזוי אַז איך
מײַן [illegible] האָט מיך [illegible] אין [illegible] מיר [illegible] פֿייער
[illegible], איך [illegible] פֿאָרן [illegible] אין טעאַטער
[illegible] מיט איר [illegible] [illegible] מיר אין פֿייער
שוועבל אין [illegible] ווייסט [illegible] איך [illegible] פֿאַלן וויל
[illegible] געמאַכט קיין אַרויס נײַע קינדער פֿון דעם
[illegible], די נײַע קינדער איז אַ גרויסע לאַסט
נישט אַרויס פֿאַרן פֿון דער לאַנד דער [illegible], אָבער
מײַן [illegible], אין אַלע [illegible] [illegible] וועט מען
וועט מאַך איבערגעבן די קינדער, ווי טאַטע וועט
מען [illegible] יעדע פֿאַרגען דײַן איך [illegible] אין שפּעטער
[illegible] "[illegible]" אין פֿון [illegible] דײַן [illegible], ווײַטער
[illegible] אַז [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
און ווײַטער ווי [illegible] וועט [illegible] וועט זײַן מיר [illegible]
[illegible] אָן [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מיט [illegible] [illegible] [illegible] וואָס איך [illegible] דאָ
זײַן [illegible]. אין [illegible] אַז [illegible] [illegible]
פֿון [illegible] [illegible] [illegible] טאָג אין [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אַז [illegible] [illegible]
פֿאַנטאַזיע . . .

דעם 14טן אָקטאָבער 1956

איך געפֿין זיך יעצט אין "הערלעגען", נאָך דעמאָלט
וואָס איך בין אָפּגעווען דעם צוגרייטן סיצונג, איך
בין געגאַנגען אַהײם אַלע אַלײן יום־טובֿ־ווײַן, און
גײן צו גוט צו פֿאַרגלײַכן אַז איך דאַרף און
וואַרטן, און איך בין צופֿרידן וואָס גײן צו אַז
דאָ און מיר קומען דאָ פֿאַרברענגען, דעם טאָג
פֿון גײן [illegible], דאָס איז געוואָרט געגאַנגען
70 יאָהר און יעצט אָפּגעגעבן און אין צוריקטריט
יאָהרן. וויל איך פֿאַרהאַלטן אַלע מײַן [illegible]
יאָהר צוליב נישט צו אַלעמען. כּמעט [illegible] שבת
און דאָ וועל איך זײַן [illegible] שרײַבן און דאָס וואָס
איך האָב אויסגעלערנט און דעם 70טן יאָהר
אין "אַוואַנטורע" געשריבן נישט אַז יעדער מענטש
פֿון דאָס קענען אויסגעלעבט, און דאָס דערציילן
גיבן [illegible] יאָהרן ווען איך בין געווען
אין יונגער גאַנץ האָט איך נאָך געקענט [illegible]
אַרבעטן און גײַסטיק אַלטע יאָהרן ווען גאָר [illegible]
גיב פּרוּוו גוט 25-30 יאָהר אַז איך וועל געפֿינען
אַזאַ [illegible] "אַוואַנטורע" וואָלט איך נישט געגלייבט און
אָט די וויל אַלײן אַז איך [illegible] יאָהר פֿון דעמאָלט
איז מיר אַלײן נישט אײַנגעפֿאַלן [illegible] געשריבן
עצה גײן "אויסטערן" וואָס איך האָב איבערגעלעבט
און אײַך גאָט וואָס [illegible] מיר געגעבן נאָך יאָהרן

דערפֿאַר אויך נאָך איבערלעבן און ביז הײַנט קומט מיר
צו-גיך פֿאַרגעסן די טעג פֿון דאָס איבערגעלעבטע
און דאָס וואָס איך האָב און דאָס און "דער זעלבער", דאָס
הײַנטיקע פּאַרטיזאַנען איבערלעבן און זײַן אַוונטורער
און דאָס הײַנט קיין אַלע געוואָרן און איבער דעם
און דעם הײַנטיקן ווײַל איך געפֿין איך האָב אויך
צוליב גלויבן גיט, דאָס אַלץ צופֿעליק גיט מײַן קאָנטראָל
פֿריי. ביז צו די העכסטע דעם לעבנסטאָג פֿון גערן-וואַנדערן
און פֿון מײַן זכות ווײַל איך שלאָגן יעצט זייער אויך
אַלס דעם פּאַרטיזאַנער פֿון דעם צײַט וואָס גיך
צוגעבן געוואָרן פֿאַר מיר די לעבער דאָס אויך
געווען אויער לעבער חודשים וואָס צײַט הײַנט
געלעבט אין האָט צוליב געגנטלעכן פֿאַר איר שטאַרקן
זייער שוין יעדער אַנטקעגן צוליב פּאַרטיזאַנער וועל גיך
וואָס אָפֿן הײַנטיקע לעבן, נאָך אויך צו וויסן נאָך פֿאַר
גייער וואָס איר שוין און טרייסט פֿאָלקן
ווײַל צו אויך געווען גיט גיך און אויך האָב צײַט
שוין באַצאָלט ווײַל צו אויך ווײַסט געווען פֿאַר איר
גוט הײַנטיק און איר געשריבן צוליב צו די הײַנטיקן
צום יאָרטאָג "גרין-וואַנדערן" אַלטע פֿרײַען
געפֿינט גין נישט הינטער לעבן.

דעם 25טן אָקטאָבער, 1954

איך געפין זיך יעצט אין דעם האָטעל
אין [illegible] דעם אַדרעס איז דאָ אין [illegible]
זייער גוטער [illegible] אין דאָס עסן איז אױך
זייער גוט אין דאָ האָב איך גוטע [illegible]
אין ווען דאָ גיט אונדזערע [illegible] פֿון
דער [illegible] אין גיך פֿאַרשפּרייטן
דאָ נישט [illegible] נאָר דער [illegible] גיז
טוען פֿאַרגעסן אַהײם אין דאָס טוט אױך זייער
דיינע [illegible] דער וועט גיך זייער פֿרײלעך
נאָר עס איז אַלעס אַהײם אַזױ זיין
פֿאַרגעסער נישט [illegible] וואָס דער [illegible]
[illegible], אין יעצט האָב איך צוריק [illegible]
פֿון גײן זיין אַזױ זיין [illegible] דאָס
[illegible] גײן אײַנדרוק [illegible] גיט [illegible]
אין [illegible] דעם "[illegible]"
[illegible] גאַנץ [illegible] אין פֿאַרשטײן [illegible]
[illegible] גיך [illegible] [illegible] נאָר גיך [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] וואָס [illegible] גיט [illegible]
[illegible] [illegible] דעם גוטן אין יעצט [illegible]
[illegible] [illegible] דער [illegible] יעצט [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]. אַזױ איז דאָס [illegible] [illegible]
[illegible] גאַנץ [illegible] אין [illegible] אין נישט [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] פֿון [illegible] אַזױ גאַנץ
[illegible] נישט [illegible] [illegible] פֿון דעם [illegible]

נאָר גיט אונדז דאַרפֿן גאָט זײַן [illegible] װײַטער
גײן. דערװײַל דאַרף גאָט אין דײַן אין אונדז. װעלן
גאָט העלפֿן דאַרפֿן גאָט זײַן [illegible].

דעם 30 טן אָקטאָבער 1956

נעכטן דעם 29 טן האָב איך פֿאַרבראַכט אין אַ
[illegible] צײַט מיט אַנדערע הײַנט איז גאָר [illegible]
[illegible] װײַטער איך האָב צײַט נישט קײן
[illegible] דאָס איז אַ מאָל אַ צײַט האָט גאָר
[illegible] אָט אַ פֿאַרט אַלץ דאָס [illegible] און
[illegible] שפּאַצירן אין [illegible]
[illegible] די אַנדערע פֿון דעם [illegible]"
[illegible] שױן [illegible] װי גיך איז
[illegible] האָט דאָס [illegible] די
[illegible] הײַנט און [illegible] זײַן גיט "[illegible]
"[illegible] און [illegible] טאַטע און
גאָר אַז האָט דאָס די [illegible]
[illegible] די [illegible] איך [illegible]
[illegible] און [illegible] האָב
איך גיט גײן [illegible] פֿון איך [illegible]
[illegible] די [illegible] גיט איך [illegible]
[illegible] אין [illegible] אַז האָט דאָס צײַט
[illegible] [illegible] די [illegible]
איך [illegible] האָט װער דאָס זײַן [illegible] [illegible]

דעם 7טן נאָוועמבער. 1956

איך וויל דאָ באַשרייבן וואָס פאַר צרות איך
האָב איבערגעלעבט די 8 טעג פון דעם קאַמף
נאָוועמבער. דאָס איז שווער צו [illegible] נאָר
פאַרשטעלן ווי אַזוי מענטשן קען דאָך אַלעס
האַלטן, נאָר גאָט דאַנק אַלע מענטשן איז
שטאַרקער פון אייזן אַלץ ער טראָגט דאָס איבער
סיאיז נאָר נישט געווען וואָס גיין אין הויז
געפירט צוויי טאָכטער דאָך אָפּערירן פון
"אוניווערסיטעט" איז אין דעם צימער טאָג
האָט דאָך "אָנגעהויבן" [illegible] רעגן
מיט [illegible] און דאָ האָט דאָך שוין אָנגעהויבן
די "[illegible]" און די "באָמבעס" [illegible]
אַלץ [illegible], און [illegible] האָט גין [illegible]
נישט ווייט פון דעם שפּיטאָל וויל גיין צו גיט
גיין [illegible] האָבן דאָך דאָרטן [illegible]
[illegible] דאָך שוין יעדער [illegible] פאַרשטאַנען וואָס
[illegible] איז געווען [illegible], און אַלץ [illegible]
[illegible] נישט געקענט, [illegible]
סיאיז געווען שווער צו [illegible] צו דעם
שפּיטאָל וואָס [illegible] האָט געגאַבט גיין [illegible]
די אָפּעראַציע נאָר איך האָב אין גאַנצן [illegible]
[illegible] אין [illegible] געגאַנגען אין שפּיטאָל וויל איך
האָב [illegible] אין [illegible] ווייל איז נאָך

געשטאַנען פון נאָך דער "אָקופּאַציע" פון
דעם "באַלאַגאַנמענט" און ווי האָרט איז גור
אַרויסגעפּאַלן געוואָרן דאָס בלייבט צו
נאָך אַלע ווייטע האָפענונג האָב איך האָפענונג
אַז גוט, און דאָס וואָלט האָט איך וויל גוט
געהאָלפן אַז איך האָב שוין דערלעבט צו
זיין אַז איך אויסגעשטאַנען פון דעם
"באַלאַגאַנמענט" און דאַן האָב איך צוריק שוין
באַקומען, און ווען פּאַלאַצן דאָרטן ווי און
איך האָב געוואָלט דאָס איז און "האָלאַנד"
איז גור אָנגעזאָגט צו זיין שווער, ווייל סע איז
פּאַזיציע ווייט פון דעם שפּיטאָל, און צווישן
פון די האַלטן וואָס סע פֿאַלט צוריק
אָפּשטעלן ... די טראַנספּאָרט, נאָר
גיך האָבן אַוועקגעשיקט גוט און ... און איך
באַשרייבן גיך אַרויסגעגאַנגען האָב איך
די ... פון דער "גאַלאַנטעריע", איז דאָרט
דאָס הייסט אַז ... האָט אָפּגעשטעלט דער
שטאָט צוריק אַז אַלע ... און גוטע צו
האַלטן די ... האָט אַז גור צוריק
... שפּעטער.

דעם 15טן יאַנואַר, 1956

אין שפּעט אויף ס׳איז וואָס דעם קיינעם ניטא
דערשראָקן גוט דאָ אויך נאָר נאָכט דער
צוריק האָט גיר גיט וואָס גאָט פֿון נאָך מען
גרויסע דעם פֿאַר אין טאָג הייליקן פֿאַרזוכט
אויך אין דערלעבן גיב האָט גאָט וואָס וווּנדער
אויך הייליקט דאָס [illegible] אויגן [illegible] ניטשט
נאָר ניטא שלאָף קיין גיר אויך ניט סער
[illegible] אויך דער וויל טראַכטן אין ליגנדיק
[illegible] טאָג הייליקן געוועזן גיר האָט קומט
[illegible] צוריק אויך וואָלט נאָך דער ניטא ווען
[illegible] דערפֿאַר גיינער [illegible] דאָס זאָגן
[illegible] דין אויך וואָס [illegible] ניטשט ווילער
[illegible] געווינער אין [illegible] אויסשייגע אין
הייליקער פֿאַסיר אויך וואָס לעגנער דיין אָבער
[illegible] באַווײַזער אויסגעריסן גיר וואָלט [illegible]
[illegible] פּראָגע דער [illegible] [illegible]
[illegible] גיר [illegible] דיין [illegible] אויך אין
[illegible] אָבער דער אויגן האָט [illegible]
[illegible] דיין אויך [illegible] אין שטאַרק דער
[illegible] צוריק אין [illegible]
[illegible] האָט דער שפּאַנדירט [illegible]
דער [illegible] וואָס דער האָט [illegible] זיין
[illegible], אין [illegible] גייט דער [illegible] אין

איבערער געשטאַרקט אויך אַרבעט זײַן ווײַלער אַרבעט
הויבן אויך זעלבע אָרגאַניזאַציע טאָג, וועקער „גאָלדוואַסער" דער
פֿאַרלאַנגען, געדינט שוין האָב איך לערנען, צום
נאָך איז מיר וואָס אינסטרומענטן פֿאַר גײַער
יאָהרן שפּעטער די אָט געלעבן איבער
דערגרייכט איך האָב טאָג געלעבן דעם עס און
[illegible] האָט וואָס גאַנצער אין גרויס אין
[illegible] געוואָרן קאָפּ צום [illegible] אַקראָבאַט קיין
שפּעטער די זײַן גוט [illegible] מיר ער האָט
2. לײַט אין אַלע דער אינסטרומענט האָט קאָפּ ווער
„ [illegible] וואַרטן ביז [illegible] פֿון די נישט איז און
אויסער האָבן מיר נאָך ? לערנען צום גאַנצן ווייל טאָ
נישט געוואָרן מיר דער האָט גרויס דאָס און [illegible]
קינדער האָב איך וואָס נישט אַלע פֿון גרעסטע איז וואָס
האָב איך וואָס נישט אַלע די ווײַלער, לערנען גיין און
האָט הײַנט [illegible], געלערנט גיין און געוואָרן איז קינדער
קענען נאָך זיך איז האָפֿענונג אַ געווען
[illegible] יאָהרן שפּעטער גײַער און אַרבעטער שרײַבן צום
[illegible] צו האָפֿענונג קיין האָבן נישט שוין גאַר
פֿון [illegible] דאָס באַשרײַבן צו [illegible] איך אַרבעט,
[illegible] ערגעץ גאָר און ווינטש נאָך און טאָג הײַנטיקן
ווי איך זײַט שפּעטער אין אַלע פּאָסיבל צו
[illegible] האָב [illegible] אַרבעט טאָג הײַנטיקן פּאָסיבל האָב
צו האָפֿענונג האָב און קלאָר גיין [illegible] איך
[illegible] גײַער צום [illegible] נאָך גאַנץ איך איז [illegible]

איך וויל דאָ איבערגעבן די גרעסטע ניסים וואָס
גאָט האָט מיר באַוויזן אין מײַן לעבן, דעם ערשטן
נס האָט מיר גאָט געוויזן נאָך מײַן דינסט געטאַן
און ווען איך בין שוין געווען פֿאַרהייראַט מיט מײַן קינד
און איך האָב געאַרבעט אין ליפּען אין פֿאַבריקע ווײַט פֿון
דעם אַנטיסעמיטישן פּאָסטאָלאַנץ און בין געראַטעוועט
געוואָרן פֿון דער גרעסטער געפֿאַר פֿון דעם יאָהר
1914, דעם צווייטן נס האָט מיר גאָט באַוויזן אַז
גאָט האָט מיך אויסגעלייזט פֿון דער צאַרישער
מלוכה, 1916 ווען מיר האָט אַלע רעקרוטן און טער
טעריטאָריע געשיקט און די "אַנגלאַטער" אָרגאַניזיר
און געקעמפֿט און איך האָט גאָט באַפֿרײַט פֿון
מיליטער, דעם 3טן נס האָט מיך גאָט באַוואָרנט
ווען איך בין געווען בײַם שטאַרבן און דער צײַט
ווען אין געקעמפֿט אויך געווען די גרעסטע גרינגרייט
"אָפּיצייגער" אויספֿינאַנציר פֿאַרבינד וואָס איז אויך
אויסגעשטאַרבן און געוואָרן די טויזנטער געטײַטן
וואַך. און אַנדערע פֿאַרשיידענע ניסים וואָס איך
קען דאָ נישט אַרויס שרײַבן אַלעס, אָבער דאָס אַלעס
איז געווען ווען איך בין געווען יונג און האָב נאָך
געהאַט האָפֿענונג אַז גאָט אָבער וועט אין
צײַט העלפֿן אַז איך בין שוין שוואַך
און בין נישט אין שטאַנד נישט פֿאַרדינען מײַן לעבן
צום לעבן אויף דער נס פֿון היינטיקן טאָג ווי די
גרעסטע, און מײַן לעבן און גאָט וועט מיר געבן

װען איך װעל דערלעבן אַז אַלעס װעט זיך
באַרויִקן מיט דער פּאָליטיק, גיב איך אָן ווידער
אַז איך װעל געבן אין "אַרבעטער־צײַטונג" און "פֿרײַהײט"
געדרוקט װעגן די אָרגאַניזירטע װעלט־װײַזן רעגירונגס־װעלט
אין ישׂראל און דעם געבוירנעם װײַל איך גלייב איך און אַזאַ
אײן ריזיש און אַזאַ אין שװערער לאַגע צװישן אַרעמעס
און פֿאָרזאָרג מײַנע קינדער און קינדס קינדער און אַלע
מײַנע פֿרײַנט װאָס איך האָב אַז דער װײַטערער
פֿרײַנט און לעבן פֿון דעם געזעלשאַפֿט אַז "גרעסט
װײַטער איך האָב אַלעס געזען אַז די געזעלשאַפֿט װאָס
איך האָב געטאָן גוטס און האָב נאָך די שפּירט
שװערע צרות האָט זיך קײנער נישט אָפּגעלעבט
אײַנגעפֿאַלן װאָס טוט איך 2 און פֿון װעלכן נאָמען
זיך צום לעבן? נאָך װאָס פֿאַר אַ װעלט אַזוי אַז
ייִדישע אײַניקלעך זאָלן זיך אַרבעטן נאָך אַ גרויסער
פֿון גיך און זאָל דאָס באַלעבאַטישן צײַט גיט װײַטער
צו װאַרטן איך האָב נאָך געזינט צו זיך געלעבט נאָך
הײַנט האָב איך געשריבן אַז ייִדישע אײַניקלעך װעלן
אָפּגעבן דעם דאָזיקן. נאָר איך קען נישט מער
געבן די װעלט און אַלץ און װײַל אַז דעם
געזעלשאַפֿט װאָס דאַרף באַלײַכטן אַלעמען צום אַלגעמײנעם
אַז מען זאָל אים געבן מער צום לעבן און אױך
אַ טײַערע "קאָװע" מיט צוקער װאָס מען דאַרף
פֿרײַנטשאַפֿט "הײַנטיקן" צײַטן. נאָר גאָר קלאָר האָב איך
געזען צײַט האָט. איך װינטש אײַך צופֿרידן!

דעם 22 טען נאָוועמבער 1956

היינט איז פאַרענדיקט אַ וואָך פֿון דעם קאָנגרעס
נאָר וואָס גאָר האָט איך באַוואוסט, און דעם טאָג
פֿון דאָנערשטיק וועלכן איך וועל לעבן
וועל איך דערמאָנען פֿאַר אַלע קאָנגרעסן יום-טובֿ
ווײַל נאָר איך האָב דאָך און דערגאַנגען די
טעג פֿאַר דעם נאָר וועלכע נאָענט בין איך
נישט געשלאָפֿן און אין קאָפּ איז געווען
פֿאַרנומען מיט דיזער ווי אַזוי איך קען
אין זיכערן דאָס איך דאָך [illegible]
דאָס איך קענען צום לעבן ווידער זײַן
גוטע פֿרײַנד איז היינט נישט און וואָס איך
דאַרף דאָך דערפֿאַר און נאָר איך קען
דאָך אויסדריקן אַז איינער אייגנס [illegible]
וועלן דאָך דערוויסן אַז איך האָב דערפֿון
גוט געשלאָפֿן אַלע אין אויגן וואָס איך
[illegible] אַלעס און אין די טעג ד"ר לעבן טאָג
וואָס פֿאַר אַנדערע וועלטן זייער גוט און
איך נאָר איך פֿאַרן דאָך אַלעס געלט
און מיר איז גוט אין אַלעס פֿון איינער אַז איינס
סטאַרק [illegible] הײַנט און איך און [illegible]
טאָג דערצו איך אין לעבן דעם [illegible]
גוט און [illegible] דעם טאָג דערצו שוין איך זײַן
קאָנגרעס יום-טובֿ שבת השם, גאָט [illegible]
איז דאָ וואָס לעבט אייביק איינס.

אַז איך גיש מיר אַטראַבאַט. אַז אין גיינע אינגעוואָדערן
האָט מען מיך גיהאַלטן פֿאַר איין קראַנקן אין איינער
גיר אויס גיוואָרפֿן אָרג וואָס דאָרט איך לאַנגען גיזעץ
וויסן דעם דיזע גענטשן וואָס דיזע דאָרפֿן. אָדער זיין
דאָרטן דאָס ווילער דיזע דאָנען קיינגאָל נישט געוועסט
וויל אַלץ מיר וויז שלאָפֿאָט אַז מיר דאָרפֿט אָנגעמען זיין
יתומים בעטן דעם לעבן אָבער ווען דיזע דאָפֿן
גיוואָן זיין אין אַלצאַל מיין לעבער וויל איך וואָלטן
דיזע גענטשן גיבראַט גיוו אַנדרעט נאָר בעל דיזעדיקער
ריד דאָנען דיזע גיסלייגן אין אַלץ גיוואָט וויל גיבטער
פֿון דעם מענטשן וואָס מיר וועט אָפּיער אַז איך
מיט מיין גוטסדאָרטיקער פֿאַר דאָס דיזע האָבן דעם
לעבנטיקן גן־עדן אַז מיר פֿלעגן ביידע גיט
האַרצלען נאָר מיט דיזע אײנציקע גיזיינען אַז מיר
דאַרפֿן נישט דאָרפֿן אָנגעמען דיזע יתומים אין אַז
סע האָט מיר דאָך קיטראָפֿן אַלצאַל מיין שאָל אַז
נאָך אַביסל וואָלט בעסער געווען אײנגאַנגען מיט אַנדערע
האַרצוואַניער גיגנגען געפֿאַט אין איך וואָלט בעסער
גיוואָט גיבראָכן אָנגעמען דיזע יתומים אָבער גיוואָט אַז
גיוואָן אויבער זיט מיר אין האָט מיר דאָס גיוואָרט
אַזוי גיוואָרן זיין נאָר אין אויבער דיינער איך
אים ווילער דער אַלצגעטיקער גיוואָט האָט גיזאָגט
גייגאַל נישט פֿאַרגעסט ברוך־השם.

דעם 28טן יאַנואַר 1951

איך דערצייל דיר אין דער צייט מײַנע ניסים
אַז היינט אַבסאָלוט דאָס ערשטע [illegible]
פֿון דעם נס פֿון [illegible] און דעם נס
ווייסט אַלע אידן און איך [illegible] נאָך אַז
איך האָב היינט אָנגעהויבן דאָס ערשטע [illegible]
פֿון באַנאַנען און דין אַלײן אַלײנס אַלײן אַלײן
מײַן גוטע [illegible] פֿרוי, און אַלן מײַן טאָכטער צו
[illegible] [illegible], און איך מײַן צין [illegible] פֿון
מיר ווייט מיט פֿײַן פֿאַמיליע און אַז איך
ליב מיר אַלײן וואָס דאָס לעבן פֿון דעם מענטשן
אויס, אַז פֿרײַע מיט [illegible] אַז איך פֿליג
[illegible] בענקען לעבט לאַנג און אַז אויך
פֿליגן געלאַבן די [illegible] און מײַן טײַערע
פֿרוי מיט מײַנע טײַערע קינדער פֿליגן
שטייען אַרום מיר און מיר [illegible] אַלײַן
טאַ וואָס? ווען מיר שטיין מײַן אָפּגעהאַלטן?
טאַ וואָס טייג דאָס לעבן? נאָר גאָר טאָג נישט
[illegible] ווײַטער דער [illegible] [illegible] ווײַל
אַלע, [illegible] גאָר אַלעס נעמען צו לויב און
[illegible] גאָט צו לעבן וואָס גאָט פֿאָר לאַנג
מיך נישט אַוועק צו די אַלטער יאָרן און היינט
מיר געוואָרן דעם גרויסן נס וואָס פֿריער מיט
צווײַ וואָכן [illegible] און [illegible]
נישט היינט [illegible] גאָט! איך [illegible] דיר [illegible].

היינט איז דער 9 טער פעברואר, 1956

אין דעם טאָג געפין איך מיר אין האָלאַן
אין אַ שיינעם צימער פול מיט זון אָבער אַלע ווינט
ברעשט היינט האָט זיך אָנגעפאַנגען די ערשטע
טעג אין עקספּערטן אַנאַליזער אין אָפּעראַציע איז
שוין געווען אָנגעפאַנגען די שנייען וועבער מען
האָט שוין פאַרשפּיטיקט דער ווינטער, און דערפאַר
בין איך אַרויס גליינגען אין דין גיפרויסן אַלץ
דעם לאַפּסט אָבער יעדט נאָך גיטען פרעסדריך
איך ניצען אין שטיב דאָס הייסט אין האָטעל
וועלכע נעפּטן האָט גור גיין צין גיט זיין
טעמפּער פאַגילער גיר קינאַלט און ווינדיט
אין יעדט געפין איך מיך אַלליין, און ליינען זי
ביך פון דעם 2 אַלפּיגטן קאָמפּאָזיטאָר
(Bethoven) וויל איר באַטראַכטן פון זיין לעבן
צו באַשרייבן זיין ביאָגראַפיע און ווינציק
פאַקטן און צווייטנס ווייסט גען ווער עס איז געווען
ער גור באַשרייבט אַז & די אַלטעפע
יאָהרען איז עס געווען טייב און אַלע ווען
ער האָט נישט גיהערט האָט עס זיך דערוואַרטעט
פון געשטן, איך גיב גיר אַטראַבט אַז איך
בין אַליין טויב נאָר זיין פּסיכאָלאָגיע איז
גאָר אַנדערש, איך פאַל זיך דערוואַרטעט
פון געשטן נישט פאַר דער פאַר וואָס איך
בין טויב וואָרט דאָס איז פון גאָט, גאָט

דיין ווײַטער פּראָטעסט און פּאָליטיק פאָרם וואונדער
מענטשן צווישן וועלכע שלעכטע צווייטע קריסער
רעוואָלוציסטן, נישט קיין פּאָרטרעטס און סאָלדאַטן
אין יענעם גער צווייט צייט טיפֿן שלעכט, און דאָס
און דאָס פֿאָטאָגראַפֿיע אויך פֿאָר גרויס פֿילם
קידייען וואָס מענטשן צווישן, וועלכע גאַר שרייבט
אַז "פּאַטריאָטן" פֿאַלן צוריק שטאַרק פֿאַר
מענטשן וועלכער ווער אויך קיינעם טויב, דאָס אַלעס
איז פֿון גאָט, טאַקע וואָס דאָרפֿן צוריק שטאַרק
אויך קאָפּן אַז מענטשן גלויבן אַז גאָר דאָס
פֿון צייט אײַנגעלאָפֿן. נאָר יעדער אײַנציקער
איז אַוועק צו דיין גאַנצן סאָלדאַט צו דיין אַז אויך
דער צייט פֿון Bethoven איז די מענטשן
קיינער נאָר וואונדערט ~~[illegible]~~ דאָס האָט פֿרײַע
ניט האָבנדיקע [illegible] צייט, וואונדער יעדן צווישן
די מענטשן [illegible] שלעכט אַז גאָר ניט אײַנגעלאָפֿן
פֿון צייט, וואָס פֿאָר אַז גאָר ניט נישט טייש.

דעם 24טן יאנואר 1957

איך האב אפגעשטעלט די רייזע אין דעם
ביכל ווייל די שוועריקייטן פאלגן מיר
פאסירן דאס, נאר גאט זאל דיך באהיטן אונז
יעדער איז געשטארקט קרעפטיקער אין די זייט אויז
פארבעסערט געווארן נאר איך גלייב
גיך דאס אויך אין דעם האספיטאל, יעדעס איז
בעסער ווייל דאס אין דעם הויז האב
איך געקויפט ... פון דעם ...
אלץ וואס איך האב געהערט ציילן אויף ...
אין אלע די גרויסע שטעלן ... אליין
... , איך האב איך געווען ...
דאס ... קראנקע ... קלייטער ...
אין ... אויף דאס אין פארן אלטע פון 4
... אין מיר האט די ... אין מיר
... די ... וואס די טיט. די ...
פרי אין ... אלטער אין ... אין
די האט ... פאר מיר ... אבער
... די ... אין די ...
... טאג דעם טיט ... , ... פארט
... וואס ... ג ... אז
די ... , וואס ... די ... אז
די ... פון ... די
וואס די האט ... אין
... די ... פאר ... 2.

דאָס אַלעס ברענגט אַלעס אַז די מענטשן האָבן
ניט אין זייערע הערצער גאָר קיין מענטשליכקייט
האָט די דאָקטערין גוטער ניט מאַך אָנגעפּאַקט
און אַנדערע אַנדערע יאָהרען ביז זיי האָט די
דאָקטערין קינדער גערעטעט פֿאַר מענטשן און
דאָן די דאָקטערין קינדער האָבען ניט
קיין קינדער וואָס זיינען אַוועק אַזאַ ביטער.
פֿון זייערע עלטערן וואָס זיין וויל זיי
דערלעבן צוריק מיט זייערע מוטערל? אַז
דאָס טעלעפאָנירן צו די זייער אַלטענע דערציער
וואָס קענט פֿאָר און אַלטענע פֿאָטער וואָס
די וועלט געהאָלפֿן פֿאַרזאָרגט
ווערן וועט נאָך די מענטשן פֿאַרגעסן
אַנשטאָט זייער צוליב זיין געזונטע פֿאַמיליע.
און דאָן האָב איך געזען אין באַשלאָס פֿון
איינער נאָכאַנאַנדער דאָקטאָרן וואָס ווייסט מיר אַלעס
איר קען האָרך און טאָכטער איך האָב דאָס קינד
דערמאָנט פֿון איר צייט נאָך די טעג האָב
איך דערציילט אַנדערע אַז איר פֿאָטער איז
געשטאָרבן אין דער דריט וואָס זי האָט
איר געשפּילט אַ וועלכע איך האָב געווינט
האָב איך פֿאַרשטאַנען נאָך די פּאַפּירן אויף שטאַרבן
געקראָגן נאָך אַ מאָל איך דין געזאָגן צו דער
פּאַפּי און זיין געזעגענען און האָב נאָך פּיין

דײַן גאַנצן און ווײַטער פֿאַרקערט איז אַלעס אַז
זײַן האָט איך צו געזעסן דען איך וואָס זײַט
וויינען אויגן אין צווייגן נישט טרערן קיין אויפֿער
האָט פֿאַר דײַן אַז דערמאַרקט האָב איך צו
ירושלים דער מיט פֿאַרשטאַנען צוזאַמען אין
גאָט־ אויך פֿון געשליגן אויך איז סוויאָס וואָס
וואָס ווײַסט סוין וועלן אויף פֿאַטער פֿאַרלירן
פֿאַרלאָרן אויף איז סוין אַז סוואַלקע סוין אויף
אין אויך האָט דאָס אין ישראל יעסער
אין האָט דין אין געפֿין דער פֿאַרשוויגן
אַז אויך וואָס פֿאַטער דער פֿין פֿאַרגעבן
אויף דאָס מיט וועלט דער פֿון זאָלן נישט
אַלע ווײַסט סוין און געלט פֿון פֿאַרלאָזט דין
אין אויך פֿאַטער פֿון שטאַרקער אויך אַלעס
פֿײַער אויף וואַרעם און מײַנער ווייס קינדער
מייס פֿון יאָרן שטאַרקער שוועסטער מײַנער אין
פֿאַרלאָרן דער קפֿוסר פֿאַרגעסן קינדער אַז ליבן
פֿאַרגעסן דין צו נישט גערופֿן קיין האָבן וואָס

דעם 9 טען פעברואר 1957.

ס׳יז איז פאַר אין לעבען פיל פראַגעס וואָס
סך איז שווער צו איינפאַרשטיין און געפינען אַ
אַליין, און ס׳איז איז וואָרעם נאָך שווערער ווען
מען רעדט צו זיך נישט האָבנדיק קיין [illegible]
וואָרעם ס׳יז נישט איז, דאָס האָסט זיך גאָר האָט
נישט וואָרט אויסגערעדט דאָס האַרץ און דאָס
איז דין פראַגע אויך גיך אויף איך דען
איינער אַליין ווידער גיין צו איז אַלעמען [illegible]
אַרבעטן אַליין אַ שיף אין אַנדער [illegible]
און דער טיר איז וואַרט [illegible]
דריט צו איר געטער. וואַלט פֿאַר צייער
וואַרט פֿאָרן האָר אויף געגעבט און אַרבעט—
גאַנצע טעג פֿאַר 30 יאָר [illegible] און דעם ס.ס.ס.
וואָס איין מיין האַנט אויף געגעבט און אונדזער
אויפֿגאַבע אויפֿן דעסערט, וואַרטן אויף דער אונדזער.
וואָס צו איז קומען און גאָר נאָר דיין
שווער פֿון דער [illegible] איז געווען גערעדט
און [illegible] ווייל דער "[illegible]" און דאָס
וואָס איז געווען נייס פֿון גאָט ה׳ שם-יתברך
וואָס איך דערפֿון אויך געהערט און אונדזער לייטן
[illegible] איז [illegible] און 33 און דאָס
גאַנץ [illegible] וויל [illegible] אַלץ ברוך השם
און דעם טאָג וואָס איך האָב געגעבן דעם

פֿאַרן גוואַלדזייט איז בעסער געווען צײַטער
פֿאַר ריוסער יום טוב, און איך האָב געהאַט
אַ ליסטעך פֿאַרגעניגן וואָס איך האָב געהאַלטן
אין וואָרט, דאָס הייסט איך האָב געשריבן און
(גיידער) און האָב דאָס געטאָן. דאָס אינטערעסטע
פֿאַר פֿענייגען איז בעסער זיך איך בין איינער
אַליין און האָב ניט פֿאַר וועמען איך וועל רעדן
דאָס פֿאַרבאָרגן איז דער ריק וואָס איך קען גיך
ביז וועל רעדן אין האַרץ.

2.

דעם 27טן מאַרס 1957

פֿאַר דער צײַט וואָס איך בין ניט געווען אין דער
היים, וויל איך האָב געאַרבעט אַ גאַנצע צײַט
קראַנק און איך בין געווען אין דעם האָספּיטאַל און
האָב זיך, און וועל מיר ניט האָבן זיך אויסגערוט
פֿון מײַן ריידער איז מיר אָפּגעלעגן אָפּגעשטעלט
מיט איר און איך געהאַט אַ וואָך, פֿאָלגן צײַט
מײַן פֿאַמיליע פֿון מיר און מײַן קראַנקייט
און קליניק און איך בין וועטער אַליין געווען
געזונט איז גוט. צײַטן וואָס מיר זאָלן
באַקומען פֿאַמיליעס און גיך שטאָפּט וואָס דער
צײַט, און ס'איז פֿאָרגעקומען צײַטער פֿיינע פֿאַמיליעס
וואָס גיך פֿאַרשטאַנען איך צײַטער און אַז
איך פֿאַר אַרבעט און קומען פֿאַרבריינגען איך

דיון לער גוטע, צײַרע פֿאַמיליעס דיון רו
ווײַל פֿאַמיליעל אין בײַ קולען איך די טעג
אין פֿײַן צײַרע צוגעקומען איך האָט גער
קינפֿאָטאָ גיך האָב איך ווײַל ווײַל האַיִם אין קינדער
גוטהאָט האָב איך ווײַל — פֿאַמיליע דעם בע
אַנגעפֿאַנגען אין גיער אײַך דעם גיט שוועסטער אי
גייך גער האָב איך אַז בריוולעך [illegible] אַז
איך אַז איך צוגעפֿאַנגען גיט וויסט אַנגע
נישט איך טאָג פֿאַר דעם אין טרעפֿאַ
צו גאַנץ נישט קאָמיע האָב אין צוגעפֿאַנגען
גאָר אין איך דין רעקטאָר[illegible] סוֹ
פֿרײַהאַט פֿאַר פֿאַמיל דיון אַז צוויבעס אין
נאָר איך אין אַרײַן אַז וואָס פֿאַמיל דיון אַזרער
נישט אַז פֿאַרבײַ צוגעזאַמען גערירט רער אין
איך האָבן דעם צוגעפֿאַרן טרעבט אַז דין
דאָס איך אַז נעמען אין דאַנ גאָר פֿייגעלע
אין אונדזער פֿאַמיל אין פֿאַרגינען
פֿאַר דאָס אַז פֿאַרגאַנגענע אָפּגעלאַטן אַזן זי האָט איך
[illegible] דיון צוּ פֿאַר צוגעגעבן בער סוּ וואָס בײַ דער פֿאַרלאַנגט
אונדזער דעם אַז אַ[illegible] טעגער אַז פֿאַמיל דיון
פֿאַרשפּעטיקט פֿאַר צוגאַר אַז פֿאָרגעקומען רער אין
גישט אַרײַנגעקומען אַז דיון פֿאַרטייך פֿאַרבײַ
אַזוי דאָס גיך פֿאַרגאַנגען, דיון פֿאַסירט אָפּגעלאַזט
אַוועקגעפֿאָרן. ווען סוף אַז נאָך אין דיון אונדזערע

אָבער, געווינען [illegible] דערפֿירט נאָך דאָס וואָלט [illegible]
דיינען צייט פֿון [illegible] נישט אַז [illegible],
[illegible] פֿאַר נישט מיר אין נאָר פֿאַרבען [illegible] [illegible]
[illegible] דער צו נישט קינדער אַז אַז וואָלט דאָס [illegible]
[illegible] האָט אויגוסט אין נישט אויפֿגעשטאַנען [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] אין דערפֿאַר [illegible] [illegible] זיין [illegible] [illegible]
געקומען [illegible] אין איך [illegible] נישט מיר [illegible]
[illegible] [illegible] אַז אין [illegible] מיר אין [illegible] נישט
[illegible] איך [illegible] קאָנען נישט [illegible] איך [illegible]
[illegible] אַז [illegible] אין [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] איך און [illegible] [illegible] אין [illegible] נישט
נישט [illegible] [illegible] די [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] דעם [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] וואָס אין [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] מיר [illegible] [illegible] [illegible] פֿון [illegible].

היינט איז דער 1טער יולי. 1957
איך געפֿין מיך דאָ אין האָלאַנד, ווייל איך האָב
באַזוכט 7 מדינות דאָס הייסט דאָרט געוועזן [illegible]
[illegible] אַז איך האָב שלעכט באַזוכט קען מען נישט
[illegible] אָבער [illegible] דאָס [illegible] איז [illegible] [illegible] איז
נישט [illegible] [illegible] [illegible], אין [illegible] [illegible] איך [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] אין [illegible] [illegible] אין אַז [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

שטענדיק אַלעמען די וועלט און איך זאָל קענען פֿאַרזיכערן
גיט אײַן זײַן גיט דער פּאָליטיק, דעם דעמאָקראַט און
סיי זאָל נישט זײַן קיין פֿאַרשטעלונג וועלט געווען גאָט
דאָס אַלעס איז געווען און אונדזער ליבער גאָט וואָס
פֿירט די וועלט און דעם גײַסטיקן לעבן.
אַזוי די שרײַבן האָב איך פֿאַרשטאַנען נישט וואָס די
שרײַבן, דעם פּסח האָב איך פֿאַרבראַכט בײַ דער
קינד און בין געווען אײַנגעלאַדן און דערצו פֿאַרלויפֿן
נאָך דעם לעצטן טאָג פּסח בין איך געווען אײַנגעלאַדן
צום חבֿרים פֿון אונדזער שיל און דעם טאָג וואָס
איך בין געווען נישט פֿאַרגעסן ווײַל די האָב איך
געפּרוּווט אַלץ איך געגעסן גוט און און געטרונקען
אַ דרײַ פֿאַרטײליקער און אַלעס איז געווען פֿאַרבראַכט
און שטענדיק אויסגעשטאַנען, און אַפֿילו אויסגעשטאַנען
אײַנגעהאַלטן דאָס הייסט געפֿילט פֿרײַ, וואָס האָט
געהאַלטן דעם טאָן פֿון גוטן-אָוונט, און געהערט
אַלע לאַסטן, גאַנץ, און גוטס, דאָס אַלעס
האָב איך שוין נישט געזען, די פֿאַרבן דאָס הייסט
פֿון זײַט אײן גאָט באַשערט פֿרוי. איז געטאַנצט
און אַזוי איך האָב פֿאַלק אין דעמאָקראַטיע האָט
גיט דאָס האַרץ אויף וואָס נאָך גאָט און אַז קען
פֿירט די וועלט און אַלץ, אַ דאָס זײַן.

דעם 5טען מײַ 1957, אין דעם טאָג נאָך דערויף
וואָס איך האָב געענדיקט מיט מײַנע אײַנזאַמלונגען פון מײַן
הײַז האָב איך געטראָגן דעם בוך אין די וועלט צו פאָלקן
מײַן אַרבעט זאָל זען בעסער מיט מײַן געזונט מיט
מײַן פאַמיליע, איך בין אַליין פון קאַפּיטל אַרבעט דין
בריוו צו די אין דער אַנגעהויבן מײַן אַרבעט
האָב איך פאָלקסטימלעך און אַנדערע און דאָס
ניט פאַר דער געשיכטע וועלט אַנגעהויבן בײַם בוך
האָבן זאָך בוך וועלט גיטן גיר אַנגעהויבן דאָס ביכער
און מײַנע דערציילט זאָך דער פאַרגאַנגענהייט און דער אַלע
פון דער פאַמיליע, און מיר האָט מיר אַרבעט
גיט דערגאַן אָפּגעשריבן מײַנע זאַכן און איך האָב
זייער שיין דערציילט, דערפאַר זאָך אין דער אַלטער היים
אויף דעם ערשט און איך מיט דערציילן 25 פאָלקסלידער פאַרן
וועלט נאָך אַז איך האָב דאָס אַרבעט דעם אַנדערן
וואָס איך האָט מיר געגעבן האָב איך אים בוך אויך
געשיקט צו זײַנע קינדער און האָב בוך געזעגנט אויסגאַבע
דעם בוך אין דער אַלע דעם בוך אַרויסגעגעבן מײַנע
זאַכן, אַנדערע אַז דער אַלטער פון דער בוך דער
האָבן דערהערט מײַנע וועלטער האָבן זײַער פאָלקסלידער
נאָך מיט וועלכע זײַנע האָבן זיך טאָן האָט דער פאָלקן
ווערן אַרויסגעגעבן מײַנע קאָנצערטן און אַזוי אַוועק,
געאַרבעט זײַן האָסטעל וויל איך האָב אים געהייסן
פאָלקן האָבן מיר געשריבן דעם האָסטעל צו באַזוכן
פון זײַן בײַזאַמען און אַזוי וויל מיר אַלע געוואָרן נאָכאַנד

און אַנדערע פֿאָטעל האָט דער פֿון דעם וואָגן גע־ און גאָר
הויט אַז סיאיז ווײַט און טײַערע האָטעל נאָר ווי איך דער
האָטעל ניט געפֿעלן געוואָרן און נאָר איך האָב דערווייל
איבערגעלאָזט מײַנע זאַכן און בין געגאַנגען דאָס
ערשטער זוכן צימער מיט אַ זין, און [illegible] צימער
וואו איך האָב זיך געזען מיט ווען זין איך
וואַרט צימער און געזוכט האָטעל און געזען צימער
דיינעם איך האָב געפֿונען דאָס וואָס איך האָב
געוואָלט אַ שיינעם פּלאַץ מיט טירער לאָפֿט פֿון דער
יאָם, און מיין דושע געפֿינט זיך פּונקט אַנטקעגן
דעם יאָם אויף דער האָפֿן בײַם ראַנד און דער
מיט דער לופֿט פֿון דעם יאָם לאַנג נאָר האָפֿן
גאָט אַז סיאיז צוזאַמען שטיל אַזוי דער וועלט
און מיין צימער געפֿינט זיך אַרבעט און איך מיין
אונטער האָרבער פֿון דעם ציטערדיקן סיאיז אַ מיין
און דערווייל אַוועק איך דאָ וויסטער דאָ ציטער
פֿײַנער גערעטעניש וואָס איך האָב דאָ און אויף זאָגן
איבער האָטעל אַליינער אײַנגעוויינט האָב איך
געוואָרט מיינעם אַליין וואָס האָט געדענקט דאָ איך
וויאָזשנט שווער און דער שלאָף וואָס איך בין געוואָרן
פּראָפֿעסאָר און יעצט איז דער שווער מיינער און
באַנקעט און האָט איך זייער שיין פֿאַרטראַכט און
דאָס האָט מיר געוואָרנט אַלעס פֿאַרשטאַנען
וויילע איך האָב אים אַלץ געזאָגט ניט געזען.

דעם 15 טען אויגוסט 1957.

יעצט וויל איך באשרייבן ווי אזוי האט איך
זיך גענומען דאן אין אלעקסאנדריע און דער גרעסטער
שונא פון גאנץ עגיפּטן, דאס איז פארגעסן און
גיין צו האט מען פארבאטן דער באל גייען טעגלעך
און דער שונא אויף דעם אינטעליגענטס דאלט ווילסט
וויסט אלעס האט גיין צו ניט געוואלט מאך איבערגעבן
שפּילן וואו דעם אינטעליגענטש האט מיר גיר דאס
איבערגעגעבן, איך פון גיין זייט האב וויל ניט
אלזו געוואלט אנגעמען דאס שטיקל ארבייט וויילע
איך בין שוין אפּגעשטאנען פון דער ארבייט ווייל
פיל איז שוין רעלאטיוו אפּגע איך האב שוין
ניט גענוג אויף דעם אינטעליגענטש נאר איך האב
גיר גענומען פראביר דיין ווייל איך זיכער נאך נאמען
צו פאר נאטור און האב אדרעס גיין פארגעבן און
אנגענומען דאס שטיקל ארבייט, נאר אלזו וויל גיין
געווינען פון אלע מיינע אפּגעבן צו פר גאנצן מאך
איין ארבייט איז איך ניגן פריער גיט אנשטאט דאס
איז פשוט אידער גלייך דיי גאנצן וואס מיר דאגט
שפּילן און דאס גאנץ בין איך אויך גיגאן פריער
פון אלע גאנצער און ווייל איך בין אריינגעגאנגען
האב איך דאס ערשטע דערציילן צוועלפטן דערט
פראגראם האט מאך געפונען אשיינער (סוף)
פאר אינטעליגענטש האב איך גאנצע נאר פארגעגעבן

אייזער דער קאַפּעלמייסטער איז געווען
אויך ווען ער איז געוואָרן צייל אין (סאָלאָ) הונג
ער וואַנדער געזייען מיט אַלער מוזיקאַנט אַלץ
זיין (סאָלאָ) צונג אַלס קינד און ווען ער האָט
געדעכט זיין פּראָגראַמע האָט איך דאָס
ערשטער באַקענט פון דיזע פון דעם
(גאַראַזש) און זאָל פון דיזע מוזיקערס און
דאָס האָט מיר געזאָגט אַ קלאָס פֿאָרזינגען
און ווען מיר האָבן געדעכט האָט מען
וואַנדערפֿול אַלער מוזיקאַנטן און איך האָט
אַ ווען געזונגען אַזוי ליבן דעם
קאַפּעלמייסטער און אַלע האָט דירעקט און
קלאָסן טעטיקייט אַלעס גוטס און דאָס ט.ש.
האָט מען געהאַלטן אין ווען רעדן פון גרויס
פון דער קענער פֿאָלקסליד מוזיקאַנטן אַלץ
און זינגער פֿאָלקסליד פֿאַרלאָרן דאַנקען אַלע
טאַלאַנטן און ווייניקער פון דיזע מוזיקערס
האָט דערגאַנצט אַז ער האָט זיך גענומען שפּילן
מיט אַ קאָנצערט קלאַסיש און שווערע (סאָלאָס) און
ווי פֿרילינג־ליבע זאָגט דאָ און אַלערזאָנגער
מיט דער קאַפּעל אויף דער, און דאָס וואָס האָט
אים געוואָלט קלאַסיש פֿאָלקסמוזיק איבער האָט
אַ רעכט דעם אייזער 1877 אין יאָר אַלץ דערציילט

גוט זיין דינען סיי אונז זייער איינגענומען
און גאָר האָט אײַנגעפּאַקט נעמען דיין אַמעריקאַנער אין
לעבן.

דעם 2 טען יאַנואַר 1957

סיי איז שוין דעסעמבער געלאָפן און חנוכה איז
איך געווען מיט די אונזערע קינדער און איך
נאָך נישט בעקומען זייער איך האָב
פּאַרגעסן די דעם חנוכה נישט שרייבן איך
האָב גוט זיין דיינען פּאַרזיכט אַ פּאָר
טעלעפאָן פון דער דער זייט וואָס איך בין
די אונזערע האָבט איז איך זייער איינגענומען
וואָס אָנגע דיין עלטערע יאָהרען האָב
איך דאָס פּאַרזינט אונזער פּאָרגט איז
דער געווען וואָס איך האָב געהאַט בין
זיין אונזערעס איז דאָס וואָרט גייען דעסער
וויין געזעט גוט זיין דיינען פּאַר דער פּאָר
איך בין זייער זיפריידן און דאָס
פּאָלגער גיט אויין זיגער בין איך וויק
זיפרידן וועלער איך האָב געפינען
דאָס וואָס איך האָב גיי פּאָרגעזייט
וויידער איך בין געקומען אַהיים און דאָן
וועגן סיי וויל דער געווען די זייט
גיין איך אַפּט און (סיניאַגאָג).

געווען איז דער ערשטער טאָג (שבועות)
ווייל איך גיין אין שיל אַריין אויסגיסן
דאָס געמיט און דער צאָל פֿון ביטערן פּראָטעסט
מיין זיין און פיל לײַדנס אונזער אומגליק
אין אונזער שטיבל אַלע טאָג אַלטן יאָרן.

היינט איז דער 5טער אויגוסט 1957.
היינט הייבט זיך שוין אָן דאָס ניינטע יאָר
דער 4טער טויט אַלס איך גיין מיך דאָ
אין אַלערלייניקער און גאָט צו דיינען איך
גיין צוריק נישט באַקלאָגן איך האָב צוריק
ליטער פֿאַרטשעפּעט און פֿאַרדרייט דאָס גאַנצע
שטיבל און גאָט צו דיינען איך האָב מיין
דאָ אַ ווינטשן איך האָב ערגער האָט אויך
פֿאַרגעסן באַקומען נישט קיין אומגליק ווייל
פֿילער אויך צוגעטאָן צוריק ציפֿערן און דיין
טערקישער פֿאַרלירן קיין איך פֿון פֿאַרט-
זאָגן פֿון פֿאַרדרייען ציגער די גאַנצע פּעסט
גיט דער פֿאַרלירער איך גלויב אין גאָט צו דער
פֿאַרלאָזט האָט גלויבן און אַלע מיינע אונזערע
פֿריינט גאָט פֿון גלויבן אויך צו גליקלעך
אונטער איין גלייכער און צוליב ווייל ער גאַנץ
צוגעבן גלויבן ברוך גאָט דערפֿון

2 פֿרויען, דאָס איז געווען די טעראָריסטן
פֿרוי. מיט איר דינסט, איך האָב זיך פֿרוי
דעם פֿרויען אַ קיק פּראָטעסט געמאַכט, וואַנעם
ערשט סאָציאַליסט, וועלכער דאָקטער אין איך גען
אַ פּאָר טאָג דאַן אין פּאָרט-סעיד אין ציון
גען גײַנעם נישט דאַן האָב איך דאָך דער-
אַנגעט פֿון אין דאָקטער, וואָס איז אַ דינסטאָן
געטרעפֿן פֿרײַנד, אין איך האָב געזען פֿאַרט
דער פֿרוי איז איך וועל טאַקע פֿאַרניכט
צום דאָקטער, נאָר אָבער וויל ס.ו איז נאָך
פֿרײַ אין דער דאָקטער נאָך נאָך זיין
אין ברעט, האָב איך דאָ איר געזעסן
דעם נאָמער פֿון איר קאָמיסער אין איך
וויל מיט אַלע אײַנער אַרגליבן זייער איר
צום שיין דעם דאָקטער, אין ווען איך האָב
טעלעפֿאָנירט דעם דאָקטער האָט ער גיר
זייער לויזלאָך געזאָגט אַז ער קען וואָס
צום שינדלסטן, אין נאָך איז דאָס געווען דער
דאָקטער איז בוילד געקומען אין האָט
באַשטימט דאָס גינס אין האָט פֿאַרשריבן
אויף גאַנץ זיינער אין די פֿאַרזאָרגט איז
ביים גינס וואָס דער ס.ר.ד איז דיין
פֿרוי געווען דער פֿאַסט פֿאַספּאָרט אין ציין

פֿון דעם טאָג אָן ווען דיאַגיק נייעט
פֿאַרגעסן וואָס איך האָב וועגן איר
געטאָן, און האָב איך געדענקט אַז ווען
איך וועל נעמען דיין בריוו צאָל איך
אים באַדאַנקט נאָך זייער זיין גוט צו
וויזיט, און אַזוי איז דאָס געווען און ווען
איך בין געוואָרן צו דער פֿאַמיליע, דאַן
איך קען נישט באַשרייבן וויפֿל די אַטשען
האָבן איך צוגערעדט געווען שיינע
אַלייבען און די הויז פֿון דער פֿאַמיליע
קען איך נישט באַשרייבן דאָס ריכטיקייט
און וויפֿל איין אַריסטאָקראַטישע פֿאַמיליע
האָב איך נאָך נישט געזען, איך זאָג דאָס
ווייל פֿון זינט איך האָב געהייראַט האָב
איך נאָך געוויסט איין פֿאַמיליע און איין
ווערטער און יעדער אַז איך בין געבליבן
אַליין לערנען איך די גאַנצע און
האָב פֿון דער בילד געזען אַ אונטערשיד
פֿון אונטערשיד ביז אונטערשיד נאָר אַזוי
נאָך נער באַגראַבן פֿון דער פֿאַמיליע האָב
איך נישט באַגריפֿן, זייער אַזוי אַגרעט
געזען זיך טיף געטאָן אונטערשיד, און
געפֿינען זיך זאָג די פֿאַמיליע און

אוניווערסיטעט־דפּיר. און איך איז געגאַנגען
צייט אין וועלכער איך געפֿין זיך בײַ זייער
אַרבעט גיך דאָס גרעסטע פֿאַרגעניגן
און איך פֿאַרברענג בײַ זייער זייער גוטע
סטודענטן אַלס וואָס דער וועלט איז מיר
צו גוטער נאַטירלעכער אַמעריקאַנער וואָס וועגן
טייערע גוטס, און וועלכע נישט פֿאַרגעסן וואָס
איך האָב אַלעמאָל געוואָלט גוטן.

דעם סדטען סעפּטעמבער. 1957
איך געפֿין זיך נאָך אין אוניווערסיטעט־דפּיר
און אַלץ ווייל איך וואַרט אויף אַ בריוו,
פֿון מײַן טײַערער טאָכטער ווען איך נאָך
נישט פֿאַרגעסן קיין גרויסן און דאָס איז נאָך
פֿריִער דאָס ערשטער איז נאָך געווען פֿיס און
געווען, און דעם ווינטער איז נאָך דער 15טן
דער דער ראָש־השנה, און נישט געקומען וואָס
גיין צו געפֿינט זיך נאָך דאָ אין אוניווערסיטעט־דפּיר
ערפּ פֿון אַרבעט, נאָר איך איז פֿאַרבליבן
גיין גרויסן וועג (יום־כּיפּור) דאָס
ערשטער (פֿאַסטן) געפֿינען זיך גוטער
ערשטער וואָך השלום און דיין אין י.ג.
און טייערע פֿרוי איז שוין דאָ דעם

אַז זיי וויל געשטאָרבן איז געווען [illegible]
איר גייען באַדינגען אַלץ איר געוואָלט
וואָס זיי האָט איר געטאָן און איר ליידן
דאָס [illegible] איר ליגן און וואָס געשט
זיי וואָלט אויך באַדאַרפֿט זאָגן נאָך דאָס
ליבע, וויילע אַז אַלץ אײנער [illegible]
אַז אויך קען געשט וואַרן [illegible] זיי גיין צו
און האָט איז [illegible] וויסנשאַפֿט און האָבן
און דאָרט גיין ליבע [illegible] איז וועט פֿון
איר איז פֿון וואַרעם וועלט אויך געזונט
ליבע וואָס גיין ליבע פֿרײַ אַלץ [illegible]
2. דאָס געשט געוואָרן צוזאַמען פֿון גאָר [illegible] [illegible]
דאָס האָט זיך געזאָגט אַלץ דאָס [illegible]
[illegible] טאָ פֿריער געווען און דאָ גיין ליבע
פֿרײַ [illegible] זאָל זיך האָבן דאָרט
[illegible] – [illegible] אויך פֿאַר אַלץ
[illegible] און זיין דאָס דיינען און זיי
ביטן אַז זיי זאָל שטיין און גלײַך פֿאַר
איר און [illegible] געזונט, אַז געהאַט זאָל קענען
[illegible] [illegible] פֿיל [illegible] און
[illegible] און זיי זײַן שטאָט [illegible] [illegible]
וועלט און.

דעם, 25 אָקטאָבער. 1957

נאָך דעם בעגער דיזן סעזאָן וויל איך האָב
פֿאַרבראַכט זייער גוט אַזיינגען גאָט גין
איך נאָך איבערגעפּט זיין קאַבינע און דער האָב
איך אָנסירט די וואָך-טעג אין דער הויז
געטאָן גיין פֿליגט איך דין געזינגען אַלע
(קיילער - אַלערפּן) דין מיינע שוועסטער און
גוט זאָל זאָר העלפֿן סיי זאָל זיין און
גיט יאָהר אַלעמען מיר מיט מיינע קינדער און
אַלע אַלטע אַליין מיר זאָל קענען לעבן
רואיק. יעדער טאָג אין איך מיך דאַנקען און
האַלטן און פֿאַרגעסן מיינע שוועסטער
יאָהרן גאָט זאָל דינען איך קען מיך
געטאָן באַלעבאָטן, דיר לעבט איצט דאָ זייער
גוט און איך האָב דאָ גוטע און פֿיינע
נאָנטשאַלאַנט און סיי גוט דערפֿאַר פֿאַר זייט
און געשטאַנען דערבײַ וואָס איך בין שוין אַלט
אַ יאָר פֿון דרײַסיק אַכט איך לעבן
שטענדיק אַרבעט געשטאַנען וועגן גוטס
זאָל וועלן פֿאַרטרייבן די זייט. יעדע
וואָך איך דאָ באַשעפֿער וויל איך דין
געוועזן אַליין אַ מאַשינער פֿון אויך פֿאַר
פֿאַלן פֿון די קליינע יאָרן דאָס

יאָהר 75, איין פֿון איז קאָסטן דער הייסט
איין, 80-יעריקן, איין איז געלט דיזן אין אַלטן
איז ס׳איז. בלינדער, איין איז קאָסטן דער
אוואַנדער איין טשוואַרדיקע האָבלייט נאָס
איך בין געזעסן צייטן אַלע קאָלעגיסטע
ווילער אַלע אין פֿאַלש קען אין נישט צייטן
אַפֿט איין לעבן.

דער סוטען פֿאַרייון Helouan 1958.

אונדזער ווי באַשרייבן דאָ וויל איך
גיינדער האָט געביט אונדזער אַנדן
היער שטערבנען וואָר האָט פֿאַרלאַזט
אויפֿטען מיר טיט אַר צייער ניין וויל
דאָס קאַטער אויז דער גרוון איין אייניקער
פֿריינד וואָס געפֿינט פֿולק דאָ און
גאַראַזש, און מיר פֿלוגן דאַראַנען אַרבייטן
און דאָן איז דאָס גרוון איין דאַמאַרע
פֿראַנקר איז אָן איין שטאַרן געלעפֿנט
און אוידעט און איז גרוון וויל צאַקטאַג
פֿון אונדזערע דאָס הייסט סייל אויך
גרוון גיט וואַס זייל אויסבייטן דאָס האָפֿט

און דאַן אונדזער פֿײַער און טײַער חבֿרן
װאָס אומגעקומען איז שװער צו געפֿינען.
דעם טאָג פֿון דײַן װעלן פֿאָרן הײַנט מיט
געװאָרנט און אָנגעפּרופֿט און ... דאָס הײַסט
סיגאַל איז געװען דעם טאָג פֿון אַנדערע און
סיגאַל איז געגאַנגען אַגרעסיװער איזראַעל װערגן
דאָך גיזגעגאַנגען מיט דעם חבֿרים און
דער גאַנצער אױסלאַנד הײַנט געװענדט סיגאַל
איז װאַקסנדער געװען װאָס צו װיסן װײַטער
אַליין מײַן חבֿרים און אַלע מײַן געװיסע װעלן
איר אַלע גיך ניט האָפֿן,
פֿון גיר פֿאַרגעסט הײַנט איך אַסאַך
ניט װאָס צו באַשרײַבן איך געזען גיך
דאַן און האָרעװען און דײַנע גײט
דערפֿון מיט איז שױן ... דער װינטער
פֿװײַק און זיך גוט װײס ... ניט
דאָס ... און סיגאַל װיל אָנפֿאַנגען דעם
צײַטן מיט דיזן ... הײַנט װינטער
דאָך דורכפֿירן שלעפּן ... דער
דערװײַל פֿאַרברענגט איך דיזן מיט
אײער באַקאַנטער, סיגאַל איז די פֿאַרשײדענע
מענטשן און סיגאַל איז די אַלגעמײנע װאָס דעם
מאָרגן פֿאָלגן פֿאַלן גיך ניט צום האָרעפּן.

Alexandrie 1958 דעם 24טן יולי

נאָך דעם ווינטער וואָס איך האָב
פֿאַרבראַכט אין האָלאַנד, און נישט
[illegible] וואָס די [illegible] האָבן צוריק
[illegible] אָנגעפֿאַנגען נאָך דעם פּסח האָב
איך געהאַלטן אין [illegible] ווײַטער איך בין
[illegible] אין [illegible] אין [illegible]
[illegible] וואָס איך האָב געהאַט מיט איינעם
[illegible] וואָס האָט נישט [illegible] קיין [illegible]
און [illegible] געפֿינען איך מיך און [illegible]
און [illegible] צו [illegible] זיין צו מיר
זײַן געזונט און שטאַרק מיט זײַן [illegible]
און דאָס האָב איך געהאַט אַלע [illegible]
די טאָג דאָס [illegible] איז געווען פֿון
מײַן לעבן [illegible] איך [illegible]
מיט [illegible] אין [illegible] צו [illegible]
ניט [illegible] פֿאַר דער זייט וואָס איך
האָב זיך נישט [illegible] פֿון [illegible]
[illegible] [illegible] האָט [illegible]
[illegible] אין [illegible] זיך [illegible] מיט
און [illegible] וואָס איך האָב מיט [illegible]
[illegible] פֿאַר [illegible]
איך בין געווען [illegible] צו [illegible]

דאָס שטיקל אַרבייט איבער איינער אַליין, וועלכער
סיזו ווייסט אַליין אַז דער עלטער הייבט צוריק שוין זיין
באַוויזן אויך דיזע נישט גוט, איינער אַליין צוזאַמען
שוין אויך שוואַך געוואָרן, נאָר גאָר גאָרן נישט גויין
צוגייען דער נאָט אַרבע אַלמאָנע און דיזע יונגע
יעקב־ים וועלט און נישט געווען אויפגעבראַכט און
אויפגעבן נאָר גוט זיין דיינען אַז אויך האָב
פון וואָס זיין פֿאַרפֿלייסן אַ טאָג און נישט
געגען זיין קיינעם דאָס אויף פֿייער גוט
און דאָס נאָך מיין ליבער פֿאָל. אַלע הײשלם
וואָס האָט אויך געפֿינט אַלץ געגעבן פֿאַר טאָג
באַלד זיין האָבן דעם פֿאַרטרעטן גן־עדן צו זיין

דעם 17טן יולי. 1958

האָט מען אויך שוין דאָ 2 וואָכן און אַלערגיע דפּיר.
און אויך דיינע גוט פֿאַר אַלעס וואָס גוט לאָזט איך
נאָך אויבער לעבן איינער לערנער ביסל ווערפֿן, אויך
נאָך אַלמאָנע געוואָלט טרייבן אָפּטער און דעם ביק
צו זיך אויך ביין נישט אויפֿגעווייגט זיין שייגען, וועלכער
האַנטיקן גורף פֿאַרבריינג אויך גוט אַלײן וועלכע
אַלע איינער באַקענטער צוזאַמען דאָך 8 פֿאַרנעמען און
זיין פֿון אַליין זיך זעט דרייער האָבן אַלץ איינער אויפֿאַלן
וואָס סיזו אויך זיין נישט דאָס קיינעם פֿאַרשטאַנט

און מײַנע גוטע פֿרײַנט פֿון קורצן האָבן
אויך זיך פֿאַרלאָזט וואָס זײַנען קענען נישט קריגן
נאָך האָבן דאָס צוגעטאָר זייער גײַנג ווײַלנדיק
דער פֿאַמיליע האָבן אויך זייער גוט פֿאַר
ברענגט און האָבן די הײַנט אַלערליי פֿאַרמעגן
און יעדער האָט אויך גרויס אַוועקגעבן פֿון זײַן
זײַן וואָס גרייט צו אַלעם פֿאָרן, און יעדערס
מאָל וואָס ער רעדט פֿון וועלן פֿאָרן און גאָר
ערגעץ אַוועק אַליין דאָ רעדסט איר אין פּאַלעסטינע
נאָר וואָס קען אויך געווען אַז ער וועט פֿאָרן
וועגן זײַן פּאַרנאָסע, און אויך בלײַבן
אַליין און גלויבט וועט זײַן גוט אַזוי, ווײַל ער
איז געווען און געגעבן גיין לעבן נאָר גוטע באַרעכטן
גוט אויך וואָס איז דאָס אונטערשטיצן לעבן וואָס ער האָט
באַוויזט אַלע זײַנע אַרבעטן און אָפּשרײַבן אַלע
האָבן אַלע קינדער און די לײַבן אַליין אַליין
ווײַל אַ סך וואָס ער האָט נישט האָבן זײַן פֿרײַנט
מיט וועגן זיך אויס רעדן דאָס האַרץ אויס
זייער טאַקע און ער דאַרף נישט קיין רעכט
און נישט שטאַרבן זייער לעבן פֿאַר איר ס'איז
אויך דאָ אַ גרויסע געלט און ער וועט זײַן גוט
און גוטע דאָס זיך אויך זאָגן און זייער
וויל זאָגן.

[illegible] זונטיק דעם 2 טען פעברואר 1958

איך נעם צוריק זיך שרייבן און ווייס אליין
וואס איך זאל שרייבן נאר לאזן וועגן דיינער
און זיך שרייבן און דערמיט דיר דאס האסט זיך
געדענקען איין זאך, נאר אלע וועגן מיר שוין לענגער
פון דעם באנדיגער סעזאן און פיל ארבעטן געווען
די פערדן פון דעם און איך וויל זאגן
אז איך קריגן און וועגן דאס האסט נאך פיל אלץ
געווארן נערווען דער אלגעמיינער יאם-טוב
השנה איז אין פערדן ריין געווארן זיך
נייער [illegible] אזוי דארף ניט פארגעסן אז
האט געהאט עלטערן און ער איז געווען אן [illegible]
דאס איז דער פערד פון אלער לעבעדיקער
ארבעטער, און אלע וועלן פון איין פאמיליע. די
איך דער איינציקער וואס איז געבליבן דארף איך
אלעמען געבן איין פלאץ פון דעם ביזנעס דער
אין אלע פארזאמלונג [illegible] איך ניט זאגן אז איך
האב פארבראכט ניט נאר פאר אלעס דארפסטו דיינעם
געזונט [illegible] האט אז איך האב זאגן [illegible]
ניט [illegible] מיט [illegible] און [illegible] איז דאס שוין
גוט, וועלכער וואס וויסט וואן איך וויל איך זיין וועלכער
[illegible] זאגן אויך פערדן, דער [illegible] זאל
ער זיין [illegible] מיט זיין פאמיליע און איר וועט
אלעס [illegible] און [illegible].

דעם 7 טען יאַנואַר 1960.

דאָס איז שוין ריכטיג 2 יאָהר אַז איך האָב פֿאַרלאָזט
דעם בוך נאָר דאָס ערשטע איז נישט וואָס [illegible]
און דאָס צווייטע איז אין [illegible] פֿיל וויכטיגער
שוין אַלטער און גער [illegible] און איך ניט און בוך פֿאָר
זיין, וואונדער פֿאַר די 2 יאָהר האָב איך שוין
איבער געלעבט פֿאַר שיידענע [illegible] נאָר פֿאַר אַלעס
באַרוג און דיינעם גאָט, יעצט ערוואַרט איך [illegible]
[illegible] וואָס איך האָב זיא שוין נישט געזען 5 יאָהר
וואונדער אַז גאָר איז אַלעס אויף די אַלטע יאָהרן
און גער האָט געבעטן און צייא צונעמען פֿון דער וועלט
איז וואונדער נישט, נאָר וואָס גאָט דער פֿאַרלאָזט
[illegible] דער גליקס גאָט שיקט מיר דיא גרעסטע
פֿאַרגעניגן נאָר איך האָב דאָך צווייא און פֿאַרלירן
גיט דיאָ גוט. נאָר דאָס איז נישט קיין [illegible], יעצט
איינציג ווי נאָך דעם און ווען דער וועלט פֿאַלט [illegible]
אין נאָך נישט, נאָר ווי איך פֿאַר [illegible] דיא גאָט [illegible]
ער וועט מיך ווייטער אויך נישט פֿאַרלאָזן אויף
[illegible]. יעצט געפֿינען זיך איך און האַלטן
אַליין [illegible] איז נאָך [illegible] און דער [illegible]
און גער [illegible] צוריק און פֿאַר וואָס
[illegible] זיא דיינע. גאָר דאָרט נישט [illegible]
[illegible] איז נאָך דער [illegible] פֿון [illegible].